

**UCHWAŁA NR XXXIII/189/18
RADY GMINY RYMAŃ**

z dnia 14 lutego 2018 r.

**zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Rymań na lata
2016-2023**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1875 z późn. zm.), w związku z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2017r. poz.1023 z późn. zm.), Rada Gminy Rymań uchwała, co następuje:

§ 1. Zmienia się załącznik do Uchwały Nr XXIV/145/17 Rady Gminy Rymań z dnia 10 kwietnia 2017 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Rymań na lata 2016-2023, który otrzymuje brzmienie zgodnie z załącznikiem do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchyla się Uchwałę Nr XXVIII/169/17 z dnia 09 października 2017 r. zmieniającą uchwałę w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Rymań na lata 2016-2023 oraz Uchwałę Nr XXXI/186/18 z dnia 03 stycznia 2018 r. zmieniającą uchwałę w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Rymań na lata 2016-2023.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Rymań.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Mirosław Ekiert

*ZAŁĄCZNIK DO UCHWAŁY NR XXXIII/189/18
RADY GMINY RYMAŃ
z dnia 14 lutego 2018r.*

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Rymań na lata 2016-2023

Spis treści

1. WSTĘP.....	5
2. METODOLOGIA PRACY NAD PROGRAMEM.....	6
3. POWIĄZANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY RYMAŃ Z INNymi DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI.....	8
4. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH.....	18
4.1. SFERA SPOŁECZNA.....	22
4.1.1. DEMOGRAFIA.....	22
4.1.2. RYNEK PRACY.....	27
4.1.3. ŚRODOWISKOWA POMOC SPOŁECZNA.....	33
4.1.4. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	36
4.1.5. EDUKACJA I POZIOM WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW.....	39
4.1.6. KAPITAŁ SPOŁECZNY.....	41
4.2. SFERA GOSPODARCZA.....	44
4.3. SFERA PRZESTRZENNO – FUNKCJONALNA.....	48
4.3.1. STRUKTURA PRZESTRZENNA GMINY.....	48
4.3.2. DOSTĘP DO OBIEKTÓW I TERENÓW PUBLICZNYCH.....	52
4.3.3. SIEĆ KOMUNIKACYJNA.....	57
4.4. SFERA TECHNICZNA.....	59
4.4.1. WYPOSAŻENIE W INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNA.....	59
4.4.2. STAN ZASOBÓW MIESZKANIOWYCH.....	60
4.4.3. OBSZARY POPEGEEROWSKIE.....	67
4.5. SFERA ŚRODOWISKOWA.....	71
4.5.1. FORMY OCHRONY PRZYRODY.....	71
4.5.2. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE.....	72

4.5.3.	GLEBY	73
4.5.4.	SUROWCE NATURALNE	75
4.5.5.	ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA	75
4.5.6.	GOSPODARKA ODPADAMI	76
4.5.7.	GOSPODARKA WODNO - ŚCIEKOWA	76
4.5.8.	ODPADY NIEBEZPIECZNE	77
4.5.9.	WYKORZYSTANIE OZE	80
4.6.	PODSUMOWANIE	82
5.	WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI	84
5.1.	WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO	84
5.2.	WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU REWITALIZACJI	94
6.	ZAŁOŻENIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY RYMAŃ	116
6.1.	WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI	116
6.2.	CELE I KIERUNKI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY RYMAŃ	116
7.	LISTA PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH	118
7.1.	Projekty skierowane do interesariuszy z podobszarów rewitalizacji w Rymaniu 1, Drozdowie i Starninie	118
7.2.	Projekty realizowane na terenie podobszaru rewitalizacji Rymań 1	139
7.3.	Projekty realizowane na terenie podobszaru rewitalizacji Drozdowo ..	166
7.4.	Projekty realizowane na terenie podobszaru rewitalizacji Starnin	177
8.	INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE	185
9.	MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH	188
	KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA	188

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA	189
KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO – INSTYTUCJONALNA	198
KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA	199
KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA	199
10. MECHANIZMY WŁĄCZENIA PODMIOTÓW I GRUP W PROCES REWITALIZACJI	201
11. SYSTEM WDRAŻANIA PROGRAMU REWITALIZACJI	217
12. SYSTEM MONITORINGU I OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ	223
13. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	229
14. SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW	230
15. ZAŁĄCZNIKI	236

1. WSTĘP

Proces rewitalizacji to kompleksowy zbiór działań mających na celu ograniczenie występujących na danym obszarze zjawisk kryzysowych, których efektem końcowym jest pobudzenie rozwoju społeczno – gospodarczego na terenie danej Jednostki Samorządu Terytorialnego. Należy podkreślić, że nie zawsze prowadzenie działań o charakterze rewitalizacyjnym jest konieczne, gdyż samorządy gminne posiadają szereg narzędzi pozwalających na zmniejszanie liczby czy skutków negatywnych zjawisk. Niekiedy jednak kumulacja wielu problemów jest tak duża, że samorząd gminny musi przeprowadzić kompleksowe i skoordynowane działania. Odpowiednim narzędziem do prowadzenia tego typu zadań jest Lokalny Program Rewitalizacji. Zawarta w nim diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych pozwala na identyfikację problemów występujących w granicach administracyjnych gminy, określenie ich skali i charakteru oraz wskazanie kierunku dalszych działań. Poprzez oparcie opracowania Programu Rewitalizacji na płaszczyźnie przyczyno – skutkowej oraz włączenie w jego realizację szerokiego grona interesariuszy (mieszkańców, przedsiębiorców, formalne i nieformalne grupy, instytucje publiczne i prywatne, władze JST i innych) możliwe jest opracowanie hierarchii potrzeb, właściwego doboru narzędzi i interwencji do potrzeb uwarunkowań lokalnych danego obszaru, co pozwoli na wyprowadzenie tego obszaru ze stanu kryzysowego.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Rymań na lata 2016 – 2023 stanowi spójny dokument strategiczny, w którym dokonano identyfikacji zjawisk negatywnych oraz wskazano obszary, na których one występują, a następnie opracowano zestaw narzędzi mających doprowadzić do ograniczenia liczby i skali zjawisk kryzysowych. Wyznaczone w Programie Rewitalizacji projekty zostały opracowane przy współpracy podmiotów, do których były kierowane, z tego też względu stanowią odpowiednie narzędzie służące do wsparcia rozwoju społeczno – gospodarczego wytyczonego obszaru rewitalizacji.

Dokument został opracowany na podstawie ustawy o samorządzie gminnym (art. 18 ust 2 pkt 6), zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020, wydanymi przez Ministra Rozwoju w dniu 2 sierpnia 2016 roku, a także z uwzględnieniem zapisów dotyczących „Zasad w zakresie opracowania programów rewitalizacji i realizacji działań rewitalizacyjnych

w ramach RPO WZ 2014 - 2020”, opracowanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego.

2. METODOLOGIA PRACY NAD PROGRAMEM

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Rymań składa się z trzech zasadniczych części:

- 1) diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych, dzięki której możliwe było określenie charakteru i skali występujących na terenie Gminy problemów oraz wskazanie potrzeb i kierunków rewitalizacyjnych. W tej części dokonano również wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji zgodnie z przyjętą metodologią;
- 2) założeń programowych, w których określono wizję oraz cele i kierunki podejmowanych w ramach Programu Rewitalizacji zadań, opracowano projekty rewitalizacyjne oraz określono powiązania między nimi;
- 3) części wdrożeniowej, w której przedstawiono system włączenia różnych podmiotów i grup w prowadzony proces rewitalizacji oraz w której przedstawiono sposoby wdrażania Programu Rewitalizacji, jego monitoringu oraz oceny skuteczności i aktualności.

Opracowywanie Programu Rewitalizacji rozpoczęto od zgromadzenia danych statystycznych w podziale na jednostki urbanistyczne (analityczne) we wszystkich sferach wyróżnionych w „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020”. Informacje były pozyskiwane z różnych źródeł: Urzędu Gminy w Rymaniu, Powiatowego Urzędu Pracy w Kołobrzegu, Komendy Powiatowej Policji w Kołobrzegu oraz obowiązujących dokumentów strategicznych i planistycznych Gminy Rymań. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy oraz analizy wskaźników ilościowych wyznaczono obszar zdegradowany. Aby nie przekroczyć limitu udziału ludności i powierzchni (maksymalnie 30% ludności i 20% powierzchni Gminy) przeprowadzono kolejny proces delimitacji, tym razem już tylko miejscowości znajdujących się na obszarze zdegradowanym. Jako że wyznaczone w ten sposób miejscowości również przekraczały maksymalny limit udziału ludności obszar rewitalizacji został wyłoniony w czasie konsultacji społecznych w tych miejscowościach. Uzyskane w czasie konsultacji wnioski oraz opinie interesariuszy przeanalizowano i, w miarę możliwości budżetowych samorządu gminnego,

uwzględniono przy opracowywaniu projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji. Kolejnym krokiem było skierowanie projektu do odpowiednich instytucji w celu ustalenia możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Po uzyskaniu decyzji Lokalny Program Rewitalizacji został przyjęty uchwałą Rady Gminy Rymań nr XXIV/145/17 z dnia 10.04.2017 r.

Zakres metodyki prac przedstawiono na poniższym schemacie.

3. POWIĄZANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY RYMAŃ Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI

Celem zasadniczym Programu Rewitalizacji jest wyprowadzenie wybranych obszarów Gminy Rymań ze stanu dezintegracji struktury przestrzenno-funkcjonalnej drogą eliminacji zjawisk i procesów, które spowodowały ten stan. Założenie to umiejscawia Program Rewitalizacji w szerszym kontekście programowym, a mianowicie jako elementu całościowej strategii kierowania i zarządzania rozwojem lokalnym. Uzasadnieniem takiego podejścia jest fakt, że Program Rewitalizacji jest spójny z:

- Programem Rozwoju Gminy Rymań na lata 2016 – 2022;
- Gminnym Programem Wspierania Rodziny na lata 2016 – 2018;
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego z 2002 roku ze zmianami z 2008 roku

Program Rozwoju Gminy Rymań

Program Rozwoju Gminy Rymań został przyjęty uchwałą nr XVI/103/16 Rady Gminy Rymań z dnia 28.07.2016. W diagnozie służącej opracowaniu tego dokumentu oraz analizie SWOT nie wskazano obszarów kryzysowych, lecz zidentyfikowano zjawiska kryzysowe występujące na terenie całej Gminy Rymań. Były to:

- Negatywne zjawiska demograficzne: spadek liczby mieszkańców, niski współczynnik dynamiki demograficznej w porównaniu do województwa i kraju, ujemne saldo migracji wewnętrznych, odpływ młodych ludzi do większych jednostek administracyjnych, zachodzenie procesu starzenia się społeczeństwa;
- Negatywne zjawiska społeczno – gospodarcze: bezrobocie na poziomie 16,3% (w 2014 r.), spadek liczby dzieci w szkołach przekładający się na zwiększenie kosztów utrzymania placówek edukacyjnych;

- Negatywne zjawiska w sferze przestrzenno – funkcjonalnej i technicznej: zły stan dróg powiatowych i gminnych, brak ścieżek rowerowych oraz powiązań między tymi już istniejącymi, nieuregulowana gospodarka wodno – ściekowa.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy w Programie Rozwoju Gminy Rymań zaproponowano następujące obszary tematyczne mające rozwiązać zidentyfikowane problemy oraz służyć rozwojowi Gminy:

- Przebudowa i rozbudowa układów komunikacyjnych mająca udroźnić układ przestrzenny Gminy w zakresie skrócenia czasu przejazdu między miejscowościami, zapewnienia alternatywnych form dojazdu do szkół, instytucji publicznych oraz zakładów pracy. Działania z tego zakresu będą służyć również rozwojowi funkcji turystycznych;
- Uporządkowanie usług publicznych w zakresie edukacji polegające na stworzeniu bazy infrastrukturalnej. Komponent ten ma być wspierany projektami o charakterze szkoleniowo-edukacyjnym;
- Uporządkowanie gospodarki środowiskowej.

W Programie Rozwoju Gminy Rymań stwierdzono, że całość przedstawionych w dokumencie problemów może zostać rozwiązana poprzez przeprowadzenie na terenie Gminy procesu rewitalizacji.

W Programie Rozwoju Gminy Rymań wyznaczono 3 cele ogólne – inwestycje w infrastrukturę techniczną, inwestycje w kapitał ludzki, inwestycje w infrastrukturę środowiskową - którym przyporządkowano cele szczegółowe. W tabeli 1 poszczególnym celom ogólnym przyporządkowano powiązane z nimi projekty rewitalizacyjne, które będą realizowane w ramach LPR.

Tabela 1: Cele ogólne i szczegółowe Programu Rozwoju Gminy Rymań oraz powiązania z projektami rewitalizacyjnymi

Program Rozwoju Gminy Rymań		Projekty rewitalizacyjne realizowane w ramach LPR
Cel ogólny	Cele szczegółowe	
Inwestycje w infrastrukturę techniczną	Inwestycje w infrastrukturę otoczenia gospodarczego, Tworzenie miejsc pracy, Poprawa układu komunikacyjnego Gminy oraz estetyzacja Gminy.	<ul style="list-style-type: none"> • Aktywizacja społeczna i integracja mieszkańców podobszarów rewitalizacji • Remont i modernizacja stadionu w Rymaniu oraz odnowa i zagospodarowanie otaczającego go terenu • Kompleksowe zagospodarowanie terenu między szkołą podstawową a ośrodkiem zdrowia • Zagospodarowanie terenu przy ul. Polnej • Odnowa przestrzeni między ulicami Krótką, Wiejską i Koszalińską • Podniesienie jakości infrastruktury drogowej- centrum przesiadkowe • Zagospodarowanie terenów wokół stawu na miejsce integracji • Rozbudowa bazy infrastrukturalnej na cele społeczne
Inwestycje w kapitał ludzki	Wzmacnianie infrastruktury społecznej i edukacyjnej (remonty oraz doposażenie), Podnoszenie stopy życiowej mieszkańców Gminy, Aktywne włączanie Gminy do procesów społecznych	<ul style="list-style-type: none"> • Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych z podobszarów rewitalizacji • Organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży • Aktywizacja fizyczna i społeczna seniorów • Kształtowanie postaw proekologicznych

		<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja działań integracyjnych • Prowadzenie działań aktywizujących i integracyjnych na podobszarze rewitalizacji w Starninie • Przekształcenie budynku szkoły na mieszkania komunalne
Inwestycje w infrastrukturę środowiskową	Prace nad termomodernizacją Gminy	<ul style="list-style-type: none"> • Kształtowanie postaw proekologicznych • Popularyzacja wykorzystania OZE

Źródło: opracowanie własne na podstawie Programu Rozwoju Gminy Rymań

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rymań

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rymań zostało przyjęte uchwałą nr XXII/113/2008 Rady Gminy Rymań z dnia 16.07.2008 r. Dokonane w nim wielostronne analizy stanu przestrzeni i uwarunkowań rozwoju wskazują na generalną prawidłowość przyjętych i realizowanych dotychczas kierunków zagospodarowania i przekształceń przestrzeni. W Studium nie stwierdzono występowania na obszarze Gminy istotnych konfliktów przestrzennych lub zagrożeń w tym względzie. Podstawowe problemy zidentyfikowane w dokumencie istnieją natomiast w sferze społeczno-ekonomicznej i wynikają z jednej strony z załamania pegeerowskiego rynku pracy, z drugiej z ograniczonych możliwości finansowych Gminy, szczególnie w sferze inwestycji stymulujących rozwój.

W Studium stwierdzono, że pozytywnym elementem jest (porównywalnie z niektórymi innymi gminami) dość dobre wykorzystanie i niewielki zakres dewastacji obiektów popegeerowskich. Nowe budownictwo realizowane było w minimalnych wielkościach, przy czym w nieco większej ilości występowały adaptacje i modernizacje istniejących obiektów z wprowadzeniem nowych funkcji. Dodatkowo w dużym stopniu zrealizowany został przyjęty program zalesień terenów nieprzydatnych rolniczo.

W Studium podkreślono wysiłki Gminy w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej (rozbudowa oczyszczalni w Rymaniu, gazyfikacja Gminy, rozbudowa

wodociągów w Rymaniu, Rzesznikowie i Jarkowie, wybudowano gminne wysypisko odpadów). W zakresie infrastruktury społecznej w Gminie Rymań stwierdzono, że sytuacja mimo szeregu podejmowanych działań, jest nadal ze względu na skromne środki finansowe co najmniej mało zadawalająca. Dużym osiągnięciem w tych warunkach było wybudowanie hali sportowej w Rymaniu. Generalna ocena rozwoju Gminy w Studium wskazuje na właściwe i zgodne z prawem kierunki działań, równocześnie jednak na fakt, że zakres tych działań jest ze względu na możliwości finansowe gminy zbyt skromny, tak w stosunku do potrzeb, jak i możliwości rozwojowych.

W Studium wyróżniono następujące słabe strony i problemy Gminy Rymań:

- Małe możliwości naturalnego rozwoju aktywności społeczeństwa (inicjatyw własnych) ze względu na brak środków finansowych oraz niską jakość życia mieszkańców wynikającą m.in. z wysokiego poziomu bezrobocia notowanego i ukrytego (dotychczasowi chłoporobotnicy dziś utrzymują się tylko z niewielkich gospodarstw),
- Brak na terenie Gminy silnych inwestorów, istniejący nie rokują znaczących działań rozwojowych,
- Ograniczona możliwość wykorzystania obiektów (szczególnie inwentarskich) po byłych PGR, m.in. ze względu na aktualną sytuację w zakresie opłacalności hodowli,
- Ograniczony zasięg sieci infrastruktury technicznej, zły stan niektórych istotnych powiązań komunikacyjnych, ograniczone (do czasu budowy obwodnicy) możliwości zabudowy terenów przy drodze nr 6 ze względu na wymogi ruchu na tej trasie,
- Mała konkurencyjność ciekawych krajobrazowo i przyrodniczo terenów przydatnych dla turystyki wobec bliskiego sąsiedztwa terenów o wybitnej atrakcyjności (pas wybrzeża, pasmo pojezierzy),
- Zdecydowanie niedostateczny stan infrastruktury społecznej.

Wśród potencjałów Gminy w Studium wyróżniono, m.in.: położenie Gminy w centrum obszaru wskazywanego w opracowaniach ponadlokalnych do aktywizacji gospodarczej oraz w paśmie pomiędzy rejonami intensywnego rozwoju turystyki, stosunkowo dobre gleby, prawidłową i nie zdewastowaną sieć osadniczą, łatwe

możliwości rozwoju infrastruktury technicznej, atrakcyjność krajobrazową, lasy, korzystne warunki rozwoju agroturystyki.

Generalna ocena uwarunkowań wewnętrznych w Studium pozwala na stwierdzenia, że poza problemami społeczno-ekonomicznymi nie występują większe ograniczenia w rozwoju przestrzennym Gminy. W zakresie uwarunkowań przyrodniczych występuje konieczność ochrony:

- Kompleksów leśnych, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru „Natura 2000 – Kemy Rymańskie”, lasów ochronnych i bardzo wartościowych zespołów w rejonie jez. Popiel oraz na północ od Dębicy,
- Korytarzy ekologicznych wzdłuż rzek i strumieni, źródlisk i torfowisk,
- Wartościowych kompleksów użytków rolnych i zielonych,
- Stosunkowo nielicznych obiektów podlegających ochronie prawnej (pomniki przyrody, parki, cmentarze),
- Zaewidencjonowanych złóż kopalin.

W zakresie uwarunkowań kulturowych w Studium występuje, poza oczywistą koniecznością ochrony nielicznych zabytków i obiektów archeologicznych podlegających ochronie prawnej, celowość określonej ochrony przed deformacją wartościowych układów zabudowy wiejskiej w miejscowościach Dębica, Starnin, Gorawino, Rzesznikowo, Drozdowo oraz częściowo Rymań i Leszczyn. Nie stanowi to przeszkody w intensyfikacji zagospodarowania. Istotnym warunkiem jest jedynie ostrożność przy realizacji zabudowy w rejonach, w których występują stanowiska archeologiczne.

W zakresie uwarunkowań technicznych w Studium wymieniono:

- Konieczność ulepszenia niektórych dróg powiatowych i gminnych oraz konieczność budowy nowych dróg dla obsługi postulowanych terenów rozwojowych,
- Realizację planowanego obejścia Rymania i Leszczyna,
- Konieczność doprowadzenia kanalizacji do wszystkich wsi (poza Rymaniem i Jarkowem),
- Kontynuację działań w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej,
- Rozwiązanie problemu dużej ilości obiektów budowlanych nieużytkowanych i ulegających dekapitalizacji.

Natomiast w zakresie podaży terenów budowlanych stwierdzono, że Gmina posiada bardzo duże możliwości ich udostępnienia we wszystkich istniejących miejscowościach i w innych atrakcyjnych obszarach.

W zakresie uwarunkowań społeczno-gospodarczych w Studium wskazano na istotne problemy związane ze strukturalnym bezrobociem popegeerowskim, ubóstwem społeczeństwa i niewystarczającymi środkami jakimi może dysponować Gmina na rzecz infrastruktury technicznej, społecznej i niezbędnej pomocy społecznej.

Wśród naturalnych preferencji rozwojowych Gminy Rymań wskazano rolnictwo i leśnictwo oraz pewne możliwości w zakresie turystyki, szczególnie w związku z obsługą ruchu turystycznego na trasie nr 6. Przebieg tej trasy przez Gminę oraz duża podaż atrakcyjnych terenów pod różne możliwe funkcje, stanowi szansę do wykorzystania.

W Studium stwierdzono, że na obszarze Gminy Rymań nie występują konflikty przestrzenne.

Z punktu widzenia rewitalizacji najbardziej istotnym zjawiskiem kryzysowym zidentyfikowanym w Studium są małe możliwości rozwoju aktywności społecznej ze względu na występowanie problemów w sferze społecznej (głównie bezrobocia i jego skutków). Pozostałe zidentyfikowane w Studium bariery w sferach gospodarczej, technicznej i przestrzenno - funkcjonalnej również przekładają się na ograniczenie możliwości rozwoju Gminy i podniesienie jakości życia jej mieszkańców. W powiązaniu z trudnościami w sferze społecznej zidentyfikowane w Studium zjawiska kryzysowe wskazują na potrzebę przeprowadzenia procesu rewitalizacji na terenie Gminy Rymań.

Podstawowym celem strategicznym wyznaczonym w Studium jest „Tworzenie warunków aktywizacji rozwoju społeczno – gospodarczego z uwzględnieniem wymogów harmonizacji przestrzennej i równoważenia ekologicznego tego rozwoju” (s. 167). W kontekście polityki przestrzennej wyróżniono 12 zadań strategicznych:

1. W sferze gospodarczej – tworzenie trwałych warunków dla inwestowania – w tym:
  - wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich,

- rozwoju rolnictwa ekologicznego,
- rozwoju przemysłu „czystego”, nieuciążliwego dla środowiska i otoczenia,
- rozwoju przetwórstwa rolno – spożywczego,
- rozwoju usług,
- rozwoju turystyki,

2. W sferze ekologicznej:

- nakładanie proekologicznych ograniczeń na inwestycje,
- ochrona środowiska i utrzymanie jego stanu jakościowego,
- rozbudowa systemu ochrony środowiska,

3. W sferze przestrzennej :

- zachowanie równowagi wieloprzestrzennej ekosystemów,
- racjonalizacja funkcji przestrzennych, optymalizacja powiązań funkcjonalnych,
- rozwój systemów infrastruktury technicznej.

Założenia Programu Rewitalizacji oraz wyznaczone w nim projekty rewitalizacyjne będą rozwiązywać problemy zidentyfikowane w Studium i dążyć do realizacji wyróżnionych zadań strategicznych w następujący sposób:

- Projekt „Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych z podobszarów rewitalizacji” dąży do ograniczenia zjawiska bezrobocia i podniesienia jakości życia mieszkańców, co przyczyni się także do ograniczenia natężenia pozostałych problemów społecznych;
- Do zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców podobszarów rewitalizacji przyczynią się projekty: „Organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży”, „Aktywizacja fizyczna i społeczna seniorów”, „Kształtowanie postaw proekologicznych”, „Organizacja działań integracyjnych”, „Prowadzenie działań aktywizujących i integracyjnych na podobszarze rewitalizacji w Starninie”;
- Projekty: „Remont i modernizacja stadionu w Rymaniu oraz odnowa i zagospodarowanie otaczającego go terenu”, „Kompleksowe

zagospodarowanie terenu między szkołą podstawową a ośrodkiem zdrowia”, „Zagospodarowanie terenu przy ul. Polnej”, „Odnowa przestrzeni między ulicami Krótką, Wiejską i Koszalińską”, „Podniesienie jakości infrastruktury drogowej- centrum przesiadkowe”, „Zagospodarowanie terenów wokół stawu na miejsce integracji”, „Przekształcenie budynku szkoły na mieszkania komunalne”, „Rozbudowa bazy infrastrukturalnej na cele społecznej” dążą do uporządkowania przestrzeni publicznych podobszarów rewitalizacji, racjonalizacji funkcji przestrzeni, które mają sprzyjać włączeniu społecznemu i integracji mieszkańców oraz rozwiązania problemu niedostatecznego stanu infrastruktury społecznej i degradacji budynków;

- Projekty „Kształtowanie postaw proekologicznych” oraz „Popularyzacja wykorzystania OZE” są komplementarne z zadaniem strategicznym dotyczącym ochrony środowiska i utrzymania jego stanu jakościowego. Prowadzone w ramach projektów zadania przyczynią się do zwiększenia wiedzy społeczności lokalnej na temat ochrony środowiska, zwiększenia wykorzystania instalacji OZE oraz zmniejszenia ilości wyrobów zawierających azbest;
- Projekt „Podniesienie jakości infrastruktury drogowej – centrum przesiadkowe” pozwoli na poprawę stanu infrastruktury drogowej oraz jej rozwoju.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016 – 2018

Gmina Rymań nie posiada aktualnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Realizacja założeń tego dokumentu zakończyła się w 2016 r. i nie uchwalono nowej Strategii. Zamiast tego powstał Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016 – 2018, przyjęty uchwałą nr XIII/82/16 Rady Gminy Rymań z dnia 17.02.2016 r., którego głównym celem jest „Wspieranie rodziny biologicznej w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w celu utrzymania dziecka w jego naturalnym środowisku, a więc w rodzinie, bądź jego powrót do rodziny” (s. 4).

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny działań niezbędne było dokonanie analizy problemów społecznych występujących w Gminie Rymań, ze szczególnym uwzględnieniem

problemu niewydolności rodzin skutkującej zabraniem dziecka z rodziny naturalnej i umieszczeniem go w pieczy zastępczej. Przeprowadzona w dokumencie analiza problemu wskazała na wzrost liczby dzieci z Gminy Rymań przebywających w pieczy zastępczej z 2 osób w 2013 r. do 9 osób w 2015 r., a w związku z tym również wzrost wydatków Gminy za pobyt dzieci w pieczy zastępczej z 2313,98 zł w 2013 r. do 68273,69 zł w 2015 r. Zwrócono również uwagę, że przydzielony rodzinie asystent rodziny (którego głównym zadaniem jest zapobieganie sytuacjom, w których dzieci należy odebrać z ich naturalnego środowiska) w analizowanym w Gminnym Programie Wspierania Rodziny okresie współpracował z coraz to mniejszą liczbą rodzin: z 9 rodzinami w 2013 r., 7 rodzinami w 2014 r. oraz 3 rodzinami w 2015 r.

W Gminnym Programie Wspierania Rodziny nie przeprowadzono szczegółowej analizy pozostałych aspektów ze sfery społecznej, nie wskazano obszarów w Gminie, na których konieczne jest podjęcie działań rewitalizacyjnych. Zidentyfikowane w dokumencie zjawiska kryzysowe wskazują na konieczność monitorowania sytuacji rodziny oraz prowadzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny. Jako że sytuacja rodzinna często przekłada się na pozostałe aspekty życia jej członków w społeczności lokalnej (np. jej wpływ na kreowanie konkretnych postaw i ról społecznych) wydaje się istotne, aby podczas realizacji procesu rewitalizacji zwrócić szczególną uwagę na działania, które będą sprzyjać cementowaniu więzi rodzinnych oraz rozwiązywaniu jej problemów.

W Gminnym Programie Wspierania Rodziny wyróżniono trzy cele strategiczne:

- Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych celem przywrócenia ich prawidłowego funkcjonowania;
- Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny;
- Koordynacja działań podmiotów zajmujących się pomocą rodzinie dysfunkcyjnej.

Do osiągnięcia celów pierwszego i drugiego przyczyni się projekt rewitalizacyjny „Aktywizacja społeczna i integracja mieszkańców podobszarów rewitalizacji”. Projekt ten będzie wspierał rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz ma na celu podjęcie działań profilaktycznych i edukacyjnych związanych z najczęstszymi formami patologii występującymi wśród dzieci i młodzieży: alkoholizmem, narkomanią, przemocą. Organizacja czasu wolnego

dzieci i młodzieży oraz prowadzenie kampanii informacyjnych i działań profilaktycznych pozwoli na ograniczenie występowania patologii wśród osób młodych oraz ułatwi wypracowanie postawy obywatelskiej.

4. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH

Rymań jest gminą wiejską położoną w północno – zachodniej Polsce, w województwie zachodniopomorskim, w południowo – zachodniej części powiatu kołobrzeskiego. Gmina zajmuje powierzchnię 146,15 km², co stanowi 20,2% powierzchni powiatu. Gmina Rymań sąsiaduje bezpośrednio z gminami: Gościno, Siemysł, Brojce, Płoty, Trzebiatów, Resko, Sławoborze.

Przez Gminę Rymań przebiega droga krajowa nr 6 Szczecin – Koszalin – Gdańsk oraz droga wojewódzka nr 105 relacji Rzesznikowo – Brojce – Gryfice – Świerżno, co stanowi istotny potencjał i stwarza możliwości rozwoju sektora magazynowo – transportowego.

Gmina ma charakter rolniczy. Większość terenów rolniczych znajduje się w jej północnej i środkowej części. Północna część Gminy posiada dobre gleby, przeważa tu struktura dużych otwartych kompleksów. Grunty wykorzystywane są dość intensywnie, a popegeerowskie obiekty są w części użytkowane (niektóre zostały odnowione i dalej są wykorzystywane pod działalność związaną z rolnictwem, inne zostały przekształcone i pełnią inne funkcje). W Gminie występuje duży udział lasów. W północnej części są one rozproszone, natomiast w południowej tworzą duże kompleksy stanowiące element pasma o znaczeniu ponadlokalnym.

Teren Gminy jest zamieszkiwany przez 4 132 osoby (stan na 31 XII 2016) co daje gęstość zaludnienia równą 28,27 osób/km². Siedzibą Gminy jest miejscowość Rymań położona w centralnej części jednostki administracyjnej.

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego przeprowadzono podział Gminy Rymań na mniejsze jednostki urbanistyczne. Aby podział był naturalny, zrozumiały i akceptowalny dla mieszkańców Gminy jednostki urbanistyczne pokrywają się z istniejącym podziałem Gminy na sołectwa: Rymań, Gorawino, Jarkowo, Kinowo, Drozdowo, Dębica, Leszczyn, Rzesznikowo, Starnin. Taki podział ułatwił także pozyskanie danych wtórnych na temat tych jednostek z różnych instytucji publicznych i niepublicznych.

Podział Gminy Rymań na mniejsze jednostki urbanistyczne został przedstawiony na rysunku poniżej.

Rysunek 1: Podział Gminy na jednostki urbanistyczne (sołectwa)

Źródło: opracowanie własne

Tabela 2: Podstawowe informacje dotyczące liczby ludności i powierzchni jednostek urbanistycznych

Jednostka urbanistyczna	Liczba mieszkańców (os.)	Powierzchnia (ha)	Powierzchnia zabudowana (ha)
Rymań	1192	2053	93,28
Drozdowo	531	1948	38,92
Dębica	225	860	31,16
Rzesznikowo	511	4085	55,64
Jarkowo	402	1118	24,80
Kinowo	129	473	4,84
Gorawino	661	1194	49,52
Leszczyn	252	1747	50,57
Starnin	229	1132	21,41
Gmina	4132	14610	370,14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rymań, 2016

Dla każdej jednostki urbanistycznej zebrano zestaw danych pozwalających porównać ich rozwój społeczno – gospodarczy oraz wyróżnić obszary o największej liczbie zjawisk kryzysowych. „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020” oraz „Zasady realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014 – 2020” należy określić i zdefiniować charakterystykę aktualnego stanu obszaru Gminy w 5 podstawowych sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Do tych sfer dobrano zestaw wskaźników przedstawiony w tabeli 3.

Tabela 3: Zestaw wskaźników wykorzystanych do analizy sytuacji społeczno – gospodarczej na terenie Gminy Rymań

Sfera	Nazwa wskaźnika	Źródło danych
Społeczna	Zmiana liczby mieszkańców jednostki w 2016 r. w stosunku do 2012 r.	Gmina Rymań
	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców jednostki	Gmina Rymań
	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców jednostki	Gmina Rymań, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców jednostki w wieku produkcyjnym	Powiatowy Urząd Pracy w Kołobrzegu
	Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców jednostki w wieku produkcyjnym	Powiatowy Urząd Pracy w Kołobrzegu
	Liczba popełnionych przestępstw na 100 mieszkańców jednostki	Komenda Powiatowa Policji w Kołobrzegu
	Liczba popełnionych przestępstw przeciwko rodzinie i opiece w przeliczeniu na 100 mieszkańców jednostki	Komenda Powiatowa Policji w Kołobrzegu
Gospodarcza	Liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców jednostki analitycznej	REGON
	Liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą na 100 mieszkańców jednostki	CEIDG
	Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym na 100 osób bezrobotnych w danej jednostce	Gmina Rymań
Przestrzenna	Liczba obiektów infrastruktury społecznej na 100 mieszkańców	Gmina Rymań
	Liczba terenów publicznych na 100 mieszkańców	Gmina Rymań
Techniczna	Liczba mieszkań wybudowanych przed 1970 rokiem	Gmina Rymań

	na 100 mieszkań	
	Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę (m ² /os.)	Gmina Rymań
	Liczba mieszkań popegeerowskich na 100 mieszkań	Gmina Rymań
	Liczba budynków mieszkalnych poddanych termomodernizacji na 100 budynków mieszkalnych	Gmina Rymań
Środowiskowa	Liczba budynków mieszkalnych pokrytych wyrobami azbestowymi na 100 budynków mieszkalnych	Gmina Rymań

Źródło: opracowanie własne

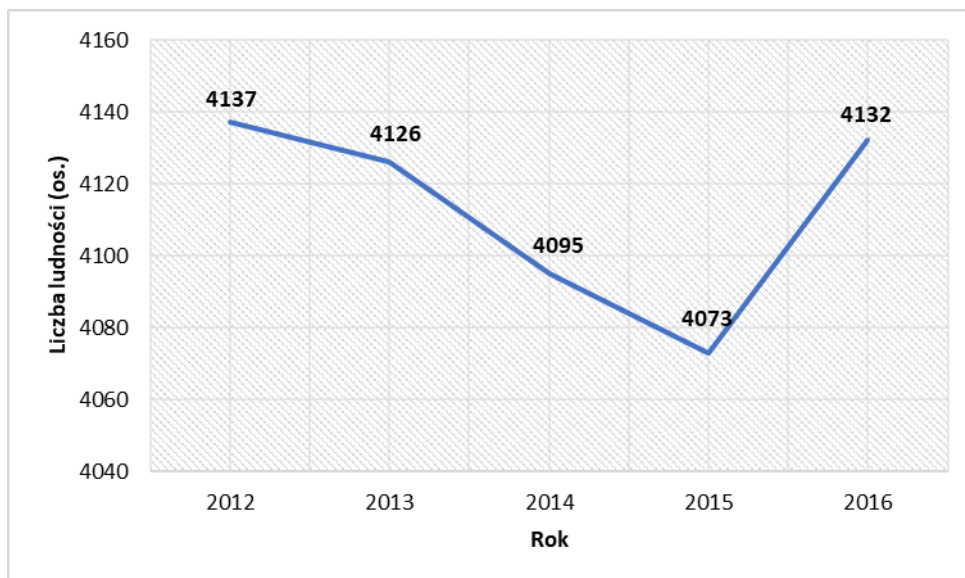
Analiza wskaźników ilościowych, a następnie jakościowych pozwoli na wskazanie obszaru zdegradowanego oraz określenie kierunku działań rewitalizacyjnych.

4.1. SFERA SPOŁECZNA

Negatywne zjawiska w sferze społecznej posiadają skomplikowany, złożony charakter, a zidentyfikowane problemy są ze sobą ściśle powiązane i wynikają z siebie nawzajem oraz znacząco wpływają na jakość życia społeczności lokalnej. Z tego też względu sfera społeczna jest najważniejszym elementem procesu diagnostycznego na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

4.1.1. DEMOGRAFIA

W latach 2012 – 2015 liczba ludności na terenie Gminy Rymań spadła o 64 osoby, czyli 1,55 punktów procentowych (pp.), jednak do 2016 r. gwałtownie wzrosła (o 59 osób, tj. o 1,45 pp. w stosunku do 2015 r.).

Wykres 1: Liczba ludności Gminy Rymań w latach 2012 – 2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rymań

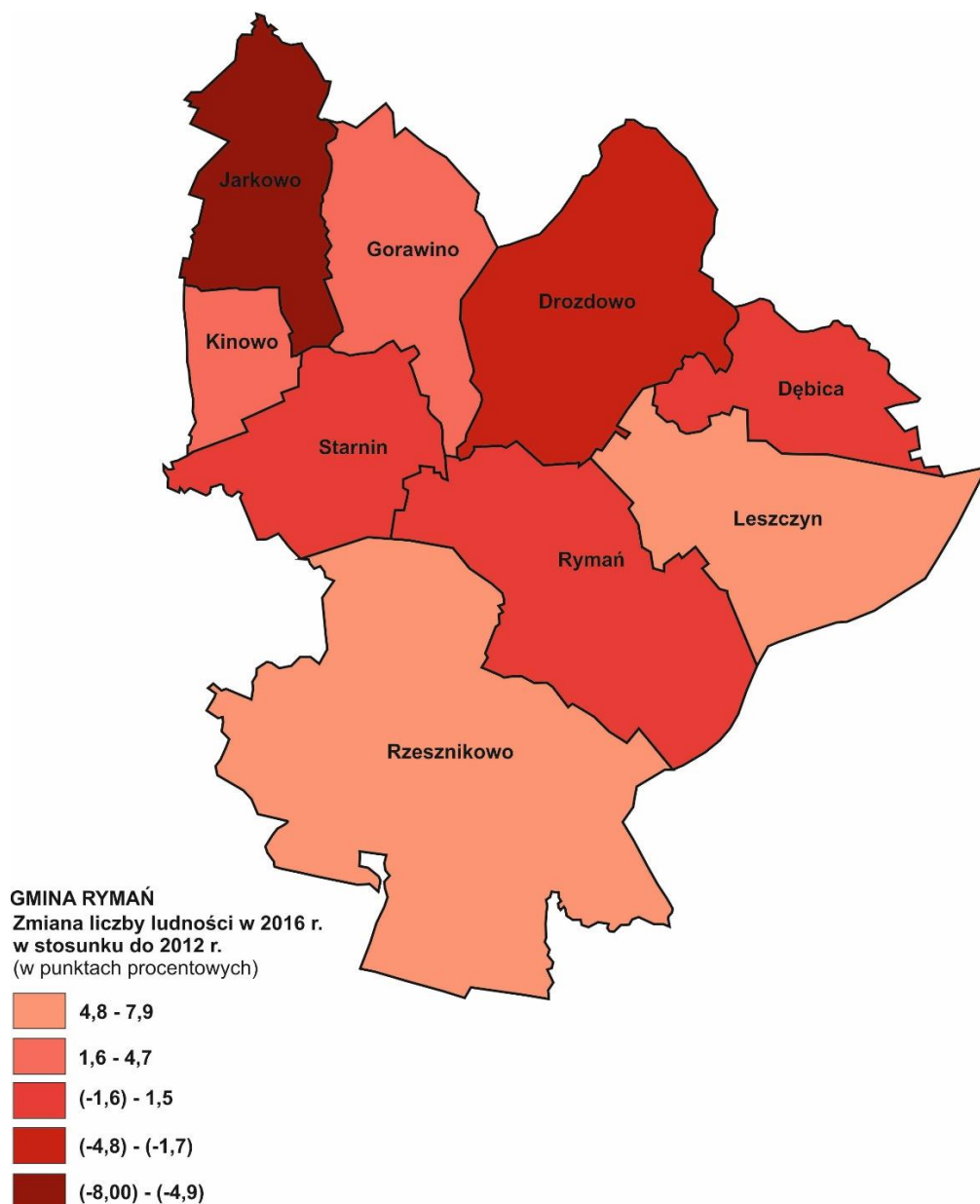
W latach 2012 – 2016 liczba mieszkańców Gminy Rymań zmniejszyła się o 0,12 pp. Na podstawie wskaźnika dynamiki zmian ludności (obliczonego według wzoru: $Wd = L2/L1 \cdot 100\%$, gdzie: Wd – wskaźnik dynamiki, $L2$ – liczba ludności w 2016 r., $L1$ – liczba ludności w 2012 r.) można stwierdzić, że wzrost liczby mieszkańców nastąpił tylko w 4 jednostkach: Rzesznikowie, Kinowie, Gorawinie i Leszczynie. W pozostałych jednostkach odnotowano spadek liczby ludności, który był spowodowany zmniejszeniem przyrostu naturalnego oraz migracją mieszkańców, która odbywała się głównie pomiędzy miejscowościami położonymi w Gminie Rymań. Sołectwami o wynikach poniżej średniej dla Gminy są: Jarkowo (-7,59 pp.), Drozdowo (-3,28 pp.), Rymań (-1,16 pp.), Dębica (-0,44 pp.), Starnin (-0,43 pp.).

Tabela 4: Liczba mieszkańców oraz dynamika zmian w poszczególnych jednostkach urbanistycznych w latach 2012 - 2016

Jednostka urbanistyczna	Liczba mieszkańców					Wskaźnik dynamiki zmian liczby ludności w latach 2012 – 2016 (%)	Spadek/wzrost liczby ludności (pp.)
	2012	2013	2014	2015	2016		
Rymań	1206	1203	1196	1182	1192	98,84	-1,16
Drozdowo	549	551	546	542	531	96,72	-3,28
Dębica	226	227	225	225	225	99,56	-0,44
Rzesznikowo	481	483	479	477	511	106,24	6,24
Jarkowo	435	420	417	414	402	92,41	-7,59
Kinowo	124	125	124	122	129	104,03	4,03
Gorawino	647	649	644	648	661	102,16	2,16
Leszczyn	239	239	237	237	252	105,44	5,44
Starnin	230	229	227	226	229	99,57	-0,43
Gmina	4137	4126	4095	4073	4132	99,88	-0,12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rymań

Rysunek 2: Zmiana liczby ludności w 2016 r. w stosunku do 2012 r. w poszczególnych jednostkach urbanistycznych

Źródło: opracowanie własne

Negatywnym zjawiskiem wpływającym na sytuację demograficzną w Gminie jest również starzenie się społeczeństwa, co pociąga za sobą zmniejszenie się zasobów siły roboczej oraz wzrost wydatków na pomoc społeczną i usługi medyczne. W analizowanym okresie udział mieszkańców Gminy w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności zmniejszył się o 2,2 pp., natomiast udział osób w wieku produkcyjnym spadł o 0,5 pp. Jednocześnie wzrósł udział osób w wieku poprodukcyjnym o 1,7 pp. Zwiększanie się liczby osób starszych pociąga za sobą konieczność wprowadzania zmian w infrastrukturze (m.in. doposażenie budynków

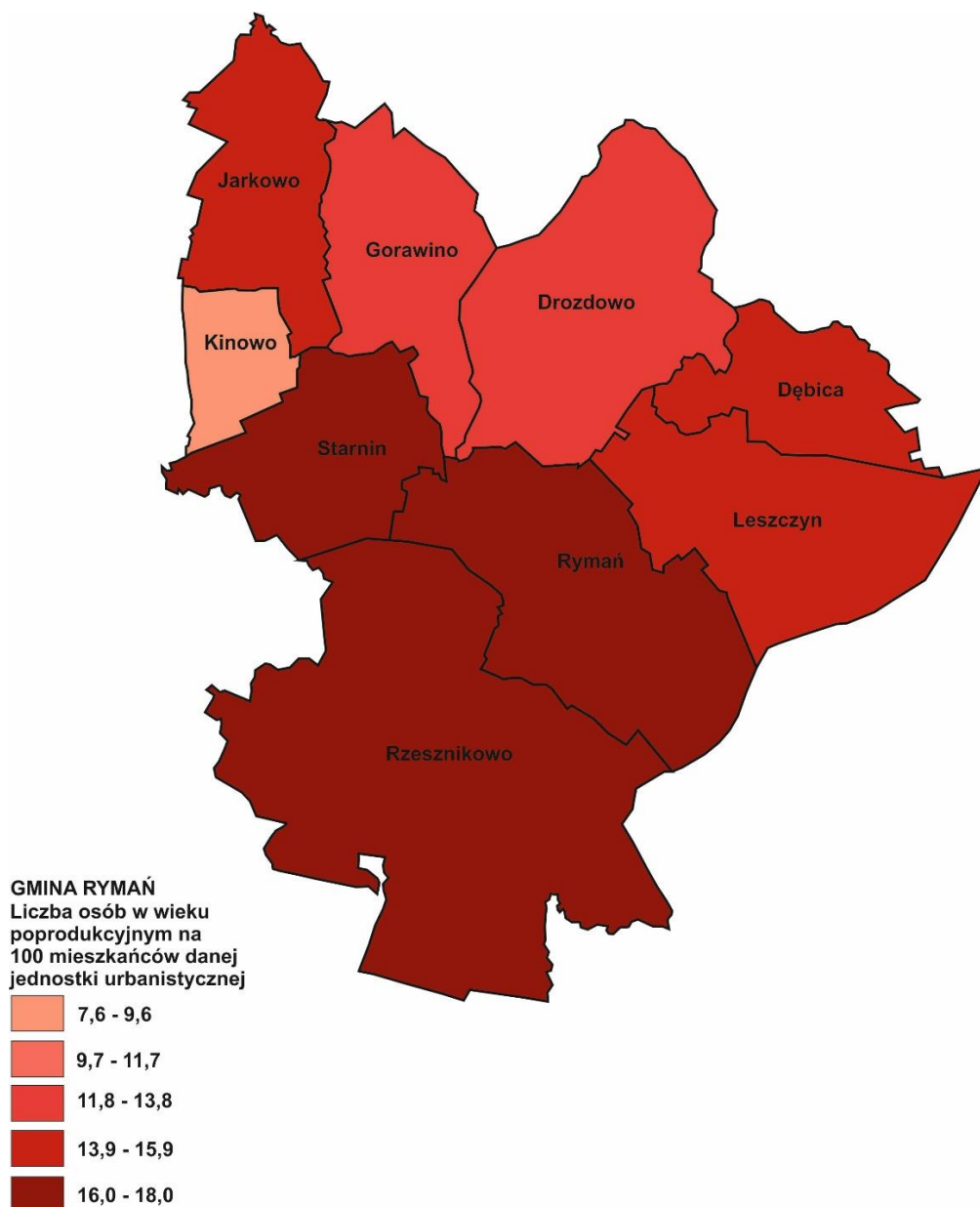
w ułatwienia dla osób posiadających problemy z poruszaniem się) oraz zwiększenie środków finansowych na działania społeczno – kulturalne skierowane do seniorów (np. rozszerzenie działalności klubu seniora).

Jednostki, w których w 2016 r. udział osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców danego sołectwa przekroczył wartość średnią dla Gminy to: Rymań (17,28%), Starnin (17,03%), Rzesznikowo (16,63%), Leszczyn (15,87%) oraz Dębica (15,56%).

Tabela 5: Udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców danej jednostki urbanistycznej w 2016 r.

Jednostka urbanistyczna	Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym	Udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w liczbie mieszkańców jednostki
Rymań	206	17,28%
Drozdowo	70	13,18%
Dębica	35	15,56%
Rzesznikowo	85	16,63%
Jarkowo	58	14,43%
Kinowo	10	7,75%
Gorawino	90	13,62%
Leszczyn	40	15,87%
Starnin	39	17,03%
Gmina	633	15,32%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rymań

Rysunek 3: Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców danej jednostki urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

4.1.2. RYNEK PRACY

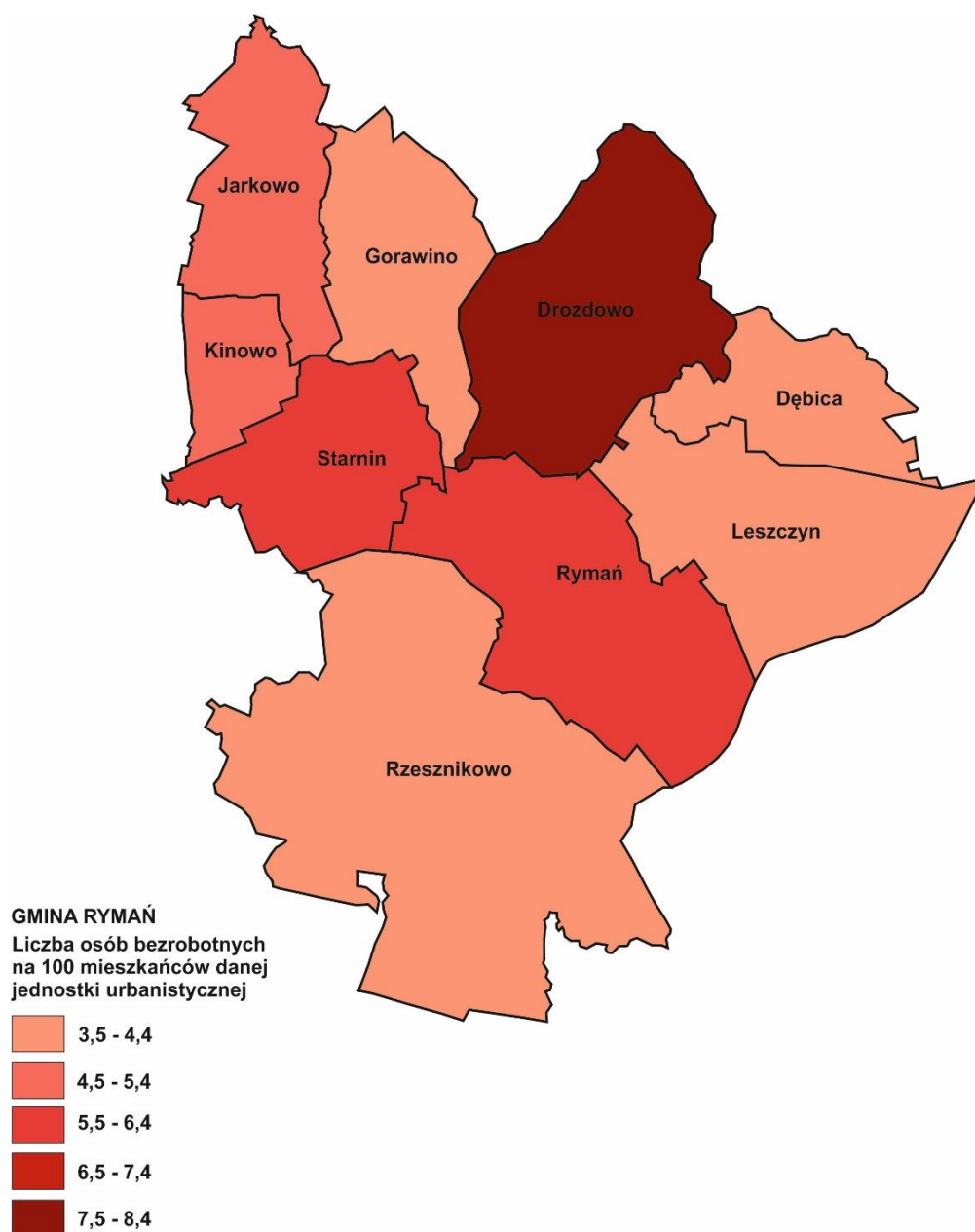
W 2016 r. Gminę Rymań zamieszkiwały 142 osoby bezrobotne, tj. o 36 osób mniej niż w roku poprzednim i o 122 osoby mniej niż w 2012 r. W tym okresie udział liczby bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym zmniejszył się z 9,9% do 5,4% (spadek o 4,5 pp.). Wartość tego wskaźnika w 2016 r. w Gminie była wyższa niż w powiecie o 1 pp.

Średnio w Gminie Rymań na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadają 5,23 osoby bezrobotne. Wartość tego wskaźnika została przekroczona w 3 jednostkach urbanistycznych: Drozdowie – 7,67, Starninie – 6,16, Rymaniu – 5,92.

Tabela 6: Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w poszczególnych sołectwach w 2016 r.

Jednostka urbanistyczna	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób bezrobotnych ogółem	Na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym
Rymań	828	49	5,92
Drozdowo	352	27	7,67
Dębica	144	6	4,17
Rzesznikowo	280	11	3,93
Jarkowo	282	13	4,61
Kinowo	86	4	4,65
Gorawino	442	17	3,85
Leszczyn	156	6	3,85
Starnin	146	9	6,16
Gmina	2716	142	5,23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie

Rysunek 4: Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców danej jednostki urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

Udział kobiet w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w 2016 r. wyniósł 59,86% - jest to wartość wyższa niż w poprzednim roku o 4,24 pp. oraz o 1,15 pp. w stosunku do roku 2012. Wśród osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy największy udział w stosunku do ogólnej liczby osób bezrobotnych posiadają osoby pozostające bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy (tzw. długotrwale bezrobotni) – 39,44%, oraz osoby powyżej 45. roku życia – 38,03%. Udział osób poniżej 25. roku życia w stosunku do ogółu bezrobotnych wyniósł 13,38%. W analizowanym okresie w strukturze osób bezrobotnych wzrósł udział osób długotrwale bezrobotnych

o 10,78 pp. w stosunku do roku 2015 i o 19,36 pp. w stosunku do 2012 r. Wzrost udziału odnotowano także w grupie osób powyżej 45. roku życia – o 3,20 pp. w porównaniu do 2015 r. oraz o 13,79 pp. w stosunku do 2012 r. Natomiast w grupie osób poniżej 25. roku życia odnotowano spadek udziału w ogólnej liczbie bezrobotnych o 4,04 pp. w stosunku do roku poprzedniego oraz o 12,00 pp. w porównaniu do 2012 r.

Tabela 7: Struktura osób bezrobotnych w Gminie Rymań w latach 2012 – 2016

Osoby bezrobotne:	2012	2013	2014	2015	2016
Ogółem	264	239	238	178	142
Kobiety	155	121	121	99	85
Osoby bezrobotne znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy:					
Poniżej 25 roku życia	67	56	55	31	19
Powyżej 45 roku życia	64	78	66	62	54
Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	53	43	44	51	56

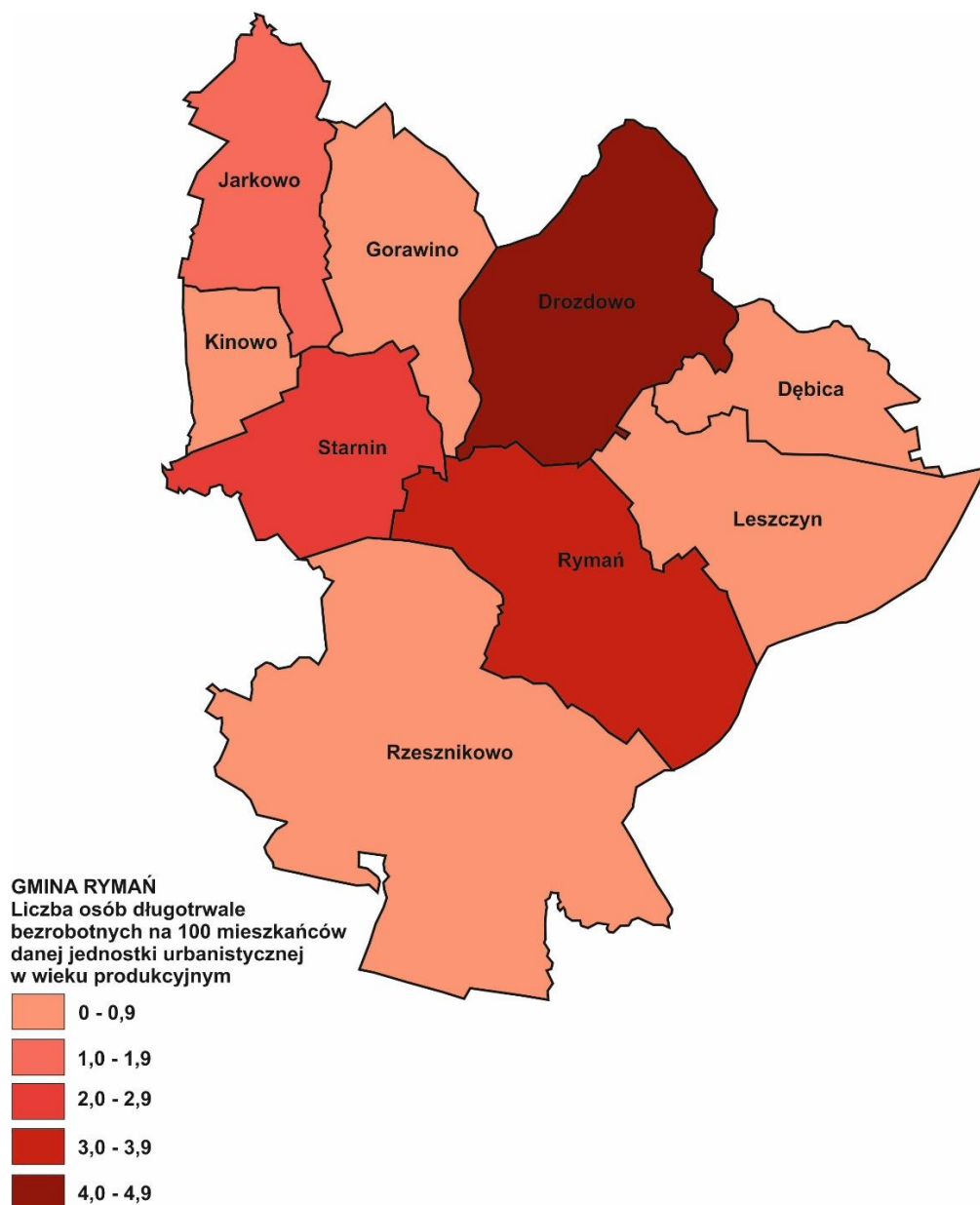
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie

W przeliczeniu na 100 mieszkańców danej jednostki największy udział osób długotrwale bezrobotnych zamieszkiwał sołectwo Drozdowo - 4,26, a następnie Rymań - 3,38 i Starnin – 2,74.

Tabela 8: Liczba osób długotrwale bezrobotnych przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w poszczególnych sołectwach w 2016 r.

Jednostka urbanistyczna	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	Na 100 mieszkańców jednostki w wieku produkcyjnym
Rymań	828	28	3,38
Drozdowo	352	15	4,26
Dębica	144	0	0,00
Rzesznikowo	280	2	0,71
Jarkowo	282	4	1,42
Kinowo	86	0	0,00
Gorawino	442	2	0,45
Leszczyn	156	1	0,64
Starnin	146	4	2,74
Gmina	2716	56	2,06

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kołobrzegu

Rysunek 5: Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców danej jednostki urbanistycznej w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne

W 2016 r. największy udział w ogólnej liczbie bezrobotnych posiadały osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym – 42,25%, następnie zasadniczym zawodowym – 26,76%, policealnym i średnim zawodowym – 16,90% oraz średnim ogólnokształcącym i wyższym – po 7,04%.

Tabela 9: Poziom wykształcenia osób bezrobotnych w Gminie Rymań w latach 2012 – 2016

Liczba osób posiadających wykształcenie:	2012	2013	2014	2015	2016
Wyższe	6	2	9	10	10
Policealne i średnie zawodowe	58	38	29	27	24
Średnie ogólnokształcące	16	13	13	10	10
Zasadnicze zawodowe	90	88	88	56	38
Gimnazjalne i poniżej	94	98	99	75	60

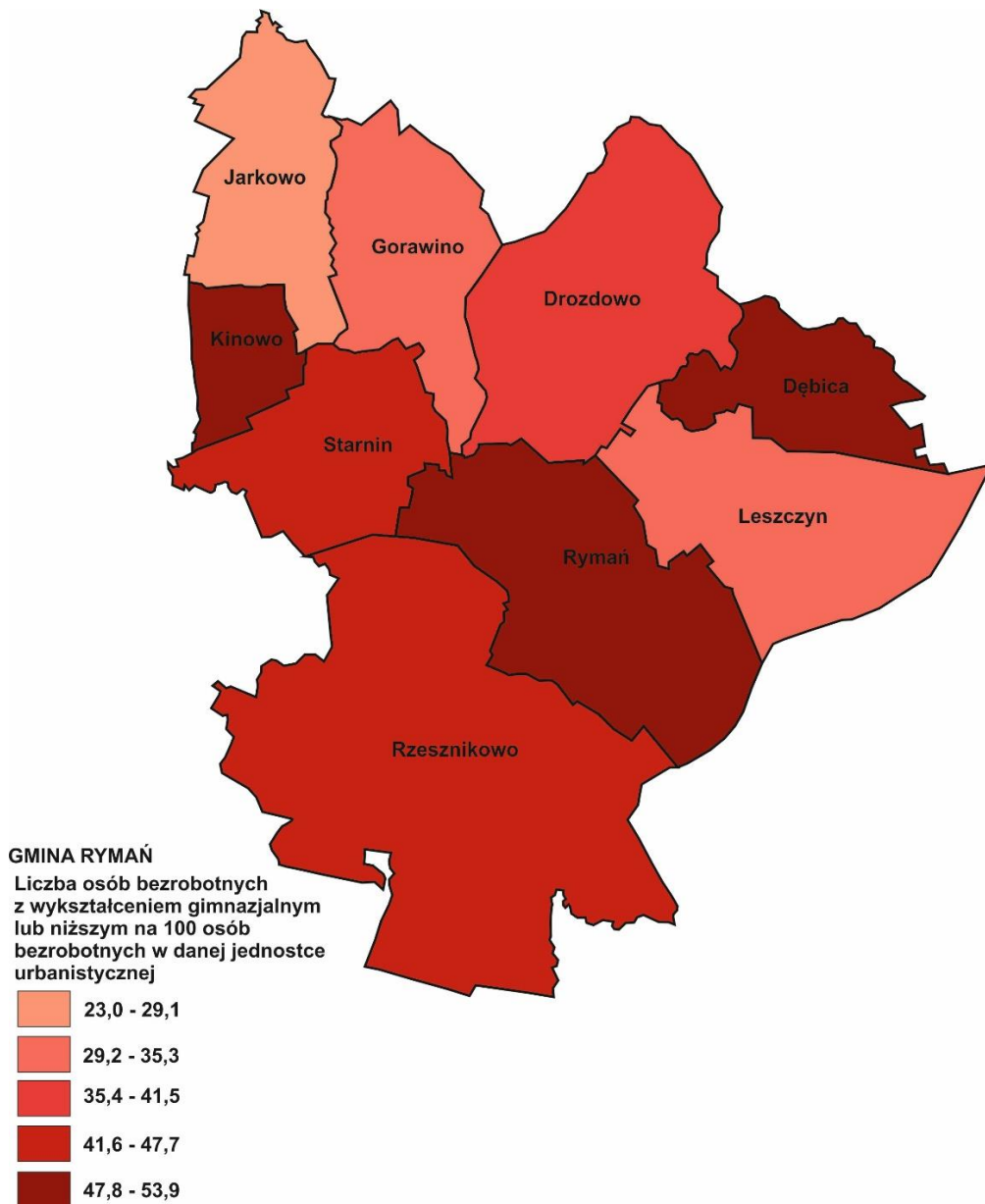
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie

Na 100 bezrobotnych zamieszkujących Gminę Rymań 42,25 osób posiada wykształcenie gimnazjalne lub niższe. Wartość średnia dla Gminy została przekroczona w 5 jednostkach: Rymaniu – 53,06, Dębicy – 50,00, Kinowie – 50,00, Rzesznikowie – 45,45, Starninie – 42,25.

Tabela 10: Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w przeliczeniu na 100 osób bezrobotnych w danej jednostce urbanistycznej w 2016 r.

Jednostka urbanistyczna	Liczba osób bezrobotnych ogółem	Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym	Na 100 osób bezrobotnych w danej jednostce
Rymań	49	26	53,06
Drozdowo	27	10	37,04
Dębica	6	3	50,00
Rzesznikowo	11	5	45,45
Jarkowo	13	3	23,08
Kinowo	4	2	50,00
Gorawino	17	5	29,41
Leszczyn	6	2	33,33
Starnin	9	4	44,44
Gmina	142	60	42,25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy

Rysunek 6: Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym na 100 osób bezrobotnych w danej jednostce urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

4.1.3. ŚRODOWISKOWA POMOC SPOŁECZNA

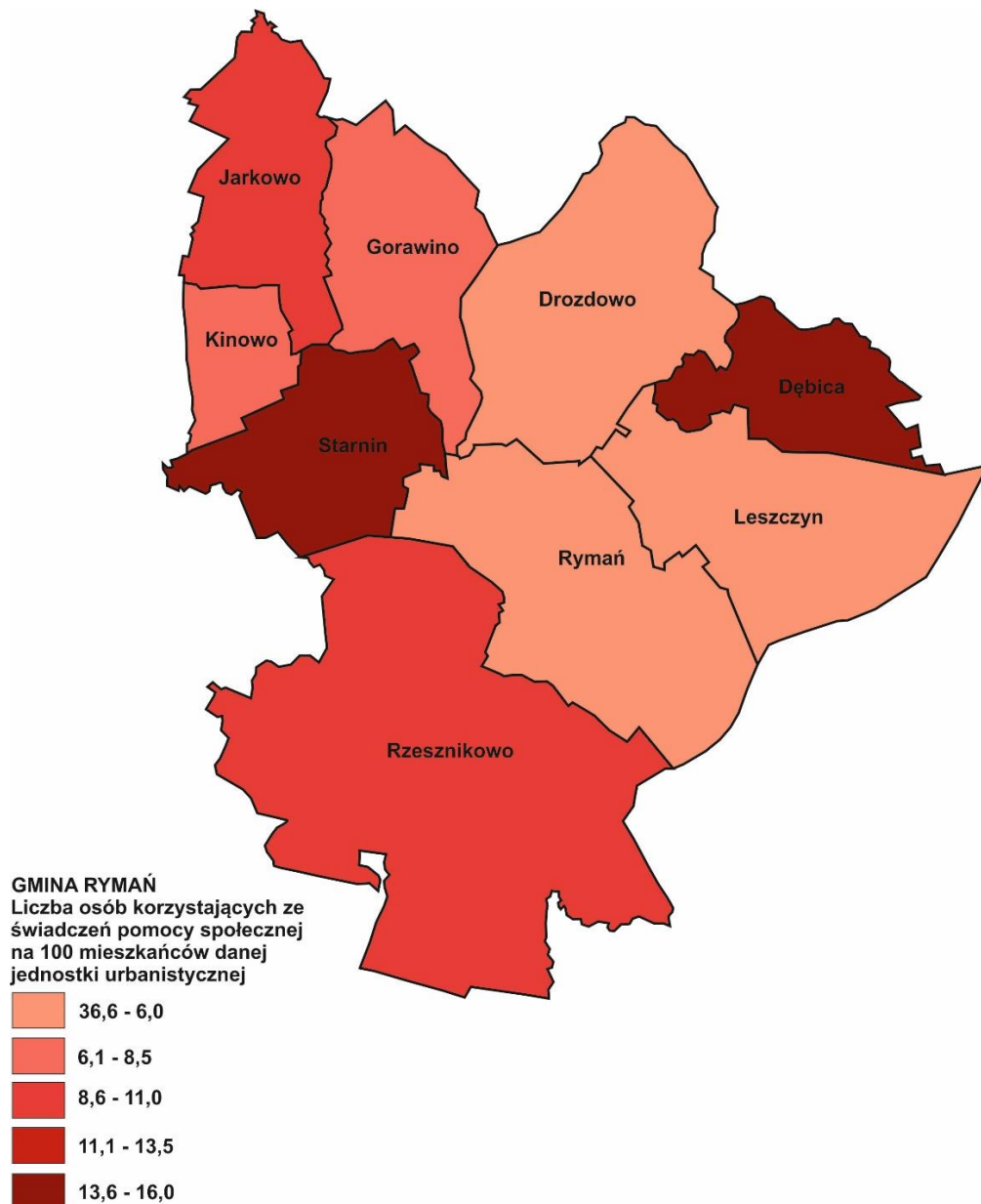
Ustawową pomoc społeczną pełni Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rymaniu. W 2016 r. instytucja ta udzieliła wsparcia 329 osobom, tj. o 16 osobom mniej niż w 2015 r. i o 13 osobom więcej niż w 2012 r. Na pomoc społeczną w 2016 r. przeznaczono ogółem 5 081 823 zł, co stanowiło 29,10% wydatków Gminy według Działów Klasyfikacji Budżetowej – był to największy udział w wydatkach budżetu Gminy jakie poniesiono w 2016 r. Dla porównania: w 2015 r. udział wydatków na pomoc społeczną wyniósł 17,05%, a w 2012 – 14,97%.

Ze wsparcia pomocy społecznej w 2016 r. korzystało średnio 7,96 osób na 100 mieszkańców Gminy. Wartość tego wskaźnika została przekroczona w 5 jednostkach: Starninie – 15,28, Dębicy – 15,11, Rzesznikowie – 10,57, Jarkowie – 9,20, Gorawinie – 8,47.

Tabela 11: Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców danej jednostki w Gminie Rymań w 2016 r.

Jednostka urbanistyczna	Liczba ludności	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	Na 100 mieszkańców
Rymań	1192	66	5,54
Drozdowo	531	28	5,27
Dębica	225	34	15,11
Rzesznikowo	511	54	10,57
Jarkowo	402	37	9,20
Kinowo	129	8	6,20
Gorawino	661	56	8,47
Leszczyn	252	11	4,37
Starnin	229	35	15,28
Gmina	4132	329	7,96

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rymań

Rysunek 7: Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców danej jednostki urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

Biorąc pod uwagę liczbę osób w rodzinach najczęstszym powodem udzielenia pomocy w 2016 r. było bezrobocie (177 osób), a następnie niepełnosprawność (97 osób), bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych (68 osób) oraz długotrwała lub ciężka choroba (67 osób). W porównaniu do roku poprzedniego spadła liczba udzielanych świadczeń z powodu bezrobocia (o 142 osoby), długotrwałej lub ciężkiej choroby (o 50 osób), niepełnosprawności (o 32 osoby), bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych (o 19 osób), alkoholizmu

(o 14 osób) i innych (szczegółowa lista liczby osób i rodzin, którym udzielono wsparcia w podziale na powody udzielenia pomocy w załączniku 1).

4.1.4. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

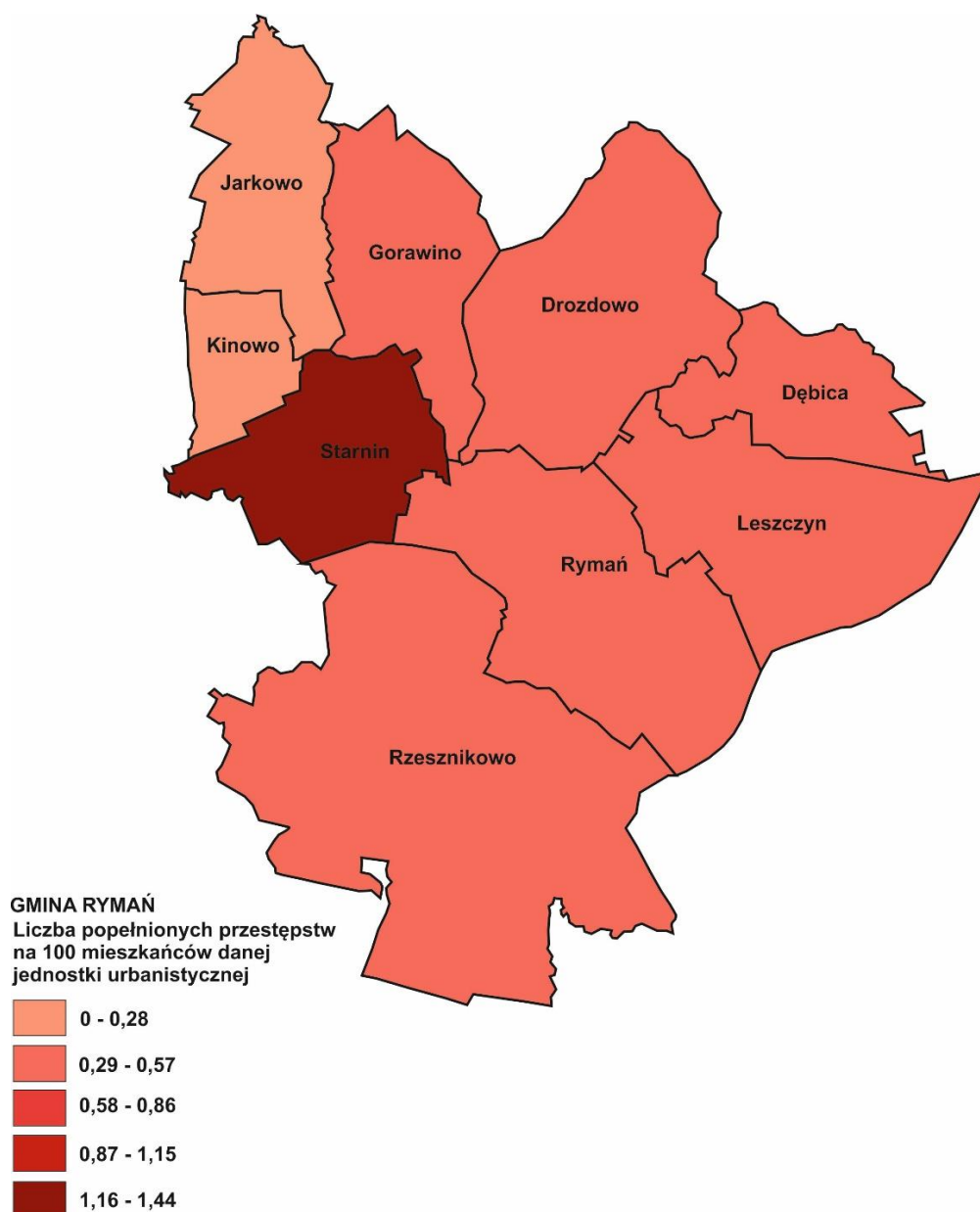
Na terenie Gminy w miejscowości Rymań znajduje się Posterunek Policji, który obejmuje swym zasięgiem również Gminę Siemyśl.

W 2016 r. na terenie Gminy Rymań Policja stwierdziła popełnienie w sumie 19 przestępstw. Ich największą liczbę odnotowano w Rymaniu (6) oraz w Drozdowie (3) i Starninie (3). W przeliczeniu na 100 mieszkańców Gminy średnio popełnianych jest 0,46 przestępstw. Wartość tego wskaźnika została przekroczona w 3 jednostkach urbanistycznych: Starninie – 1,31, Drozdowie – 0,56, Rymaniu – 0,50. Według informacji pozyskanych od Dzielnicowych z Posterunku Policji w Rymaniu większość przestępstw to te popełniane w ruchu drogowym (jazda pod wpływem alkoholu, spowodowanie wypadku, itd.).

Tabela 12: Ogólna liczba popełnionych przestępstw na terenie Gminy Rymań w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2016 r.

Jednostka urbanistyczna	Liczba ludności	Liczba popełnionych przestępstw	Na 100 mieszkańców jednostki
Rymań	1192	6	0,50
Drozdowo	531	3	0,56
Dębica	225	1	0,44
Rzesznikowo	511	2	0,39
Jarkowo	402	1	0,25
Kinowo	129	0	0,00
Gorawino	661	2	0,30
Leszczyn	252	1	0,40
Starnin	229	3	1,31
Gmina	4132	19	0,46

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Kołobrzegu

Rysunek 8: Liczba popełnionych przestępstw na 100 mieszkańców danej jednostki urbanistycznej

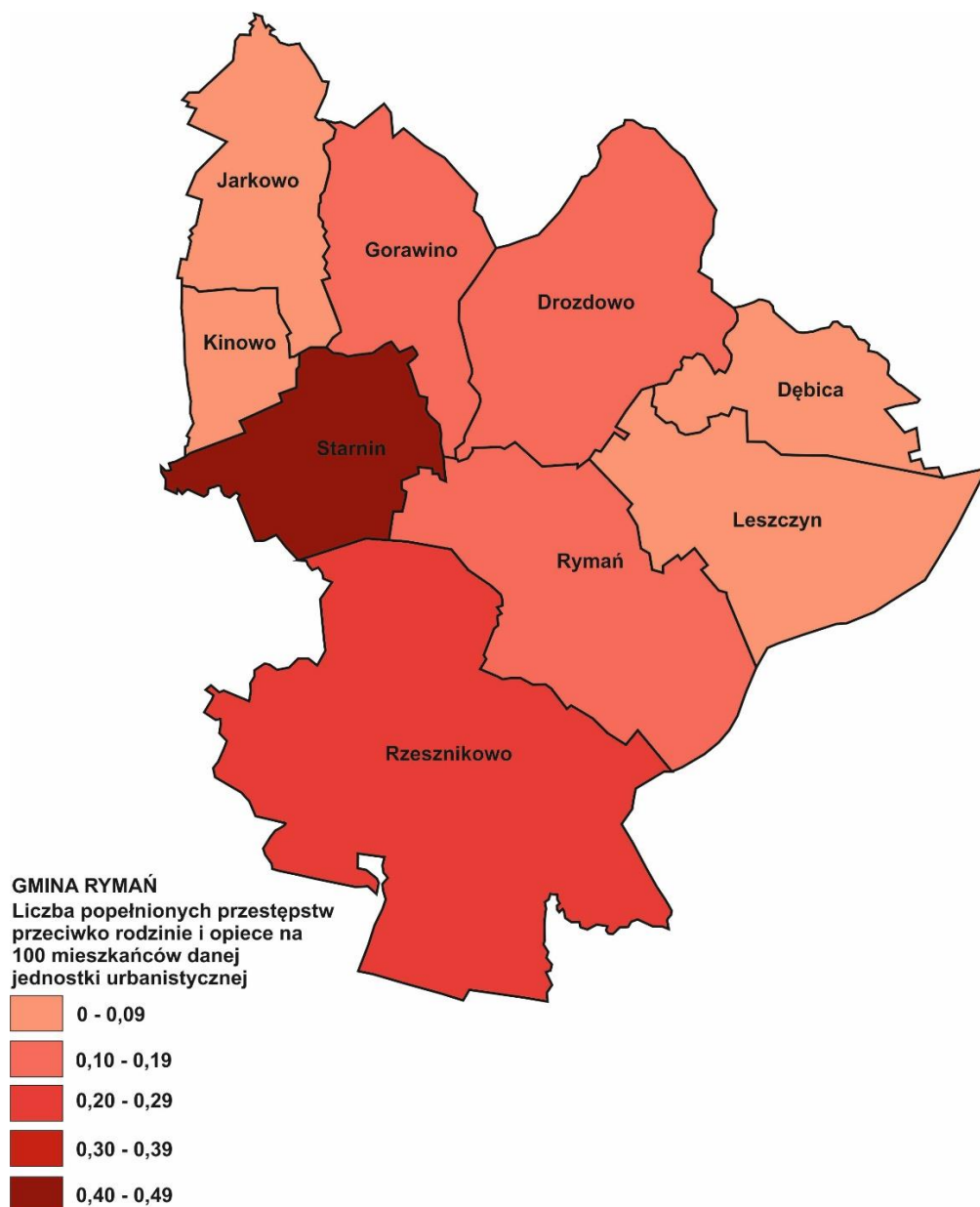
Źródło: opracowanie własne

Do przestępstw przeciwko rodzinie i opiece zaliczają się czyny polegające na: bigamii, nie alimentacji, porzuceniu, rozpijaniu, uprowadzeniu, znęcaniu się. Liczba przestępstw popełnianych przeciwko rodzinie i opiece w Gminie Rymań jest niewielka – średnio na 100 mieszkańców Gminy popełnionych zostało 0,15 przestępstw o tym charakterze. Do ich największej liczby w przeliczeniu na 100 mieszkańców doszło w 2016 r. w jednostkach: Starnin (0,44), Rzesznikowo (0,20), Drozdowo (0,19), Rymań (0,17).

Tabela 13: Liczba popełnionych przestępstw przeciwko rodzinie i opiece w przeliczeniu na 100 mieszkańców jednostki w 2016 r.

Jednostka urbanistyczna	Liczba ludności	Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece	Na 100 mieszkańców jednostki
Rymań	1192	2	0,17
Drozdowo	531	1	0,19
Dębica	225	0	0,00
Rzesznikowo	511	1	0,20
Jarkowo	402	0	0,00
Kinowo	129	0	0,00
Gorawino	661	1	0,15
Leszczyn	252	0	0,00
Starnin	229	1	0,44
Gmina	4132	6	0,15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Kołobrzegu

Rysunek 9: Liczba popełnionych przestępstw przeciwko rodzinie i opiece na 100 mieszkańców danej jednostki urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

4.1.5. EDUKACJA I POZIOM WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku 16,6% ludności posiada wykształcenie wyższe, 2,9% wykształcenie policealne, 11,3% średnie ogólnokształcące, a 20,6% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 23,1% mieszkańców Gminy Rymań, gimnazjalnym 5,2%, natomiast 19,0% podstawowym ukończonym. 1,4% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa zachodniopomorskiego oraz powiatu kołobrzeskiego mieszkańcy Gminy Rymań mają analogiczny poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Gminie Rymań największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (21,1%) oraz średnie zawodowe (20,1%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (30,1%) oraz średnie zawodowe (21,1%).

Na terenie Gminy funkcjonują:

- 1 punkt przedszkolny w Rymaniu przy Szkole Podstawowej dla 3-, 4-, 5-cio latków,
- Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Rymaniu oraz jej filie w Dębicach, Starninie i Drozdowie,
- Gimnazjum Publiczne w Rymaniu.

Do placówek wychowania przedszkolnego w 2016 r. uczęszczało 93 dzieci, tj. o 5 więcej niż w roku poprzednim i o 17 mniej niż w 2014 r. W wieku przedszkolnym (3 – 5 lat) w 2016 r. było 110 osób, co oznacza, że edukacją przedszkolną było objętych 84,55% dzieci. Należy jednak zauważyć, że na jedno miejsce w przedszkolu przypada aż 1,66 dzieci – aby zapewnić komfortowe warunki do rozwoju najmłodszych należy zwiększyć liczbę miejsc w placówkach przedszkolnych.

Tabela 14: Liczba oddziałów/miejs w placówkach oświatowych na terenie Gminy Rymań oraz liczba dzieci do nich uczęszczająca w latach 2014 - 2016

Placówka oświatowa	2014	2015	2016
Przedszkola			
Liczba miejsc	73	52	56
Liczba dzieci	110	88	93
Szkoły podstawowe			
Liczba oddziałów	14	18	14
Liczba dzieci	222	245	213
Gimnazjum			
Liczba oddziałów	6	6	6
Liczba dzieci	142	135	118

Źródło: GUS

W porównaniu do lat poprzednich w 2016 r. spadła również liczba dzieci w szkołach podstawowych i gimnazjach, co jest spowodowane spadkiem liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Ze względu na spadek liczby urodzeń i przyrostu naturalnego w Gminie Rymań w ciągu następnych lat zjawisko to będzie się pogłębiać.

4.1.6. KAPITAŁ SPOŁECZNY

W Gminie Rymań nie działa Gminny Ośrodek Kultury, zamiast tego jest Referat Oświaty, Kultury i Sportu w Urzędzie Gminy. Najwięcej działań w kierunku edukacji kulturalnej podejmują szkoły podstawowe i gimnazjum poprzez organizację kół teatralnych, przedstawień i konkursów.

Działania z zakresu kultury realizowane są również w sieci sal wiejskich, które znajdują się w Rymaniu, Rzesznikowie, Starninie, Kinowie, Gorawinie, Jarkowie, Drozdowie, świetlicy wiejskiej w Dębicy oraz świetlicy socjoterapeutycznej w Rymaniu. Istotną funkcję spełnia Gminna Biblioteka Publiczna w Rymaniu. Placówki te wymagają remontów oraz wyposażenia w sprzęt i zatrudnienia większej liczby pracowników merytorycznych do prowadzenia działalności kulturalnej.

W Gminie działa również Klub Seniora „Pod Aniołami” prowadzony przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Jest ośrodkiem wsparcia dla osób w wieku podeszłym i sędziwym o zasięgu gminnym. Zadania realizowane przez Klub Seniora mają na celu:

- Rozwój środowiskowych form wsparcia dla ludzi starszych
- Poprawę funkcjonowania osób starszych w środowisku lokalnym
- Polepszenie sprawności intelektualnej oraz manualnej i ruchowej osób starszych
- Organizowanie wsparcie psychicznego i środowiskowego dla osób w wieku sędziwym i podeszłym
- Kreowanie wizerunku osoby w podeszły, wieku jako jednostki czynnej społecznej
- Integrację osób starszych ze środowiskiem i najbliższym otoczeniem
- Dowartościowanie i wzrost samooceny ludzi starszych
- Promowanie wiedzy o regionie i o kulturze regionu oraz o tradycjach
- Budowanie więzi międzypokoleniowej
- Promocja wiedzy, doświadczenia i zainteresowań ludzi w podeszłym wieku.

Ponadto, na terenie Gminy działają jeszcze inne organizacje pozarządowe: Karp Team Rymań w Kinowie, OSP w Drozdowie, Gorawinie, Rymaniu i Starninie, Spółdzielnia Mieszkaniowa „Brzask” w Rymaniu, Stowarzyszenie na rzecz Ekorozwoju Wsi w Gorawinie, Stowarzyszenie Pamięć i Tożsamość, Stowarzyszenie na Rzecz Ekologicznego Rozwoju Gminy Rymań. Organizacje pozarządowe z terenu Gminy nie wykazują się dużą aktywnością, najczęściej podejmują działania na rzecz społeczności lokalnej, w której posiadają siedzibę i rzadko nawiązują współpracę z innymi organizacjami czy instytucjami. Do najbardziej aktywnych organizacji należą Stowarzyszenie Pamięć i Tożsamość oraz Stowarzyszenie na rzecz Ekorozwoju Wsi w Gorawinie. Członkowie tych organizacji podejmują działania na rzecz rozwoju wsi oraz aktywizacji ich mieszkańców.

Według pracowników Urzędu Gminy mieszkańcy poszczególnych jednostek urbanistycznych nie są ze sobą silnie zintegrowani, choć starsze pokolenie społeczności lokalnej zazwyczaj silnie utożsamia się ze swoją miejscowością. We wsiach organizowane są jedynie imprezy związane z lokalnymi i państwowymi

świętami, które nie wpływają znacząco na nawiązywanie i pogłębianie istniejących więzi społecznych, a ich mieszkańcy coraz rzadziej biorą udział w wydarzeniach pozwalających na integrację i zacieśnianie więzi międzyludzkich. Z tego powodu bardzo rzadko są podejmowane inicjatywy społeczne. W porównaniu do innych jednostek urbanistycznych w Gminie największą aktywnością wykazują się mieszkańcy Gorawina. W jednostce tej częściej niż w innych wsiach organizowane są wydarzenia lokalne, a działające na jej terenie organizacje pozarządowe – OSP oraz Stowarzyszenie na rzecz Ekorozwoju Wsi – podejmują współpracę z innymi organizacjami non – profit z terenu Gminy i spoza niego.

Mieszkańcy Gminy Rymań posiadają mocno ograniczoną ofertę spędzania czasu wolnego ze względu na brak odpowiedniej bazy infrastrukturalnej czy brak dostępności do odpowiedniej oferty społeczno – kulturalnej. Dzieci i młodzież mają możliwość rozwijania swoich zainteresowań i spędzania wolnego czasu jedynie na zajęciach pozalekcyjnych prowadzonych przez szkoły lub w zespołach sportowych. Z tego powodu najmłodszy mieszkańcy Gminy sami muszą zorganizować sobie i swoim rówieśnikom czas wolny – co oznacza najczęściej spędzanie czasu na różnych stronach internetowych i sięganie po używki (alkohol, papierosy). Taka sytuacja nie sprzyja utrwalaniu więzi społecznych oraz kształtowaniu postaw obywatelskich wśród młodych osób, co w przyszłości może przełożyć się na spadek zainteresowania udziałem w życiu wspólnoty lokalnej oraz rozpadem więzi rodzinnych. Może również prowadzić do rozwijania patologii społecznych wśród osób młodych, takich jak np. wzmożona przestępczość młodocianych.

Do osób dorosłych w wieku produkcyjnym również nie jest skierowana urozmaicona oferta społeczno – kulturalna, ale ta grupa społeczna jest bardziej mobilna niż dzieci czy osoby starsze i z tego powodu ma większe możliwości brania udziału w wydarzeniach organizowanych w innych jednostkach na terenie Gminy i poza nią. Niemniej, na terenie poszczególnych miejscowości wiejskich rzadko organizowane są jakiegokolwiek działania społeczno – kulturalne, najczęściej ograniczają się one wyłącznie do organizacji lokalnych imprez (np. Dzień Kobiet czy Dzień Dziecka). Ta grupa społeczna również wykazuje się stosunkowo niewielką aktywnością społeczną, za główną przyczynę podając brak czasu.

Ze względu na postępujące zmiany demograficzne w społeczeństwie Gminy Rymań rośnie udział osób starszych. Utrudnieniem w aktywizacji osób starszych

w Gminie jest brak ofert spędzania wolnego czasu w poszczególnych miejscowościach. Organizacją czasu wolnego dla seniorów w Gminie zajmuje się głównie Klub Seniora „Pod Aniołami”, lecz zajęcia prowadzone są głównie w miejscowości Rymań, gdzie znajduje się siedziba Klubu. Ze względu na stan zdrowia czy brak możliwości dojazdu wiele osób starszych z pozostałych miejscowości w Gminie nie angażuje się w działalność Klubu.

Według pracowników Gminy i GOPS w ciągu ostatnich lat coraz wyraźniej zaznaczają się różnice pokoleniowe. Młodzi ludzie tracą zainteresowanie działalnością na rzecz społeczności lokalnej, natomiast osoby starsze rzadko czują się na siłach, aby podejmować jakiegokolwiek inicjatywy. W organizowanych wydarzeniach lokalnych biorą udział tylko niektóre grupy społeczne, a nie wszyscy mieszkańcy (np. na spotkaniach wigilijnych pojawiają się tylko osoby starsze, a na festynach rodzinnych tylko rodzice z małymi dziećmi). Brak integracji oraz zaangażowania społeczności lokalnej w rozwój swojej miejscowości powoduje zwiększenie natężenia konfliktów, brak wzajemnego zrozumienia oraz rozłam więzi sąsiedzkich i rodzinnych.

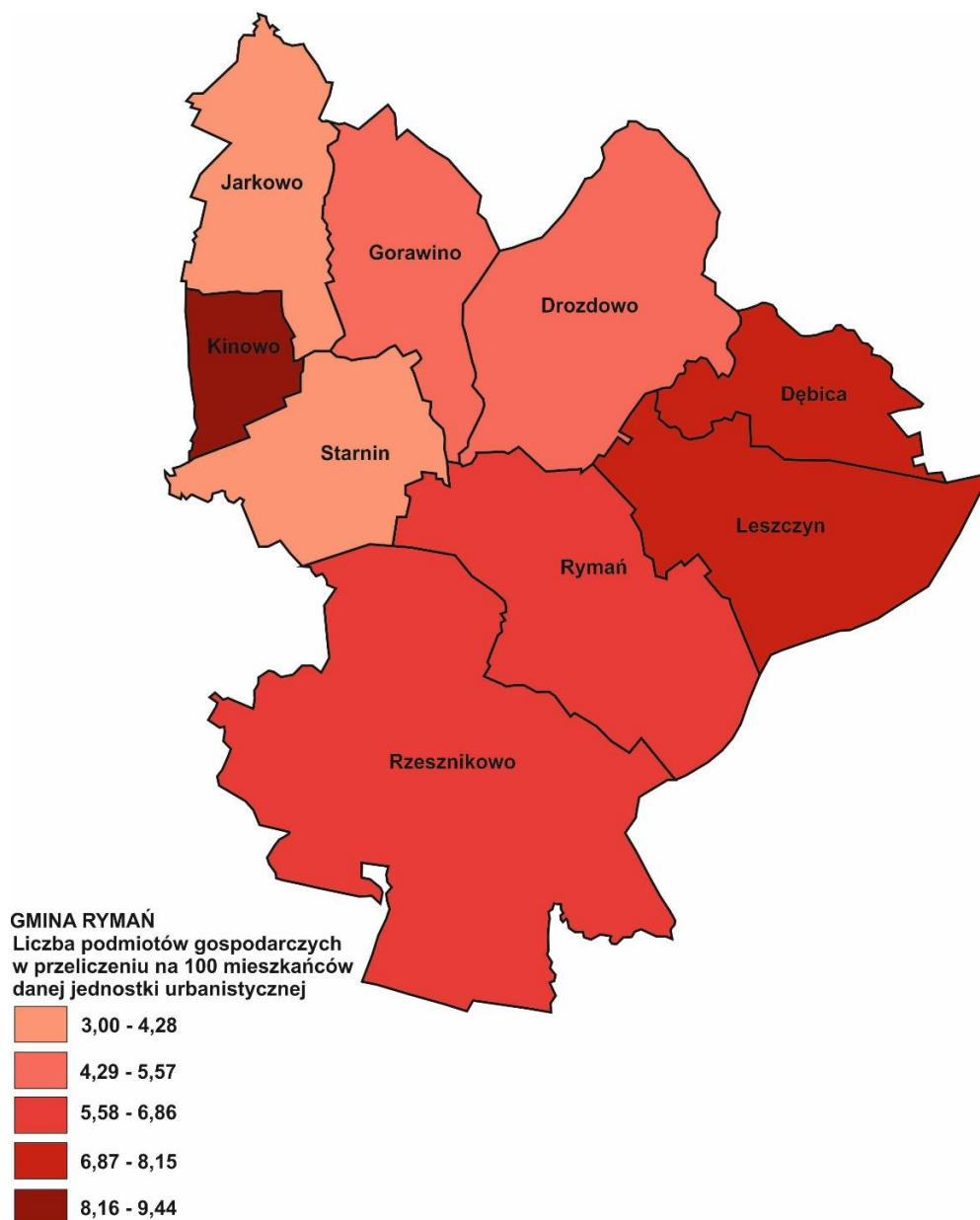
4.2. SFERA GOSPODARCZA

W 2016 r. na terenie Gminy Rymań działalność gospodarczą prowadziło 236 podmiotów. Średnio na 100 mieszkańców Gminy przypada 5,71 przedsiębiorstw. Wskaźnik ten jest niższy niż średnia dla Gminy w 4 jednostkach: Starninie – 3,06, Jarkowie - 3,73, Gorawinie – 4,84, Drozdowie – 5,46.

Tabela 15: Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców jednostki

Jednostka urbanistyczna	Liczba ludności	Liczba podmiotów gospodarczych	Na 100 mieszkańców jednostki
Rymań	1192	72	6,04
Drozdowo	531	29	5,46
Dębica	225	16	7,11
Rzesznikowo	511	33	6,46
Jarkowo	402	15	3,73
Kinowo	129	12	9,30
Gorawino	661	32	4,84
Leszczyn	252	20	7,94
Starnin	229	7	3,06
Gmina	4132	236	5,71

Źródło: REGON, 2016

Rysunek 10: Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców danej jednostki urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

2,87% podmiotów gospodarczych należy do sektora publicznego, natomiast 97,13% do sektora prywatnego. Według sekcji PKD 2007 w sektorze publicznym najczęściej podmiotów należy do sekcji P – edukacja (54,55% podmiotów), z kolei w sektorze prywatnym najczęściej przedsiębiorstw należy do sekcji F – budownictwo (24,19% podmiotów) oraz sekcji G – handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych (20,97% podmiotów).

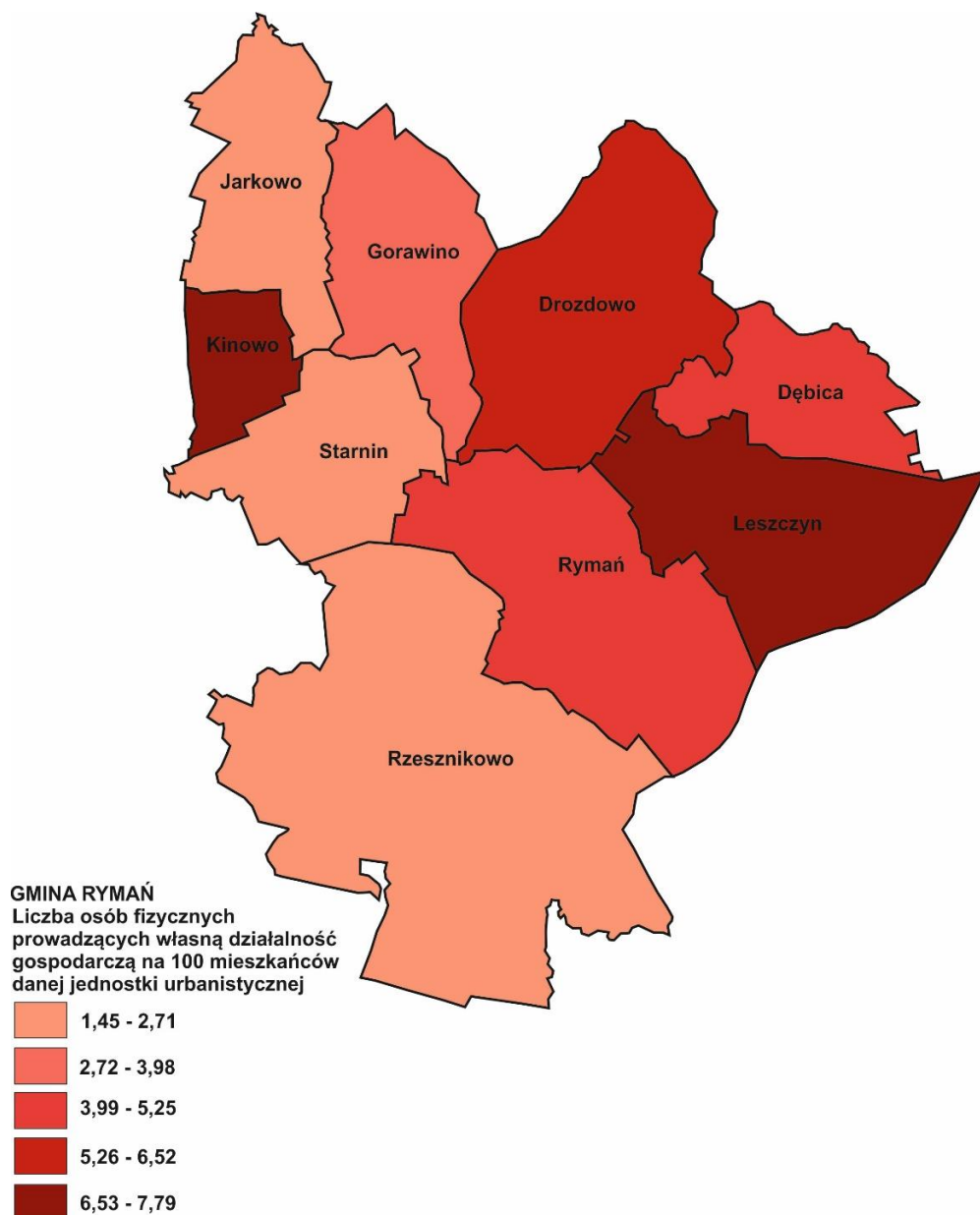
W 2016 r. liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą wyniosła 175 osób, co w przeliczeniu na 100 mieszkańców całej Gminy

Rymań dało wartość 4,24. Niższą wartość wskaźnika niż średnia dla Gminy odnotowano w jednostkach: Gorawino – 3,93, Rzesznikowo – 2,54, Starnin – 2,18, Jarkowo – 1,49.

Tabela 16: Liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą na 100 mieszkańców jednostki

Jednostka urbanistyczna	Liczba ludności	Liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą	Na 100 mieszkańców jednostki
Rymań	1192	58	4,87
Drozdowo	531	28	5,27
Dębica	225	10	4,44
Rzesznikowo	511	13	2,54
Jarkowo	402	6	1,49
Kinowo	129	10	7,75
Gorawino	661	26	3,93
Leszczyn	252	19	7,54
Starnin	229	5	2,18
GMINA	4132	175	4,24

Źródło: CEIDG, 2016

Rysunek 11: Liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą na 100 mieszkańców danej jednostki urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

Według danych GUS na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Gminie przypadają 146,2 podmioty gospodarcze, czyli o 5,6 więcej niż w poprzednim roku i o 13,1 więcej niż w 2012 r. Wartość tego wskaźnika jest niewielka w porównaniu do średniej w powiecie kołobrzeskim – 258,2 podmioty/1000 osób w wieku produkcyjnym. Choć Gmina Rymanów rozwija się pod względem gospodarczym jest to tempo powolne.

4.3. SFERA PRZESTRZENNO – FUNKCJONALNA

4.3.1. STRUKTURA PRZESTRZENNA GMINY

Struktura użytkowania gruntów została przedstawiona w poniższej tabeli.

Tabela 17: Struktura użytkowania gruntów w gminie Rymań

Lp.	Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha] 14615	Udział % w ogólnej powierzchni
1.	Użytki rolne, w tym:	7725	52,86%
	Grunty orne	5854	40,05%
	Sady	13	0,09%
	Łąki	1034	7,07%
	Pastwiska	642	4,39%
	Grunty rolne zabudowane	140	0,96%
2.	Lasy i grunty leśne	6034	41,29%
3.	Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym:	419	2,87%
	Tereny mieszkaniowe	36	0,25%
	Tereny przemysłowe	32	0,22%
	Inne tereny zabudowane	29	0,20%
	Zurbanizowane tereny niezabudowane	9	0,06%
	Tereny rekreacyjne	15	0,10%
	Tereny komunikacyjne	294	2,01%
	Użytki kopalne	4	0,03%
4.	Grunty pod wodami	87	0,60%
5.	Nieużytki	348	2,38%

Źródło: opracowanie własne na podst. danych GUS, 2014

Nieco ponad połowę Gminy stanowią użytki rolne (52,86%) świadczące o dużym znaczeniu rolnictwa. Bardzo dużą powierzchnię stanowią też lasy (41,29%). Obszary zabudowane stanowią tylko 2,87% powierzchni Gminy, z czego 2,01% to drogi.

Według informacji dostępnych z GUS na terenie Gminy Rymań istnieje tylko jeden plan zagospodarowania przestrzennego. Obejmuje on 24 ha, czyli 0,2% powierzchni Gminy. Został on opracowany dla całej Gminy i uchwalony w roku 1992 w skali 1:5000, a dla Rymania i Rzesznikowa w skali 1:2000. Plan ten, zabezpieczając duże rezerwy terenowe i pozwalając na elastyczne podejście do przekształceń zabudowy popegeerowskiej, stanowił podstawę skoordynowanej realizacji zagospodarowania przestrzennego Gminy w latach 1992 - 2002, a jego ustalenia zostały też w dużym stopniu adaptowane w Studium aktualizowanym w 2002 r.

Brak planów miejscowych powoduje konieczność wydawania dużej liczby decyzji o warunkach zabudowy. W 2015 roku wydano ich 36, z czego 22 stanowiły decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej, a 14 z nich dotyczyło innej zabudowy. Brak uchwalonych planów miejscowych przyczynić się może do wprowadzania chaotycznej zabudowy oraz naruszania charakteru istniejącej sieci osadniczej.

Struktura sieci osadniczej w Gminie Rymań jest nieskomplikowana. Zdecydowanie największą i wielofunkcyjną miejscowością jest w miarę centralnie położony przy głównej trasie komunikacyjnej Rymań – siedziba władz Gminy. Wykształcony jako główny gminny ośrodek obsługi, skupia zdecydowaną większość instytucji i usług w Gminie. Poza Rymaniem jedynie Gorawino jest dużą wsią o pewnym znaczeniu ponadlokalnym. W niewielkim stopniu pełni rolę pomocniczego ośrodka obsługi Gminy, co jest uzasadnione dużymi odległościami i niezbyt dogodnymi dojazdami do Rymania z miejscowości położonych w północno – zachodniej części Gminy. Pozostałe większe wsie sołeckie: Drozdowo, Jarkowo, Leszczyn, Starnin, Rzesznikowo, Dębica, Kinowo, mają charakter lokalnych centrów osadnictwa i są wyposażone w różnym stopniu tylko w drobne usługi komercyjne i usługi podstawowe.

Do większych zwartych skupisk ludności, w zasadzie pozbawionych usług, należą Skrzydłowo (jednostka urbanistyczna Rzesznikowo) i Petrykozy (jednostka

urbanistyczna Jarkowo). Pozostałe osadnictwo występuje w zabudowie rozproszonej z wyraźniejszymi zgrupowaniami w Drozdówku, Mechowie, Czartkowie i Kamieniu Rymańskim. W części północnej Gminy sieć osadnicza jest bardziej zwarta, w południowej rozproszona, przy czym dotyczy to w szczególności całego sołectwa i samej wsi Leszczyn.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rymań wyodrębnia następujące makroobszary funkcjonalno – przestrzenne:

1.B. Rymań - obszar wielofunkcyjnej zabudowy, jednorodny, obejmujący samą wieś gminną Rymań i najbliższe tereny potencjalnej zabudowy.

2.B. Leszczyn - potencjalny obszar wielofunkcyjnej zabudowy w części przyległej do drogi krajowej nr 6, w pozostałej części rolniczy. Obejmuje wieś sołecką Leszczyn – (zwarta wieś po obu stronach DK - 6 i zabudowa rozproszona wzdłuż tej drogi po jej południowej stronie, aż do wschodniej granicy gminy), Kolonię Leszczyn (Kozia Górka), Kolonię Mirowo z sołectwa Leszczyn i wieś Starza z sołectwa Rymań. Przy wschodniej granicy obszaru (granica Gminy) występuje większy, jednorodny kompleks leśny.

3.P. Leszczyn – Mirowo – wyodrębniony mały obszar o zdecydowanie innej w stosunku do otaczających obszarów rolnych i leśnych funkcji przemysłowej. Obszar w większej części naturalnie wydzielony przestrzennie otaczającymi lasami. Znajdują się tam wysypisko odpadów i zakład przemysłowej ich utylizacji (w budowie).

4.R. Dębica - obszar o charakterze rolniczym z drobnym udziałem innych funkcji. Część obszaru zajmują lasy – głównie graniczne z sąsiednimi gminami (Gościno, Karlino). Obejmuje wieś sołecką Dębica i mały zespół zabudowy Strzebielewo.

5.R. Drozdowo – obszar o charakterze wybitnie rolniczym. Obejmuje wieś sołecką Drozdowo, Drozdówko, Kolonię Drozdowo z sołectwa Drozdowo oraz przysiółek Rębice z sołectwa Gorawino.

6.R. Gorawino – podstawowy obszar rolniczy. Obejmuje wieś sołecką Gorawino (duża wieś pełniąca także inne funkcje) oraz wsie sołeckie Starnin, Kinowo i Jarkowo (z wsiami Mechow i Petrykozy).

7.R. Rzesznikowo – obszar w zasadzie rolniczy, graniczący w większej części z obszarami leśnymi przy drodze DK-6. Pełni także inne funkcje i występuje tam dość duża koncentracja zabudowy mieszkaniowej. Obejmuje wieś sołecką Rzesznikowo oraz Czartkowo, Skrzydłowo, Kamień Rymański, Bukowo, Płonino i Białogórzyno – Karolówko.

8.L. Centralny obszar leśny – zwarty, duży kompleks leśny zaliczony do obszarów „Natura 2000” – występują tam wzgórza kemowe i małe enklawy zabudowy we wsiach Małobór, Lędowa, Gołkowo.

9.L. Północno - zachodni obszar leśny – duży kompleks leśny, częściowo transgraniczny (graniczy z gminami Płoty, Brojce). Występują tam małe enklawy zabudowy rozproszonej we wsi Starnin.

10.L. Południowo – zachodni obszar leśny – duży kompleks leśny, transgraniczny (gminy Resko, Płoty) z jeziorem Popiel. Znajduje się tam większa enklawa rolnicza Melno oraz mała enklawa zabudowy śródleśnej Studnice.

11.L. Południowy obszar leśny – duży, zwarty, jednorodny kompleks leśny, transgraniczny (gminy Resko, Sławoborze), brak enklaw o innym charakterze.

W Studium dokonano określenia, które obszary Gminy najlepiej nadają się pod osadnictwo. Określono, że:

- wsie Jarkowo, Kinowo, Górawino, Drozdowo posiadają korzystne warunki dla zamieszkania i rozbudowy. Usytuowane są w obrębie wysoczyzn morenowych wśród rozłogów pól. Są tu korzystne warunki gruntowo-wodne i prawidłowe klimatyczno-zdrowotne. Tereny atrakcyjne pod względem przyrodniczo-krajobrazowym o znaczeniu lokalnym posiadają wsie Starnin (jezioro i las w pobliżu) oraz Drozdowo (rzekę Dębosznicę i las),
- wsie Rymań, Leszczyn, Dębica leżą na południe od wzgórz kemowych pokrytych lasami (są osłonięte od uciążliwych północnych wiatrów). Posiadają korzystne warunki gruntowo-wodne (obszar wysoczyzny morenowej) możliwości rozbudowy. Dużą uciążliwością dla mieszkańców jest droga nr 6 o znacznym natężeniu ruchu samochodowego powodującego hałas i emisję spalin. Tereny o walorach przyrodniczo-krajobrazowych, atrakcyjne dla wędrówek pieszych i rowerowych znajdują się na zapleczu

tych miejscowości (obszar zgłoszony do sieci Natura 2000 „Kemy Rymańskie”),

- wieś Rzesznikowo leży na skraju pradoliny i wysoczyzny w pobliżu drogi nr 6. Warunki gruntowe dla zabudowy są korzystne, ale woda gruntowa zalega dość płytko (1,0-1,5 m) w części południowo-zachodniej. Teren o zwiększonej wilgotności ze względu na obecność wilgotnych łąk i lasów wilgotnych występuje w pradolinie i dolinie Mołstowy. W pobliżu wsi Rzesznikowo znajduje się duży kompleks leśny, rzeka Mołstowa i jezioro Popiel, co stwarza atrakcyjne warunki dla wędrówek krajoznawczych, wypoczynku w lasach i nad jeziorem (odległość od jeziora 4 km),
- wsie Petrykozy, Starnin, Kamień Rymański usytuowane są w krajobrazie o urozmaiconej rzeźbie terenu z niewielkimi ciekami wodnymi i jeziorkami (Starnin i Kamień Rymański). Wysokie zbocza rynien polodowcowych pokrywają grupy zadrzewień (dęby, buki), a obniżenia pokrywają zespoły roślinności łąkowej i szuwarowej. Są to wsie usytuowane w malowniczym krajobrazie i posiadające warunki do rozwoju agroturystyki.

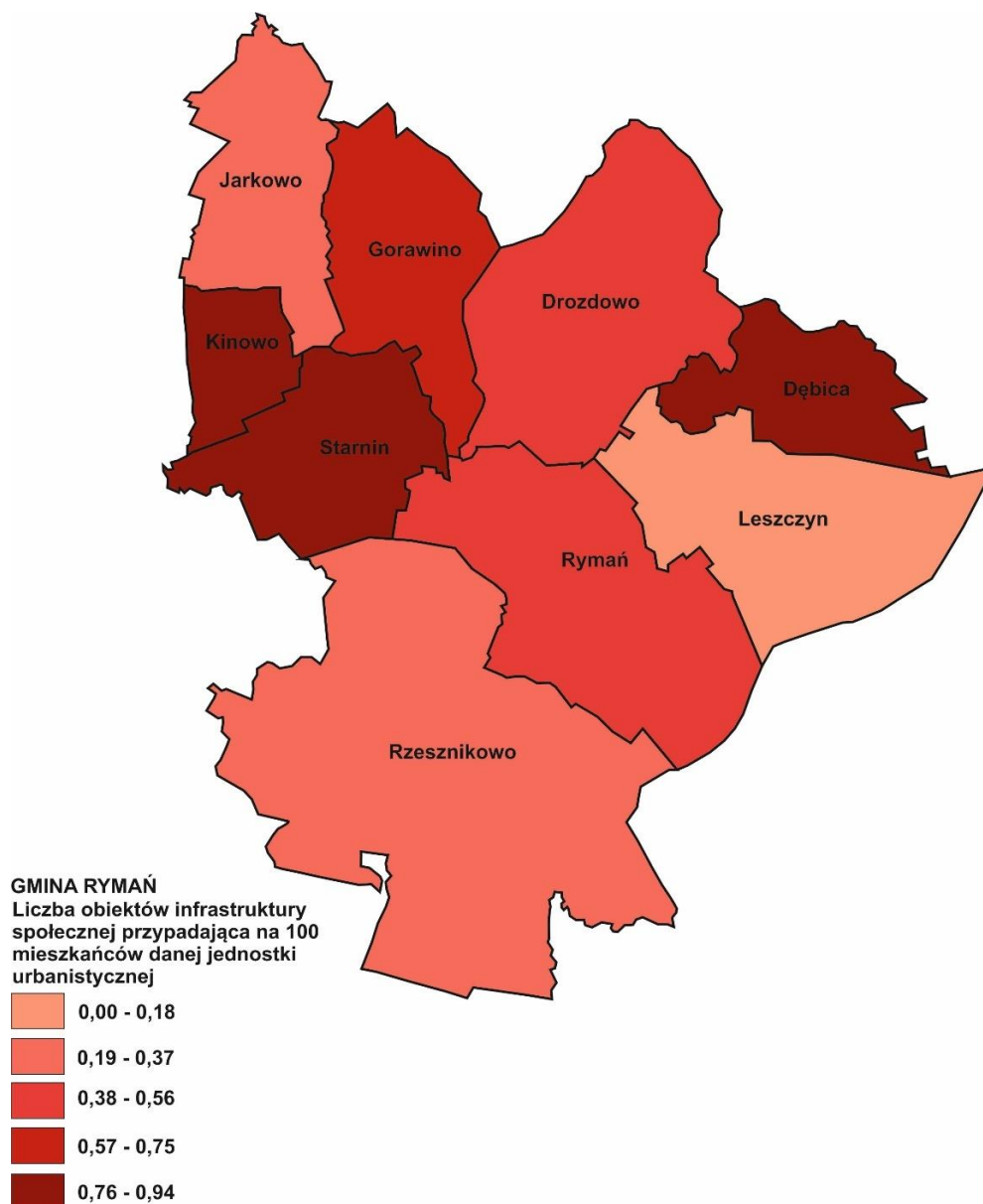
4.3.2. DOSTĘP DO OBIEKTÓW I TERENÓW PUBLICZNYCH

Na terenie Gminy znajduje się 19 obiektów infrastruktury publicznej (zaliczają się do niej instytucje administracyjne, placówki oświatowe i ochrony zdrowia, itp.). Średnio na 100 mieszkańców Gminy przypada 0,46 obiektów. Mniejszą wartość wskaźnika odnotowano w jednostkach: Rymań – 0,42, Rzesznikowo – 0,20, Jarkowo – 0,25, Leszczyn – 0.

Tabela 18: Liczba obiektów infrastruktury społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców jednostki urbanistycznej

Jednostka urbanistyczna	Liczba ludności	Liczba obiektów infrastruktury społecznej	Liczba obiektów infrastruktury społecznej na 100 mieszkańców
Rymań	1192	5	0,42
Drozdowo	531	3	0,56
Dębica	225	2	0,89
Rzesznikowo	511	1	0,20
Jarkowo	402	1	0,25
Kinowo	129	1	0,78
Gorawino	661	4	0,61
Leszczyn	252	0	0,00
Starnin	229	2	0,87
Gmina	4132	19	0,46

Źródło: Urząd Gminy Rymań, 2016

Rysunek 12: Liczba obiektów infrastruktury społecznej przypadająca na 100 mieszkańców danej jednostki urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

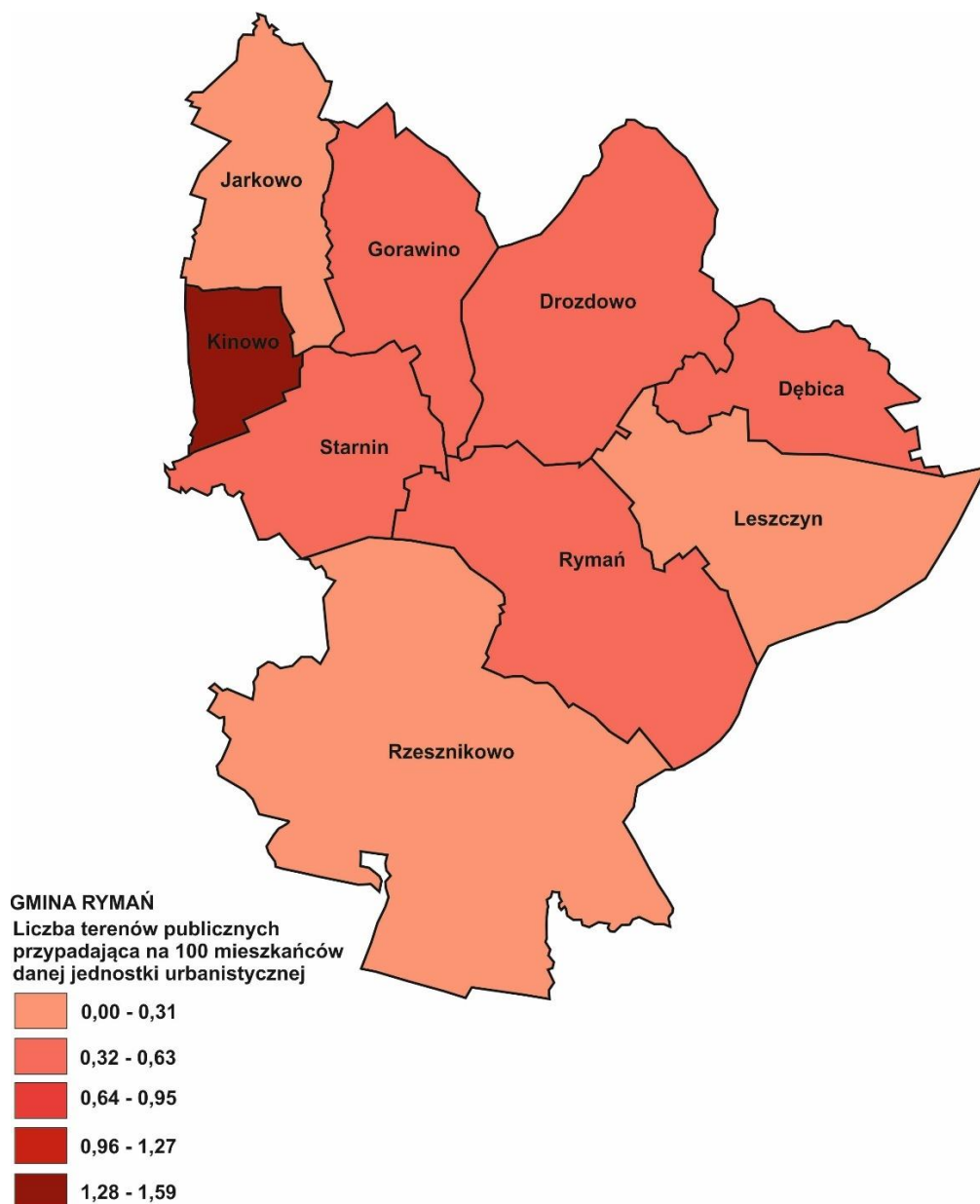
Dodatkowo przeprowadzono analizę dostępności do terenów publicznych. W tym przypadku jako teren publiczny uznawano przestrzeń specjalnie zagospodarowaną i przeznaczoną dla spotkań mieszkańców: parki, skwery, rynki i place. Dostęp do najmniejszej liczby terenów publicznych posiadają mieszkańcy Leszczyna – 0, Rzesznikowa – 0,20, Jarkowa – 0,25 i Rymania – 0,34.

Tabela 19: Liczba terenów publicznych na 100 mieszkańców w poszczególnych jednostkach urbanistycznych

Jednostka urbanistyczna	Liczba ludności	Liczba terenów publicznych	Liczba terenów publicznych na 100 mieszkańców
Rymań	1192	4	0,34
Drozdowo	531	2	0,38
Dębica	225	1	0,44
Rzesznikowo	511	1	0,20
Jarkowo	402	1	0,25
Kinowo	129	2	1,55
Gorawino	661	3	0,45
Leszczyn	252	0	0,00
Starnin	229	1	0,44
Gmina	4132	15	0,36

Źródło: Urząd Gminy Rymań, 2016

Rysunek 13: Liczba terenów publicznych przypadająca na 100 mieszkańców danej jednostki urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

Przestrzeń publiczna w Gminie Rymanów charakteryzuje się wysokim stopniem degradacji oraz niską atrakcyjnością. Duża liczba budynków mieszkalnych i niemieskalnych w Gminie wymaga przeprowadzenia remontów i modernizacji. Szczególnie dotyczy to wielorodzinnych budynków mieszkalnych na obszarach popegeerowskich, znajdują się one jednak w rękach prywatnych i władze gminne nie mają wpływu na możliwość organizacji potrzebnych robót budowlanych. Występują również braki, „dziury” w zabudowie w postaci wolnych działek. Mieszkańcy często skarżą się również na brak atrakcyjnych miejsc integracji i rekreacji na świeżym powietrzu – istniejące w miejscowościach tereny publiczne w większości są

nieuporządkowane i nie posiadają odpowiedniego zagospodarowania, a istniejące obiekty infrastruktury społecznej wymagają albo uzupełnienia albo gruntownego remontu i modernizacji.

Degradacja zabudowy i infrastruktury oraz braki w zagospodarowaniu skutkują pogorszeniem atrakcyjności i estetyki przestrzeni publicznych. Działania w tym zakresie są konieczne, ponieważ degradacja przestrzeni sprzyja pogłębianiu się problemów społecznych, zanikaniu lokalnej bazy usługowej i miejsc pracy oraz skutkuje emigracją lepiej sytuowanych materialnie mieszkańców. Realizacja zadań mających na celu podniesienie jakości przestrzeni będzie miała pozytywny wpływ na społeczny wymiar procesu rewitalizacji – będzie stanowić namacalny dowód zmian, który będzie motywował mieszkańców do większego zainteresowania rewitalizacją i podejmowania własnych inicjatyw.

4.3.3. SIEĆ KOMUNIKACYJNA

Ruch samochodowy

Główny ruch samochodowy skupia się na drogach krajowych i wojewódzkich. Z dróg powiatowych duże obciążenie ma droga 0259Z, stanowiąca dogodny skrót ze Szczecina do Kołobrzegu. Niepokojący jest wzrost liczby tirów.

Droga krajowa nr 6 relacji Goleniów-Karlino-Koszalin-Gdańsk jest najważniejszą i najbardziej obciążoną ruchem drogą w Gminie. Prowadzi ruch samochodowy ponadregionalny i międzynarodowy. Zaliczona jest do międzynarodowej sieci dróg europejskich i jako taka ma symbol M-28. Jest drogą klasy głównej ruchu przyspieszonego, w dobrym stanie technicznym, posiada jezdnię o szerokości 7,0 m i utwardzone pobocza.

W obszarze Gminy występuje tylko krótki (około 750 m) fragment drogi wojewódzkiej nr 105 o kierunku Rzesznikowo-Gryfice-Kamień Pomorski. Przyjęte parametry tej drogi to IV klasa techniczna o jezdni szerokości 6,0 m.

Przez teren Gminy przebiega 10 dróg powiatowych, z czego większość posiada nawierzchnię utwardzoną. Z istniejących dróg gminnych tylko niektóre posiadają nawierzchnię utwardzoną (płyty betonowe, gruntobeton, asfalt), reszta to drogi gruntowe, o bardzo nierównej nawierzchni i nie wydzielonym pasie ruchu dla pieszych i rowerów. Stan techniczny dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych od

dawna nie odpowiada wzrastającemu natężeniu ruchu osobowego i towarowego. Obserwacje poczynione na drogach wskazują jednoznacznie, że stan ten systematycznie się pogarsza. Na wielu odcinkach dróg występują niebezpieczne koleiny, co stwarza zagrożenie dla ruchu oraz zwiększa poziom hałasu. W okresie letnim następuje znaczny wzrost natężenia ruchu drogowego powodowany przez zmierzających w kierunku morza turystów. Zdecydowana większość dróg jest w fatalnym stanie, stwarzając zagrożenie dla ruchu kołowego i pieszego. Nawet w centrach głównych miejscowości wiejskich (sołeckich) brakuje podstawowej infrastruktury okołodrogowej - chodników, barierek, oświetlenia. We wszystkich miejscowościach oprócz Rymania chodniki występują jedynie po jednej stronie drogi głównej i nie są oddzielone od jezdni barierkami. Pozostałe drogi gminne nie posiadają chodników, więc mieszkańcy muszą poruszać się po jezdni. W miejscach nieoświetlonych stwarza to duże zagrożenie dla pieszych.

W Rymaniu, naprzeciwko szkoły podstawowej istnieje mały dworzec autobusowy w postaci pętli, miejsc postojowych i małego obiektu. Ruch autobusów odbywa się głównie po DK-6, w mniejszym stopniu drogach powiatowych. Pętla i parking są nieutwardzone (droga gruntowa), brakuje zadaszenia i oświetlenia. W czasie intensywnych opadów deszczu podłoże staje się śliskie, pojawiają się liczne kałuże oraz dziury, a podróżni nie mają się gdzie schronić.

Kolejnictwo

Przez teren Gminy przebiegał szlak linii wąskotorowej (1000 m), która biegła kiedyś z Gościna przez Trzynik-Drozdowo-Rymań-Skrzydłowo-Pniewy i dalej. Stacje towarowe zlokalizowane były w Skrzydłowie, Rymaniu i Drozdowie. Główną stacją był Rymań. Linia ta, w chwili obecnej jest już od wielu lat nieczynna, a na jej nasypie utworzono ścieżkę rowerową, która pozwala na ominięcie głównej drogi. Jest to wygodna i bezpieczna ścieżka o nawierzchni asfaltowej i obustronnych poręczach stalowych. Ścieżką można dojechać z Rymania do Gościna, Dargocic, Kołobrzegu, Karlina. Ścieżka dzieli się na trzy kierunki: pierwszy na południe z Gościna do Dargocic (4,8km), drugi, najdłuższy (23,4km), południowo zachodni prowadzi z Gościna przez Rymań nad jezioro Popiel. Ostatni północny odcinek prowadzi przez Charzyno do drogi łączącej Kołobrzeg z Trzebiatowem (10,8km).

Trasy rowerowe

Gmina posiada wyznaczone trasy rowerowe, które przebiegają częściowo po istniejących drogach publicznych oraz po drogach i ścieżkach leśnych.

Wyznaczone zostały dwie trasy:

- „Szlak Zachodni” biegnący od jeziora Popiel przez Starnin, Jarkowo do Dźwirzyna (nad morzem), całkowita długość 36,5 km, z czego na terenie gminy Rymań ok. 10,0 km.
- „Pętla Rymańska” - szlak biegnący od jez. Popiel przez Rzesznikowo, Kamień Rymański do Dargocic w gminie Gościno, Trzynika w gminie Siemysł.

4.4. SFERA TECHNICZNA

4.4.1. WYPOSAŻENIE W INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNĄ

Jak podają dane GUS w 2015 roku wyposażenie w infrastrukturę techniczną w Gminie Rymań wyglądało następująco:

Tabela 20: Wyposażenie w infrastrukturę techniczną w 2015 roku

Wyszczególnienie	Sieć wodociągowa	Sieć kanalizacyjna	Sieć gazowa
Długość czynnej sieci [km]	93,1	86,0	50,94
Liczba przyłączy prowadząca do budynków mieszkalnych [szt.]	470	469	98
Liczba korzystającej ludności [os.]	2903	2014	566

Źródło: opracowanie własne na podst. danych GUS, 2015

Wszystkie wsie są wyposażone w sieć wodociągową. Prawie wszystkie miejscowości wyposażone są również w sieć gazową, za wyjątkiem Starnina, Jarkowa i Kinowa. Stacja wodociągowa znajduje się we wsi Dębica, a czynne ujęcie wody w Kinowie. Oczyszczalnia ścieków znajduje się w Jarkowie.

4.4.2. STAN ZASOBÓW MIESZKANIOWYCH

Strukturę wieku budynków w Gminie Rymań przedstawia poniższa tabela:

Tabela 21: Mieszkania zamieszkane według okresu budowy

Rok budowy	Liczba mieszkań	Powierzchnia [m ²]
Przed 1970 r.	417	37569,0
1971 – 1978	108	6521,0
1979 – 1988	156	10525,0
1989 – 2002	23	3320,0
2003 – 2014	35	4232,0

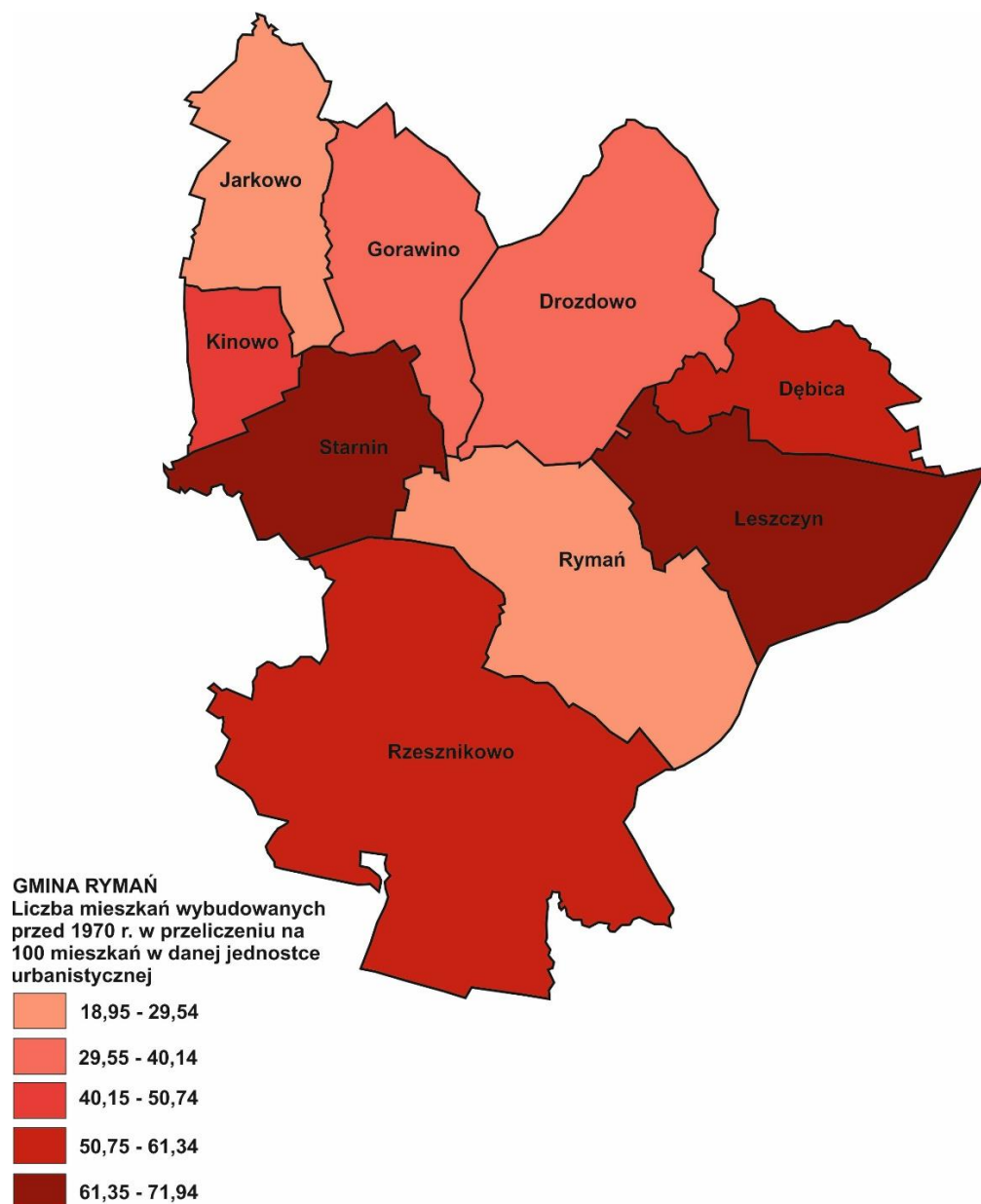
Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy Rymań

Największą liczbę stanowią mieszkania oddane do użytkowania przed 1970 rokiem, a więc mieszkania co najmniej 70-letnie. Ich stan jest niezadawalający, zarówno pod względem estetycznym jak i technicznym (konieczność wymiany instalacji, termomodernizacja). Największa liczba mieszkań wybudowanych przed 1970 rokiem na 100 mieszkań w danej jednostce urbanistycznej znajduje się w: Starninie – 71,79, Leszczynie – 68,42, Dębicy – 59,79, Rzesznikowie – 50,79, Kinowie – 46,00.

Tabela 22: Liczba mieszkań wybudowanych przed 1970 rokiem na 100 mieszkań w danej jednostce urbanistycznej

Jednostka urbanistyczna	Liczba mieszkań wybudowanych przed 1970 rokiem	Ogólna liczba mieszkań w jednostce urbanistycznej	Na 100 mieszkań w jednostce
Rymań	71	374	18,98
Drozdowo	44	132	33,33
Dębica	58	97	59,79
Rzesznikowo	32	63	50,79
Jarkowo	27	96	28,13
Kinowo	23	50	46,00
Gorawino	54	181	29,83
Leszczyn	52	76	68,42
Starnin	56	78	71,79
GINA	417	1147	36,36

Źródło: Urząd Gminy Rymań, 2016

Rysunek 14: Liczba mieszkań wybudowanych przed 1970 rokiem w przeliczeniu na 100 mieszkań w danej jednostce urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

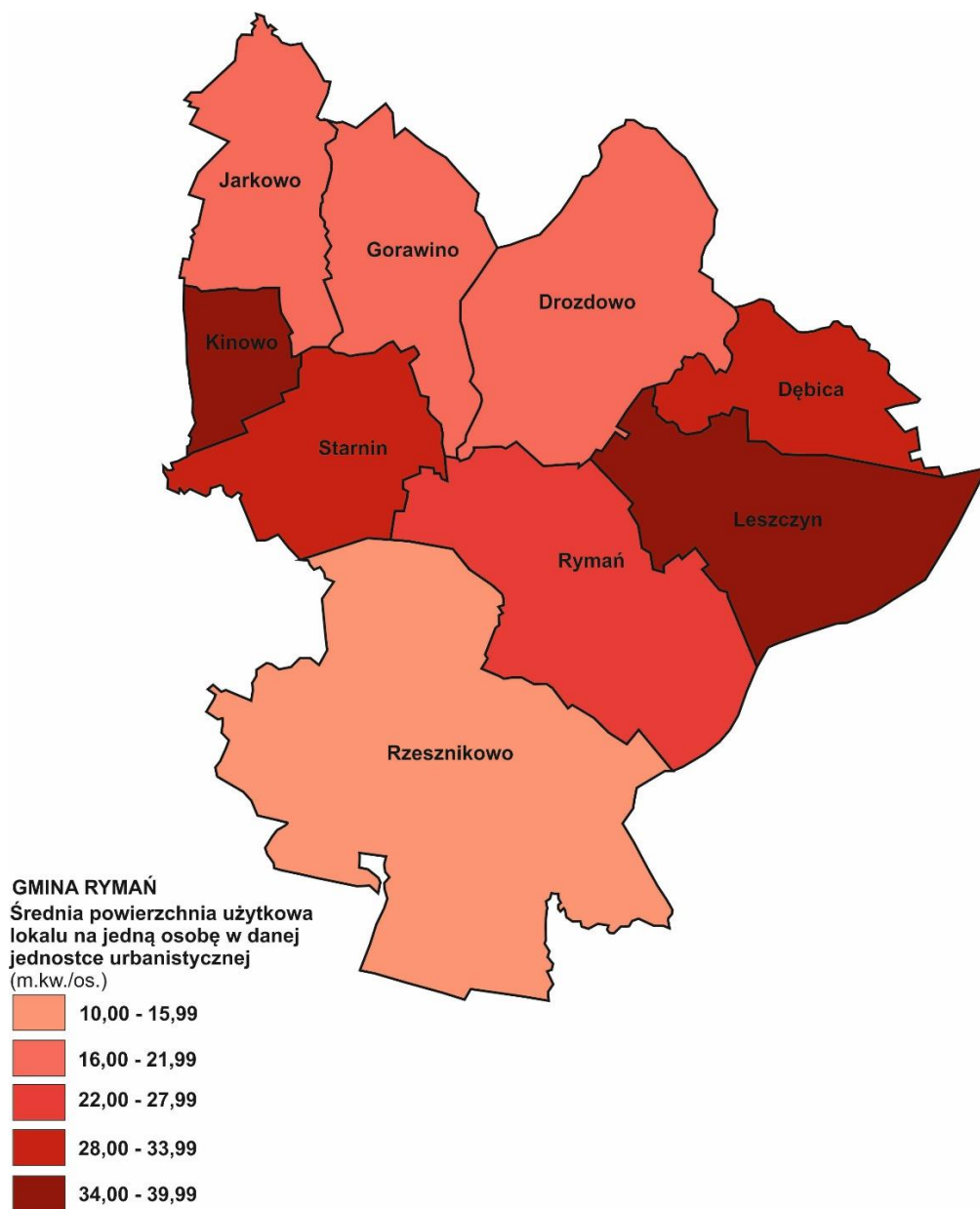
Według danych Urzędu Gminy Rymanów w 2016 roku na terenie Gminy znajdowało się 1147 mieszkań, z czego 33 to mieszkania komunalne należące do Gminy i 1 lokal socjalny. Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania wynosiła 67 m², czyli na jedną osobę przypadało 23,75 m². Mniejsza niż średnia dla Gminy przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę przypadała w jednostkach urbanistycznych: Rzesznikowo – 10,05, Drozdowo – 17,51, Jarkowo – 17,78, Gorawino – 21,27.

Dla porównania, w powiecie średnia powierzchnia użytkowa lokalu mieszkalnego wynosi 77,6 m², natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na jedną osobę wynosi 16,81 m²/os.

Tabela 23: Średnia powierzchnia użytkowa lokalu na jedną osobę w poszczególnych jednostkach urbanistycznych

Jednostka urbanistyczna	Średnia powierzchnia użytkowa lokali mieszkalnych (m ²)	Średnia liczba osób mieszkających w jednym lokalu	Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę (m ² /os.)
Rymań	70	2,58	27,13
Drozdowo	50	2,86	17,51
Dębica	70	2,30	30,45
Rzesznikowo	60	5,97	10,05
Jarkowo	50	2,81	17,78
Kinowo	80	2,04	39,22
Gorawino	65	3,06	21,27
Leszczyn	85	2,47	34,36
Starnin	75	2,33	32,14
GMINA	67	2,82	25,55

Źródło: Urząd Gminy Rymań, 2016

Rysunek 15: Średnia powierzchnia użytkowa lokalu na jedną osobę w danej jednostce urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

Wyposażenie mieszkań w instalacje sanitarne w Gminie jest nieco gorsze niż wartości średnie dla powiatu.

Tabela 24: Udział mieszkań wyposażonych w instalacje sanitarne w stosunku do ogółu mieszkań. Porównanie wartości dla Gminy Rymań i powiatu kołobrzeskiego

Instalacje	Gmina Rymań [%]	Powiat kołobrzeski (wskaźnik dla obszarów wiejskich) [%]
Wodociąg	97,8	98,5
Łazienka	92,3	94,6
Centralne ogrzewanie	76,1	88,2

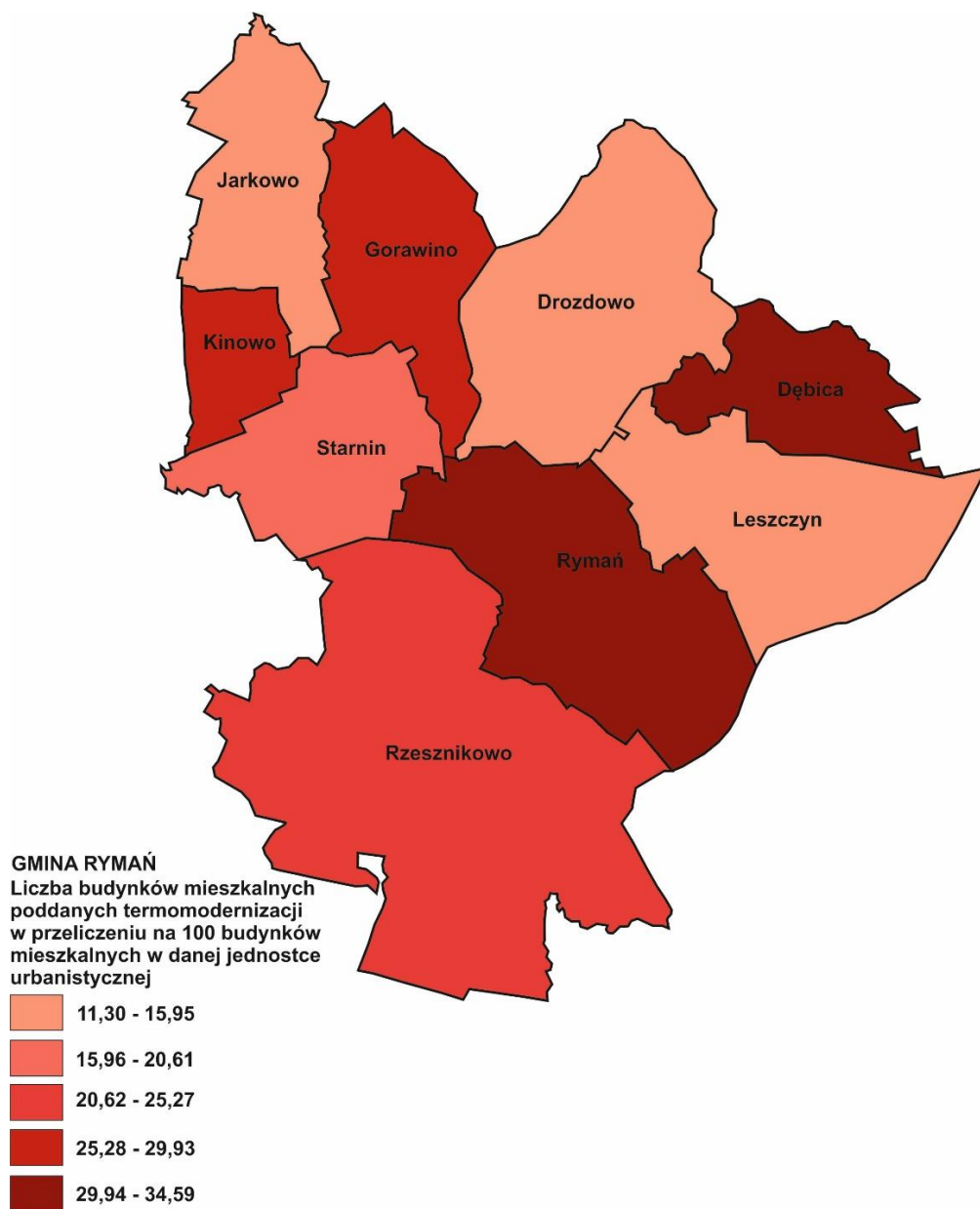
Źródło: opracowanie własne na podst. danych GUS, 2015

Według zapisów Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gmina planuje działania mające na celu zmniejszenie energochłonności budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej (cele II i III) poprzez wymianę starych kotłów węglowych oraz termomodernizację budynków. Planowany jest również wzrost wykorzystania energii odnawialnej poprzez realizację celu IV: wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii. W ramach tego celu do 2019 roku ma zostać wybudowana farma fotowoltaiczna w Dębicy, a w latach 2016 – 2020 planuje się wyposażenie budynków mieszkalnych w 73 instalacje fotowoltaiczne oraz w 188 instalacji solarnych. Do końca 2016 r. poddano termomodernizacji 149 budynków. W przeliczeniu na 100 budynków mieszkalnych ich najmniejsza liczba została zmodernizowana w jednostkach: Leszczyn – 11,32, Jarkowo – 11,43, Drozdowo – 15,63, Starnin – 19,05, Rzesznikowo – 22,22.

Tabela 25: Liczba budynków mieszkalnych poddanych termomodernizacji na 100 budynków mieszkalnych w danej jednostce urbanistycznej

Jednostka urbanistyczna	Liczba budynków mieszkalnych	Liczba budynków mieszkalnych poddanych termomodernizacji	Na 100 budynków mieszkalnych
Rymań	188	65	34,57
Drozdowo	64	10	15,63
Dębica	62	19	30,65
Rzesznikowo	36	8	22,22
Jarkowo	35	4	11,43
Kinowo	24	7	29,17
Gorawino	68	18	26,47
Leszczyn	53	6	11,32
Starnin	63	12	19,05
Gmina	593	149	25,13

Źródło: Urząd Gminy Rymań, 2016

Rysunek 16: Liczba budynków mieszkalnych poddanych termomodernizacji w przeliczeniu na 100 budynków mieszkalnych w danej jednostce urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

4.4.3. OBSZARY POPEGEEROWSKIE

Obszary popegeerowskie na terenie całej Gminy Rymań uległy przekształceniu i są w większości we własności osób fizycznych.

W miejscowości Gorawino funkcjonował duży zakład rolny w skład, którego wchodziły obiekty związane z produkcją rolną, tj. magazyny i silosy na zboże, warsztaty, biurowiec z zapleczem socjalnym, budynek socjalny ze stołówką i punktem lekarskim, zabudowa mieszkalna wielorodzinna stworzona dla pracowników zakładów. W wyniku przekształceń własnościowych powstały:

- budynek gospodarczy (oborę) zmieniono na firmę zajmującą się produkcją kartonów,
- budynek socjalny przekształcono na pralnię,
- biurowiec zapleczem socjalnym i magazynami – powstała spółka rolna z kapitałem zagranicznym
- bloki będące własnością PGR zostały sprzedane i stanowią własność mieszkańców, są zarządzane przez wspólnoty mieszkaniowe. Bloki zostały poddane termomodernizacji i zmieniono ogrzewanie z węglowego na gazowe.
- powstał plac zabaw na osiedlu popegeerowskim wielorodzinnym.

Miejscowość cały czas się rozwija powstał tam plac zabaw, orlik i cała infrastruktura sportowa.

W miejscowości Drozdowo funkcjonował duży zakład w skład, którego wchodziły obiekty związane z hodowlą zwierząt tj. duże obory, warsztaty, budynek z zapleczem socjalnym po byłym pałacu, funkcjonowało przedszkole, zabudowa mieszkalna wielorodzinna stworzona dla pracowników zakładów.

W wyniku przekształceń własnościowych:

- obory uległy degradacji i teraz są odbudowywane przez osoby prywatne,
- bloki będące własnością PGR zostały sprzedane i stanowią własność mieszkańców, są one zniszczone i dopiero teraz odbywa się proces ich odbudowy,
- powstał plac zabaw przy wielorodzinnej zabudowie popegeerowskiej.

W miejscowości Rymań funkcjonował duży zakład rolny w skład, którego wchodziły obiekty związane z produkcją rolną i hodowlą świń i bydła, tj. magazyny i silosy, warsztaty, biurowiec z zapleczem socjalnym znajdujący się w pałacu, zabudowa mieszkalna wielorodzinna stworzona dla pracowników zakładów.

W wyniku przekształceń obory zostały rozebrane, a budynek administracyjny (zabytkowy pałac) w chwili obecnej jest hotelem będącym we własności kapitału zagranicznego. Zakład Rolny Rymań miał swoje biura i budynki gospodarcze również w Kamieniu Rymańskim i tam funkcjonowało również przedszkole. Zabudowa wielorodzinna jest po termomodernizacji we własności prywatnej. Miejscowość się rozwija, powstały plac zabaw, orlik, ścieżka rowerowa i cała infrastruktura sportowa. Infrastruktura techniczna nieustannie rozwija się.

W miejscowości Rzesznikowo funkcjonował duży zakład w skład, którego wchodziły obiekty związane z hodowlą bydła, tj. duże obory, warsztaty, budynek z zapleczem socjalnym po byłym pałacu, zabudowa mieszkalna wielorodzinna stworzona dla pracowników zakładów.

W wyniku przekształceń własnościowych:

- obory i budynki gospodarcze ulegają dewastacji,
- bloki będące własnością PGR zostały sprzedane i stanowią własność mieszkańców, są one zniszczone i wymagają remontów,
- powstał plac zabaw przy wielorodzinnej zabudowie popegeerowskiej,
- był budynek administracyjny – pałac zmienił właściciela na osobę fizyczną i obecnie jest odbudowywany.

W miejscowości Jarkowo funkcjonował duży zakład w skład, którego wchodziły obiekty związane z hodowlą zwierząt, tj. duże obory, warsztaty, budynek administracyjny z zapleczem socjalnym, duża zabudowa mieszkalna wielorodzinna stworzona dla pracowników zakładów. W Jarkowie głównie mieszkali ludzie pracujący w PGR.

W wyniku przekształceń własnościowych:

- budynki magazynowe zostały rozebrane
- bloki będące własnością PGR zostały sprzedane i stanowią własność mieszkańców, są one zniszczone i wymagają remontów,

- powstał plac zabaw przy wielorodzinnej zabudowie popegeerowskiej,
- na terenie byłego zakładu PGR powstało indywidualne gospodarstwo rolne będące własnością osoby fizycznej.

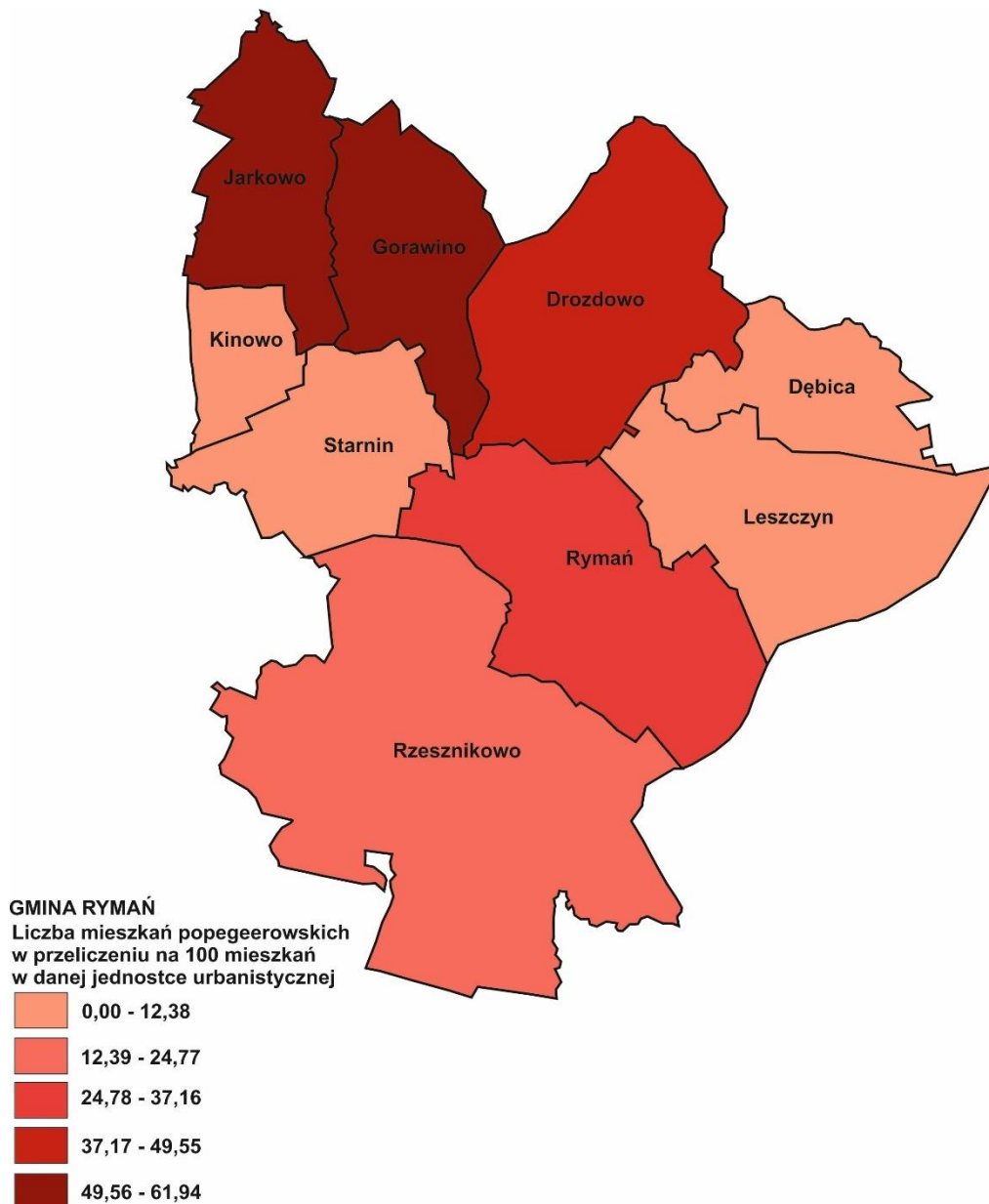
Rozdrobniona infrastruktura techniczna (woda, kanalizacja) w tych miejscowościach, powstała za czasów PGR, zastała zamieniona w wyniku inwestycji w zbiorczą infrastrukturę techniczną obsługującą całe wsie i jest zarządzana przez Miejskie Wodociągi i Kanalizacje w Kołobrzegu, której Gmina jest udziałowcem. Na terenach wsi popegeerowskich znajduje się sieć gazowa.

Oceniając opisane miejscowości ich cechą wspólną jest to, że posiadają one zabudowę wielorodzinną (bloki), które do chwili obecnej są zamieszkiwane, ale stanowią własność prywatną (zostały wykupione przez wcześniejszych właścicieli).

Tabela 26: Liczba mieszkań popegeerowskich na 100 mieszkań w danej jednostce

Jednostka urbanistyczna	Liczba mieszkań popegeerowskich	Liczba mieszkań	Liczba mieszkań popegeerowskich na 100 mieszkań
Rymań	112	374	29,95
Drozdowo	56	132	42,42
Dębica	0	97	0,00
Rzesznikowo	10	63	15,87
Jarkowo	52	96	54,17
Kinowo	0	50	0,00
Gorawino	112	181	61,88
Leszczyn	0	76	0,00
Starnin	0	78	0,00
Gmina	342	1147	29,82

Źródło: Urząd Gminy Rymań, 2016

Rysunek 17: Liczba mieszkań popegeerowskich w przeliczeniu na 100 mieszkań w danej jednostce urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

Najuboższa według pracowników Urzędu Gminy w Rymaniu wydaje się miejscowość Jarkowo, wymagająca dużego nakładu finansowego do odbudowy infrastruktury i wyglądu miejscowości.

4.5. SFERA ŚRODOWISKOWA

Gmina Rymań nie posiada wybitnych walorów krajobrazowych sprzyjających rozwojowi turystyki na dużą skalę, głównie ze względu na brak większych jezior i rzek umożliwiających wypoczynek nad wodą. Nie mniej posiada znaczne, cenne walory istotne z przyrodniczego punktu widzenia oraz jest położona w centrum obszaru wskazywanego w opracowaniach ponadlokalnych do aktywizacji gospodarczej oraz w paśmie pomiędzy rejonami intensywnego rozwoju turystyki. Ponadto, na terenie Gminy występują dobrze zachowane formy rzeźby polodowcowe z wykształconymi charakterystycznymi ekosystemami. Wyróżnić tu można następujące obszary:

- Wzgórza kemowe,
- Dolinę rzeki Mołstowy,
- Fragmenty dolin rzecznych i rynien subglacjalnych,
- Fragmenty rynny lodowcowej pomiędzy Jarkowem i Górawinem,
- Rynnę lodowcową w rejonie Kamienia Rymańskiego,
- Jezioro Popiel.

4.5.1. FORMY OCHRONY PRZYRODY

Na terenie Gminy Rymań występuje niewiele obiektów podlegających ochronie prawnej. Należą do nich jedynie:

- Użytek ekologiczny „Małża”,
- Obszar Natura 2000 „Kemy Rymańskie”,
- Pomniki przyrody,
- Skupiska starodrzewów na cmentarzach,
- Parki dworskie i pałacowe,
- Lasy ochronne wokół jez. Popiel i lasy stanowiące ostoję zwierząt objętych ochroną gatunkową.

Ponadto, ochronie gatunkowej podlega znaczna część gatunków roślin i zwierząt zinwentaryzowany w gminie w 2002 r. Z 592 gatunków roślin naczyniowych 28 gatunków jest chronionych (14 ściśle i 14 częściowo). 46 gatunków roślin naczyniowych należy do rzadkich, ginących lub zagrożonych wyginięciem. Również szereg zbiorowisk roślinnych należy do grupy chronionych siedlisk. Ze 177 gatunków zinwentaryzowanych zwierząt kręgowców 19 należy do ryb, 11 do płazów, 1 do

gadów (jaszczurka żyworodna), 124 do ptaków i 22 do ssaków. Z tego wyróżniono 50 stanowisk fauny chronionej, ginącej i zagrożonej wymarciem.

4.5.2. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Wody wgłębne poziomów użytkowych wykorzystywanych dla potrzeb ludności i gospodarki występują w warstwie wodonośnej sięgającej 40-60 m, lokalnie głębszej. Jest to piętro czwartorzędowe w serii piaszczysto-żwirowej wśród glin zwałowych o wydajności dość niskiej w centralnej części gminy i większej w części wschodniej (Dębica, Leszczyn). Gmina Rymań leży poza terenami głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) o znaczeniu krajowym.

Obszar Gminy Rymań jest stosunkowo ubogi w wody powierzchniowe. Leży w dorzeczu dwóch rzek:

- Mołstowy (dopływ Regi) z dopływami Czernica, Rzesznica, Pniewa i Wkra,
- Dębosznica z dopływami Lnianką, 2 ciekami bez nazwy i Lędówką rzeczką graniczną gm. Siemyśl.

Oprócz ww. rzek i ich dopływów na terenie Gminy występuje gęsta sieć rowów melioracyjnych. Tworzą one bifurkacje, tj. rozwidlenia prowadzące wody do różnych dorzeczy.

Wód stojących jest niewiele. Największymi są jezioro Popiel o powierzchni 33,66 ha, niewielkie jezioro Starnin o powierzchni 7,04 ha, staw w miejscowości Kamień Rymański, kilkanaście oczek wytopiskowych koło Dębicy, Drozdówka, Jarkowa, Kinowa, Rymania i śródleśnych.

Wody powierzchniowe z wyjątkiem Mołstowy, ze względu na niewielkie przepływy lub niewielkie rozmiary powierzchniowe oczek i jezior charakteryzują się bardzo niskim potencjałem samoregulacyjnym i odpornościowym. Nie są w stanie przyjmować żadnych zanieczyszczeń z terenów otaczających (ścieków bytowych i spływów z pól). Jedynie Mołstowa niesie większą ilość wody i posiada określony przepływ dyspozycyjny. Obecne zanieczyszczenie (III klasa) jest w zasadzie na granicy przydatności jej wód do jakiegokolwiek użytkowania i funkcjonowania w niej życia biologicznego.

Mało odporne na wszelkie zmiany w zakresie stosunków wodnych są dna dolin rzecznych oraz obniżenia rozlewiskowe. Są to obszary użytkowane jako trwałe użytki zielone lub pozostawione jako mokradła i torfowiska. Ten sposób użytkowania jest najbardziej optymalny. Ukształtowane tu ekosystemy trawiaste lub olsy i łągi (olsze czarne, brzeziny bagienne, łożowiska i szuwały) utrzymują równowagę ekologiczną, właściwą retencję wodną, są miejscem bytowania licznych gatunków flory i fauny. W północnej i środkowej części Gminy w obrębie w/w obniżeń funkcjonuje wprowadzony przez człowieka system melioracyjny – połączenie rzek szeregiem rowów otwartych. System ten działający na potrzeby rolnictwa (użytkowanych łąk i pastwisk) wymaga konserwacji i usprawnienia na rzecz działania nawadniająco-odwadniającego.

Wody na terenie Gminy Rymań należą do najbardziej zanieczyszczonych elementów środowiska. Rzeka Mołstowa była badana w 1994 roku: początkowo prowadziła wody II klasy czystości, ale od ujścia Czernicy już wody III klasy czystości. Stały punkt monitoringu krajowego prowadzony jest na rzece Redze w miejscowości Trzebiatowo. Ogólny stan zanieczyszczeń kwalifikuje Regę do III klasy, najgorsze wyniki występują w ocenie sanitarnej.

Rzeka Dębosznica była badana w 2000 roku. Punkt pomiarowy powyżej miejscowości Trzyńnik (gm. Siemyśl) wykazał II klasę na pograniczu III klasy czystości, a punkt powyżej ujścia Lnianki III klasę czystości.

4.5.3. GLEBY

Na obszarze Gminy dominują gleby wytworzone z powierzchniowych utworów czwartorzędowych. Na skutek zabiegów agrotechnicznych i melioracyjnych oraz obniżenia wód gruntowych następuje wstrzymanie procesu torfotwórczego i murszenia w górnych poziomach złóż torfowych.

Jak podaje Studium ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi 61,5 i jest nieco niższy od średniej wojewódzkiej. Z analizy przydatności gleb dla określonych roślin wynika, że najkorzystniejsze są warunki dla upraw zbóż i roślin okopowych. Zdecydowanie przeważają kompleksy „żytnie” tj. 4 bardzo dobry (28%), 5 żytni dobry (21,2%), przy dość dużym udziale kompleksów słabych 6 i 7 (łącznie 36%).

W klasyfikacji gleboznawczej sytuacja wygląda korzystniej. Świadczy to o dość wysokiej kulturze rolnej i dbałości o użytki rolne, zwłaszcza grunty orne. Znaczne zaniedbania widoczne są w trwałych użytkach zielonych. Upadek hodowli bydła spowodował, że nieużytkowane pastwiska i niekoszone łąki zaczęły porastać gatunki dziko rosnące, wkroczyły na część podmokłych łąk szuwały i zarośla wierzby łązy.

Znaczne powierzchnie gruntów orných kompleksów najsłabszych rolniczo stanowią 24,2% i występują w dużych zwartych kompleksach gruntów orných, głównie w południowej i wschodniej części obszaru Gminy. Są to tereny najwłaściwsze do zagospodarowania w inny sposób niż uprawa roli (wskazane dolesienia, zabudowa mieszkaniowa). Są to rejony wsi: Leszczyn, Dębica, Rzesznikowo, Rymań. Najkorzystniejsze do upraw rolných są powierzchnie gruntów orných w części północnej i zachodniej obszaru Gminy. Są to rejony wsi: Gorawino, Kinowo, Jarkowo, Starnin, Drozdowo oraz Kamień Rymański.

Część południowa i południowo-zachodnia charakteryzuje się niskim potencjałem odporności na degradację. W rolnictwie uzyskuje się tu niskie plony (gleby kompleksu 6, 7 częściowo 5), są to gleby wymagające nawożenia, podatne na suszę. W leśnictwie są to siedliska borowe, o dość niskim przyroście masy drzewnej, podatne na niszczenie przez szkodniki, charakteryzujące się małą odpornością na antropopresję. Są to rejony od dawna zagospodarowane jako przestrzeń leśna. Jest to najbardziej korzystny sposób użytkowania gwarantujący utrzymanie względnej równowagi ekologicznej i ochronę przed destrukcyjnymi zmianami krajobrazu.

Pozostała część rolniczej przestrzeni produkcyjnej bazująca na glebach średnio-żyźnych kompleksów 4 i 5, z mniejszym udziałem kompleksu 2 w gruntach orných charakteryzuje się dość wysokim potencjałem samoregulacyjno-odpornościowym. Są to tereny lekko faliste, zbudowane z glin i piasków gliniastych lodowcowych, wymagające utrzymania użytków rolných w dość wysokiej kulturze agrotechnicznej. Są to równocześnie tereny wskazane dla rozwoju rolnictwa i osadnictwa. Należą tutaj rejony północne Gminy: Jarkowo, Kinowo, Gorawino, Drozdowo oraz środkowe: Rzesznikowo, Rymań, częściowo Leszczyn.

Gleby w całej Gminie należą do czystych, nie są skażone metalami ciężkimi. Badane w 10 punktach rozmieszczonych w obszarze Gminy na obecność niklu, miedzi, ołowiu i cynku nie wykazały przekroczeń w żadnym punkcie. Należą więc do

gleb grupy „O”, tj. czystych. Wykazują natomiast znaczne zakwaszenie: 11% gleb należy do bardzo kwaśnych, 52% do kwaśnych, 32% do lekko kwaśnych. Z tego względu potrzeby wapnowania są znaczne: 11% wymaga wapnowania koniecznie, dla 25% wapnowanie jest potrzebne, dla 26% wskazane.

4.5.4. SUROWCE NATURALNE

Surowce naturalne odgrywają niewielką rolę w gospodarce Gminy. Udokumentowane złożo kruszywa naturalnego (pospółka) „Rzesznikowo”, o zasobach określonych w 1976 r. na 3.033 tys. ton, eksploatowane w latach 70, obecnie jest rekultywowane. W roku 2006 rozpoczęto wydobywanie kruszywa w niewielkim złożu (pow. 2 ha) przy wsi Kinowo. Niewielkie wyrobiska kruszywa znajdują się we wsiach: Drozdowo, Leszczyn, Starnin, Melno, Skrzydłowo. Prawdopodobnie większe złoża kruszywa grubego występują w obrębie obszarów leśnych, co ogranicza ich przyszłą eksploatację.

Na terenie Gminy Rymań znajduje się około 30 złóż torfów sklasyfikowanych i zbilansowanych przez Instytut Melioracji i Użytków Zielonych Falenty w 1996 roku. Wiele tych złóż zaliczono do osobliwości przyrodniczych, wyróżniono złoża zlokalizowane w lasach, złoża wykorzystywane gospodarczo dla rolnictwa, a część wykazano jako potencjalną bazę zasobową. Złoża stanowiące bazę zasobową znajdują się we wsiach Jarkowo i Morowo.

4.5.5. ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA

Powietrze atmosferyczne w Gminie Rymań należy do czystych, gdyż nie występują na jej terenie większe źródła emitujące zanieczyszczenia. Gmina posiada charakter gospodarki rolno-leśnej, przy czym lasy zajmują znaczną powierzchnię (ponad 40%) przyczyniając się do korzystnych warunków klimatyczno-zdrowotnych. Na terenach osadniczych występuje generalnie korzystne przewietrzanie. Niekorzystne zanieczyszczenia powietrza spalinami z pojazdów samochodowych występują wzdłuż drogi krajowej nr 6. Jest to w zasadzie największe w Gminie zagrożenie dla powietrza i gleb (skażenie metalami ciężkimi).

4.5.6. GOSPODARKA ODPADAMI

Z dniem 1 stycznia 2017r. usługę w zakresie odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych na terenie Gminy Rymań świadczy Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe EKO FIUK Sp.k. z siedzibą w Chojnicy, gm. Mirosławiec. Dodatkowo mieszkańcy mają możliwość dostarczania odpadów do Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) na terenie Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Mirowie.

„Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi” na terenie Gminy Rymań wykazała zagrożenia jakie wiążą się z funkcjonowaniem tego systemu. Najważniejszym zagrożeniem jest brak bilansu finansowego systemu i pogłębiający się deficyt wg stanu na 31.12.2015 roku. Sytuacja ta wiąże się z tym, iż Gmina musi dokładać z pozostałych zaplanowanych zadań w budżecie do wydatków systemu gospodarowania odpadami, który powinien się samofinansować.

Na terenie Gminy Rymań ma zastosowanie mobilna zbiórka odpadów problemowych. Do mobilnego punktu w wyznaczonych terminach każdy mieszkaniec może nieodpłatnie dostarczyć zbierane, w sposób selektywny określone rodzaje odpadów, które zostały wytworzone w gospodarstwie domowym. Ponadto, w Gminie funkcjonuje tzw. selektywna zbiórka odpadów niebezpiecznych prowadzona w miejscach użyteczności publicznej jak: szkoły, apteki, sklepy.

Gmina Rymań planuje położyć nacisk na jeszcze większe działania informacyjno-edukacyjne mieszkańców. Celem prowadzenia różnego rodzaju kampanii edukacyjnych z zakresu segregacji i selektywnej zbiórki odpadów jest aktywizacja społeczeństwa i motywowanie do działań proekologicznych.

4.5.7. GOSPODARKA WODNO - ŚCIEKOWA

W 2015 roku długość czynnej sieci kanalizacyjnej w Gminie miała długość 86 km i obsługiwała 2014 osób (GUS). Oznacza to, że z 2903 osób korzystających z wodociągów, 889 osób nie odprowadzało wody do sieci kanalizacyjnej. Tylko 46,9% budynków mieszkalnych w Gminie jest podłączonych do sieci kanalizacyjnej.

Gospodarka ściekowa najczęściej sprowadza się do odprowadzania ścieków sanitarnych do zbiorników bezodpływowych lub dołów chłonnych. Ścieki komunalne z wiejskich jednostek osadniczych tylko w części są oczyszczane. Na terenie Gminy

działały dwie oczyszczalnie ścieków w Rymaniu i Jarkowie, jednak dzięki dofinansowaniu i realizacji projektu w ramach programu „Zintegrowana Gospodarka Wodno - Ściekowa w Dorzeczu Parsęty Rejon II” Gmina Rymań została objęta i jest zarządzana przez spółkę „Miejskie Wodociągi i Kanalizacja” w Kołobrzegu.

4.5.8. ODPADY NIEBEZPIECZNE

Do odpadów szczególnie zagrażających życiu i zdrowiu człowieka zaliczają się wyroby zawierające azbest. Zgodnie z Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 każda gmina i powiat powinny prowadzić działania mające na celu usunięcie wyrobów zawierających azbest. Na terenie Gminy Rymań w 2009 r. zinwentaryzowano łącznie 688 053 kg azbestu. 445 577 kg zinwentaryzowano na budynkach należących do osób fizycznych, natomiast 242 506 kg na budynkach należących do osób prawnych.

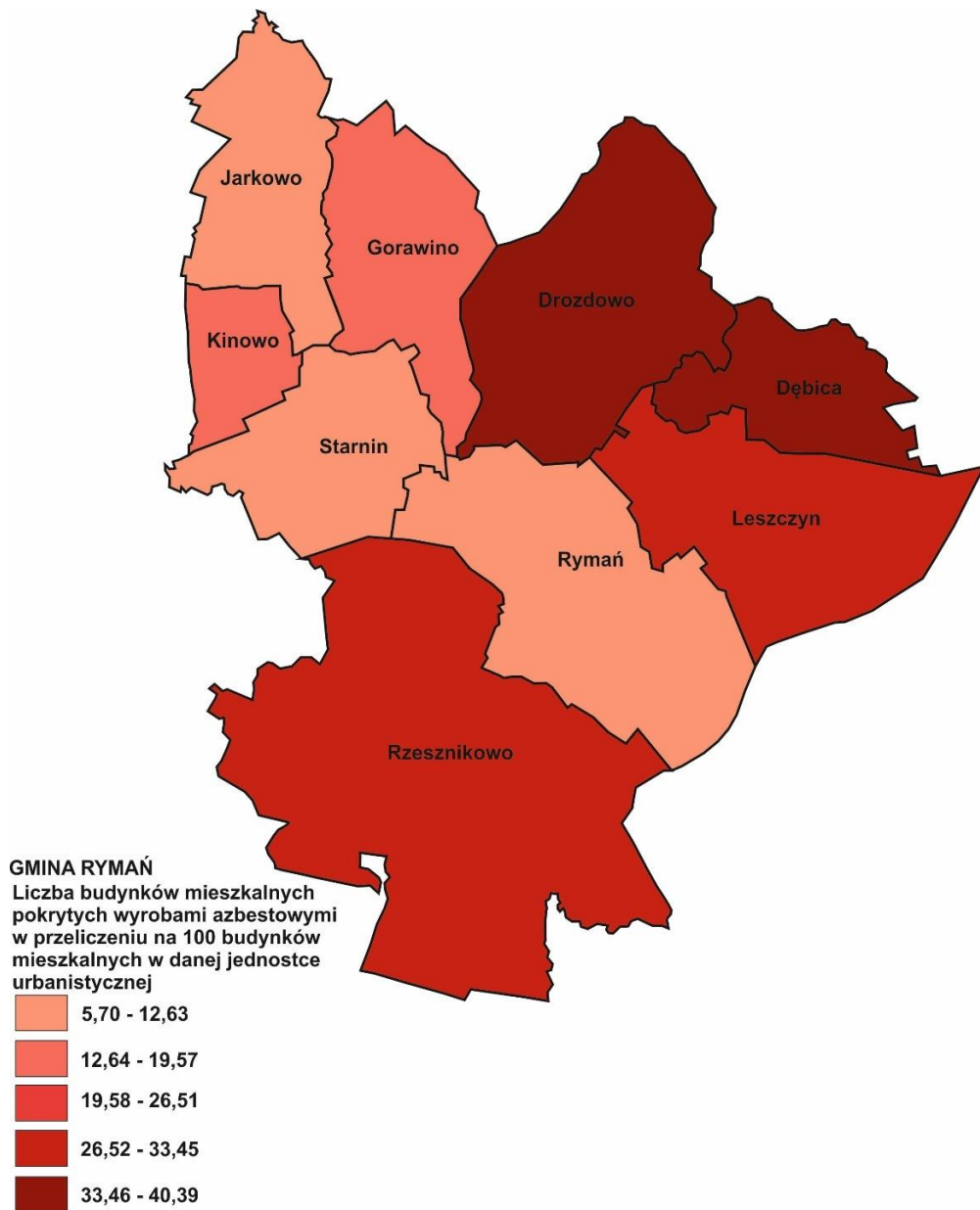
Na potrzeby opracowania „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Rymań na lata 2017 – 2032” w 2017 r. dokonano inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Rymań. W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji zidentyfikowano 1096,021 Mg wyrobów zawierających azbest. Zgodnie z treścią „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 do roku 2032” należy usunąć i zutylizować wszystkie wyroby zawierające azbest zlokalizowane na terenie Gminy Rymań. W celu wypełnienia tych zapisów należy usuwać ok. 68,50 Mg wyrobów azbestowych rocznie.

W czasie przeprowadzanej inwentaryzacji na terenie Gminy Rymań zidentyfikowano 108 budynków mieszkalnych pokrytych wyrobami azbestowymi. Średnio na 100 budynków mieszkalnych w całej Gminie przypada 18,21 budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowo – cementowymi. Wyższą wartość tego wskaźnika niż średnia dla Gminy odnotowano w jednostkach urbanistycznych: Dębica - 40,32, Drozdowo - 39,06, Rzesznikowo - 30,56, Leszczyn - 28,30.

Tabela 27: Liczba budynków mieszkalnych pokrytych wyrobami azbestowymi na 100 budynków mieszkalnych

Jednostka urbanistyczna	Liczba budynków mieszkalnych	Liczba budynków mieszkalnych pokrytych wyrobami azbestowymi	Na 100 budynków mieszkalnych
Rymań	188	13	6,91
Drozdowo	64	25	39,06
Dębica	62	25	40,32
Rzesznikowo	36	11	30,56
Jarkowo	35	2	5,71
Kinowo	24	4	16,67
Gorawino	68	9	13,24
Leszczyn	53	15	28,30
Starnin	63	4	6,35
GMINA	593	108	18,21

Źródło: Urząd Gminy Rymań, 2016

Rysunek 18: Liczba budynków mieszkalnych pokrytych wyrobami azbestowymi w przeliczeniu na 100 budynków mieszkalnych w danej jednostce urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

4.5.9. WYKORZYSTANIE OZE

W „Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Rymań” (uchwała nr XVIII/108/16 Rady Gminy Rymań z dnia 29 września 2016 r.) przeprowadzono kompleksową inwentaryzację zużycia energii i emisji gazów cieplarnianych dla roku bazowego 2013 oraz przedstawiono charakterystykę głównych nośników energetycznych wykorzystywanych na terenie Gminy.

Wyniki inwentaryzacji emisji dwutlenku węgla na terenie Gminy wykazały, że całkowita emisja CO₂ w 2013 r. wyniosła 19 875,1 tCO₂. Największy udział w łącznym bilansie miał sektor transportu, który odpowiadał za 66,7% całej emisji dwutlenku węgla w Gminie, a następnie sektor mieszkaniowy (22,3%). Emisja CO₂ dla budynków użyteczności publicznej wyniosła łącznie 599,2 tCO₂, przy czym paliwem generującym największą emisję jest energia elektryczna – 83,4%. W przypadku obiektów mieszkalnych łączna suma emisji CO₂ wyniosła w 2013 r. 4 439,3 tCO₂. Paliwami, które generowały największą emisję były olej opałowy (35,7%), drewno (26,7%), węgiel (18,1%) oraz gaz sieciowy (17,9%).

Aby osiągnąć założenia pakietu klimatyczno – energetycznego w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Rymań wyznaczono trzy cele główne:

- Redukcja emisji gazów cieplarnianych,
- Zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych,
- Redukcja zużycia energii finalnej poprzez podniesienie efektywności energetycznej.

Aby zwiększyć udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych zaplanowano następujące przedsięwzięcia:

- Do 2020 r. popularyzacja instalacji OZE wśród mieszkańców, prowadzenie akcji edukacyjnych,
- Do 2019 r. budowa farmy fotowoltaicznej o mocy nominalnej do 1,3 MW, działka nr 128/2 obręb Dębica. Inwestorem jest ES Dębica Sp. z o.o., ul. Malczewskiego 26,
- Do 2020 r. wyposażenie budynków mieszkalnych w mikroinstalacje OZE (zgodnie z ankietyzacją do roku 2020 mieszkańcy wszystkich miejscowości Gminy planują instalację 73 instalacji fotowoltaicznych o mocy średnio 3kW),

- Do 2020 r. wyposażenie budynków mieszkalnych w mikroinstalacje OZE (zgodnie z ankietyzacją, do roku 2020 mieszkańcy wszystkich miejscowości Gminy planują instalację 188 instalacji solarnych o powierzchni średnio 4m² każda).

Gmina zachęca mieszkańców do korzystania z instalacji OZE poprzez doposażanie remontowanych i modernizowanych obiektów użyteczności publicznej w panele fotowoltaiczne. W ramach projektu współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Rolnego na rzecz programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 w ramach działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” w zakresie małych projektów zrealizowano projekt pn. „Zakup i montaż systemu fotowoltaicznego w sali wiejskiej w Kinowie”. Zamontowano 24 panele fotowoltaiczne na dachu sali wiejskiej w Kinowie, o całkowitej powierzchni 39.3 m², co pozwoliło wyprodukować energię w ilości 5.61 MWh na rok. Wyprodukowana energia z elektrowni fotowoltaicznej w powiązaniu z pompami ciepła zapewniła w obiekcie ciągłe, bezobsługowe dostarczenie ogrzewania i ciepłej wody.

Pracownicy Urzędu Gminy zaobserwowali wzrost zainteresowania mieszkańców wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, zwłaszcza paneli fotowoltaicznych. Są one zakładane na coraz większej liczbie budynków mieszkalnych, lecz należy podkreślić, że dotyczy to jedynie budynków nowo powstających. W starszych budynkach mieszkalnych emisja szkodliwych gazów do atmosfery jest ograniczana poprzez ocieplenie ścian zewnętrznych oraz wymianę kotłów grzewczych na bardziej ekologiczne. Wykorzystanie instalacji OZE na terenie Gminy Rymań nadal znajduje się na stosunkowo niskim poziomie i wymaga prowadzenia działań w tym zakresie.

4.6. PODSUMOWANIE

Po przeprowadzeniu diagnozy można stwierdzić, iż na terenie Gminy Rymań występują stany kryzysowe. Problemy je powodujące zostały wymienione w poniższej tabeli.

Tabela 28: Problemy wywołujące stany kryzysowe w gminie Rymań

Sfera	Występujące problemy
Społeczna	<ul style="list-style-type: none"> - negatywne trendy demograficzne: spadająca liczba ludności, emigracja ludności (zwłaszcza młodych ludzi), spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym przy wzroście liczby osób starszych - duże bezrobocie, wśród bezrobotnych duży udział kobiet, osób długotrwale bezrobotnych i powyżej 45. roku życia, większość bezrobotnych (42,25%) posiada wykształcenie gimnazjalne i niższe - duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej – przede wszystkim osoby bezrobotne, niepełnosprawne, przewlekle i ciężko chore, wzrost wydatków w budżecie Gminy na pomoc społeczną - niewielkie możliwości udziału mieszkańców w działalności społeczno – kulturowej ze względu na niewielką aktywność społeczności lokalnej i organizacji pozarządowych
Gospodarcza	<ul style="list-style-type: none"> - Gmina cały czas rozwija się pod względem gospodarczym (wzrasta liczba podmiotów gospodarki narodowej), lecz jest to nadal wolne tempo
Przestrzenno – funkcjonalna	<ul style="list-style-type: none"> - znikoma liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego stwarza możliwość wprowadzenia na terenie Gminy chaotycznej zabudowy - dostępność do sieci kanalizacyjnej posiada mniej niż połowa mieszkańców Gminy, natomiast dostępu do sieci gazowej nie mają mieszkańcy Starnina, Jarkowa i Kinowa - mała dostępność do terenów publicznych oraz ich niezadowalająca jakość w jednostkach urbanistycznych: Leszczyn, Rzesznikowo, Jarkowo, Rymań
Techniczna	<ul style="list-style-type: none"> - mała liczba mieszkań komunalnych - stopień wyposażenia mieszkań w instalacje sanitarne niższy niż średnia dla powiatu – niższa jakość życia mieszkańców gminy Rymań
Środowiskowa	<ul style="list-style-type: none"> - zanieczyszczone wody powierzchniowe, bardzo narażone na skażenie - konieczność dofinansowania systemu gospodarki odpadami ze środków

	<p>budżetu Gminy (system gospodarki odpadami nie reguluje się sam pod względem finansowym)</p> <p>- mimo działań władz gminnych nadal dość niskie zainteresowanie mieszkańców wykorzystaniem OZE</p>
--	--

Źródło: opracowanie własne

W celu zapewnienia dalszego rozwoju Gminy Rymań konieczne będzie podjęcie działań naprawczych i prewencyjnych w różnych sferach. Aby usunąć lub ograniczyć bariery rozwoju Gminy konieczne będzie prowadzenie kompleksowych działań rewitalizacyjnych, które pozwolą na interwencję w kilku sferach, nie powodując przy tym zwiększenia natężenia lub przeniesienia problemów na inne obszary.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy stanu rozwoju społeczno – gospodarczego Gminy Rymań można wskazać następujące potrzeby i kierunki rozwoju Gminy:

1. W sferze społecznej:

- Dążenie do rozwiązania problemu bezrobocia,
- Tworzenie nowych form wsparcia dla osób korzystających z pomocy społecznej,
- Podejmowanie działań w kierunku rozwoju edukacji społeczno – kulturalnej oraz zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców Gminy.

2. W sferze gospodarczej:

- Przyciąganie nowych inwestorów zewnętrznych poprzez działania promocyjne,
- Motywowanie mieszkańców Gminy (w tym osób bezrobotnych) do zakładania własnej działalności gospodarczej poprzez prowadzenie działań edukacyjno – informacyjnych w tym zakresie.

3. W sferze przestrzenno – funkcjonalnej:

- Poprawienie stanu technicznego sieci dróg oraz ich doposażenie w odpowiednią infrastrukturę okołodrogową,
- Zwiększenie dostępności do obiektów infrastruktury społecznej oraz podnoszenie jakości obiektów już istniejących,
- Zwiększenie dostępności i jakości terenów publicznych.

4. W sferze technicznej:

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Unia Europejska
Fundusz Spójności

- Doprowadzenie sieci gazowej do miejscowości Starnin, Jarkowo, Kinowo oraz rozwój sieci kanalizacyjnej.

5. W sferze środowiskowej:

- Wprowadzenie rozwiązań prowadzących do poprawy stanu wód powierzchniowych oraz ochrony gleb o niskiej odporności na degradację w południowej i południowo – zachodniej części Gminy,
- Zwiększenie wykorzystania OZE,
- Kreowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców.

Zidentyfikowane zjawiska kryzysowe są ze sobą powiązane, dlatego interwencja w jednym kierunku (np. podejmowanie działań w kierunku rozwiązania problemu bezrobocia) może przekładać się na rozwiązanie innego problemu (np. spadek liczby osób bezrobotnych może skutkować zmniejszeniem udziału ludności korzystającej ze wsparcia pomocy społecznej).

Celem działań rewitalizacyjnych jest eliminacja lub ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych, dlatego to na problemach zidentyfikowanych w sferze społecznej powinny być skupione projekty rewitalizacyjne. W Gminie Rymań problemy społeczne wynikają z bezrobocia mieszkańców oraz ich niewielkiej aktywności w życiu społeczności lokalnej i braku motywacji do podejmowania własnych inicjatyw. Podczas planowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych konieczne będzie wykorzystanie lokalnych zasobów i potencjałów Gminy Rymań, na które składają się: położenie w stosunkowo niewielkiej odległości od morza, stosunkowo dobre gleby, łatwe możliwości rozwoju infrastruktury technicznej, atrakcyjność krajobrazowa, korzystne warunki rozwoju agroturystyki.

5. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

5.1. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

Kolejnym etapem prac nad Programem Rewitalizacji było opracowanie zestawu wskaźników ze sfery społecznej oraz gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Wszystkie dane liczbowe dla poszczególnych jednostek analitycznych zostały pozyskane z Urzędu Gminy Rymań i innych instytucji przedstawiają stan na koniec roku 2016.

Tabela 29: Wskaźniki zastosowane w Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Rymań

Sfera	Wskaźniki służące wyznaczeniu obszarów zdegradowanych
Spoleczna	<ul style="list-style-type: none"> - Zmiana liczby mieszkańców w 2016 r. w stosunku do 2012 r. - Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców jednostki - Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców jednostki - Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców jednostki w wieku produkcyjnym - Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców jednostki w wieku produkcyjnym - Liczba popełnionych przestępstw na 100 mieszkańców jednostki - Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece na 100 mieszkańców jednostki
Gospodarcza	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców jednostki analitycznej - Liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą na 100 mieszkańców jednostki - Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym na 100 osób bezrobotnych w danej jednostce
Przestrzenno funkcjonalna	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba obiektów infrastruktury społecznej na 100 mieszkańców jednostki analitycznej - Liczba terenów publicznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców
Techniczna	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 rokiem na 100 budynków mieszkalnych - Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę - Liczba mieszkań popegeerowskich na 100 mieszkań - Liczba budynków mieszkalnych poddanych termomodernizacji na 100 budynków mieszkalnych
Środowiskowa	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba budynków mieszkalnych pokrytych wyrobami azbestowymi na 100 budynków mieszkalnych

Źródło: opracowanie własne

Powyższe wskaźniki posłużyły wyznaczeniu obszaru zdegradowanego. Aby obiektywnie porównać jednostki analityczne podlegające diagnozie, a tym samym precyzyjne i jednoznacznie wskazać obszary wymagające interwencji zastosowano wskaźnik Perkala. Jest to jedna z metod porządkowania liniowego charakteryzująca się układaniem obiektów w kolejności, co pozwala porównywać badane obiekty i hierarchizować je względem siebie¹. Wcześniej jednak konieczna była standaryzacja zmiennych, aby doprowadzić do eliminacji jednostek miary i wyrównania wartości zmiennych. Standaryzacja zmiennych została dokonana zgodnie ze wzorami:

$$Z_{ik} = \frac{X_{ik} - \bar{X}_k}{S_k} \quad \text{dla stymulant}^2$$

$$Z_{ik} = - \frac{X_{ik} - \bar{X}_k}{S_k} \quad \text{dla destymulant}^3$$

Gdzie:

Z_{ik} – standaryzowana wartość k-tej zmiennej w i-tej jednostce,

X_{ik} - wartość cechy k-tej w badanej jednostce przestrzennej i-tej,

$\bar{X}_k$ – średnia arytmetyczna k-tej zmiennej,

S_k – odchylenie standardowe k-tej zmiennej.

W ten sposób uzyskane zestandaryzowane zmienne tworzą macierz zmiennych opisujących wszystkie jednostki urbanistyczne. Kolejnym krokiem było obliczenie wskaźnika Perkala według wzoru:

$$WP = \frac{1}{n} \sum_{k=1}^n y'_{ij}$$

Gdzie:

WP – wskaźnik Perkala,

n – ilość obiektów,

y'_{ij} – standaryzowana wartość j-tej cechy w i-tym obiekcie, po zmianie destymulant na stymulanty.

¹ Parysek, J. J., Wojtasiewicz L., 1979. Metody analizy regionalnej i metody planowania regionalnego, Studia KPZK PAN, t. 69, Państwowe Wydawn. Nauk.

² Stymulanty to zmienne, których **rosnące** wartości są oceniane pozytywnie z punktu widzenia danego zjawiska.

³ Destymulanty to zmienne, których **malejące** wartości są oceniane pozytywnie z punktu widzenia danego zjawiska.

Na podstawie uzyskanych wartości syntetycznego miernika Perkala przeprowadzono klasyfikację jednostek analitycznych w Gminie Rymań ze względu na poziom rozwoju społeczno - gospodarczego. Podstawą uzyskania klasy są przedziały, jakie przyjmuje wskaźnik w oparciu o średnią arytmetyczną i odchylenie standardowe. Klasy badanych obiektów uzyskuje się, wykorzystując następujący schemat⁴:

Klasa	Przedział	Poziom rozwoju
I	$WP > \sum \bar{X} + \frac{S}{2}$	bardzo dobry
II	$\sum \bar{X} + \frac{S}{2} > WP > \sum \bar{X} - \frac{S}{2}$	przeciętny
III	$WP < \sum \bar{X} - \frac{S}{2}$	niedostateczny

Kolorem zielonymznaczono obszary, dla których wskaźnik przyjął wartość większą niż wartość sumy średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego. Kolorem żółtym oznaczono jednostki analityczne, dla których wskaźnik przyjął wartość w przedziale pomiędzy sumą średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego oraz różnicą średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego. Wartości, dla których wskaźnik Perkala jest mniejszy od wartości różnicy średniej i połowy odchylenia standardowego oznaczono kolorem czerwonym.

⁴ Pluta W., 1986. Wielowymiarowa analiza porównawcza w modelowaniu ekonometrycznym, PWN, Warszawa.

5.1.1. SFERA SPOŁECZNA

Jednostka urbanistyczna	Liczba ludności	Zmiana liczby ludności			Liczba osób w wieku poprodukcyjnym			Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej			Osoby bezrobotne			Liczba osób długotrwale bezrobotnych			Liczba przestępstw			Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece			Wskaźnik Perkalá	
		Ludność w 2012 r.	Zmiana liczby mieszkańców	Wartość standaryzowana	Ogółem	Na 100 mieszkańców jednostki	Wartość standaryzowana	Ogółem	Na 100 mieszkańców jednostki	Wartość standaryzowana	Liczba osób bezrobotnych ogółem	Na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Wartość standaryzowana	Ogółem	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Na 100 mieszkańców jednostki w wieku produkcyjnym	Wartość standaryzowana	Ogółem	Na 100 mieszkańców jednostki	Wartość standaryzowana	Ogółem	Na 100 mieszkańców jednostki		Wartość standaryzowana
Rymań	1192	1206	-1,16	0,39	206	17,28	-0,91	66	5,54	0,82	49	5,92	-0,71	28	828	3,38	-1,19	6	0,50	0,11	2	0,17	-0,28	-0,40
Drozdowo	531	549	-3,28	0,87	70	13,18	0,48	28	5,27	0,88	27	7,67	-2,03	15	352	4,26	-1,75	3	0,56	0,29	1	0,19	-0,42	-0,52
Dębica	225	226	-0,44	0,22	35	15,56	-0,33	34	15,11	-1,52	6	4,17	0,61	0	144	0,00	0,96	1	0,44	0,05	0	0,00	0,87	0,11
Rzesznikowo	511	481	6,24	-1,28	85	16,63	-0,69	54	10,57	-0,41	11	3,93	0,79	2	280	0,71	0,51	2	0,39	0,20	1	0,20	-0,47	-0,01
Jarkowo	402	435	-7,59	1,84	58	14,43	0,06	37	9,20	-0,08	13	4,61	0,28	4	282	1,42	0,06	1	0,25	0,60	0	0,00	0,87	0,30
Kinowo	129	124	4,03	-0,79	10	7,75	2,32	8	6,20	0,66	4	4,65	0,25	0	86	0,00	0,96	0	0,00	1,29	0	0,00	0,87	1,06
Gorawino	661	647	2,16	-0,36	90	13,62	0,33	56	8,47	0,10	17	3,85	0,85	2	442	0,45	0,68	2	0,30	0,45	1	0,15	-0,17	0,37
Leszczyn	252	239	5,44	-1,10	40	15,87	-0,43	11	4,37	1,10	6	3,85	0,85	1	156	0,64	0,56	1	0,40	0,18	0	0,00	0,87	0,52
Starnin	229	230	-0,43	0,22	39	17,03	-0,83	35	15,28	-1,56	9	6,16	-0,89	4	146	2,74	-0,78	3	1,31	2,37	1	0,44	-2,12	-1,42
Gmina	4132	4137	-0,12	0,15	633	15,32	-0,25	329	7,96	0,23	142	5,23	-0,19	56	2716	2,06	-0,35	19	0,46	0,01	6	0,15	-0,13	-0,11
Średnia			0,55			14,59			8,89			4,98				1,51			0,46			0,13	Średnia	0E+00
Odchylenie standardowe			4,43			2,95			4,10			1,33				1,57			0,36			0,15	Odchylenie standardowe	0,71

5.1.2. SFERA GOSPODARCZA

Jednostka urbanistyczna	Liczba ludności	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej			Liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą			Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym				Wskaźnik Perkala
		Ogółem	Na 100 mieszkańców jednostki	Wartość standaryzowana	Ogółem	Na 100 mieszkańców jednostki	Wartość standaryzowana	Liczba osób bezrobotnych ogółem	Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym	Na 100 osób bezrobotnych w danej jednostce	Wartość standaryzowana	
Rymań	1192	72	6,04	0,02	58	4,87	0,19	49	26	53,06	-1,19	-0,33
Drozdowo	531	29	5,46	-0,27	28	5,27	0,37	27	10	37,04	0,35	0,15
Dębica	225	16	7,11	0,56	10	4,44	0,00	6	3	50	-0,90	-0,11
Rzesznikowo	511	33	6,46	0,24	13	2,54	-0,86	11	5	45,45	-0,46	-0,36
Jarkowo	402	15	3,73	-1,14	6	1,49	-1,34	13	3	23,08	1,69	-0,26
Kinowo	129	12	9,3	1,67	10	7,75	1,49	4	2	50	-0,90	0,75
Gorawino	661	32	4,84	-0,58	26	3,93	-0,23	17	5	29,41	1,08	0,09
Leszczyn	252	20	7,94	0,98	19	7,54	1,40	6	2	33,33	0,70	1,03
Starnin	229	7	3,06	-1,48	5	2,18	-1,02	9	4	44,44	-0,36	-0,96
GMINA	4132	236	5,71	-0,14	175	4,24	-0,10	142	60	42,25	-0,15	-0,13
Średnia			5,99			4,45				40,65		0,00
Odchylenie standardowe			1,99			2,21				10,42		0,60

5.1.3. SFERA PRZESTRZENNO – FUNKCJONALNA

Jednostka urbanistyczna	Liczba ludności	Liczba obiektów infrastruktury społecznej (szpitale, DPS, szkoły, obiekty kulturowe i sportowe)			Liczba terenów publicznych (parki, rynki, place, itp.)			Wskaźnik Perkala
		Ogółem	Na 100 mieszkańców	Wartość standaryzowana	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Wartość standaryzowana	
Rymań	1192	5	0,42	-0,28	4	0,34	-0,26	-0,27
Drozdowo	531	3	0,56	0,18	2	0,38	-0,17	0,01
Dębica	225	2	0,89	1,21	1	0,44	-0,01	0,60
Rzesznikowo	511	1	0,20	-0,99	1	0,20	-0,58	-0,78
Jarkowo	402	1	0,25	-0,82	1	0,25	-0,46	-0,64
Kinowo	129	1	0,78	0,85	2	1,55	2,51	1,68
Gorawino	661	4	0,61	0,31	3	0,45	0,01	0,16
Leszczyn	252	0	0,00	-1,61	0	0,00	-1,02	-1,32
Starnin	229	2	0,87	1,16	1	0,44	-0,03	0,57
GMINA	4132	19	0,46	-0,15	15	0,36	-0,20	-0,17
Średnia			0,51			0,45		0,00
Odchylenie standardowe			0,31			0,44		0,89

5.1.4. SFERA TECHNICZNA

Jednostka urbanistyczna	Liczba mieszkań wybudowanych przed 1970 rokiem				Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę				Udział mieszkań popegeerowskich w ogólnym zasobie mieszkaniowym				Budynki mieszkalne poddane termomodernizacji			Wskaźnik Perkala
	Liczba mieszkań wybudowanych przed 1970 rokiem	Liczba mieszkań	Na 100 mieszkań w jednostce	Wartość standaryzowana	Średnia powierzchnia użytkowa lokali mieszkalnych	Średnia liczba osób mieszkających w jednym lokalu	Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę	Wartość standaryzowana	Liczba mieszkań popegeerowskich	Liczba mieszkań	Liczba mieszkań popegeerowskich na 100 mieszkań	Wartość standaryzowana	Liczba budynków mieszkalnych poddanych termomodernizacji	Na 100 budynków mieszkalnych	Wartość standaryzowana	
Rymań	71	374	18,98	1,39	70	2,58	27,13	-0,17	112	374	29,95	-0,29	65	34,57	1,45	0,60
Drozdowo	44	132	33,33	0,63	50	2,86	17,51	0,85	56	132	42,42	-0,78	10	15,63	-0,78	-0,02
Dębica	58	97	59,79	-0,77	70	2,30	30,45	-0,52	0	97	0,00	0,90	19	30,65	0,98	0,15
Rzesznikowo	32	63	50,79	-0,29	60	5,97	10,05	1,64	10	63	15,87	0,27	8	22,22	-0,01	0,40
Jarkowo	27	96	28,13	0,91	50	2,81	17,78	0,82	52	96	54,17	-1,25	4	11,43	-1,28	-0,20
Kinowo	23	50	46,00	-0,04	80	2,04	39,22	-1,44	0	50	0,00	0,90	7	29,17	0,81	0,06
Gorawino	54	181	29,83	0,82	65	3,06	21,27	0,45	112	181	61,88	-1,56	18	26,47	0,49	0,05
Leszczyn	52	76	68,42	-1,23	85	2,47	34,36	-0,93	0	76	0,00	0,90	6	11,32	-1,29	-0,64
Starnin	56	78	71,79	-1,41	75	2,33	32,14	-0,70	0	78	0,00	0,90	12	19,05	-0,38	-0,40
GMINA	417	1147	36,36	0,47	67	2,82	23,75	0,19	342	1147	29,82	-0,28	149	25,13	0,33	0,18
Średnia			45,23		25,55				22,70				22,28			0,00
Odchylenie standardowe			18,87		9,47				25,19				8,51			0,38

5.1.5. SFERA ŚRODOWISKOWA

Jednostka urbanistyczna	Liczba budynków pokrytych wyrobami azbestowymi				Wskaźnik Perkala
	Liczba budynków mieszkalnych	Liczba budynków mieszkalnych pokrytych wyrobami azbestowymi	Na 100 budynków mieszkalnych	Wartość standaryzowana	
Rymań	188	13	6,91	0,99	0,99
Drozdowo	64	25	39,06	-1,30	-1,30
Dębica	62	25	40,32	-1,39	-1,39
Rzesznikowo	36	11	30,56	-0,70	-0,70
Jarkowo	35	2	5,71	1,08	1,08
Kinowo	24	4	16,67	0,29	0,29
Gorawino	68	9	13,24	0,54	0,54
Leszczyn	53	15	28,30	-0,54	-0,54
Stamin	63	4	6,35	1,03	1,03
GMINA	593	108	18,21	0,18	0,18
Średnia			20,79		0,00
Odchylenie standardowe			14,01		1,00

5.1.6. PODSUMOWANIE

Wszystkie wartości wskaźnika Perkala w każdej analizowanej sferze dla poszczególnych jednostek urbanistycznych zestawiono w zbiorczej tabeli. Na podstawie przeanalizowanych danych ilościowych **obszar zdegradowany zostaje wyznaczony na terenie jednostek urbanistycznych Rymań, Drozdowo i Starnin.**

Tabela 30: Podsumowanie delimitacji obszaru zdegradowanego

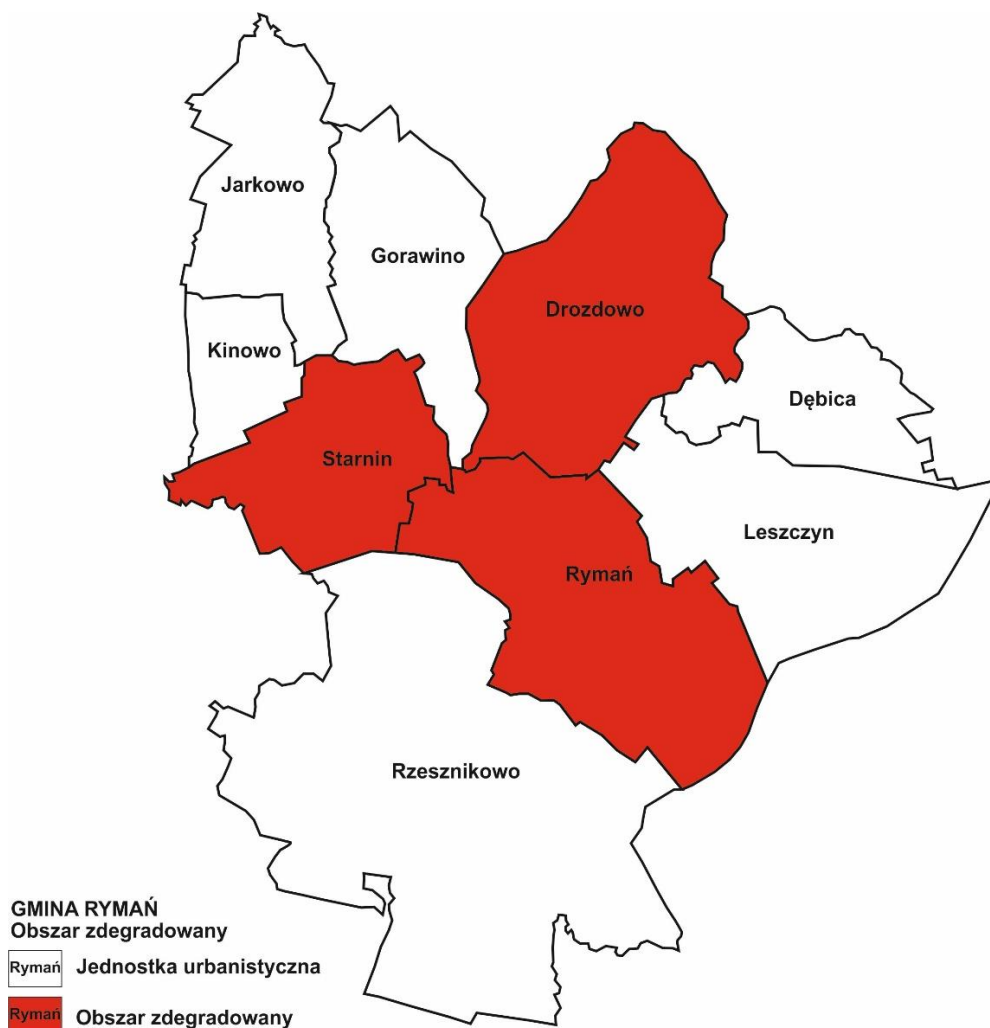
Jednostka urbanistyczna	Sfera				
	Społeczna	Gospodarcza	Przestrzenno - funkcjonalna	Techniczna	Środowiskowa
Rymań	-0,4	-0,33	-0,27	0,60	0,99
Drozdowo	-0,52	0,15	0,01	-0,02	-1,30
Dębica	0,11	-0,11	0,6	0,15	-1,39
Rzesznikowo	-0,01	-0,36	-0,78	0,40	-0,70
Jarkowo	0,3	-0,26	-0,64	-0,20	1,08
Kinowo	1,06	0,75	1,68	0,06	0,29
Gorawino	0,37	0,09	0,16	0,05	0,54
Leszczyn	0,52	1,03	-1,32	-0,64	-0,54
Starnin	-1,42	-0,96	0,57	-0,40	1,03

Źródło: opracowanie własne

Tabela 31: Liczba mieszkańców i powierzchnia obszaru zdegradowanego oraz udział mieszkańców i powierzchni obszaru zdegradowanego w stosunku do ogólnej liczby ludności i powierzchni Gminy Rymań

Jednostka urbanistyczna	Liczba mieszkańców (os.)	Powierzchnia (ha)	Powierzchnia zabudowana (ha)
Rymań	1192	2053	93,28
Drozdowo	531	1948	38,92
Starnin	229	1132	21,41
Suma	1952	5133	153,61
Gmina	4132	14610	370,14
Udział w liczbie ludności i powierzchni Gminy	47,24%	35,13%	41,50%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rymań, 2016

Rysunek 19: Obszar zdegradowany w Gminie Rymanów

Źródło: opracowanie własne

5.2. WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU REWITALIZACJI

Zgodnie z art. 10 ust. 1 i 2 ustawy o rewitalizacji obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Wyznaczony powyżej obszar zdegradowany znacznie przekracza te wartości, stąd też konieczne było jego zawężenie. Dodatkowo, należy zaznaczyć, że obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nie posiadające ze sobą wspólnych granic.

Do obszaru zdegradowanego należą jednostki urbanistyczne Drozdowo, Starnin i Rymanów. W ich granicach położone są następujące miejscowości: Drozdowo,

Drozdówko, Kolonia Drozdowo, Lędowa, Bukowo, Gołkowo, Starza, Starnin, Bębniaką i Rymań. W celu wyłonienia terenów, na których można wyznaczyć podobszary rewitalizacji przeprowadzono dodatkową delimitację metodą Perkala (opis metodologii w rozdz. 5.1. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego). Z powodu znacznej liczby ludności miejscowości Rymań (w porównaniu do pozostałych jednostek) zdecydowano o jej podziale na dwie mniejsze jednostki, zgodnie z dominującymi funkcjami jakie pełnią: Rymań 1, czyli centrum miejscowości, pełni funkcje mieszkaniowe, kulturowe, administracyjne, oświatowe, natomiast Rymań 2 (pozostały obszar miejscowości) pełni głównie funkcje mieszkaniowe. Mając jednak na uwadze, że łączna powierzchnia jednostek urbanistycznych tworzących obszar zdegradowany przekracza dopuszczalny wskaźnik objęcia rewitalizacją, czyli jest większa niż 20% powierzchni Gminy, dokonano zawężenia powierzchni poprzez zaliczenie do powierzchni analizowanych miejscowości tylko terenów zabudowanych (zwarty obszar zabudowy). Zawężenia dokonano zachowując zasadę, że podobszar rewitalizacji musi być przestrzennie zwarty.

Tabela 32: Podstawowe informacje dotyczące miejscowości położonych na obszarze zdegradowanym

Jednostka urbanistyczna	Miejscowość	Liczba ludności	Powierzchnia (ha)
DROZDOWO	Drozdowo	434	109
	Drozdówko	70	14,65
	Kolonia Drozdowo	21	10,15
	Lędowa	6	0,32
RYMAŃ	Rymań 1	901	57,80
	Rymań 2	263	85,20
	Bukowo	20	4,88
	Gołkowo	5	3,17
	Starza	3	0,48
STARNIN	Starnin	217	58,07
	Bębniaką	12	66,76

Źródło: Urząd Gminy Rymań, 2016

GMINA RYMAŃ
Miejscowości położone na obszarze zdegradowanym

- Jednostka urbanistyczna
- Teren zabudowany miejscowości położonych na obszarze zdegradowanym
- Jednostka Ryman 1

Rysunek 20: Miejscowości położone na obszarze zdegradowanym, poddane delimitacji

Źródło: opracowanie własne

Do delimitacji miejscowości, na których można wyznaczyć podobszary rewitalizacji opracowano i zabrano zestaw mierników – zaprezentowane dane dotyczą stanu na koniec 2016 r. Jako wskaźniki zastosowano:

Tabela 33: Wskaźniki służące wyznaczeniu podobszarów rewitalizacji

Sfera	Wskaźniki służące wyznaczeniu podobszarów rewitalizacji	Źródło danych
Społeczna	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców jednostki - Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców jednostki - Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców jednostki w wieku produkcyjnym - Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców jednostki w wieku produkcyjnym - Liczba popełnionych przestępstw - na 100 mieszkańców jednostki - Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece na 100 mieszkańców jednostki 	Urząd Gminy Rymań
Gospodarcza	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców jednostki analitycznej - Liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą na 100 mieszkańców jednostki - Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym na 100 osób bezrobotnych w danej jednostce 	REGON CEIDG Urząd Gminy Rymań
Przestrzenno - funkcjonalna	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba obiektów infrastruktury społecznej na 100 mieszkańców jednostki analitycznej - Liczba terenów publicznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców 	Urząd Gminy Rymań
Techniczna	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba mieszkań popegeerowskich na 100 mieszkań w miejscowości 	Urząd Gminy Rymań
Środowiskowa	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba budynków mieszkalnych pokrytych wyrobami azbestowymi na 100 budynków mieszkalnych 	Urząd Gminy Rymań

Źródło: opracowanie własne

5.2.1. SFERA SPOŁECZNA

Jednostka urbanistyczna	Miejscowość	Liczba ludności	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym			Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej			Osoby bezrobotne			Liczba osób długotrwale bezrobotnych			Liczba przestępstw			Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece			Wskaźnik Perkala	
			Ogółem	Na 100 mieszkańców jednostki	Wartość standaryzowana	Ogółem	Na 100 mieszkańców jednostki	Wartość standaryzowana	Liczba osób bezrobotnych ogółem	Na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Wartość standaryzowana	Ogółem	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Wartość standaryzowana	Ogółem	Na 100 mieszkańców jednostki	Wartość standaryzowana	Ogółem	Na 100 mieszkańców jednostki		Wartość standaryzowana
DROZDOWO	Drozdowo	434	57	13,13	0,69	23	5,30	0,07	22	7,69	-0,99	12	286	4,20	-0,57	3	0,69	-0,84	1	0,23	-0,95	-0,43
	Drozdówko	70	9	12,86	0,74	4	5,71	0,00	4	8,70	-1,27	2	46	4,35	-0,63	0	0,00	0,64	0	0,00	0,54	0,00
	Kolonia Drozdowo	21	3	14,29	0,50	1	4,76	0,17	1	6,25	-0,60	1	16	6,25	-1,34	0	0,00	0,64	0	0,00	0,54	-0,02
	Lędowa	6	1	16,67	0,10	0	0,00	1,02	0	0,00	1,11	0	4	0,00	1,00	0	0,00	0,64	0	0,00	0,54	0,73
RYMAŃ	Rymań 1	901	170	18,87	-0,28	55	6,10	-0,07	46	6,72	-0,73	26	685	3,80	-0,42	4	0,44	-0,31	2	0,22	-0,90	-0,45
	Rymań 2	263	31	11,79	0,92	10	3,80	0,34	2	1,61	0,67	1	124	0,81	0,70	2	0,76	-0,99	0	0,00	0,54	0,36
	Bukowo	20	3	15,00	0,38	1	5,00	0,12	1	7,14	-0,84	1	14	7,14	-1,67	0	0,00	0,64	0	0,00	0,54	-0,14
	Gołkowo	5	1	20,00	-0,47	0	0,00	1,02	0	0,00	1,11	0	3	0,00	1,00	0	0,00	0,64	0	0,00	0,54	0,64
	Starza	3	1	33,33	-2,72	0	0,00	1,02	0	0,00	1,11	0	2	0,00	1,00	0	0,00	0,64	0	0,00	0,54	0,26
STARNIN	Starnin	217	37	17,05	0,03	33	15,21	-1,70	9	6,52	-0,67	4	138	2,90	-0,08	3	1,38	-2,32	1	0,46	-2,44	-1,20
	Bębniak	12	2	16,67	0,10	2	16,67	-1,96	0	0,00	1,11	0	8	0,00	1,00	0	0,00	0,64	0	0,00	0,54	0,24
Średnia				17,24			5,69			4,06				2,68			0,30			0,08		0,00
Odchylenie standardowe				5,91			5,60			3,66				2,67			0,47			0,15		0,55

5.2.2. SFERA GOSPODARCZA

Jednostka urbanistyczna	Miejscowość	Liczba ludności	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej			Liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą			Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym				Wskaźnik Perkala
			Ogółem	Na 100 mieszkańców jednostki	Wartość standaryzowana	Ogółem	Na 100 mieszkańców jednostki	Wartość standaryzowana	Liczba osób bezrobotnych ogółem	Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym	Na 100 osób bezrobotnych w danej jednostce	Wartość standaryzowana	
DROZDOWO	Drozdowo	434	21	4,84	0,20	24	5,53	1,33	22	8	36,36	-0,80	0,24
	Drozdówko	70	8	11,43	1,65	4	5,71	1,40	4	2	50,00	-1,37	0,56
	Kolonia Drozdowo	21	0	0,00	-0,86	0	0,00	-0,82	1	0	0,00	0,71	-0,33
	Lędowa	6	0	0,00	-0,86	0	0,00	-0,82	0	0	0,00	0,71	-0,33
RYMAŃ	Rymań 1	901	43	4,77	0,19	46	5,11	1,16	46	26	56,52	-1,64	-0,10
	Rymań 2	263	29	11,03	1,56	12	4,56	0,95	2	0	0,00	0,71	1,07
	Bukowo	20	0	0,00	-0,86	0	0,00	-0,82	1	0	0,00	0,71	-0,33
	Gołkowo	5	0	0,00	-0,86	0	0,00	-0,82	0	0	0,00	0,71	-0,33
	Starza	3	0	0,00	-0,86	0	0,00	-0,82	0	0	0,00	0,71	-0,33
STARNIN	Starnin	217	6	2,76	-0,26	5	2,30	0,08	9	4	44,44	-1,14	-0,44
	Bębniąt	12	1	8,33	0,97	0	0,00	-0,82	0	0	0,00	0,71	0,29
Średnia				3,92			2,11				17,03		0,00
Odchylenie standardowe				4,54			2,58				24,09		0,48

5.2.3. SFERA PRZESTRZENNO – FUNKCJONALNA

Jednostka urbanistyczna	Miejscowość	Liczba ludności	Liczba obiektów infrastruktury społecznej (szpitale, DPS, szkoły, obiekty kulturowe i sportowe)			Liczba terenów publicznych (parki, rynki, place, itp.)			Wskaźnik Perkala
			Ogółem	Na 100 mieszkańców	Wartość standaryzowana	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Wartość standaryzowana	
DROZDOWO	Drozdowo	434	3	0,69	1,42	1	0,23	-0,01	0,71
	Drozdówko	70	0	0,00	-0,57	1	1,43	2,74	1,09
	Kolonia Drozdowo	21	0	0,00	-0,57	0	0,00	-0,53	-0,55
	Lędowa	6	0	0,00	-0,57	0	0,00	-0,53	-0,55
RYMAŃ	Rymań 1	901	5	0,55	1,03	4	0,44	0,48	0,76
	Rymań 2	263	0	0,00	-0,57	0	0,00	-0,53	-0,55
	Bukowo	20	0	0,00	-0,57	0	0,00	-0,53	-0,55
	Gołkowo	5	0	0,00	-0,57	0	0,00	-0,53	-0,55
	Starza	3	0	0,00	-0,57	0	0,00	-0,53	-0,55
STARNIN	Starnin	217	2	0,92	2,08	1	0,46	0,52	1,30
	Bębniaką	12	0	0,00	-0,57	0	0,00	-0,53	-0,55
Średnia				0,20			0,23		0,00
Odchylenie standardowe				0,35			0,44		0,78

5.2.4. SFERA TECHNICZNA

Jednostka urbanistyczna	Miejscowość	Liczba ludności	Udział mieszkań popegeerowskich w ogólnym zasobie mieszkaniowym				Wskaźnik Perkala
			Liczba mieszkań popegeerowskich	Liczba mieszkań	Liczba mieszkań popegeerowskich na 100 mieszkań	Wartość standaryzowana	
DROZDOWO	Drozdowo	434	44	99	44,44	-1,57	-1,57
	Drozdówko	70	12	24	50,00	-1,83	-1,83
	Kolonia Drozdowo	21	0	7	0,00	0,58	0,58
	Lędowa	6	0	2	0,00	0,58	0,58
RYMAŃ	Rymań 1	901	112	299	37,46	-1,23	-1,23
	Rymań 2	263	0	70	0,00	0,58	0,58
	Bukowo	20	0	2	0,00	0,58	0,58
	Gołkowo	5	0	2	0,00	0,58	0,58
	Starza	3	0	1	0,00	0,58	0,58
STARNIN	Starnin	217	0	74	0,00	0,58	0,58
	Bębniąt	12	0	4	0,00	0,58	0,58
Średnia					11,99		0,00
Odchylenie standardowe					20,73		1,00

5.2.5. SFERA ŚRODOWISKOWA

Jednostka urbanistyczna	Miejscowość	Liczba budynków pokrytych wyrobami azbestowymi				Wskaźnik Perkala
		Liczba budynków mieszkalnych	Liczba budynków mieszkalnych pokrytych wyrobami azbestowymi	Na 100 budynków mieszkalnych	Wartość standaryzowana	
DROZDOWO	Drozdowo	41	24	58,54	-1,29	-1,29
	Drozdówko	14	1	7,14	0,29	0,29
	Kolonia Drozdowo	7	0	0,00	0,51	0,51
	Lędowa	2	0	0,00	0,51	0,51
RYMAŃ	Rymań 1	81	1	1,23	0,48	0,48
	Rymań 2	102	10	9,80	0,21	0,21
	Bukowo	2	2	100,00	-2,56	-2,56
	Gołkowo	2	0	0,00	0,51	0,51
	Starza	1	0	0,00	0,51	0,51
STARNIN	Starnin	59	4	6,78	0,30	0,30
	Bębniąt	4	0	0,00	0,51	0,51
Średnia				16,68		0,00
Odchylenie standardowe				32,50		1,00

5.2.6. PODSUMOWANIE

Tabela 34: Podsumowanie delimitacji miejscowości położonych na podobszarze rewitalizacji

Jednostka urbanistyczna	Miejscowość	Społeczna	Gospodarcza	Przestrzenno - funkcjonalna	Techniczna	Środowiskowa
DROZDOWO	Drozdowo	-0,43	0,24	0,71	-1,57	-1,29
	Drozdówko	0,00	0,56	1,09	-1,83	0,29
	Kolonia Drozdowo	-0,02	-0,33	-0,55	0,58	0,51
	Lędowa	0,73	-0,33	-0,55	0,58	0,51
RYMAŃ	Rymań 1	-0,45	-0,10	0,76	-1,23	0,48
	Rymań 2	0,36	1,07	-0,55	0,58	0,21
	Bukowo	-0,14	-0,33	-0,55	0,58	-2,56
	Gołkowo	0,64	-0,33	-0,55	0,58	0,51
	Starza	0,26	-0,33	-0,55	0,58	0,51
STARNIN	Starnin	-1,20	-0,44	1,30	0,58	0,30
	Bębniak	0,24	0,29	-0,55	0,58	0,51

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rymań, 2016

Przeprowadzona metodą Perkala delimitacja ukazała, że podobszary rewitalizacji można wyznaczyć na terenie miejscowości Drozdowo, Rymań 1 i Starnin.

Tabela 35: Liczba ludności i powierzchnia miejscowości, na których można wyznaczyć podobszary rewitalizacji oraz ich udział w ogólnej liczbie ludności i powierzchni Gminy Rymań

Miejscowość	Liczba mieszkańców	Powierzchnia obszaru zabudowy
Drozdowo	434	109 ha
Rymań 1	901	57,80 ha
Starnin	217	58,07 ha
Suma	1 552	224,87 ha
Gmina	4 132	14610 ha
Udział w ludności i powierzchni Gminy	37,56%	1,54%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rymań, 2016

Jako, że wyznaczone w ten sposób obszary nadal nie spełniają wymogów odnośnie udziału powierzchni i ludności poddano je pod dyskusję z innymi podmiotami zainteresowanymi działaniami rewitalizacyjnymi w formie konsultacji społecznych (rozdz. VIII. *Mechanizm włączenia podmiotów i grup w proces rewitalizacji*). Aby ułatwić uczestnikom konsultacji zadanie przy wyznaczaniu

zasięgów przestrzennych podobszarów rewitalizacji postawiono cztery zasadnicze warunki:

1. Na podobszarach rewitalizacji musi występować większe natężenie problemów społecznych niż na pozostałych terenach w miejscowości,
2. Oprócz problemów społecznych na wyznaczonym obszarze muszą występować jeszcze inne problemy ze sfery gospodarczej lub przestrzenno – funkcjonalnej lub środowiskowej lub technicznej;’
3. Muszą to być tereny zamieszkałe;
4. W miarę możliwości powinny to być również obszary o zabudowie zwartej oraz takie które mają znaczenie dla społeczności lokalnej.

Jako podobszary rewitalizacji uczestnicy wytypowali trzy obszary znajdujące się w miejscowościach Rymań 1, Starnin, Drozdowo. Łącznie zajmują one powierzchnię 97,93 ha (0,67% powierzchni Gminy) oraz są zamieszkiwane przez 869 osób (21,03% mieszkańców całej Gminy).

DROZDOWO - jako podobszar rewitalizacji w miejscowości Drozdowo wyznaczone zostały tereny, na których funkcjonowało dawniej Państwowe Gospodarstwo Rolne – budynki gospodarcze i wielorodzinna zabudowa mieszkaniowa, w której nadal mieszkają byli pracownicy PGR. Ze względu na przekształcenia strukturalne w gospodarce, rodziny te dotyka problem bezrobocia i długotrwałego bezrobocia oraz ich skutki. Są to również tereny zaniedbane pod względem technicznym i przestrzenno – funkcjonalnym: budynki mieszkalne wymagają modernizacji i odnowienia elewacji, a przestrzeń zagospodarowania pod funkcje rekreacyjne i integrację. W granicach podobszaru rewitalizacji znajduje się również obszar przy stawie, który według mieszkańców ma potencjał stać się miejscem lokalnej integracji i aktywności.

STARNIN – jako podobszar rewitalizacji została wyznaczona prawie cała miejscowość Starnin – do podobszaru rewitalizacji nie włączono jedynie budynków położonych poza zwartą zabudową wsi. Według sołtysa Starnina na terenie całej miejscowości widoczne jest występowanie problemów społecznych, takich jak starzenie się społeczności czy ubóstwo, jednak najbardziej nasilone są one w centrum wsi, które jest zarazem jej najstarszą częścią. Przy wyznaczaniu zasięgu

przestrzennego podobszaru rewitalizacji wzięto też pod uwagę zgłoszoną potrzebę uzupełnienia infrastruktury publicznej o remizę OSP wraz z salą wiejską na potrzeby integracji społecznej. W tym celu podobszarem rewitalizacji objęto także niezagospodarowaną działkę położoną w południowej części wsi, ponieważ działka ta znajduje się w zasobie gminy (żadna działka położona bliżej centrum wsi nie znajduje się we władaniu gminy).

RYMAŃ 1 – jako podobszar rewitalizacji wyznaczono centrum Rymania, będący najstarszą, a jednocześnie najbardziej zaniedbaną (pod względem technicznym i przestrzenno – funkcjonalnym) częścią miejscowości. Oprócz problemów związanych z zagospodarowaniem i funkcjonowaniem tego obszaru stwierdzono większe niż w innych częściach wsi natężenie problemów społecznych (starzenie się ludności, bezrobocie) oraz patologii społecznych, takich jak np. dużą liczbę osób publicznie spożywających alkohol. Na wyznaczonym terenie znajdują się najważniejsze dla całej społeczności lokalnej obiekty użyteczności publicznej – szkoła podstawowa, jednostki administracji publicznej, stadion. Z tego też względu na tym obszarze zaobserwowano większą liczbę negatywnych zjawisk społecznych wśród młodych ludzi, gdyż z braku innych przestrzeni są to miejsca gdzie młodzież się gromadzi, aby wspólnie spędzić czas wolny. Z powodu braku atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego częstą rozrywką wśród młodego pokolenia jest sięganie po używki czy wandalizm. Istotnym problemem jest też to, że centrum pustoszeje, zamiera po zmroku. Ze względów na degradację tkanki przestrzennej i większe niż w innych częściach nasilenie zjawisk patologicznych nie jest to miejsce atrakcyjne i mieszkańcy nie czują się w nim bezpiecznie.

Poniżej przedstawiono podobszary rewitalizacji w przestrzeni całej Gminy. Bardziej szczegółowe zaznaczenie przebiegu granic podobszarów rewitalizacji w Rymaniu, Starninie i Drozdowie w skali 1:5000 przedstawiono w załącznikach nr 2: Podobszar rewitalizacji w miejscowości Drozdowo, nr 3: Podobszar rewitalizacji w miejscowości Starnin oraz nr 4: Podobszar rewitalizacji w miejscowości Rymań.

Rysunek 21: Podobszary rewitalizacji w przestrzeni Gminy Rymanów

Źródło: opracowanie własne

Drozdowo to dość duża wieś sołecka o zwartym układzie. Stara zabudowa położona jest wzdłuż drogi powiatowej Gorawino–Trzynik–Gościno. W ciągu zabudowy znajduje się szkoła, zabytkowy kościół z zielenią otaczającą, drobne usługi handlowe. W części południowo–zachodniej wsi zespół dworski z zabytkowym parkiem, w części północno–wschodniej tereny sportowe i cmentarz. W centrum położony jest zespół popegeerowskiej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i duży przyległy zespół zabudowy inwentarsko–gospodarczej częściowo użytkowany (spółka AGRAR z Gorawina), niektóre obiekty ulegają dewastacji. Obok występują 2 małe tereny byłej bazy maszynowo–magazynowej, nie wykorzystywane. Na północ od wsi znajduje się zabudowa zagrodowa rozproszona wzdłuż drogi gminnej (do

Białokur w Gm. Siemyśl). W Drozdowie występują duże rezerwy atrakcyjnych terenów rozwojowych.

Tabela 36: Wartości wskaźników sfery społecznej dla podobszaru rewitalizacji w Drozdowie

Podstawowe informacje:		
<ul style="list-style-type: none"> • Liczba mieszkańców: 169 osób • Powierzchnia podobszaru rewitalizacji: 13,38 ha • Liczba mieszkań: 59 • Liczba mieszkań popegeerowskich: 44 		
Wskaźnik	Wynik diagnozy dla podobszaru	Średnia dla Gminy Rymań
Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców	13,02	15,32
Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców	5,33	7,96
Liczba osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym	2,37	5,23
Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym	2,96	2,06
Liczba popełnionych przestępstw na 100 mieszkańców	0,00	0,46
Liczba popełnionych przestępstw przeciwko rodzinie i opiece na 100 mieszkańców	0,00	0,15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rymań, 2016

Najbardziej dotkliwymi problemami o charakterze społecznym dla mieszkańców podobszaru rewitalizacji w miejscowości Drozdowo są bezrobocie oraz bezrobocie długotrwale. Te negatywne zjawiska wynikają z występowania na tym obszarze terenów popegeerowskich, których skutki transformacji w latach 90-tych są odczuwane do dnia dzisiejszego. Po przejęciu majątku po PGR-ach przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa (AWRSP), całe zaplecze socjalne zostało przekazane Gminie, która nie była w stanie go utrzymać i odsprzedała je osobom

prywatnym. Nie doprowadziło to jednak do osiągnięcia oczekiwanych rezultatów – obiekty popegeerowskie nadal ulegały degradacji i obecnie znajdują się w bardzo złym stanie technicznym.

Część byłych pracowników PGR-ów nie była skłonna podjąć wysiłku związanego ze znalezieniem pracy, gdyż wypłacano im comiesięczne zasiłki (tzw. „kuroniówki”), które stanowiły dobre źródło dochodów. Świadczenia się jednak skończyły i uzależnione od nich osoby, odzwyczajone od pracy zawodowej popadały w coraz większe poczucie beznadziei, brak perspektyw na wyjście z zaistniałej sytuacji, często alkoholizm, w wyniku czego ich rodziny były zagrożone patologiami społecznymi. Osoby, które przeszły na wcześniejsze emerytury, otrzymywały dość niskie świadczenia, często uniemożliwiające im zaspokojenie nawet podstawowych potrzeb. Z ww. powodów dojmującym uczuciem wśród byłych pracowników PGR-ów było (i często nadal jest) rozczarowanie i poczucie krzywdy oraz bierność, brak własnych inicjatyw czy przedsiębiorczości, przekazywane z pokolenia na pokolenie. Najbardziej aktywni i wykształceni mieszkańcy wyemigrowali już poza granice jednostki, przez co na jej terenie brakuje odpowiednio wykwalifikowanej siły roboczej. Pozostali mieszkańcy podobszaru rewitalizacji i miejscowości Drozdowo nie są w stanie zdobyć zatrudnienia, co wśród osób bezrobotnych prowadzi do długotrwałego bezrobocia. Przedłużający się brak zatrudnienia prowadzi nie tylko do obniżenia dochodów gospodarstw domowych i niższej jakości życia rodzin, ale przede wszystkim do nasilenia się negatywnych zjawisk społecznych: alkoholizmu, przestępczości, przemocy. Dlatego też, w pierwszej kolejności należy podjąć działania mające na celu zwiększenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz pomoc w podjęciu zatrudnienia. Istotne będzie również prowadzenie działań uświadamiających, skierowanych do młodych ludzi odnośnie uzależnień od alkoholu i narkotyków oraz ich konsekwencji.

Oprócz problemów o charakterze społecznym mieszkańcy Drozdowa wielokrotnie podkreślali potrzebę stworzenia atrakcyjnych przestrzeni publicznych, które służyłyby rekreacji i aktywnemu spędzaniu wolnego czasu. Obecne zagospodarowanie przestrzeni w tej miejscowości nie spełnia podstawowych potrzeb mieszkańców, także pod względem estetycznym. Drogi posiadają ubytki w nawierzchni, brakuje również chodników. Domy posiadają w większości stare

i zniszczone elewacje. Stan przestrzeni w miejscowości Drozdowo przedstawiają poniższe zdjęcia.

Okolice stawu. Fot. A. Zalewska, 2017

Przystanek PKS i remiza OSP. Fot. R. Pasieka, 2016

Z powodu braku środków w budżecie Gmina nie była w stanie podjąć działań mających na celu podniesienie jakości przestrzeni. Dlatego w ramach procesu rewitalizacji można stworzyć atrakcyjne miejsca publiczne, w których mieszkańcy obszaru rewitalizacji mogliby wspólnie spędzać czas oraz organizować małe imprezy lokalne.

Istotny potencjał podobszaru rewitalizacji w Drozdowie stanowią jego mieszkańcy. Mimo dotykających ich problemów społecznych deklarują chęć aktywnego udziału w planowanych przez Gminę oraz inne instytucje działaniach. Dotychczas na terenie Drozdowa i w konsekwencji również na podobszarze rewitalizacji w tej miejscowości nie były podejmowane działania społeczne, kulturowe czy integracyjne, a mieszkańcy nie podejmowali własnych inicjatyw z powodu braku wiedzy i niedoceniań własnych możliwości.

Starnin jest dość dużą wsią sołecką o zwartej zabudowie i ciekawym układzie przestrzennym ze skrzyżowaniem kilku dróg (w tym 2 powiatowych) otaczających naturalne obniżenie z niewielkim jeziorkiem. Ochronie podlegają: zabytkowy zespół parku pałacowego, kościół z zielenią otaczającą i cmentarz na wzgórzu z zielenią otaczającą. W pewnym oddaleniu od wsi nad rzeką znajdują się stanowiska archeologiczne (grodzisko i osady). W Starninie istnieją: szkoła, sklep, boisko

sportowe, świetlica wiejska. Ponadto, występują tutaj: zabudowa zagrodowa o zdecydowanej przewadze starej, w tym obiekty wartościowe architektonicznie. Pewien udział nowej zabudowy położony jest w części południowej. Na przedłużeniu tego kierunku znajdują się 2 osady leśne. Pewna ilość rozproszonej zabudowy zagrodowej występuje na północy i zachodzie wsi. W samej wsi są atrakcyjne tereny budowlane, w tym rekreacyjne.

Tabela 37: Wartości wskaźników ze sfery społecznej dla podobszaru rewitalizacji w Starninie

Podstawowe informacje:		
<ul style="list-style-type: none"> • Liczba mieszkańców: 98 • Powierzchnia podobszaru rewitalizacji: 26,21 ha • Liczba mieszkań: 42 • Liczba mieszkań popegeerowskich: 0 		
Wskaźnik	Wynik diagnozy dla podobszaru	Średnia dla Gminy Rymań
Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców	15,31	15,32
Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców	15,31	7,96
Liczba osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym	4,08	5,23
Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym	2,04	2,06
Liczba popełnionych przestępstw na 100 mieszkańców	1,02	0,46
Liczba popełnionych przestępstw przeciwko rodzinie i opiece na 100 mieszkańców	1,02	0,15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Rymaniu, 2016

Na wyznaczonym w miejscowości Starnin obszarze rewitalizacji występują problemy społeczne będące konsekwencją m.in. bezrobocia – duży udział ludności korzystającej z pomocy społecznej, przestępczość, w tym przestępczość przeciwko rodzinie, problemy wychowawcze.

Z powodu braku podmiotów gospodarczych zapewniających odpowiednią liczbę miejsc pracy, a także niskiego wykształcenia mieszkańców i ich małej mobilności wiele osób nie ma możliwości podjęcia zatrudnienia. Stąd też na obszarze rewitalizacji duża liczba ludności pobiera świadczenia z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej – najczęstszym powodem pobierania świadczeń jest ubóstwo. Niemożność zaspokojenia wszystkich potrzeb i życia na pożądanym poziomie spowodował spadek liczby mieszkańców Starnina. Odływ osób w wieku reprodukcyjnym przyczynił się do spadku urodzeń, które w połączeniu z wydłużeniem przeciętnego trwania życia, wywołało wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności społeczności lokalnej. Zwiększenie liczby osób starszych w społeczeństwie Starnina spowodowało konieczność podjęcia kroków umożliwiających seniorom aktywne spędzanie wolnego czasu oraz usunięcie barier architektonicznych. Seniorzy zamieszkujący obszar rewitalizacji i pozostałą część miejscowości doskonale się znają i żyją w dobrych stosunkach. Problemem jest natomiast brak pomysłów na organizację czasu wolnego oraz brak odpowiedniego miejsca. Z tego powodu w ramach rewitalizacji, oprócz działań mających na celu zmniejszenie bezrobocia i zwiększenie liczby podmiotów gospodarczych należałoby podjąć kroki w celu stworzenia alternatywnych od dotychczasowych form aktywności. W przypadku zaangażowania osób starszych do działań społeczno – kulturalnych należy zwrócić szczególną uwagę na ich potencjał – są to osoby z dużym doświadczeniem życiowym oraz często posiadające czas wolny, który można wykorzystać z pożytkiem dla społeczności lokalnej. Aby umożliwić osobom starszym i innym grupom społecznym organizację różnorodnych form aktywności i integracji należy zapewnić odpowiednią bazę pod takie działania. W Starninie znajduje się świetlica wiejska, jest ona jednak w bardzo złym stanie technicznym, budynek wymaga generalnego remontu. Jako że na terenie Starnina prężnie działa jednostka OSP, której członkowie są często inicjatorami lokalnych wydarzeń i spotkań mieszkańców, zaproponowano, aby nowa sala wiejska powstała w remizie OSP.

Ułatwi to strażakom przygotowywanie przyszłych wydarzeń oraz zapewni stały nadzór nad stanem i wyposażeniem sali wiejskiej.

Potencjał jednostki stanowią członkowie lokalnej jednostki OSP oraz członkowie Stowarzyszenia „Pamięć i Tożsamość”, którzy starają się zachęcić mieszkańców Starnina do większej aktywności społecznej i działań na rzecz wspólnego dobra – strażacy są często organizatorami lub współorganizatorami wydarzeń lokalnych, a członkowie Stowarzyszenia „Pamięć i Tożsamość” organizują działania związane z podtrzymywaniem historii i tradycji miejscowości, np. współorganizowali porządkowanie zabytkowego cmentarza w Starninie. Współpraca z tymi dwoma organizacjami podczas wdrażania Programu Rewitalizacji przyczyni się do udziału większej liczby mieszkańców z podobszaru rewitalizacji w Starninie w prowadzonych działaniach rewitalizacyjnych – członkom OSP i Stowarzyszenia będzie łatwiej komunikować się i nawiązać relacje ze społecznością lokalną niż osobom i instytucjom, z którymi mieszkańcy nie mają częstego, bezpośredniego kontaktu.

Rymań to zwarta duża wieś położona po obu stronach drogi krajowej DK6. W centrum wsi znajduje się skupisko starszej zabudowy z kilkoma budynkami, o większych walorach architektonicznych. W części północnej występuje zabudowa mieszana, poczynając od zachodu w Rymaniu położone jest małe osiedle popegeerowskie, zabudowa mieszkalna jednorodzinna stara i nowa wzdłuż drogi oraz wielorodzinna, zespół usług handlowych. W części południowo-zachodniej, przy drodze występuje stara zabudowa zagrodowa i jednorodzinna. W części południowo-wschodniej, przy drodze, znajduje się niewielki zespół starej, wartościowej architektonicznie zabudowy mieszkaniowej. W kierunku wschodnim od tego zespołu powstało nowe osiedle budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego, stadion sportowy z obiektami usługowymi, za nim natomiast znajdują się nowe tereny budownictwa jednorodzinnego. Wokół miejscowości i w przerwach zabudowy występują duże rezerwy terenowe.

Jako podobszar rewitalizacji wyznaczono jednostkę Rymań 1, stanowiącą centrum miejscowości.

Tabela 38: Wartości wskaźników ze sfery społecznej dla podobszaru rewitalizacji w Rymaniu 1

Podstawowe informacje:		
<ul style="list-style-type: none"> • Liczba mieszkańców: 901 • Powierzchnia podobszaru rewitalizacji: 57,80 ha • Liczba mieszkań: 411 • Liczba mieszkań popegeerowskich: 112 		
Wskaźnik	Wynik diagnozy dla podobszaru	Średnia dla Gminy Rymań
Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców	17,31	15,32
Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców	5,55	7,96
Liczba osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym	4,55	5,23
Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym	2,55	2,06
Liczba popełnionych przestępstw na 100 mieszkańców	0,44	0,46
Liczba popełnionych przestępstw przeciwko rodzinie i opiece na 100 mieszkańców	0,22	0,15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Rymaniu, 2017

Do głównych problemów zidentyfikowanych w tej jednostce należy zaliczyć bezrobocie i bezrobocie długotrwale oraz przestępczość, w tym przestępczość przeciwko rodzinie. Mimo dużej liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie Rymań 1, ich liczba jest niewystarczająca i nie tworzy odpowiedniej liczby miejsc pracy. Dodatkowo, problemem jest brak zainteresowania inwestorów lokalizowaniem przedsiębiorstw na terenie jednostki oraz brak aktywności mieszkańców w zakresie przedsiębiorczości. Te dwa czynniki powodują, że wzrost liczby podmiotów gospodarczych i osób fizycznych prowadzących własną działalność na terenie Rymania 1 był w ostatnich latach znikomy. Ze względu na brak

perspektyw zawodowych mieszkańcy coraz częściej opuszczają jednostkę Rymań 1 i samą miejscowość Rymań.

Osoby bezrobotne, które mieszkają w jednostce Rymań 1 mają problemy ze znalezieniem zatrudnienia. Tymczasowym rozwiązaniem dla wielu bezrobotnych jest praca sezonowa w okresie letnim – ze względu na bliskość morza w sezonie wypoczynkowym pojawia się duża liczba ofert pracy tymczasowej. Jednak po tym okresie pracownicy PUP w Kołobrzegu i GOPS w Rymaniu odnotowują ponowny wzrost liczby osób bezrobotnych.

Bezrobocie, zwłaszcza bezrobocie długotrwałe powoduje pojawienie się innych problemów społecznych – alkoholizmu i przestępczości oraz problemów w rodzinach. Dotyka to szczególnie najmłodszych mieszkańców jednostki. Brak wsparcia ze strony rodziców czy opiekunów powoduje, że dzieci i młodzież są często zagubieni, nie mają odpowiednich wzorców do naśladowania, a przez to są podatni na powtarzanie negatywnych zachowań rówieśników, takich jak spożywanie alkoholu, stosowanie przemocy wobec innych, czy sięganie po narkotyki. Dodatkowym utrudnieniem dla młodego pokolenia (oraz innych mieszkańców podobszaru rewitalizacji) jest brak odpowiednio zagospodarowanych przestrzeni publicznych. Mimo, że jednostka Rymań 1 to centrum Gminy, pełniące funkcje reprezentacyjne jakość przestrzeni jest zatrważająco niska. Istniejące budynki i obiekty są częściowo zaniedbane, wymagają remontów i modernizacji, a pomiędzy nimi występują wolne przestrzenie, w postaci niezagospodarowanych lub częściowo zagospodarowanych działek. Degradacja przestrzeni ma wpływ na nasilanie się negatywnych zjawisk społecznych i może być czynnikiem ograniczającym pozytywny wpływ podejmowanych działań rewitalizacyjnych o charakterze społecznym. W czasie konsultacji społecznych mieszkańcy podkreślali jakie problemy występują na podobszarze rewitalizacji w Rymaniu 1: brak poczucia bezpieczeństwa, obecność osób publicznie spożywających alkohol, gromadzenie się grup młodzieży, które zakłócają porządek, niska jakość terenów sportowo - rekreacyjnych. Aby rozwiązać problemy występujące na tym podobszarze, oprócz działań społecznych (m.in. aktywizacji bezrobotnych czy organizacji wydarzeń integracyjnych) wskazywano najczęściej przeprowadzanie remontów i modernizacji obiektów sportowych oraz organizację czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w nieco mniejszym stopniu dla pozostałych grup społecznych.

Potencjał podobszaru rewitalizacji Rymań 1 stanowi jego społeczność lokalna, w szczególności dzieci i młodzież. Odpowiednie ukierunkowanie działań mających na celu kształtowanie postaw obywatelskich wśród młodego pokolenia oraz zapewnienie „zdrowych” form spędzania wolnego czasu (np. zajęć sportowych, działalności w wolontariacie, itp.) pozwoli na wychowanie aktywnych obywateli, którzy będą dążyć nie tylko do samodoskonalenia, ale również do poprawy funkcjonowania społeczności lokalnej.

6. ZAŁOŻENIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY RYMAŃ

6.1. WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

Podobszary rewitalizacji w Gminie Rymań to tereny o wysokiej jakości przestrzeni, których mieszkańcy wykazują się dużą aktywnością i integracją społeczną oraz chętnie podejmują inicjatywy na rzecz rozwoju swojej miejscowości.

Po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych podobszary rewitalizacji staną się terenami o znacznie mniejszej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych i przestrzenno – funkcjonalnych. Dzięki realizacji projektów rewitalizacyjnych zmniejszy się poziom bezrobocia, rozszerzona zostanie oferta spędzania czasu wolnego, zwiększy się atrakcyjność przestrzeni publicznych. Wszystko to wpłynie na podniesienie jakości życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji.

6.2. CELE I KIERUNKI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY RYMAŃ

Nadrzędnym celem działań rewitalizacyjnych na terenie podobszarów rewitalizacji jest eliminacja pojawiających się zjawisk kryzysowych, przede wszystkim ze sfery społecznej i przestrzenno - funkcjonalnej.

Cele strategiczne programu rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 39: Cele strategiczne i kierunki działań programu rewitalizacji

Cele strategiczne	Kierunki działań
1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	1.1. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych
	1.2. Integracja społeczności lokalnych oraz podniesienie jakości ich życia
2. Podniesienie jakości przestrzeni publicznej	2.1. Stworzenie atrakcyjnych miejsc spędzania czasu wolnego
	2.2. Odnowa zdegradowanych obiektów poprzez remonty i modernizacje
	2.3. Zwiększenie bezpieczeństwa drogowego poprzez inwestycje w infrastrukturę drogową
	2.4. Podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska

Źródło: opracowanie własne

7. LISTA PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH

7.1. Projekty skierowane do interesariuszy z podobszarów rewitalizacji w Rymaniu 1, Drozdowie i Starninie

Podobszar rewitalizacji	RYMAŃ 1 (siedziba GOPS - dz. nr 90/94)			PROJEKT GŁÓWNY
Tytuł projektu 1	Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych z podobszarów rewitalizacji			
Zakres zadań	Podmiot realizujący	Szacowane koszty	Potencjalne źródła finansowania	Ramy czasowe
<ul style="list-style-type: none"> Organizacja szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych Prowadzenie punktu konsultacyjnego świadczącego pomoc doradczą i szkoleniową dla sektora MŚP 	Urząd Gminy Rymań PUP Kołobrzeg	150 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań Fundusz Pracy POWER	2020 – 2023 (organizacja szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych) 2020 – 2023 (prowadzenie punktu konsultacyjnego świadczącego pomoc doradczą i szkoleniową dla sektora MŚP)
Opis projektu oraz uzasadnienie potrzeby jego realizacji				
<p>Głównym problemem społeczności lokalnej Gminy Rymań jest bezrobocie wynikające z braku miejsc pracy, braku kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych oraz małej przedsiębiorczości mieszkańców. Wysoki poziom bezrobocia na podobszarach rewitalizacji skutkuje przede wszystkim niską jakością życia mieszkańców (z powodu braku odpowiedniej ilości środków finansowych) oraz innymi negatywnymi zjawiskami społecznymi: ubóstwem, problemami opiekuńczo – wychowawczymi, alkoholizmem, zanikiem, a nawet rozpadem więzi rodzinnych i międzyludzkich. Ze względu na wieloaspektowość skutków bezrobocia eliminacja bądź ograniczenie tego zjawiska winna być jednym z podstawowych zadań rewitalizacyjnych, jakie realizować będzie Gmina Rymań.</p>				

Osoby bezrobotne zamieszkujące podobszary rewitalizacji nie mogą podjąć zatrudnienia przede wszystkim z dwóch powodów: braku odpowiednich kwalifikacji zawodowych oraz braku miejsc pracy. Podstawowym zadaniem powinno być głównie zapewnienie możliwości zdobycia wiedzy i umiejętności najczęściej poszukiwanych przez pracodawców na lokalnym rynku pracy oraz rozwijanie szeroko rozumianych kompetencji „miękkich” (m.in. umiejętności interpersonalnych, komunikacji, asertywności). Istotne będzie w tym przypadku nawiązanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Kołobrzegu, który również prowadzi kursy i szkolenia dla osób bezrobotnych. Współpraca obu instytucji odpowiedzialnych za realizację zadania będzie polegała na wymianie informacji dotyczących prowadzonych działań, w celu zapobiegania pokrywaniu się ich zakresu tematycznego, wymianie doświadczeń co do prowadzenia szkoleń i kursów, możliwości kierowania uczestników projektu na szkolenia realizowane przez PUP.

Poważnym problemem występującym na terenie Gminy Rymań i podobszarów rewitalizacji jest także brak wystarczającej liczby miejsc pracy. Mimo posiadania dogodnej lokalizacji komunikacyjnej i dostępności terenów inwestycyjnych liczba przedsiębiorstw na terenie Gminy wzrasta w bardzo wolnym tempie i nie zaspokaja zapotrzebowania na miejsca pracy. Najskuteczniejszym rozwiązaniem będzie więc motywowanie mieszkańców podobszarów rewitalizacji do zakładania własnej działalności gospodarczej, poprzez zapewnienie odpowiedniej bazy doradczej i szkoleniowej w postaci punktu konsultacyjnego. Rozwój przedsiębiorczości i samozatrudnienia jest jedną z form skutecznego przeciwdziałania bezrobociu, podnoszenia aktywności zawodowej społeczeństwa, a także stymulowania rozwoju ekonomicznego i społecznego. Omawiany punkt konsultacyjny będzie udzielał informacji i doradztwa w zakresie procedury rozpoczynania własnej działalności gospodarczej, prowadzenia księgowości, wystawiania faktur, płatności podatków czy sposobów pozyskania dofinansowania na rozpoczęcie działalności. Mieszkańcy podobszarów rewitalizacji będą mogli wziąć także udział w szkoleniach dotyczących różnych zagadnień związanych z przedsiębiorczością oraz lokalnym rynkiem pracy prowadzonych przez pracowników punktu konsultacyjnego.

Projekt będzie skierowany do mieszkańców podobszarów rewitalizacji w Rymaniu 1, Starninie i Drozdowie, jednak bezpośrednim miejscem realizacji zadań będzie podobszar rewitalizacji Rymań 1 (siedziba GOPS).

Rezultatem projektu będzie ograniczenie zjawiska bezrobocia i powiązanych z nim problemów społecznych, m.in. ubóstwa, uzależnienia czy bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Cele projektu

Celem projektu jest:

- Podniesienie kwalifikacji i umiejętności zawodowych osób bezrobotnych
- Zwiększenie konkurencyjności osób bezrobotnych z podobszarów rewitalizacji na lokalnym rynku pracy
- Ułatwienie osobom bezrobotnym z podobszarów rewitalizacji podjęcie zatrudnienia
- Zachęcenie mieszkańców podobszarów rewitalizacji do rozpoczynania własnej działalności gospodarczej

Unia Europejska
Fundusz Spójności

- Zwiększenie wiedzy społeczności lokalnej podobszarów rewitalizacji na temat przedsiębiorczości, lokalnego rynku pracy oraz rozpoczynania własnej działalności gospodarczej
- Zwiększenie poziomu przedsiębiorczości mieszkańców

Realizuje cele i kierunki programu rewitalizacji:

Cel 1: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, kierunek 1.1: Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych.

Oddziaływanie na tereny nieobjęte rewitalizacją

Zadanie „Organizacja szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych” jest skierowany bezpośrednio do osób zamieszkujących podobszary rewitalizacji, stąd też nie przewiduje się bezpośredniego oddziaływania tego zadania na tereny położone poza obszarem rewitalizacji.

Złożona w ramach zadania „Prowadzenie punktu konsultacyjnego świadczącego pomoc doradczą i szkoleniową dla sektora MŚP” oferta skierowana jest przede wszystkim do mieszkańców podobszarów rewitalizacji, jednak pozostali mieszkańcy Gminy Rymań, którzy zgłoszą się do punktu konsultacyjnego po poradę czy informację również ją uzyskają.

Udział interesariuszy

Aby zadania realizowane w ramach projektu przyniosły skutek, konieczne jest aktywne włączanie i motywowanie osób bezrobotnych oraz pozostałych mieszkańców podobszarów rewitalizacji do udziału w organizowanych działaniach. Istotnym elementem będzie informowanie społeczności podobszarów rewitalizacji o możliwości skorzystania z proponowanych ofert – najskuteczniejszym środkiem przekazu będzie dostarczenie informacji o organizowanych działaniach bezpośrednio do mieszkańców podobszarów rewitalizacji poprzez pocztę tradycyjną i/lub elektroniczną. Aby projekt przyniósł wymierne korzyści i był dostosowany do potrzeb społeczności lokalnej konieczne będzie prowadzenie otwartego dialogu pomiędzy instytucjami zarządzającymi i wdrażającymi projekt a mieszkańcami podobszarów rewitalizacji – dzięki poznaniu konkretnych potrzeb interesariuszy projektu możliwe będzie dostosowanie tematyki realizowanych zadań do ich wymagań, co będzie stanowiło dodatkową motywację do aktywnego udziału mieszkańców podobszarów rewitalizacji w projekcie.

Rezultaty realizacji projektu wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia

Wskaźniki produktu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)

		(2016)	
Liczba przeprowadzonych szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe (szt.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: sprawozdanie osoby prowadzącej z przebiegu szkolenia	0	36 szt. (12 szt./rok)
Liczba godzin przeznaczonych na pomoc doradczą i szkolenia (h) w punkcie konsultacyjnym	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: sprawozdanie osoby odpowiedzialnej za prowadzenie punktu konsultacyjnego z jego działalności	0	780 h (156 h/rok)
Wskaźniki rezultatu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Liczba uczestników kursów i szkoleń (os.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: sprawozdanie osoby prowadzącej z przebiegu szkolenia	0	600 os. (25 os./1 kurs/szkolenie)

Liczba udzielonych porad (szt.)	<p>Źródło danych: Urząd Gminy Rymań</p> <p>Sposób pomiaru: sprawozdanie osoby odpowiedzialnej za prowadzenie punktu konsultacyjnego z jego działalności</p>	0	260 szt. (52 szt./rok)
---------------------------------	---	---	------------------------

Podobszar rewitalizacji	RYMAŃ 1 dz. nr 136/2 i 75, DROZDOWO dz. nr 9, STARNIN dz. nr 276/2		PROJEKT GŁÓWNY	
Tytuł projektu 2	Organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży			
Zakres zadań	Podmiot realizujący	Szacowane koszty	Potencjalne źródła finansowania	Ramy czasowe
<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja zajęć sportowych • Organizacja konkursów i turniejów sportowych • Organizacja eventów szkolnych związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi, narkomanii oraz przemocy • Integracja pokoleń 	Urząd Gminy Rymań Szkoła Podstawowa w Rymaniu wraz z filią w Starninie, Świetlica wiejska w Drozdowie Klub Seniora „Pod Aniołami” Kluby Sportowe „Wiking” i „Syrena-Grot” Posterunek Policji w Rymaniu	250 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań Środki organizacji pozarządowych	2019 - 2022
Opis projektu oraz uzasadnienie potrzeby jego realizacji				
<p>Na wszystkich wyznaczonych podobszarach rewitalizacji zidentyfikowano problemy związane z rozpadem więzi rodzinnych i międzyludzkich, prowadzących do narastania zjawiska wykluczenia społecznego. Wśród społeczności lokalnej podobszarów rewitalizacji marginalizowane są dwie grupy: dzieci i młodzież oraz osoby starsze, których działalność w społeczności lokalnej jest często niedostrzegana. Kreowanie postaw obywatelskich wśród dzieci i młodzieży będzie skutkowało w niedalekiej przyszłości utworzeniem aktywnego społeczeństwa, podejmującego własne inicjatywy na rzecz rozwoju swojej „małej ojczyzny”. Należy podkreślić, że skuteczna aktywizacja społeczna oraz integracja mieszkańców podobszarów rewitalizacji, zwłaszcza młodego pokolenia, może stać się kluczowym narzędziem przy tworzeniu kapitału społecznego, niezbędnego do rozwoju społeczności lokalnych podobszarów rewitalizacji.</p>				

Projekt „Organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży” będzie polegał na prowadzeniu integracyjnych zajęć sportowych oraz eventów szkolnych (apeli, spotkań, zajęć plastycznych, itp.) w szkołach w Rymaniu i Starninie oraz w świetlicy wiejskiej w Drozdowie o tematyce przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii i przemocy. Działanie te stworzą możliwość zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży oraz przekazanie niezbędnej wiedzy, która będzie miała wpływ na ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych na podobszarach rewitalizacji. Współpraca szkół przy przygotowywaniu wspólnych wydarzeń (konkursów, pikników, itp.) pozwoli nauczycielom na wymianę doświadczeń, a uczniom na nawiązanie i zacieśnienie więzi z rówieśnikami.

Istotnym elementem projektów „Organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży” oraz „Aktywizacja fizyczna i społeczna seniorów” będzie prowadzenie wspólnych zajęć dla dzieci, młodzieży i osób starszych (zadanie „Integracja pokoleń”). Zadanie to ma na celu łagodzenie konfliktów międzypokoleniowych oraz wymianę wiedzy i doświadczeń. Młode pokolenie często czuje się zaniedbywane i niezrozumiane przez rodziców, natomiast seniorzy często czują się już niepotrzebni. Realizacja zadania stworzy możliwość uzyskania wsparcia oraz nawiązania współpracy z osobami o różnym doświadczeniu życiowym.

Poszczególne zadania realizowane w ramach projektu będą się odbywały w szkołach podstawowych w Rymaniu i Starninie, świetlicy wiejskiej w Drozdowie oraz na infrastrukturze sportowo – rekreacyjnej powstałej dzięki realizacji projektów „Zagospodarowanie terenów wokół stawu na miejsce integracji” oraz „Remont i modernizacja stadionu w Rymaniu oraz odnowa i zagospodarowanie otaczającego go terenu”.

Rezultatem projektu będzie rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z podobszarów rewitalizacji Rymań 1, Starnin i Drozdowo, co przyczyni się do zwiększenia aktywności fizycznej i społecznej młodego pokolenia oraz ograniczy problemy społeczne w zakresie uzależnień i bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Realizacja projektu przyczyni się również do poprawy zdrowia mieszkańców podobszarów rewitalizacji oraz ich integracji.

Niniejszy projekt jest zintegrowany z projektami: „Aktywizacja fizyczna i społeczna seniorów”, „Zagospodarowanie terenów wokół stawu na miejsce integracji”, „Remont i modernizacja stadionu w Rymaniu oraz odnowa i zagospodarowanie otaczającego go terenu”. Integracja z projektem „Aktywizacja fizyczna i społeczna seniorów” opiera się na prowadzeniu wspólnych zajęć dla „młodego” i „starego” pokolenia, natomiast zintegrowanie z zadaniami inwestycyjnymi opiera się na zapewnieniu bazy infrastrukturalnej do prowadzonych zajęć i turniejów sportowych oraz zachęceniu młodzieży do aktywności fizycznej.

Cele projektu

Celem zadania „Organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży” jest:

- Zapewnienie ciekawych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży

Unia Europejska
Fundusz Spójności

- Zapobieganie negatywnym zjawiskom społecznym (alkoholizmowi, narkomanii, przemocy) poprzez działania prewencyjne
- Umożliwienie dzieciom i młodzieży integracji oraz nawiązywania nowych relacji w bezpiecznych warunkach
- Rozwiązywanie konfliktów międzypokoleniowych oraz integracja międzypokoleniowa

Realizuje cele i kierunki programu rewitalizacji:

Cel 1: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, kierunek 1.2: Integracja społeczności lokalnych oraz podniesienie jakości ich życia.

Oddziaływanie na tereny nieobjęte rewitalizacją

Głównymi miejscami prowadzenia zadania „Organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży” będzie Szkoła Podstawowa w Rymaniu oraz jej filie w Starninie i Drozdowie. Aby nie dopuścić do narastania różnic i konfliktów między dziećmi z podobszarów rewitalizacji a pozostałymi częściami miejscowości Starnin, Rymań i Drozdowo działania realizowane w ramach zadania będą skierowane do wszystkich uczniów szkół podstawowych. Z tego też względu zadanie będzie oddziaływało w sposób pozytywny na tereny nieobjęte rewitalizacją.

Udział interesariuszy

W celu realizacji niniejszego projektu konieczna będzie współpraca między Zespołem Roboczym ds. Rewitalizacji a instytucjami i organizacjami pozarządowymi: szkołami podstawowymi, Policją, Urzędem Gminy Rymań, lokalnymi klubami sportowymi i klubem seniora. Ww. jednostki będą współpracować w zakresie organizacji różnych form aktywności.

Rezultaty realizacji projektu wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia

Wskaźniki produktu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Liczba zorganizowanych zajęć sportowych (szt.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania osoby/instytucji	0	390 szt. do 2020 r.

	przeprowadzającej zajęcia		
Liczba zorganizowanych konkursów i turniejów sportowych (szt.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania osoby/instytucji organizującej konkursy i turnieje	0	9 szt. do 2020 r.
Liczba zorganizowanych działań/wydarzeń związanych z przeciwdziałaniem narkomanii, alkoholizmowi i przemocy	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania osoby/instytucji organizującej działania/wydarzenia	0	9 szt. do 2020 r.
Liczba zorganizowanych zajęć związanych z integracją pokoleń (szt.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania osoby/instytucji przeprowadzającej zajęcia	0	20 szt. do 2020 r.
Wskaźniki rezultatu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Liczba uczestników zajęć sportowych (os.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania osoby/instytucji przeprowadzającej zajęcia	0	60 osób do 2020 r.

Liczba osób uczestniczących w konkursach i turniejach sportowych (os.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania osoby/instytucji organizującej konkursy i turnieje	0	120 os. do 2020 r.
Liczba uczestników zajęć związanych z przeciwdziałaniem narkomanii, alkoholizmowi i przemocy	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania osoby/instytucji przeprowadzającej zajęcia	0	300 os. na rok
Liczba uczestników zajęć związanych z integracją pokoleń (os.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania osoby/instytucji przeprowadzającej zajęcia	0	160 os. na rok

Podobszar rewitalizacji	RYMAŃ 1 dz. nr 136/2 i 75, DROZDOWO dz. nr 9, STARNIN dz. nr 276/2			PROJEKT GŁÓWNY
Tytuł projektu 3	Aktywizacja fizyczna i społeczna seniorów			
Zakres zadań	Podmiot realizujący	Szacowane koszty	Potencjalne źródła finansowania	Ramy czasowe
<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie grupy wolontarystycznej seniorów • Organizacja wspólnych spotkań/wyjść/wyjazdów • Promocja zdrowego stylu życia • Integracja pokoleń 	Urząd Gminy Rymań Klub Seniora „Pod Aniołami”	250 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań Środki organizacji pozarządowych Rządowy Program na rzecz Aktywizacji Osób Starszych	2019 - 2023
Opis projektu oraz uzasadnienie potrzeby jego realizacji				
<p>Na wszystkich wyznaczonych podobszarach rewitalizacji zidentyfikowano problemy związane z rozpadem więzi rodzinnych i międzyludzkich, prowadzących do narastania zjawiska wykluczenia społecznego. Wśród społeczności lokalnej podobszarów rewitalizacji marginalizowane są dwie grupy: dzieci i młodzież oraz osoby starsze, których działalność w społeczności lokalnej jest często niedostrzegana. Natomiast ze względu na dużą ilość czasu wolnego oraz ogromne doświadczenie życiowe osoby starsze mogą podejmować liczne działania na rzecz społeczności lokalnej i jej członków.</p> <p>W wyniku spadku liczby urodzeń oraz wydłużeniu przeciętnego trwania życia w Gminie Rymań obserwuje się wzrost liczby osób starszych, zwłaszcza na podobszarze rewitalizacji w Starninie. W związku z coraz większym udziałem tej grupy w społeczności lokalnej podobszarów rewitalizacji konieczne jest zapewnienie seniorom odpowiednich warunków do rozwoju psychofizycznego. Osoby starsze często czują się ciężarem dla bliskich, a po zakończeniu aktywności zawodowej nie wiedzą w jaki sposób zagospodarować swój czas wolny. Zaspokojenie</p>				

potrzeby przynależności, zapewnienie poczucia bycia pożytecznym i potrzebnym oraz ciekawych form spędzania wolnego czasu będzie pozytywnie wpływać na psychikę osób starszych oraz znacząco przyczyni się do podniesienia jakości ich życia.

Osoby starsze zamieszkujące podobszary rewitalizacji posiadają niewielkie możliwości spędzania czasu, zarówno ze względu na brak organizacji ciekawych form aktywności oraz brak odpowiedniej bazy infrastrukturalnej. Projekt „Aktywizacja fizyczna i społeczna seniorów” będzie się składał z dwóch części: prowadzeniu działań społecznych w społecznościach lokalnych na poszczególnych podobszarach rewitalizacji oraz prowadzeniu wspólnych działań dla seniorów ze wszystkich podobszarów łącznie. Istotnym elementem projektu będzie zadanie „Integracja pokoleń”, polegające na prowadzeniu wspólnych zajęć dla dzieci, młodzieży i osób starszych. Zadanie to ma na celu łagodzenie konfliktów międzypokoleniowych oraz wymianę wiedzy i doświadczeń. Młode pokolenie często czuje się zaniedbywane i niezrozumiane przez rodziców, natomiast seniorzy często czują się już niepotrzebni. Realizacja zadania stworzy możliwość uzyskania wsparcia oraz nawiązania współpracy z osobami o różnym doświadczeniu życiowym.

Rezultatem niniejszego projektu będzie na ograniczenie problemów społecznych wynikających ze starości. W wyniku realizacji projektu seniorzy będą mieli możliwość zagospodarowania swojego czasu wolnego oraz nawiązanie i pogłębienie więzi międzyludzkich, a także będą się chętniej udzielać w organizowanych wydarzeniach społecznych oraz sami będą podejmować inicjatywy na rzecz wspólnego dobra. Prowadzone działania przyczynią się do poprawy zdrowia fizycznego i psychicznego seniorów, pozwalając im na dłużej zachować sprawność mentalną i ruchową.

Niniejszy projekt jest komplementarny z projektami: „Organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży”, „Zagospodarowanie terenów wokół stawu na miejsce integracji”, „Rozbudowa bazy infrastrukturalnej na cele społeczne”, „Remont i modernizacja stadionu w Rymaniu oraz odnowa i zagospodarowanie otaczającego go terenu”. Integracja z projektem „Organizacją zajęć dla dzieci i młodzieży” opiera się na prowadzeniu wspólnych zajęć dla „młodego” i „starego” pokolenia, natomiast zintegrowanie z zadaniami inwestycyjnymi opiera się na zapewnieniu bazy infrastrukturalnej do prowadzonych zajęć zachęceniu osób starszych do aktywności fizycznej.

Cele projektu

Celem zadania „Aktywizacja fizyczna i społeczna seniorów” jest :

- Podniesienie jakości życia seniorów poprzez zapewnienie możliwości uczestnictwa w aktywnych formach spędzania czasu wolnego
- Integracja osób starszych z podobszarów rewitalizacji, umożliwienie nawiązywania i pogłębiania relacji międzyludzkich
- Rozwiązywanie konfliktów międzypokoleniowych oraz integracja międzypokoleniowa

Realizuje cele i kierunki programu rewitalizacji:

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Cel 1: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, kierunek 1.2: Integracja społeczności lokalnych

Oddziaływanie na tereny nieobjęte rewitalizacją

Projekt „Aktywizacja fizyczna i społeczna seniorów” jest skierowany do mieszkańców podobszarów rewitalizacji, nie wyklucza się jednak możliwości aktywizacji pozostałych mieszkańców obszaru zdegradowanego (Rymań, Starnin, Drozdowo) w przypadku posiadania wolnych miejsc. Wynikiem realizacji zadania będzie wzrost aktywności seniorów zamieszkujących podobszary rewitalizacji oraz zwiększenie liczby podejmowanych przez nich inicjatyw społecznych, które w pozytywny sposób będą oddziaływać na przestrzeń i społeczność lokalną również spoza podobszarów rewitalizacji.

Udział interesariuszy

Partnerem realizacji zadania „Aktywizacja fizyczna i społeczna seniorów” będzie Klub Seniora „Pod Aniołami”, którego zadaniem będzie organizacja i prowadzenie działań dla osób starszych.

Rezultaty realizacji projektu wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia

Wskaźniki produktu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Liczba zorganizowanych zajęć związanych z integracją pokoleń (szt.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania osoby przeprowadzającej zajęcia	0	20 szt. do 2020 r.
Liczba zorganizowanych wyjść/wyjazdów dla seniorów (szt.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania osoby/institucji organizującej wyjścia/wyjazdy	0	5 szt. do 2020 r.

	przeprowadzającej zajęcia		
Liczba zorganizowanych spotkań dotyczących zdrowego stylu życia (szt.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania osoby/institucji przeprowadzającej spotkania	0	27 szt. do 2020 r.
Wskaźniki rezultatu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Liczba uczestników zajęć związanych z integracją pokoleń (os.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania osoby przeprowadzającej zajęcia	0	160 os. na rok
Liczba osób starszych, które dołączyły do grup wolontariatu (os.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania z działalności utworzonej grupy wolontariatu	0	15 os. do 2020 r.
Liczba uczestników zorganizowanych wyjść/wyjazdów dla seniorów (os.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania osoby/institucji organizującej wyjścia/wyjazdy	0	60 os. na 1 wyjście/wyjazd
Liczba uczestników zorganizowanych spotkań dotyczących zdrowego stylu życia (os.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania osoby/institucji	0	30 os. na 1 spotkanie

	przeprowadzającej spotkania		
--	-----------------------------	--	--

Podobszar rewitalizacji	RYMAŃ dz. nr 136/2, DROZDOWO dz. nr 9, STARNIN dz. nr 276/2		PROJEKT UZUPEŁNIAJĄCY	
Tytuł projektu 4	Kształtowanie postaw proekologicznych			
Zakres zadań	Podmiot realizujący	Szacowane koszty	Potencjalne źródła finansowania	Ramy czasowe
<ul style="list-style-type: none"> Organizacja wydarzeń w szkołach i świetlicy wiejskiej promujących postawy proekologiczne wśród dzieci i młodzieży (m.in. Dzień Ziemi, Sprzątanie Świata) Prowadzenie działań informacyjnych dotyczących usuwania azbestu: wydawanie obwieszczeń w prasie lokalnej oraz ulotek, prowadzenie spotkań informacyjnych dotyczących możliwości złożenia wniosku o dofinansowanie i pomocy w wypełnieniu formularzy 	Urząd Gminy Rymań, Szkoły podstawowe w Rymaniu i Starninie, świetlica wiejska w Drozdowie, Stowarzyszenie na Rzecz Ekologicznego Rozwoju Gminy Rymań	100 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań Program Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	2020 - 2023
Opis projektu oraz uzasadnienie potrzeby jego realizacji				
<p>Wysoka jakość środowiska przyrodniczego ma zdecydowany wpływ na jakość życia mieszkańców oraz sposób w jaki dane środowisko lokalne jest postrzegane (np. występowanie dzikich wysypisk śmieci czy odpadów w rowach znacząco obniża atrakcyjność przestrzeni w oczach mieszkańców i osób przyjezdnych). Aby podnieść jakość życia społeczeństwa zamieszkującego podobszary rewitalizacji oraz ich atrakcyjność i estetykę należy skupić się nie tylko na przeprowadzaniu działań doraźnych (np. sprzątnięcia rowów w określonych odstępach czasu) lecz przede wszystkim uświadomić mieszkańcom podobszarów rewitalizacji jak sami mogą wpływać na otaczające ich środowisko. W ramach kreowania postaw proekologicznych w społeczeństwie zamieszkującym podobszary rewitalizacji w szkołach podstawowych w Rymaniu</p>				

i Starninie oraz w świetlicy wiejskiej w Drozdowie będą organizowane wydarzenia na rzecz ochrony środowiska, takie jak Dzień Ziemi, Sprzątanie Świata. W ich trakcie dzieci (oraz rodzice i opiekunowie) wezmą udział w szeregu działań: wspólnego sprzątania miejscowości, warsztatach i zajęciach czy konkursach ekologicznych.

Równie ważnym zadaniem będzie prowadzenie działań skierowanych do osób dorosłych mających na celu uświadomienie im zagrożenia jakie stwarzają wyroby zawierające azbest. Ze względu na konieczność usunięcia wyrobów azbestowych z terenu Gminy do 2023 r. oraz jego dużą ilość na terenie podobszarów rewitalizacji prowadzone będą działania informacyjne dotyczące jego szkodliwości, procedury usuwania, możliwości uzyskania dofinansowania. Podczas organizowanych działań proekologicznych mieszkańcy podobszarów rewitalizacji będą mieli możliwość skorzystania z bezpłatnej pomocy w wypełnianiu wniosku o dofinansowanie usunięcia wyrobów zawierających azbest.

Realizacja projektu pozwoli na zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców podobszarów rewitalizacji, a w konsekwencji również zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska i większą dbałość społeczności lokalnej o otoczenie, przyczyni się również do zmniejszenia ilości azbestu na podobszarach rewitalizacji. Bezpośrednią konsekwencją realizacji projektu będzie więc poprawa estetyki i jakości środowiska.

Cele projektu

Celem projektu jest:

- Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców podobszarów rewitalizacji i dbałości o środowisko
- Zmniejszenie ilości wyrobów zawierających azbest na terenie podobszarów rewitalizacji

Realizuje cele i kierunki programu rewitalizacji:

Cel 2: Podniesienie jakości przestrzeni publicznej, kierunek 2.4: Podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska

Oddziaływanie na tereny nieobjęte rewitalizacją

Projekt „Kształtowanie postaw proekologicznych” jest skierowane przede wszystkim do mieszkańców podobszarów rewitalizacji, jednak ze względu na to, że większość działań proekologicznych będzie organizowana dla dzieci i młodzieży w szkołach i w świetlicy wiejskiej projekt będzie pozytywnie oddziaływał również na tereny położone poza podobszarami rewitalizacji. Zakłada się, że w wyniku realizacji projektu poprawie ulegnie estetyka i jakość środowiska naturalnego na podobszarach rewitalizacji oraz także na terenach nieobjętych rewitalizacją.

Udział interesariuszy

Unia Europejska
Fundusz Spójności

W trakcie realizacji projektu „Kształtowanie postaw proekologicznych” konieczna będzie współpraca Gminy z pracownikami szkół podstawowych w Rymaniu i Starninie oraz Stowarzyszenia na Rzecz Ekologicznego Rozwoju Gminy Rymań. Współpraca ta będzie miała na celu aktywizację dzieci i młodzieży oraz ich rodziców i opiekunów do udziału w organizowanych wydarzeniach oraz zachęcenie i pomoc w wypełnianiu wniosków o dofinansowanie w zakresie usuwania azbestu.

Rezultaty realizacji projektu wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia

Wskaźniki produktu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Liczba zorganizowanych wydarzeń promujących postawy proekologiczne (szt.)	Źródło danych: Szkoły podstawowe, sołtysi Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania organizatorów wydarzeń	0	24 szt. do 2023 r. (6 szt./rok)
Liczba zorganizowanych spotkań informacyjnych dotyczących możliwości złożenia wniosku o dofinansowanie i pomocy w wypełnieniu formularzy dotyczących usuwania azbestu	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań, Stowarzyszenie na Rzecz Ekologicznego Rozwoju Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania organizatorów spotkań	0	24 szt. do 2023 r. (6 szt./rok)
Wskaźniki rezultatu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)

		(2016)	czasowych)
Liczba uczestników zorganizowanych wydarzeń promujących postawy proekologiczne (os.)	Źródło danych: Szkoły podstawowe, sołtysi Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania organizatorów wydarzeń	0	350 os./1 wydarzenie
Liczba udzielonych porad w ramach spotkań informacyjnych dotyczących możliwości złożenia wniosku o dofinansowanie i pomocy w wypełnieniu formularzy dotyczących usuwania azbestu (szt.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań, Stowarzyszenie na Rzecz Ekologicznego Rozwoju Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania organizatorów spotkań	0	36 szt. (9 szt./rok)

Podobszar rewitalizacji	RYMAŃ 1	PROJEKT UZUPEŁNIAJĄCY		
Tytuł projektu 5	Podniesienie jakości infrastruktury drogowej – centrum przesiadkowe			
Zakres zadań	Podmiot realizujący	Szacowane koszty	Potencjalne źródła finansowania	Ramy czasowe
<ul style="list-style-type: none"> • Budowa pętli autobusowej (dz. nr 151/12) • Budowa parkingu (dz. nr 151/12) 	Urząd Gminy Rymań	980 000,00 zł	Urząd Gminy Rymań POLiŚ	2018 - 2023
Opis projektu oraz uzasadnienie potrzeby jego realizacji				
<p>Braki w podstawowej infrastrukturze drogowej i okołodrogowej zwiększają ryzyko wypadków drogowych z udziałem pieszych. Oprócz podstawowych mankamentów dróg, takich jak: nierówności i braki w nawierzchni, brak oświetlenia czy chodników, na podobszarze rewitalizacji w jednostce Rymań 1 problemem jest brak pętli autobusowej wraz z zadaszonym przystankiem przy szkole podstawowej. Na chwilę obecną dzieci czekają na transport przed szkołą a autobus zatrzymuje się bezpośrednio na ulicy. Stwarza to nie tylko utrudnienia w ruchu drogowym, ale również niebezpieczeństwo wypadku, zwłaszcza że ulica ta (ul. Szkolna) jest często uczęszczana (dojazd do szkoły, ośrodka zdrowia i Urzędu Gminy). Kolejnym mankamentem jest brak zadaszenia w miejscu, w którym czekają dzieci – w przypadku niekorzystnych warunków atmosferycznych uczniowie nie mają odpowiedniego miejsca schronienia. W celu rozwiązania tych problemów realizowana będzie budowa pętli autobusowej wraz z zadaszonymi przystankami. Na pętli autobus będzie mógł zatrzymać się na dłużej i zawrócić, natomiast dzieci będą mogły oczekiwać na transport w nieco bardziej bezpiecznych i komfortowych warunkach. Pętla autobusowa będzie wykorzystywana również przez inne gminne linie autobusowe. W wyniku realizacji tego zadania polepszą się warunki jazdy, bezpieczeństwo pieszych oraz nastąpi poprawa jakości przestrzeni publicznej poprzez wzrost jej estetyki i funkcjonalności.</p>				
Cele projektu				

Celem projektu i realizowanych w jego ramach zadań jest:

- Zwiększenie bezpieczeństwa pieszych, zwłaszcza dzieci
- Zwiększenie komfortu jazdy
- Podniesienie jakości przestrzeni publicznej

Realizuje cele i kierunki programu rewitalizacji:

Cel 2: Podniesienie jakości przestrzeni publicznej, kierunek 2.3: Zwiększenie bezpieczeństwa drogowego poprzez inwestycje w infrastrukturę drogową

Oddziaływanie na tereny nieobjęte rewitalizacją

Wszystkie zadania zaplanowane w ramach projektu realizowane będą na podobszarze rewitalizacji Rymań 1, a ich skutki czy potencjalne oddziaływanie nie będzie miało wpływu na tereny nie objęte rewitalizacją.

Udział interesariuszy

Ze względu na charakter zadań opierający się głównie na robotach budowlanych nie przewiduje się udziału interesariuszy w realizacji projektu.

Rezultaty realizacji projektu wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia

Wskaźniki produktu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Długość wybudowanej pętli autobusowej (km)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie raportów zdawczo - odbiorczych	0	0,14 km do 2019 r.
Wskaźniki rezultatu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram

		rewitalizacji (2016)	czasowych)
Liczba osób korzystających z pętli autobusowej (os.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania Inspektoratu ds. budownictwa, ochrony środowiska oraz dróg	0	400 os./dziennie

7.2. Projekty realizowane na terenie podobszaru rewitalizacji Rymań 1

Podobszar rewitalizacji	RYMAŃ 1 (dz. nr 72, 73, 74, 75, 76/5, 77, 80, 81, 90/13, 90/16)		PROJEKT GŁÓWNY	
Tytuł projektu 6	Remont i modernizacja stadionu w Rymaniu oraz odnowa i zagospodarowanie otaczającego go terenu			
Zakres zadań	Podmiot realizujący	Szacowane koszty	Potencjalne źródła finansowania	Ramy czasowe
<ul style="list-style-type: none"> • Wykonanie boiska do siatkówki i bieżni tartanowej • Wymiana nawierzchni trawiastej na boisku do piłki nożnej • Instalacja oświetlenia • Wymiana ogrodzenia • Wymiana siedzeń • Wykonanie boksów dla zawodników • Instalacja monitoringu • Remont ul. Mickiewicza i Sportowej • Budowa parkingu przy ul. Sportowej • Budowa siłowni zewnętrznej wraz z montażem zestawu kalenistycznego • Przekształcenie byłej strzelnicy na skatepark • Dopuszczenie placu zabaw przy ul. Nowej 	Urząd Gminy Rymań	3 950 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań POIiŚ PROW	2018 - 2019

Opis projektu oraz uzasadnienie potrzeby jego realizacji

Do problemów zidentyfikowanych na podobszarze rewitalizacji Rymań 1 należą (oprócz bezrobocia) degradacja przestrzeni, brak integracji mieszkańców oraz niedostateczna oferta spędzania czasu pozalekcyjnego skierowana dla dzieci i młodzieży. Osoby młode często samodzielnie starają się zorganizować sobie czas wolny, co skutkuje zachowaniem społecznie nieakceptowalnym – sięganiem po alkohol, narkotyki, aktami wandalizmu. Brak odpowiednich wzorców i aktywności powoduje, że złe sprawowanie nasila się z czasem, prowadząc w konsekwencji do utrwalenia się negatywnych postaw i patologii społecznych. Z drugiej strony brak zorganizowanych form aktywnego wypoczynku nie zachęca dzieci i młodzieży do fizycznej aktywności, skutkując w późniejszym życiu problemami zdrowotnymi.

Sama organizacja nowych form aktywności społecznej i fizycznej nie będzie wystarczająca bez przeprowadzenia niezbędnych remontów i modernizacji obiektów użyteczności publicznej, w której będą one świadczone. Jednym z najpopularniejszych miejsc wśród mieszkańców podobszaru rewitalizacji jest stadion w Rymaniu i jego otoczenie. Obecny stan techniczny stadionu nie zapewnia odpowiednich, bezpiecznych warunków do korzystania z niego. Obiekt posiada bieżnię żużlową, zaniedbane boisko do gry w piłkę nożną pokryte trawą, boisko do gry w piłkę siatkową o nawierzchni asfaltowej. Całość terenu jest ogrodzona i posiada częściowe oświetlenie. Ze względu na brak odpowiednich rozwiązań architektonicznych utrudniony dostęp do stadionu posiadają osoby niepełnosprawne i posiadające problemy z poruszaniem się.

Otoczenie stadionu również nie spełnia oczekiwań mieszkańców podobszaru rewitalizacji. Za stadionem znajduje się budynek socjalny, dawna strzelnica oraz mniejsze boisko sportowe, do których prowadzi ulica Sportowa (opisana poniżej). Budynek socjalny jest utrzymany w stosunkowo dobrym stanie technicznym, wymaga jednak przeprowadzenia modernizacji podstawowych instalacji technicznych. Strzelnica i boisko posiadają wytartą nawierzchnię trawiastą, która w czasie opadów atmosferycznych uniemożliwia korzystanie z tych obiektów, nie są one również oświetlone. Strzelnica i boisko na skutek intensywnego użytkowania są już mocno zniszczone oraz nie spełniają oczekiwań mieszkańców podobszaru rewitalizacji co do funkcji jakie pełnią, przez co coraz mniejsza liczba osób jest zainteresowana korzystaniem z istniejącej za stadionem infrastruktury.

Działki stanowiące ul. Sportową oraz ul. Mickiewicza są „zapleczem” komunikacyjno – dojazdowym do stadionu. Ulica Sportowa jest drogą wewnętrzną, rozpoczyna swój bieg na skrzyżowaniu z ulicą Koszalińską, posiada nawierzchnię bitumiczną i betonową, a także wykonaną z kostki betonowej trylinki o szerokości zmiennej od 3,8 do 4,6 m. Przez działkę nr 80 przebiega "dziki" dojazd do ulicy Mickiewicza (droga wewnętrzna). Obie ulice nie posiadają chodników, piesi muszą poruszać po jezdni, co jest dla nich dużym zagrożeniem, zwłaszcza po zmroku.

W trakcie prowadzonych konsultacji w Rymaniu z gimnazjalistami (rozdz. 10. Mechanizmy włączenia podmiotów i grup w proces rewitalizacji) uczestnicy wskazywali, że stadion oraz jego otoczenie pełnią rolę miejsca do spotkań i rozwijania zainteresowań sportowych, jednakże wraz z pogarszającym się stanem technicznym stały się miejscem gromadzenia osób spożywających alkohol i zakłócających porządek publiczny.

Sytuacja ta staje się coraz bardziej uciążliwa i niepokojąca dla mieszkańców podobszaru rewitalizacji, a same obiekty na skutek dewastacji popadają w coraz większą degradację. Jakość użytkowania tych obiektów znajduje się na niskim poziomie i nie zachęca mieszkańców do wyboru wskazanego terenu na miejsce wypoczynku i rekreacji. Obecny stan stadionu i jego otoczenia nie sprzyja procesom integracyjnym mieszkańców, ponieważ nie odczuwają oni satysfakcji z użytkowania tych obiektów oraz są zaniepokojeni ich stanem. Niemniej, stadion w Rymaniu jest jednym z niewielu obiektów w Gminie, które mogą służyć aktywizacji fizycznej mieszkańców podobszaru rewitalizacji oraz zagospodarowaniu czasu wolnego dzieci i młodzieży.

W ramach projektu rewitalizacyjnego wyremontowany i zmodernizowany zostanie stadion, a na terenie strzelnicy i boiska sportowego powstanie zewnętrzna siłownia sportowa z zestawem kalenistycznym i, zgodnie z pomysłem gimnazjalistów, skatepark. Ulice prowadzące do ww. obiektów zostaną wyremontowane, zostanie założone oświetlenie i monitoring, dzięki czemu wzrośnie bezpieczeństwo mieszkańców podobszaru rewitalizacji. W celu zwiększenia aktywności również wśród najmłodszych członków społeczności lokalnej podobszaru rewitalizacji doposażony zostanie plac zabaw przy ul. Nowej, przez co będzie on bardziej atrakcyjny. Realizacja niniejszego projektu przyczyni się do poprawy jakości przestrzeni publicznej poprzez wzrost estetyki, funkcjonalności i dostępności do obiektów i przestrzeni. Zostaną również zaspokojone potrzeby mieszkańców podobszaru rewitalizacji w Rymaniu wynikające z potrzeby zwiększenia poczucia bezpieczeństwa oraz potrzeby młodzieży wynikające z dostępu do wysokiej jakości infrastruktury sportowej odpowiadającej ich zainteresowaniom.

Niniejszy projekt jest komplementarny z projektami społecznymi, których potencjalnym źródłem finansowania będzie Europejski Fundusz Społeczny (EFS): „Organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży” oraz „Aktywizacja fizyczna i społeczna seniorów”. Stadion oraz obiekty sportowe w jego otoczeniu staną się bazą infrastrukturalną do prowadzenia działań społecznych w ramach ww. projektów, co przyczyni się do ograniczenia problemów społecznych występujących na podobszarze rewitalizacji w Rymaniu: bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, problemów wynikających ze starości, uzależnień. Jednocześnie, ze względu na zwiększenie aktywności fizycznej, poprawie ulegnie zdrowie mieszkańców.

Stadion w Rymaniu. Fot. A. Zalewska, 2017

Ul. Sportowa przy stadionie (po lewej) oraz plac zabaw przy ul. Nowej (po prawej). Urząd Gminy Rymań, 2017

Cele projektu

Celem projektu „Remont i modernizacja stadionu w Rymaniu oraz odnowa i zagospodarowanie otaczającego go terenu” jest:

- Poprawa stanu infrastruktury sportowej na terenie podobszaru rewitalizacji Rymań 1
- Zapewnienie bazy sportowej o wysokim standardzie dostępnej do użytku dla wszystkich organizacji sportowych działających na terenie podobszaru rewitalizacji Rymań 1
- Zachęcenie mieszkańców podobszarów rewitalizacji do aktywności fizycznej
- Zwiększenie dostępu do aktywnych form wypoczynku i rekreacji
- Podniesienie jakości zdegradowanej i nieatrakcyjnej przestrzeni publicznej wokół stadionu
- Ułatwienie dojazdu do okolic stadionu oraz zwiększenie bezpieczeństwa osób korzystających z infrastruktury wokół stadionu i mieszkańców podobszaru rewitalizacji

Realizuje cele i kierunki programu rewitalizacji:

Cel 2: Podniesienie jakości przestrzeni publicznej, kierunek 2.1: Stworzenie atrakcyjnych miejsc spędzania czasu wolnego, kierunek 2.2: Odnowa zdegradowanych obiektów poprzez remonty i modernizacje.

Oddziaływanie na tereny nieobjęte rewitalizacją

Projekt „Remont i modernizacja stadionu w Rymaniu oraz odnowa i zagospodarowanie otaczającego go terenu” jest realizowany przede wszystkim po to, aby ograniczyć problemy zidentyfikowane na terenie podobszaru rewitalizacji Rymań 1 i zaspokoić potrzeby jego mieszkańców. Skutki realizacji projektu będą jednak odczuwalne również przez innych mieszkańców miejscowości, podobszarów rewitalizacji oraz Gminy Rymań. Poprawa jakości przestrzeni będzie pozytywnie oddziaływać na zmysł estetyczny wszystkich osób znajdujących się w przestrzeni objętej działaniami rewitalizacyjnymi, a poprawa funkcjonalności stadionu i uzupełnienie infrastruktury sportowej będą odczuwalne przez wszystkie grupy z nich korzystające, w szczególności w czasie większych wydarzeń sportowych organizowanych przez lokalne stowarzyszenia i władze samorządowe.

Udział interesariuszy

Ze względu na charakter projektu i jego zakres opierający się głównie na robotach budowlanych i modernizacyjnych nie przewiduje się udziału interesariuszy w jego realizacji.

Rezultaty realizacji projektu wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia

Wskaźniki produktu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Długość wyremontowanych ulic (km)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie raportów zdawczo - odbiorczych	0	0,45 km do 2019 r.
Powierzchnia wybudowanego parkingu (m ²)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie	0	1200 m ² do 2019 r.

	raportów zdawczo - odbiorczych		
Powierzchnia wybudowanej siłowni zewnętrznej (ar)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie raportów zdawczo - odbiorczych	0	20 arów do 2019 r.
Powierzchnia stadionu (ha)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie raportów zdawczo - odbiorczych	2 ha	2 ha do 2019 r.
Powierzchnia doposażonego placu zabaw przy ul. Polnej (m ²)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie raportów zdawczo - odbiorczych	700 m ²	700 m ² do 2019 r.
Powierzchnia powstałego skateparku (m ²)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie raportów zdawczo - odbiorczych	0	1500 m ² do 2019 r.
Wskaźniki rezultatu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Liczba wydarzeń sportowych organizowanych na terenie stadionu (z wyłączeniem treningów klubów)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań	0	12 szt. do 2023 r.

sportowych) (szt.)	Sposób pomiaru: na podstawie raportu Klubu Sportowego „Syrena – Grot Rymań”		
Liczba osób korzystających z powstałej i zmodernizowanej infrastruktury sportowej (os.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: raport członka Zespołu Roboczego ds. Rewitalizacji odpowiedzialnego za wdrażanie projektu	10 os./dziennie	20 os./dziennie

Podobszar rewitalizacji	RYMAŃ 1 (dz. nr 136/2, 137, 135)			PROJEKT GŁÓWNY
Tytuł projektu 7	Kompleksowe zagospodarowanie terenu między szkołą podstawową a ośrodkiem zdrowia			
Zakres zadań	Podmiot realizujący	Szacowane koszty	Potencjalne źródła finansowania	Ramy czasowe
<ul style="list-style-type: none"> • Przygotowanie terenu pod działania budowlane • Wytyczenie i utwardzenie chodników • Budowa instalacji deszczowej: zewnętrznej instalacji drenarskiej wokół ścian zewnętrznych budynku, zewnętrznej instalacji kanalizacji deszczowej z systemem przepompowni, zbiornika podziemnego na deszczówkę wraz z systemem rozsączającym nadmiar wody • Budowa zewnętrznej instalacji elektrycznej oświetleniowej i zasilania przepompowni deszczówki • Budowa parkingów i placu manewrowego (służącego nauce jazdy na rowerze) wraz z wykonaniem drogi dojazdowej • Budowa placu zabaw dla dzieci 	Urząd Gminy Rymań	2 925 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań PROW POIiŚ	2018 – 2019

<ul style="list-style-type: none"> • Wprowadzenie obiektów małej architektury: ławek, koszy, donic, itd. • Wprowadzenie zieleni: obsianie terenu trawnikami, aranżacja szaty roślinnej w donicach, zasadzenie żywopłotów wzdłuż ciągów pieszych • Montaż instalacji pozyskujących energię z odnawialnych źródeł • Remont dróg i chodników na ulicach: Szkolnej, Kwiatowej i Słonecznej 				
--	--	--	--	--

Opis projektu oraz uzasadnienie potrzeby jego realizacji

Degradacja zabudowy i infrastruktury technicznej skutkująca pogorszeniem atrakcyjności i estetyki przestrzeni publicznych sprzyja narastaniu problemów społecznych – uzależnień, przemocy, trwałego bezrobocia. Efektem postępującej degradacji przestrzeni jest także zanikanie lokalnej bazy usługowej i miejsc pracy oraz proces „ucieczki” lepiej sytuowanych obywateli, co w konsekwencji skutkuje dalszym pogarszaniem sytuacji społeczno – demograficznej. Na podobszarze rewitalizacji w Rymaniu 1 niekorzystnym zjawiskiem jest także utrzymywanie jako niezagospodarowane obszarów zdegradowanych i nieużytków. Pozostawianie „dziur” w strukturze podobszaru rewitalizacji i miejscowości może skutkować obniżeniem pozytywnych efekty prowadzonych działań społecznych.

Projekt „Kompleksowe zagospodarowanie terenu między szkołą podstawową a ośrodkiem zdrowia” będzie realizowany na terenie uczęszczanym przez wszystkich mieszkańców podobszaru rewitalizacji Ryman 1 oraz pozostałą ludność miejscowości i Gminy, ze względu na jego położenie między dwoma istotnymi dla społeczności lokalnej placówkami – głównie jest to teren użytkowany przez osoby starsze oraz dzieci uczęszczające do szkoły. Choć przestrzeń ta jest często użytkowana jej zagospodarowanie nie spełnia potrzeb mieszkańców podobszaru rewitalizacji w zakresie funkcjonalności, estetyki czy bezpieczeństwa. Teren objęty projektem zajmuje powierzchnię 11 500 m² i znajduje się w bezpośredniej bliskości budynku szkoły publicznej, ośrodka zdrowia oraz zespołu boisk ORLIK. Na działkach występują ciągi piesze i jezdne o nawierzchni gruntowej oraz utwardzonej z płyt betonowych prefabrykowanych. Brak oświetlenia, zlokalizowany jest na nim tymczasowy budynek gospodarczy oraz budynki garażowe przeznaczone do rozbiórki. Teren jest płaski, dlatego nie przewiduje się wykonania jego niwelacji, a jedynie wyrównanie nawierzchni. Ponadto, teren jest w większości porośnięty roślinnością w postaci drzew i krzewów.

Omawiana przestrzeń jest zaniedbana i niewykorzystana choć ma duży potencjał, aby stać się atrakcyjnym miejscem spędzania czasu wolnego dla mieszkańców podobszaru rewitalizacji, w szczególności rodziców z dziećmi i osób starszych, którzy najczęściej korzystają z otaczających

teren instytucji publicznych. Najbardziej odczuwalny jest brak infrastruktury dla najmłodszych oraz brak miejsc postojowych. W otoczeniu szkoły nie ma placów zabaw dla najmłodszych, a z istniejącego zespołu boisk ORLIK najczęściej korzystać mogą starsze dzieci i młodzież. Osobom dorosłym szczególnie doskwiera brak miejsc parkingowych – ich liczba przed ośrodkiem zdrowia jest bardzo mała, przez co przez większość czasu są one zajęte. Duże problemy z parkowaniem pojawiają się także w dniu zebrań szkolnych. Kolejnym problemem omawianej przestrzeni jaki dostrzegają mieszkańcy podobszaru rewitalizacji jest brak oświetlenia, zwłaszcza w okresie zimowym, oraz bardzo nierówna nawierzchnia, tylko miejscowo utwardzona i z wysokimi chodnikami. Infrastruktura w takim stanie uniemożliwia samodzielne poruszanie się osobom na wózkach inwalidzkich i utrudnia poruszanie się innym osobom z ograniczonymi możliwościami motorycznymi, które chcą skorzystać z usług świadczonych w ośrodku zdrowia.

Utrudnienia w korzystaniu z przestrzeni między szkołą a ośrodkiem zdrowia spowodowane są także brakami w także braki w infrastrukturze drogowej i okołodrogowej. Teren ten jest położony między ulicami Szkolną, Kwiatową i Słoneczną. Ulica Szkolna posiada nawierzchnię asfaltową z licznymi spękaniem i ubytkami oraz jednostronny chodnik o nawierzchni z kostki, w którym występują nierówności i ubytki, a jego wysokość przy przejściach do pieszych utrudnia samodzielne poruszanie się osobom niepełnosprawnym. Ze względu na to, że prowadzi do takich instytucji jak szkoła podstawowa, ośrodek zdrowia i Urząd Gminy jest często użytkowana. Ulica Kwiatowa również posiada nawierzchnię utwardzoną, ale nie jest wyposażona w ciągi piesze czy oświetlenie. W przypadku ulicy Słonecznej zjazd do niej z ulicy Koszalińskiej jest utwardzony, lecz po ok. 200 m przechodzi w drogę gruntową, bez chodników i oświetlenia. Ze względu na położenie przy szkole bardzo często poruszają się po nich dzieci, a brak ich odpowiedniego zagospodarowania stwarza dla nich duże zagrożenie.

W ramach realizacji projektu teren między szkołą a ośrodkiem zdrowia zostanie uporządkowany i zagospodarowany, dzięki czemu powstanie atrakcyjne miejsce zachęcające użytkowników do zatrzymania się. Oprócz wprowadzenia elementów małej architektury w postaci ławek, koszy na śmieci czy donic z roślinnością wybudowany zostanie plac zabaw, plac manewrowy oraz parkingi, zostaną wytyczone i utwardzone nowe chodniki oraz droga dojazdowa. W celu poprawy bezpieczeństwa uczniów w ramach projektu zostanie także wykonany remont ciągów pieszych i jezdnych na ulicach Słoneczna, Kwiatowa i Szkolna. Położona zostanie nowa nawierzchnia na drogach i chodnikach, przy chodnikach zostaną zamontowane barierki i oświetlenie w miejscach gdzie nie występują, nastąpi odnowienie i lepsze oznakowanie przejść dla pieszych.

W wyniku realizacji projektu przekształcona przestrzeń publiczna będzie cechowała się wysoką jakością i zagospodarowaniem odpowiadającym potrzebom jej użytkowników. Bezpośrednim skutkiem podjętych działań będzie poprawa estetyki, funkcjonalności i dostępności omawianego terenu. Projekt będzie się przyczyniał również do ograniczenia problemów społecznych wynikających z braku integracji i ze starości – ze względu na brak przestrzeni przeznaczonych na miejsca spotkań seniorzy oraz pozostali mieszkańcy podobszaru rewitalizacji nie mają gdzie nawiązywać i podtrzymywać kontaktów międzyludzkich, co często skutkuje wyłączeniem osób starszych z życia społeczności lokalnej oraz rozluźnieniem więzi istniejących pomiędzy pozostałymi członkami społeczności lokalnej. Zapewnienie atrakcyjnej przestrzeni, w której seniorzy mogą się zatrzymać, odpocząć oraz przebywać w towarzystwie innych ludzi będzie pozytywnie wpływać na ich

kondycje mentalną – ograniczy poczucie osamotnienia i wykluczenia ze społeczności lokalnej.

Teren między szkołą a ośrodkiem zdrowia w Rymaniu – stan w 2017 r., fot. A. Zalewska

Cele projektu

Celem projektu „Kompleksowe zagospodarowanie terenu między szkołą podstawową a ośrodkiem zdrowia” jest:

- Podniesienie jakości przestrzeni publicznej
- Stworzenie atrakcyjnych miejsc spędzania wolnego czasu

Realizuje cele i kierunki programu rewitalizacji:

Cel 2: Podniesienie jakości przestrzeni publicznej, kierunek 2.1: Stworzenie atrakcyjnych miejsc spędzania czasu wolnego; kierunek 2.2.: Odnowa zdegradowanych obiektów poprzez remonty i modernizacje, 2.3: Zwiększenie bezpieczeństwa drogowego poprzez inwestycje w infrastrukturę drogową.

Oddziaływanie na tereny nieobjęte rewitalizacją

Ze względu na inwestycyjny charakter projektu będzie on oddziaływał najbardziej na mieszkańców podobszaru rewitalizacji Rymań 1, jednak z powodu położenia między dwoma istotnymi instytucjami publicznymi, z których korzystają również pozostali mieszkańcy Gminy, projekt może mieć szersze oddziaływanie – głównie poprzez zaspokojenie doznań estetycznych i wzrost poczucia bezpieczeństwa użytkowników tej przestrzeni.

Udział interesariuszy

Ze względu na charakter działań, polegający głównie na robotach budowlanych, nie przewiduje się udziału interesariuszy w realizacji projektu.

Rezultaty realizacji projektu wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia

Wskaźniki produktu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
--------------------	--------------------------------	--	---

Powierzchnia zagospodarowanego terenu między szkołą a ośrodkiem zdrowia wraz z placem manewrowym i placem zabaw (m ²)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie raportu zdawczo – odbiorczego	0	9200 m ²
Liczba elementów malej infrastruktury (szt.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie raportu zdawczo – odbiorczego	0	133 szt.
Długość wyremontowanych ulic (km)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie raportu zdawczo – odbiorczego	0	1,09 km
Wskaźniki rezultatu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Liczba osób korzystających z zagospodarowanego terenu między szkołą a ośrodkiem zdrowia (os.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania członak Zespołu Roboczego ds. Rewitalizacji odpowiedzialnej za wdrażanie	0	250 os./dziennie

	projektu		
--	----------	--	--

Podobszar rewitalizacji	RYMAŃ 1 (dz. nr 114/89, 114/5, 114/2, 114/8, 11/3)			PROJEKT GŁÓWNY
Tytuł projektu 8	Zagospodarowanie terenu przy ul. Polnej			
Zakres zadań	Podmiot realizujący	Szacowane koszty	Potencjalne źródła finansowania	Ramy czasowe
<ul style="list-style-type: none"> • Uporządkowanie terenu • Budowa placu zabaw dla dzieci • Budowa siłowni zewnętrznej • Zagospodarowanie zieleni: wycinka/przesadzenie istniejących drzew i krzewów, obsianie terenu trawnikami, zasadzenie żywopłotów wzdłuż ciągów pieszych • Instalacja oświetlenia • Wytyczenie i utwardzenie ścieżek spacerowych • Remont ulicy Polnej i towarzyszących jej chodników 	Urząd Gminy Rymań	2 275 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań PROW POIiŚ	2018 - 2019
Opis projektu oraz uzasadnienie potrzeby jego realizacji				
<p>Oprócz zjawisk kryzysowych w sferze społecznej występujących na podobszarze rewitalizacji Rymań 1 istotny problem stanowi degradacja przestrzeni publicznych oraz występowanie braków z zagospodarowaniu przestrzennym (tzw. „dziur”), których głównym skutkiem jest nasilenie występujących zjawisk patologicznych, odpływ mieszkańców oraz zamieranie ruchu pieszego. Niniejszy projekt ma na celu zagospodarowanie obecnie nieużytkowanej przestrzeni przy ul. Polnej na miejsce integracji oraz wypoczynku i rekreacji.</p>				

Jest to teren niezagospodarowany i nieużytkowany, nieoświetlony, porośnięty krzewami i drzewami. Mieszkańcy sąsiadującej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wykorzystują ten teren do spacerów na świeżym powietrzu, jednak nie jest to możliwe po intensywnych opadach atmosferycznych, ze względu na brak utwardzenia podłoża. Z tego też względu teren ten jest niedostępny dla osób niepełnosprawnych i z ograniczonymi możliwościami ruchowymi oraz osób spacerujących z wózkami dziecięcymi. Mieszkańcy zgłaszali potrzebę zagospodarowania tego terenu pod park z elementami małej architektury rekreacyjno – wypoczynkowej – siłowni zewnętrznej i placu zabaw, ponieważ w ich najbliższym otoczeniu nie ma zagospodarowanych terenów zielonych (na terenie całej miejscowości Rymań nie ma wyznaczonego i urządzonego parku) oraz posiadających takie elementy wyposażenia. W ramach projektu remontowi zostanie poddana także sama ulica Polna i towarzyszący jej chodnik. Na długości ok. 280 m posiada nawierzchnię utwardzoną z ubitymi i nierównościami oraz jednostronnym chodnikiem i oświetleniem, a pozostałe ok. 100 m to droga gruntowa, bez chodników i oświetlenia. Z ulicy Polnej nie ma bezpośredniego dojazdu do budynków mieszkalnych jednorodzinnych i wielorodzinnych – mieszkańcy dojeżdżają „dzikimi” drogami gruntowymi, bez chodników, po których poruszają się również piesi, w tym dzieci. Mieszkańcy wielokrotnie sygnalizowali władzom Gminy konieczność naprawy ulicy Polnej oraz utwardzenia „dzikich” ciągów z wyznaczeniem chodnika i założeniem oświetlenia, gdyż nie tylko utrudnia im to dojazd, ale także stwarza zagrożenie dla pieszych i dzieci bawiących się na zewnątrz.

Realizacja projektu przyczyni się do poprawy jakości przestrzeni publicznej w zakresie jej estetyki, funkcjonalności i dostępności. Skutkiem realizacji projektu będzie powstanie parku wraz z wyposażeniem, umożliwiające spędzanie czasu wolnego na świeżym powietrzu oraz zwiększenie aktywności fizycznej mieszkańców podobszaru rewitalizacji. Zaletą jest również wykorzystanie niezagospodarowanej wcześniej przestrzeni na cele rekreacyjne. Dzięki inwestycji w drogi lokalne poprawie ulegnie bezpieczeństwo pieszych.

Cele projektu

Celem projektu jest:

- Zagospodarowanie i nadanie funkcji niewykorzystanej przestrzeni oraz poprawa jej estetyki
- Zaspokojenie potrzeb mieszkańców podobszaru rewitalizacji Rymań 1 w zakresie dostępności do atrakcyjnych terenów rekreacyjno – wypoczynkowych

Realizuje cele i kierunki programu rewitalizacji:

Cel 2: Podniesienie jakości przestrzeni publicznej, kierunek 2.1.: Stworzenie atrakcyjnych miejsc spędzania czasu wolnego, 2.3: Zwiększenie bezpieczeństwa drogowego poprzez inwestycje w infrastrukturę drogową.

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Oddziaływanie na tereny nieobjęte rewitalizacją			
Biorąc pod uwagę lokalny charakter projektu nie będzie on oddziaływał na tereny nieobjęte rewitalizacją.			
Udział interesariuszy			
Projekt będzie się opierał na przeprowadzeniu robót budowlanych dlatego nie przewiduje się udziału mieszkańców w realizacji projektu.			
Rezultaty realizacji projektu wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia			
Wskaźniki produktu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Powierzchnia zagospodarowanego terenu przy ul. Polnej (m ²)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie raportu zdawczo – odbiorczego	0	2300 m ²
Długość wyremontowanych dróg i chodników (km)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie raportu zdawczo – odbiorczego	0	0,98 km
Wskaźniki rezultatu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)

Liczba osób korzystających z zagospodarowanego terenu przy ul. Polnej (os.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania osoby kierującej wdrażaniem projektu	0	60 os./dziennie
---	--	---	-----------------

Podobszar rewitalizacji	RYMAŃ 1 (dz. nr 165/8, 165/1, 137)			PROJEKT GŁÓWNY
Tytuł projektu 9	Popularyzacja wykorzystania OZE			
Zakres zadań	Podmiot realizujący	Szacowane koszty	Potencjalne źródła finansowania	Ramy czasowe
<ul style="list-style-type: none"> Montaż instalacji fotowoltaicznych na nowo powstałych lub remontowanych i modernizowanych obiektach publicznych Zapewnienie wsparcia doradczego dla osób prywatnych chcących zainstalować urządzenia wykorzystujące alternatywne źródła energii 	Urząd Gminy Rymań, Stowarzyszenie na Rzecz Ekologicznego Rozwoju Gminy Rymań	900 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań Program Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	2020 - 2021
Opis projektu oraz uzasadnienie potrzeby jego realizacji				
<p>W celu ochrony środowiska oprócz prowadzenia działań na rzecz kształtowania właściwych postaw proekologicznych konieczne jest również promowanie wykorzystania alternatywnych źródeł energii. Gmina Rymań inwestuje w instalacje OZE, głównie ogniwa fotowoltaiczne. Energia słoneczna jest powszechnie dostępnym, całkowicie czystym i najbardziej naturalnym z istniejących źródeł energii. Najczęściej jest wykorzystana lokalnie, zaspokajając zapotrzebowanie na ciepłą wodę i ciepło. Dużą zaletą jej użytkowania jest łatwa adaptacja, zwłaszcza do celów gospodarstwa domowego. Aby przekonać mieszkańców podobszarów rewitalizacji do inwestowania w instalacje pozyskujące energię z odnawialnych źródeł energii na nowo powstających bądź remontowanych obiektach montowane będą instalacje fotowoltaiczne, m.in. na Stacji Obsługi (w ramach projektu „Odnowa przestrzeni między ulicami Krótką, Wiejską i Koszalińską”) i na terenie między szkołą a ośrodkiem zdrowia (w ramach projektu „Kompleksowe zagospodarowanie terenu między szkołą podstawową a ośrodkiem zdrowia”). Dla osób prywatnych chcących rozpocząć korzystanie z instalacji OZE zapewnione zostanie wsparcie doradcze i informacyjne w Stacji Obsługi w Rymaniu.</p> <p>Realizacja niniejszego projektu przyczyni się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do środowiska oraz podniesienia jego jakości. Projekt jest</p>				

zintegrowany z projektami „Odnowa przestrzeni między ulicami Krótką, Wiejską i Koszalińską” oraz „Kompleksowe zagospodarowanie terenu między szkołą podstawową a ośrodkiem zdrowia”. Komplementarność polega na instalacji ogniw fotowoltaicznych na remontowanym budynku i w zagospodarowywanej przestrzeni.

Cele projektu

Celem projektu jest:

- Zwiększenie wykorzystania OZE

Realizuje cele i kierunki programu rewitalizacji:

Cel 2: Podniesienie jakości przestrzeni publicznej, kierunek 2.4: Podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska

Oddziaływanie na tereny nieobjęte rewitalizacją

Realizacja projektu „Popularyzacja wykorzystania OZE” będzie się ograniczała wyłącznie do podobszarów rewitalizacji, dlatego jego oddziaływanie na pozostałe tereny będzie znikome. Również pomoc doradcza będzie skierowana do mieszkańców podobszarów rewitalizacji, jednak jeśli zgłoszą się o pomoc osoby zamieszkałe na terenie Gminy Rymań, ale z poza podobszarów rewitalizacji im również zostanie udzielone wsparcie.

Udział interesariuszy

Nie przewiduje się udziału interesariuszy w realizacji projektu.

Rezultaty realizacji projektu wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia

Wskaźniki produktu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Liczba zamontowanych urządzeń fotowoltaicznych (szt.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań	0	3 szt. do 2021 r.

	Sposób pomiaru: na podstawie raportów zdawczo - odbiorczych		
Liczba godzin przeznaczonych na wsparcie doradcze w zakresie wykorzystanie instalacji OZE (h)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań, Stowarzyszenie na Rzecz Ekologicznego Rozwoju Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania organizatora	0	20 h do 2021 r. (10 h/rok)
Wskaźniki rezultatu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Liczba udzielonych porad w zakresie wykorzystanie instalacji OZE (szt.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań, Stowarzyszenie na Rzecz Ekologicznego Rozwoju Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania organizatora	0	4 szt. do 2021 r. (2 szt./rok)

Podobszar rewitalizacji	RYMAŃ 1 (dz. nr 165/8, 165/1, 171, 198, 164/1, 165/6, 165/3, 170)		PROJEKT UZUPEŁNIAJĄCY	
Tytuł projektu 10	Odnowa przestrzeni między ulicami Krótką, Wiejską i Koszalińską			
Zakres zadań	Podmiot realizujący	Szacowane koszty	Potencjalne źródła finansowania	Ramy czasowe
<ul style="list-style-type: none"> • Termomodernizacja budynku Stacji Obsługi wraz z montażem instalacji pozyskujących energię ze źródeł odnawialnych • Uporządkowanie terenu • Wymiana nawierzchni placu wraz z wykonaniem ogrodzenia i oświetlenia • Wydzielenie na terenie placu miejsca na 4 stoiska (wiaty) przeznaczone na handel • Remont dróg i chodników przy ul. Wiejskiej i Krótkiej wraz z budową drogi dojazdowej od ul. Wiejskiej 	Urząd Gminy Rymań	4 650 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań POIiŚ PROW	2019 - 2020
Opis projektu oraz uzasadnienie potrzeby jego realizacji				
<p>Projekt „Odnowa przestrzeni między ulicami Krótką, Wiejską i Koszalińską”, podobnie jak wyżej przedstawione projekty ma na celu zagospodarowanie „dziur” występujących w przestrzeni podobszaru rewitalizacji pod nowe funkcje służące rozwojowi społeczno – gospodarczemu jednostki. Projekt polega na uporządkowaniu i lepszym zagospodarowaniu przestrzeni przy Stacji Obsługi (zajmującej się utrzymaniem porządku w Gminie). Na omawianym terenie znajdują się 4 budynki pełniące funkcje usługowe i gospodarcze, które są w złym</p>				

stanie technicznym – wymagają przede wszystkim ocieplenia ścian zewnętrznych i stropów oraz odnowienia elewacji. Ok. 1600 m² zajmuje utwardzony plac, na którym składuje się elementy związane z utrzymaniem porządku w Gminie (np. naczepy od traktora, rury, itp.). Budynek Stacji Obsługi wymaga ocieplenia i odnowy elewacji, natomiast położony przy nim plac wymaga wymiany nawierzchni oraz wykonania ogrodzenia i oświetlenia. Na placu zaplanowano także wprowadzenie nowej funkcji - zostaną wydzielone 4 stoiska (wiaty) przeznaczone na handel.

W ramach projektu zaplanowano także remont i uzupełnienie infrastruktury drogowej ulic Krótkiej i Wiejskiej oraz budowę drogi dojazdowej do Stacji Obsługi z ulicy Wiejskiej. Ulica Krótka to wąska droga dwukierunkowa, bez chodników i oświetlenia, po której mieszkańcy poruszają się całą szerokością jezdni. Z kolei ulica Wiejska to nieutwardzona droga gruntowa, również niewyposażona w chodniki i oświetlenie. Po tych drogach, oprócz pojazdów osobowych i pieszych poruszają się również samochody ciężarowe, dojeżdżające do położonych przy ulicy Wiejskiej przedsiębiorstw. Powoduje to, że w nieutwardzonej nawierzchni bardzo szybko powstają dziury, w czasie opadów w błocie powstają koleiny, przez które nie mogą przejechać samochody osobowe, a w okresie letnim mieszkańcy skarżą się na kurz. Duże zagrożenie stwarza też brak oświetlenia. Dlatego w ramach projektu ww. ulice zostaną utwardzone i wyposażone w chodniki oraz oświetlenie.

Powstała w ramach projektu infrastruktura będzie skutkować podniesieniem jakości przestrzeni publicznej podobszaru rewitalizacji Rymań 1, co może spowodować wzrost zainteresowania społeczności lokalnej prowadzonymi działaniami oraz zwiększyć ich motywację do podejmowania działania w ramach rewitalizacji oraz wzrost bezpieczeństwa pieszych.

Fragment przestrzeni między ulicami Krótka, Wiejską i Koszalińską, Urząd Gminy Rymań, 2017

Ulica Wiejska (po lewej) i ulica Krótka (po prawej), Urząd Gminy Rymań, 2017

Cele projektu

Celem projektu jest:

- Podniesienie jakości przestrzeni publicznej
- Zwiększenie bezpieczeństwa pieszych

Realizuje cele i kierunki programu rewitalizacji:

Cel 2: Podniesienie jakości przestrzeni publicznej, kierunek 2.2.: Odnowa zdegradowanych obiektów poprzez remonty i modernizacje, 2.3: Zwiększenie bezpieczeństwa drogowego poprzez inwestycje w infrastrukturę drogową.

Oddziaływanie na tereny nieobjęte rewitalizacją

Projekt ze względu na swój lokalny charakter nie będzie oddziaływał na tereny nieobjęte rewitalizacją.

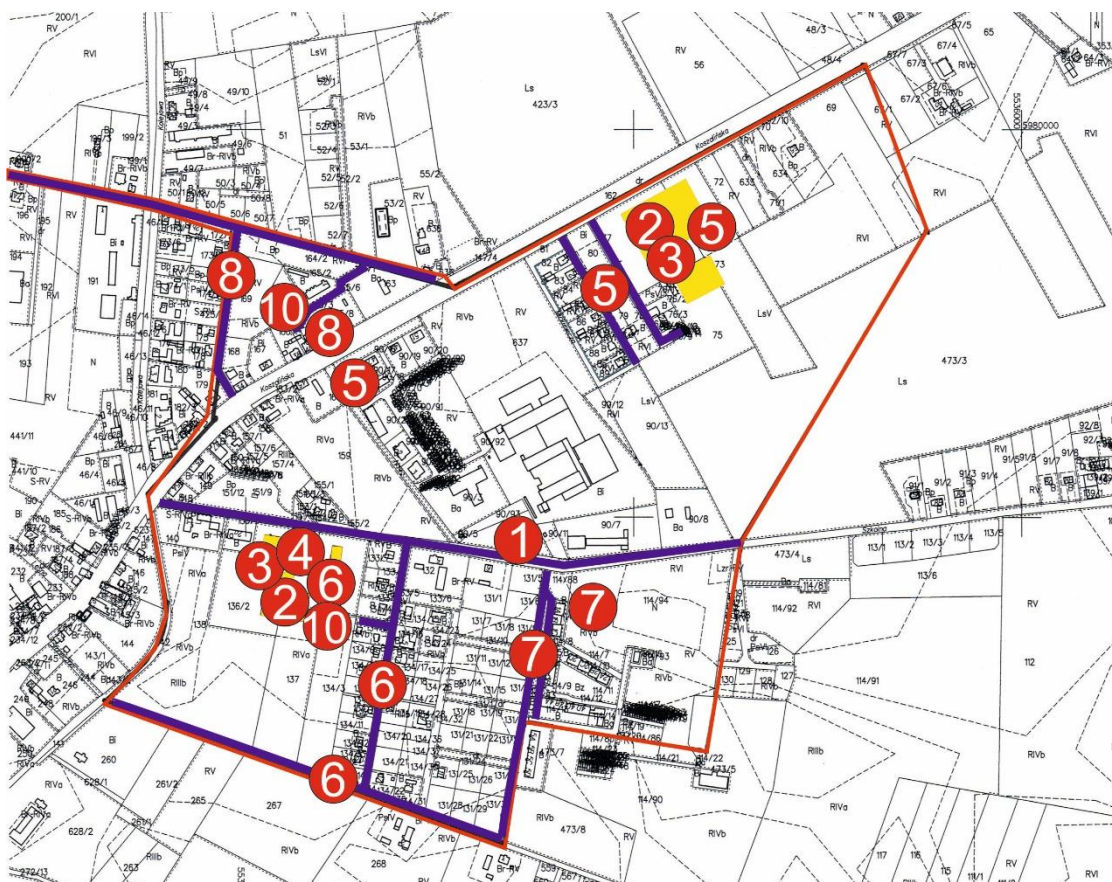
Udział interesariuszy

Ze względu na charakter działań podejmowanych w ramach projektu, opierający się głównie na robotach budowlanych nie przewiduje się udziału interesariuszy w realizacji projektu.

Rezultaty realizacji projektu wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia

Wskaźniki produktu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Powierzchnia odnowionej przestrzeni między ulicami Krótką, Wiejską i Koszalińską (m ²)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie raportu zdawczo – odbiorczego	0	5100 m ²
Długość wyremontowanych dróg i chodników (km)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie raportu zdawczo – odbiorczego	0	0,83 km + 371 mb chodnika
Wskaźniki rezultatu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Liczba osób korzystających z odnowionej	Źródło danych: Urząd	12 os./dziennie	60 os./dziennie

<p>przeźreni między ulicami Krótką, Wiejską i Koszalińską (os.)</p>	<p>Gminy Rymań</p> <p>Sposób pomiaru: na podstawie sprawozdania osoby kierującej wdrażaniem projektu</p>		
---	--	--	--

GMINA RYMAŃ
Lokalizacja projektów na
podobszarze rewitalizacji Rymanów 1

- Teren objęty rewitalizacją
- Budynki i obiekty użyteczności publicznej
- Drogi (planowane remonty)

1. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych z podobszarów rewitalizacji
2. Organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży
3. Aktywizacja fizyczna i społeczna seniorów
4. Kształtowanie postaw proekologicznych
5. Remont i modernizacja stadionu w Rymaniu oraz odnowa i zagospodarowanie otaczającego go terenu
6. Kompleksowe zagospodarowanie terenu między szkołą a ośrodkiem zdrowia
7. Zagospodarowanie terenu przy ul. Polnej
8. Odnowa przestrzeni między ulicami Krótka, Wiejską i Koszalińską
9. Podniesienie jakości infrastruktury drogowej
10. Popularyzacja wykorzystania OZE

Rysunek 22: Lokalizacja projektów na podobszarze rewitalizacji Rymanów 1

Źródło: opracowanie własne

7.3. Projekty realizowane na terenie podobszaru rewitalizacji Drozdowo

Podobszar rewitalizacji	DROZDOWO, (dz. nr 145, 263/2)			PROJEKT GŁÓWNY
Tytuł projektu 11	Zagospodarowanie terenów wokół stawu na miejsce integracji			
Zakres zadań	Podmiot realizujący	Szacowane koszty	Potencjalne źródła finansowania	Ramy czasowe
<ul style="list-style-type: none"> • Budowa obiektów sportowych: siłowni zewnętrznej i boiska wielofunkcyjnego • Budowa drewnianego pomostu • Utwardzenie nawierzchni wokół stawu wraz z placem • Montaż elementów małej architektury • Uporządkowanie zieleni wraz z wprowadzeniem nowych nasadzeń 	Urząd Gminy Rymań	1 750 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań PROW	2019 - 2020
Opis projektu oraz uzasadnienie potrzeby jego realizacji				
<p>Jednym z najważniejszych problemów społecznych zidentyfikowanych na podobszarach rewitalizacji jest niska aktywność ich mieszkańców oraz brak integracji społeczności lokalnej. Są to zjawiska, które nasilają występujące na danym obszarze patologie oraz ograniczają możliwości rozwoju społeczno – gospodarczego. Na podobszarze rewitalizacji w Drozdowie występują negatywne zjawiska społeczne wynikające z długotrwałego bezrobocia – alkoholizmu, osłabienia więzi społecznych, problemów opiekuńczo – wychowawczych, niskiej jakości życia. Dlatego oprócz realizowanego w ramach programu rewitalizacji projektu „Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych z podobszarów rewitalizacji” konieczne jest dążenie do zwiększenia integracji społeczności lokalnej. Integracja społeczna pozwoli na ograniczenie występowania negatywnych zjawisk społecznych oraz przygotowanie mieszkańców podobszaru rewitalizacji w Drozdowie do podejmowania różnorodnych ról: rodzinnych, zawodowych i kulturalnych, rozwinięcia komunikacji społecznej w środowisku wiejskim oraz pobudzenia do</p>				

aktywnego podejmowania inicjatyw na rzecz społeczności lokalnej.

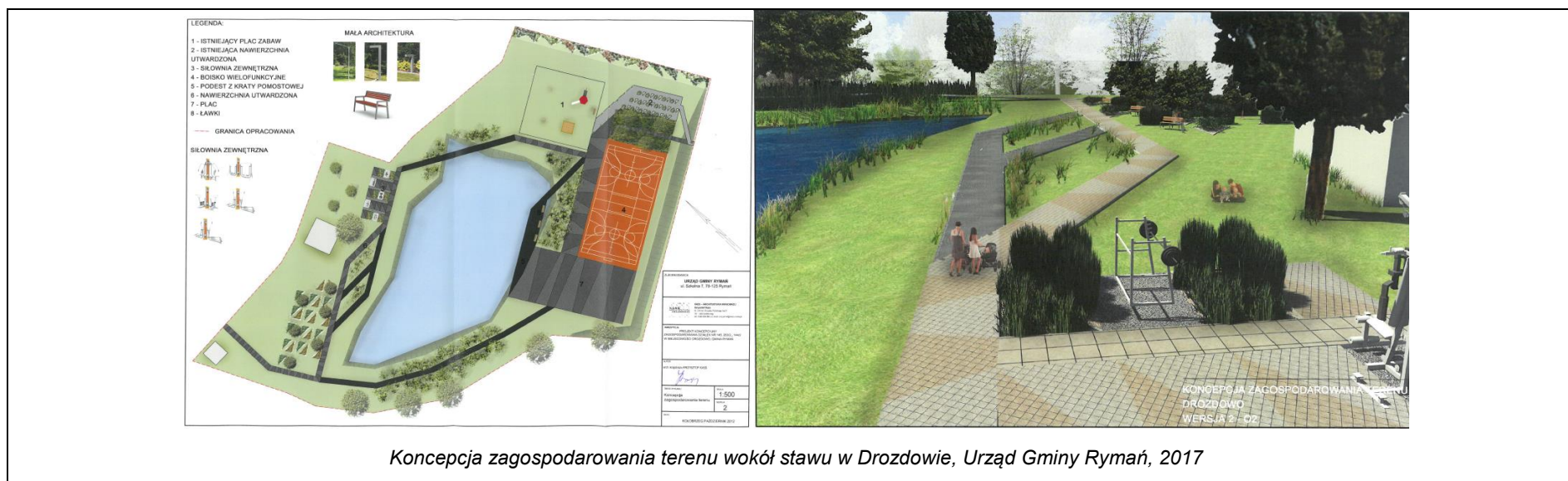
W celu zwiększenia integracji mieszkańców podobszaru rewitalizacji w Drozdowie organizowane będą lokalne wydarzenia, takie jak pikniki i spotkania sąsiedzkie (projekt „Organizacja działań integracyjnych”). W ramach projektu na miejsce integracji zagospodarowany zostanie teren wokół stawu. Mieszkańcy Drozdowa wielokrotnie zgłaszali propozycję jego zagospodarowania jednak ze względu na brak środków finansowych nie udało się zrealizować tej inwestycji. W Drozdowie jakość przestrzeni publicznych jest bardzo niska (brak chodników, ubytki w jezdni, nieuporządkowana zieleń, zaniedbane budynki i podwórka), mieszkańcom brakuje atrakcyjnych terenów rekreacyjno – wypoczynkowych. Jako potencjalne miejsce rekreacji społeczność lokalna wskazała na okolice stawu. Jest to płaski teren z niewielkimi skupiskami krzewów i drzew. W jego centralnym punkcie położony jest staw, obecnie zarośnięty trzciną i o nierównych brzegach. Według wypracowanych z mieszkańcami koncepcji zagospodarowania terenu wokół stawu powstaną: siłownia zewnętrzna, boisko wielofunkcyjne, pomost i utwardzony plac. Na tak zagospodarowanym terenie organizowane będą następnie działania społeczne i integracyjne zaplanowane w ramach projektów: „Organizacja działań integracyjnych”, „Organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży”, „Aktywizacja fizyczna i społeczna seniorów”.

Rezultatem realizacji projektu będzie poprawa jakości przestrzeni publicznej w zakresie jej estetyki, funkcjonalności i dostępności.

Okolice stawu w Drozdowie. Fot. A. Zalewska, 2017

Koncepcja zagospodarowania terenu wokół stawu w Drozdowie, Urząd Gminy Rymań, 2017

Cele projektu

Celem projektu jest:

- Stworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej będącej miejscem integracji społecznej
- Integracja i aktywizacja społeczna mieszkańców podobszaru rewitalizacji w Drozdowie

Realizuje cele i kierunki programu rewitalizacji:

Cel 2: Podniesienie jakości przestrzeni publicznej, kierunek 2.1.: Stworzenie atrakcyjnych miejsc spędzania czasu wolnego

Oddziaływanie na tereny nieobjęte rewitalizacją

Zadania realizowane w ramach projektu będą skierowane przede wszystkim do mieszkańców podobszaru rewitalizacji, jednak zasięg ich oddziaływania będzie znacznie szerszy – dzięki uporządkowaniu i zagospodarowaniu terenu wokół stawu wzrośnie jakość przestrzeni całej miejscowości, a z powstałej infrastruktury będą korzystać wszyscy mieszkańcy Drozdowa.

Udział interesariuszy			
Udział mieszkańców w realizacji projektu „Zagospodarowanie terenów wokół stawu na miejsce integracji” będzie stosunkowo niewielki, ponieważ działania budowlane wymagają posiadania odpowiednich kwalifikacji. Mieszkańcy będą mogli jednak wnieść swój wkład poprzez wykonywanie prostych zadań, np. sadzenie nowej roślinności.			
Rezultaty realizacji projektu wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia			
Wskaźniki produktu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Powierzchnia zagospodarowanego terenu wokół stawu (ha)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie raportów zdawczo - odbiorczych	0	1,18 ha do 2020 r.
Liczba wybudowanych obiektów sportowo – rekreacyjnych (szt.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie raportów zdawczo - odbiorczych	0	2 szt. do 2020 r.
Wskaźniki rezultatu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Liczba osób korzystających z zagospodarowanego terenu wokół stawu	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań	10 os. dziennie	200 osób dziennie

(os.)	Sposób pomiaru: raport sołtysa		
-------	-----------------------------------	--	--

Podobszar rewitalizacji	DROZDOWO (dz. nr 145, 263/2, 9)			PROJEKT GŁÓWNY
Tytuł projektu 12	Organizacja działań integracyjnych			
Zakres zadań	Podmiot realizujący	Szacowane koszty	Potencjalne źródła finansowania	Ramy czasowe
Organizacja lokalnych wydarzeń (pikników, spotkań sąsiedzkich, imprez okolicznościowych)	Urząd Gminy Rymań, Stowarzyszenie „Pamięć i Tożsamość”	50 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań Środki organizacji pozarządowych	2020 - 2023
Opis projektu oraz uzasadnienie potrzeby jego realizacji				
<p>Jednym z najważniejszych problemów społecznych zidentyfikowanych na podobszarze rewitalizacji jest niska aktywność ich mieszkańców oraz brak integracji społeczności lokalnej. Są to zjawiska, które nasilają występujące na danym obszarze patologie oraz ograniczają możliwości rozwoju społeczno – gospodarczego. Na podobszarze rewitalizacji w Drozdowie występują negatywne zjawiska społeczne wynikające z długotrwałego bezrobocia – alkoholizmu, osłabienia więzi społecznych, problemów opiekuńczo – wychowawczych, niskiej jakości życia. Dlatego oprócz realizowanego w ramach programu rewitalizacji projektu „Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych z podobszarów rewitalizacji” konieczne jest dążenie do zwiększenia integracji społeczności lokalnej. Integracja społeczna pozwoli na ograniczenie występowania negatywnych zjawisk społecznych oraz przygotowanie mieszkańców podobszaru rewitalizacji w Drozdowie do podejmowania różnorodnych ról: rodzinnych, zawodowych i kulturalnych, rozwinięcia komunikacji społecznej w środowisku wiejskim oraz pobudzenia do aktywnego podejmowania inicjatyw na rzecz społeczności lokalnej. W celu zwiększenia integracji mieszkańców podobszaru rewitalizacji w Drozdowie organizowane będą lokalne wydarzenia, takie jak pikniki i spotkania sąsiedzkie. Będą one organizowane na terenach wokół stawu, a w przypadku niepogody – w świetlicy wiejskiej położonej na działce obok.</p>				

Realizacja projektu przyczyni się do integracji mieszkańców podobszaru rewitalizacji Drozdowo, większego zainteresowania sprawami społeczności lokalnej oraz większą chęcią podejmowania własnych inicjatyw. W wyniku nawiązania nowych lub pogłębienia istniejących więzi międzyludzkich mieszkańcy podobszaru rewitalizacji będą zwracać większą uwagę na potrzeby innych członków społeczności lokalnej oraz problemy ich dotyczące, a w konsekwencji będą odczuwać większą motywację do pomocy tym mieszkańcom. Projekt będzie więc wpływał na ograniczenie problemów społecznych takich jak bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych czy problemów wynikających ze starości.

Projekt jest zintegrowany z projektem „Zagospodarowanie terenów wokół stawu na miejsce integracji” – w ramach projektu inwestycyjnego powstanie atrakcyjna przestrzeń zagospodarowana specjalnie na potrzeby organizacji wydarzeń lokalnych oraz integrację mieszkańców, na której następnie realizowane będą zadania w ramach niniejszego projektu.

Cele projektu

Celem projektu jest:

- Integracja i aktywizacja społeczna mieszkańców podobszaru rewitalizacji w Drozdowie

Realizuje cele i kierunki programu rewitalizacji:

Cel 1: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, kierunek 1.2: Integracja społeczności lokalnych

Oddziaływanie na tereny nieobjęte rewitalizacją

Działania integracyjne realizowane w ramach projektu będą skierowane do mieszkańców podobszaru rewitalizacji w Drozdowie, jednak ze względu na ich charakter będą w nich brać udział również pozostali mieszkańcy miejscowości.

Udział interesariuszy

W ramach realizacji projektu należy zapewnić możliwość uczestnictwa w organizowaniu i planowaniu wydarzeń wszystkim grupom społecznym z podobszaru rewitalizacji Drozdowo. Konieczna będzie ścisła współpraca między sołtysem, społecznością lokalną, Stowarzyszeniem „Pamięć i Tożsamość” oraz członkami Zespołu Roboczego ds. Rewitalizacji odpowiedzialnymi za wdrażanie projektu. Współpraca powinna się opierać przede wszystkim na wymianie informacji oraz jasnym i konkretnym przedstawianiu potrzeb społeczności lokalnej oraz wdrażaniu pomysłów mieszkańców na rozwiązywanie zaistniałych problemów. Społeczność lokalna podobszaru rewitalizacji powinna mieć świadomość, że

organizowane działania są skierowane właśnie dla niej i to ona ma decydujący wpływ na efekty realizowanych zadań społecznych.

Rezultaty realizacji projektu wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia

Wskaźniki produktu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Liczba zorganizowanych wydarzeń integracyjnych (szt.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: sprawozdanie organizatorów	0	16 szt. do 2023 r. (4 szt./rok)
Wskaźniki rezultatu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Liczba uczestników zorganizowanych wydarzeń integracyjnych (os.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: sprawozdanie organizatorów	0	150 os./1 wydarzenie

Podobszar rewitalizacji	DROZDOWO (dz. nr 137)			PROJEKT GŁÓWNY
Tytuł projektu 13	Przekształcenie budynku szkoły na mieszkania komunalne			
Zakres zadań	Podmiot realizujący	Szacowane koszty	Potencjalne źródła finansowania	Ramy czasowe
<ul style="list-style-type: none"> Przekształcenie pomieszczeń wewnętrznych z klas lekcyjnych na mieszkania Malowanie pomieszczeń wewnętrznych Dostosowanie budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych 	Urząd Gminy Rymań	1 300 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań	2021-2023
Opis projektu oraz uzasadnienie potrzeby jego realizacji				
<p>Na terenie Gminy Rymań istnieją 32 mieszkania komunalne oraz 1 mieszkanie socjalne, wszystkie użytkowane przez osoby najbardziej potrzebujące. Według stanu na dzień 02.02.2018 r. na terenie Gminy Rymań 49 rodzin oczekuje na przydział do mieszkania komunalnego, w tym z podobszarów rewitalizacji: Rymań 1 – 9 rodzin, Starnin – 1 rodzina, Drozdowo – 4 rodziny.</p> <p>Z powyższych danych oraz z przeprowadzonych badań ankietowych wynika, że liczba istniejących zasobów komunalnych Gminy Rymań jest niewystarczająca. Ze względu na problemy społeczne występujące w Gminie i na podobszarach rewitalizacji (głównie bezrobocie, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, itd.) konieczne jest zapewnienie społeczności lokalnej wszelkich możliwych form pomocy, w tym dostępu do lokalu mieszkalnego.</p> <p>Szkoła składa się z dwóch budynków: starej i nowej części. W ramach niniejszego projektu przekształcany będzie wyłącznie stary budynek. Jest to obiekt dwukondygnacyjny z podpiwniczeniem i poddaszem. Na parterze znajdują się klasy, lecz są one nieużytkowane ze względu na przeniesienie szkoły do innego budynku. Piętro z kolei jest wykorzystywane pod funkcje mieszkaniowe – powstały tam 4 mieszkania. Budynek zaopatrzone jest w przyłącze wodociągowe, kanalizacyjne, elektryczne, instalację grzewczą z własnej gazowej kotłowni oraz ciepłą wodę z pieca gazowego i kolektorów słonecznych. W 2008 r. wykonano ocieplenie ścian budynku wraz z odnowieniem elewacji oraz wymieniono</p>				

pokrycie dachowe na blachodachówkę. W celu zapewnienia bezpieczeństwa użytkowanego budynku naprawiono kominy w części ponad dachowej oraz wymieniono stolarkę okienną.

W ramach niniejszego projektu nastąpi przekształcenie pomieszczeń szkolnych na 6 mieszkań komunalnych. Zakres prac będzie obejmował m.in. podział pomieszczeń, doprowadzenie niezbędnych mediów do każdego mieszkania, malowanie ścian. Ponadto, budynek zostanie wyposażony w udogodnienia dla osób niepełnosprawnych takich jak pochylnia/podjazd dla wózków inwalidzkich czy drzwi o odpowiedniej szerokości i bez progów.

W wyniku realizacji projektu powstanie 6 mieszkań komunalnych przeznaczonych dla najuboższych mieszkańców z podobszarów rewitalizacji, co znacząco podniesie ich jakość życia.

Cele projektu

Celem projektu „Przekształcenie szkoły podstawowej na mieszkania komunalne” jest:

- Zwiększenie liczby mieszkań komunalnych na terenie Gminy
- Poprawienie warunków życia osób najuboższych

Realizuje cele i kierunki programu rewitalizacji:

Cel 1: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, kierunek 1.2: Integracja społeczności lokalnych oraz podniesienie jakości ich życia.

Oddziaływanie na tereny nieobjęte rewitalizacją

Projekt realizowany jest na podobszarze rewitalizacji w Drozdowie. Do powstałych w ramach projektu mieszkań komunalnych będą w pierwszej kolejności kierowane osoby zamieszkujące wyznaczone w programie podobszary rewitalizacji (w pierwszej kolejności mieszkańcy Drozdowa, a następnie Starnina i Rymania 1), które złożyły do Urzędu Gminy wniosek o przydział do mieszkania komunalnego. W przypadku gdy liczba osób z podobszarów rewitalizacji chcących otrzymać przydział do mieszkania komunalnego będzie niższa niż liczba powstałych mieszkań komunalnych Gmina będzie przydzielać do nich kolejne osoby, które złożyły wniosek o przydział do mieszkania komunalnego, ale nie mieszkają na podobszarach rewitalizacji.

Udział interesariuszy

Unia Europejska
Fundusz Spójności

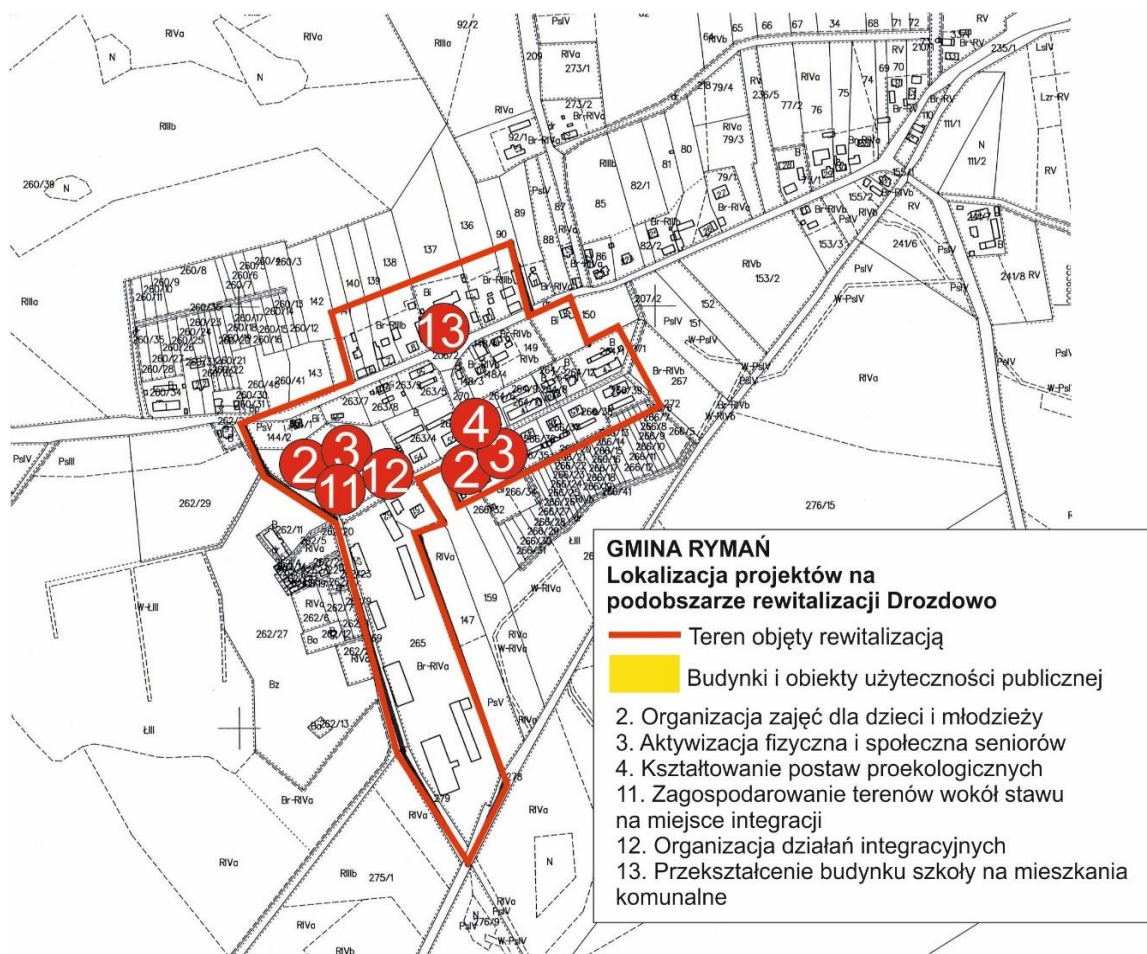

Ze względu na inwestycyjny charakter projektu nie przewiduje się udziału interesariuszy w jego realizacji.

Rezultaty realizacji projektu wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia

Wskaźniki produktu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Powierzchnia zabudowy przekształcanego budynku (m ²)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie raportów zdawczo - odbiorczych	350 m ²	350 m ²
Liczba mieszkań (szt.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie raportów zdawczo - odbiorczych	4 szt.	10 szt.
Wskaźniki rezultatu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Liczba rodzin skierowanych do powstałych mieszkań komunalnych (rodzina)	Źródło danych: GOPS Sposób pomiaru: GOPS	0	6 rodzin

Rysunek 23: Lokalizacja projektów na podobszarze rewitalizacji Drozdowo

Źródło: opracowanie własne

7.4. Projekty realizowane na terenie podobszaru rewitalizacji Starnin

Podobszar rewitalizacji	STARNIN (dz. nr 457, 119, 357/1)			PROJEKT GŁÓWNY
Tytuł projektu 14	Rozbudowa bazy infrastrukturalnej na cele społeczne			
Zakres zadań	Podmiot realizujący	Szacowane koszty	Potencjalne źródła finansowania	Ramy czasowe
<ul style="list-style-type: none"> • Budowa remizy OSP z salą wiejską i wyposażeniem • Budowa siłowni zewnętrznej i boiska • Wykonanie ogrodzenia i oświetlenia 	Urząd Gminy Rymań	1 300 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań PROW	2018 - 2019
Opis projektu oraz uzasadnienie potrzeby jego realizacji				
<p>Projekt „Rozbudowa bazy infrastrukturalnej na cele społeczne” polega na budowie remizy strażackiej wraz z salą wiejską i towarzyszącej im infrastrukturze sportowo – rekreacyjnej. Ze względów finansowych nieopłacalne jest remontowanie istniejącej świetlicy wiejskiej (koszt remontu znacznie przewyższyłby koszt budowy nowego obiektu), natomiast istniejąca remiza strażacka to jeden budynek garażowy, w którym członkowie OSP trzymają wóz strażacki oraz sprzęt gaśniczy. Strażacy nie posiadają miejsca do prowadzenia ćwiczeń choć są prężnie działającą jednostką i to oni są najczęściej inicjatorami wydarzeń społeczno – kulturalnych w Starninie. Jedynym obiektem użyteczności publicznej na terenie podobszaru rewitalizacji i miejscowości jest filia szkoły podstawowej, jednak ze względu na prowadzone w niej zajęcia szkolne możliwość organizacji innych wydarzeń czy form aktywności mieszkańców jest bardzo ograniczona.</p> <p>Brak dostępu do obiektów użyteczności publicznej powoduje, że mieszkańcy podobszaru rewitalizacji coraz rzadziej się spotykają, a istniejące więzi społeczne ulegają rozluźnieniu. W związku z rosnącą liczbą seniorów na podobszarze rewitalizacji w Starninie konieczne jest również zapewnienie tej grupie wiekowej możliwości rozwoju zainteresowań i jak najczęstszych kontaktów społecznych. Umożliwi to osobom starszym utrzymanie dobrej kondycji mentalnej i fizycznej przez dłuższy okres życia. Rozbudowa bazy infrastrukturalnej pozwoli także na organizację nowych form spędzania czasu wolnego organizowanych dla mieszkańców przez lokalne stowarzyszenia – możliwa będzie m.in. organizacja zajęć sportowych dla dzieci oraz imprez dla dorosłych na wolnym powietrzu.</p>				

W ramach projektu powstaną nowe obiekty infrastruktury społecznej, w których będą się odbywać imprezy lokalne, spotkania oraz zajęcia dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Projekt ma na celu stworzenie bazy infrastrukturalnej do prowadzenia działań społeczno – kulturalnych, które przyczynią się do ograniczenia problemów społecznych występujących na podobszarze rewitalizacji w Starninie (m.in. ubóstwa, bezrobocia, problemów wynikających ze starości). Projekt jest zintegrowany z projektem „Prowadzenie działań aktywizujących i integracyjnych na podobszarze rewitalizacji w Starninie” oraz „Aktywizacja fizyczna i społeczna seniorów” – komplementarność polega na zapewnieniu bazy infrastrukturalnej, w której następnie będą prowadzone działania społeczne.

Bezpośrednim rezultatem realizacji projektu będzie rozbudowa infrastruktury społecznej o nowe obiekty, w których będą zaspokajane społeczno – kulturalne potrzeby społeczności lokalnej, natomiast efektem pośrednim będzie zwiększenie liczby wydarzeń lokalnych organizowanych na terenie podobszaru rewitalizacji.

Istniejąca remiza strażacka w Starninie oraz droga gminna prowadząca z centrum miejscowości do miejsca realizacji niniejszego projektu rewitalizacyjnego. Fot. A. Zalewska, 2017

Cele projektu

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Celem projektu jest:

- Stworzenie nowych obiektów infrastruktury społecznej, które będą stanowić bazę infrastrukturalną do prowadzenia aktywności społecznej

Realizuje cele i kierunki programu rewitalizacji:

Cel 2: Podniesienie jakości przestrzeni publicznej, kierunek 2.1: Stworzenie atrakcyjnych miejsc spędzania czasu wolnego.

Oddziaływanie na tereny nieobjęte rewitalizacją

Projekt nie będzie oddziaływał na tereny nieobjęte rewitalizacją.

Udział interesariuszy

Przy realizacji projektu „Rozbudowa bazy infrastrukturalnej na cele społeczne” udział społeczności lokalnej będzie niewielki, chętni mieszkańcy będą mogli wziąć udział jedynie w pracach porządkowych oraz np. sadzeniu roślinności.

Rezultaty realizacji projektu wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia

Wskaźniki produktu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Liczba powstałych obiektów infrastruktury społecznej (szt.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie raportów zdawczo - odbiorczych	0	3 szt. do 2019 r.
Powierzchnia zagospodarowanego terenu (ha)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań	0	1 ha do 2019 r.

	Sposób pomiaru: na podstawie raportów zdawczo - odbiorczych		
Wskaźniki rezultatu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Liczba osób korzystających z wybudowanych obiektów infrastruktury społecznej (os.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie raportu sołtysa	0	50 osób/dziennie

Podobszar rewitalizacji	STARNIN (dz. nr 119, 357/1)			PROJEKT GŁÓWNY
Tytuł projektu 15	Prowadzenie działań aktywizujących i integracyjnych na podobszarze rewitalizacji w Starninie			
Zakres zadań	Podmiot realizujący	Szacowane koszty	Potencjalne źródła finansowania	Ramy czasowe
Organizacja lokalnych wydarzeń (pikników, spotkań sąsiedzkich, imprez lokalnych)	Urząd Gminy Rymań, Stowarzyszenie „Pamięć i Tożsamość”, OSP Starnin	100 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań Środki organizacji pozarządowych	2020 - 2023
Opis projektu oraz uzasadnienie potrzeby jego realizacji				
<p>Na podobszarze rewitalizacji w Starninie zidentyfikowano problemy społeczne wynikające z bezrobocia (m.in. niska jakość życia mieszkańców, zanikanie więzi rodzinnych i sąsiedzkich, występowanie patologii społecznych). Jednym z głównych problemów jest brak integracji mieszkańców i różnych grup wiekowych, a także wykorzystanie potencjału osób starszych (których udział w społeczności Starnina stale rośnie). Mieszkańcy podobszaru rewitalizacji (zwłaszcza seniorzy) nie mają możliwości integracji z kilku względów: braku odpowiedniej bazy infrastrukturalnej w postaci sali wiejskiej, niewielkiej liczbie organizowanych wydarzeń społeczno – kulturalnych, występowaniu podziału w społeczności lokalnej na „młodych” i „starych”. Problemy te powodują narastanie napięć między różnymi grupami społecznymi oraz brak zrozumienia i współpracy, co przekłada się na małą liczbę podejmowanych inicjatyw i niską aktywność mieszkańców. W celu zwiększenia integracji społeczności lokalnej konieczne jest organizacja wydarzeń lokalnych skierowanych do wszystkich grup społecznych, takich jak pikniki sąsiedzkie, grille, zabawy taneczne. Duże znaczenie w realizacji projektu będzie miał udział członków OSP oraz Stowarzyszenia „Pamięć i Tożsamość”, którzy są najczęstszymi inicjatorami wydarzeń lokalnych.</p> <p>Rezultatem realizacji projektu będzie wzrost integracji mieszkańców podobszarów rewitalizacji oraz ich aktywizacja społeczna.</p> <p>Niniejszy projekt jest zintegrowany z projektem „Rozbudowa bazy infrastrukturalnej na cele społeczne”, w ramach którego powstanie baza infrastrukturalna, a następnie będą w niej organizowane wydarzenia lokalne w ramach niniejszego projektu.</p>				
Cele projektu				

Celem projektu jest:

- Integracja mieszkańców podobszaru rewitalizacji i zmniejszenie różnic, konfliktów występujących między równymi grupami społecznymi i wiekowymi

Realizuje cele i kierunki programu rewitalizacji:

Cel 1: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, kierunek 1.2.: Integracja społeczności lokalnych

Oddziaływanie na tereny nieobjęte rewitalizacją

Niniejszy projekt będzie realizowany na podobszarze rewitalizacji w Starninie i będzie skierowany do jego mieszkańców. Jednak ze względu na jego charakter (organizacja otwartych imprez i wydarzeń lokalnych) istnieje możliwość, że w przygotowanych wydarzeniach będą brali udział również pozostali mieszkańcy miejscowości Starnin.

Udział interesariuszy

W przypadku projektu „Prowadzenie działań aktywizujących i integracyjnych” należy zapewnić możliwość uczestnictwa w organizowaniu i planowaniu wydarzeń wszystkim grupom społecznym z podobszaru rewitalizacji. Konieczna będzie ścisła współpraca między sołtysem, społecznością lokalną, Stowarzyszeniem „Pamięć i Tożsamość”, OSP oraz osobami wdrażającymi projekt. Współpraca powinna się opierać przede wszystkim na wymianie informacji oraz jasnym i konkretnym przedstawianiu potrzeb społeczności lokalnej oraz wdrażaniu pomysłów mieszkańców na rozwiązywanie zaistniałych problemów. Społeczność lokalna podobszaru rewitalizacji powinna mieć świadomość, że organizowane działania są skierowane właśnie dla niej i to ona ma decydujący wpływ na efekty realizowanych zadań społecznych.

Rezultaty realizacji projektu wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia

Wskaźniki produktu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Liczba zorganizowanych lokalnych wydarzeń integracyjnych (szt.)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na	0	144 szt. do 2023 r. (36 szt./rok)

Wskaźniki rezultatu	Źródło danych i sposób pomiaru	Wartość bazowa dla podobszaru rewitalizacji (2016)	Wartość docelowa dla podobszaru rewitalizacji (w zależności od ram czasowych)
Liczba osób biorąca udział w organizowanych wydarzeniach (os./wydarzenie)	Źródło danych: Urząd Gminy Rymań Sposób pomiaru: na podstawie raportu sołtysa	0	75 os./wydarzenie

Rysunek 24: Lokalizacja projektów na podobszarze rewitalizacji Starnin

Źródło: opracowanie własne

8. INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE

Realizacja celów oraz działań zawartych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Rymań uzależniona jest od środków finansowych, którymi gmina dysponuje i które może pozyskać ze źródeł zewnętrznych.

Zestawienie projektów stanowi tzw. indykatywną listę projektów podstawowych i uzupełniających. Indykatywny charakter listy oznacza, iż podane w niej informacje dotyczące poszczególnych projektów mają charakter orientacyjny i są odzwierciedleniem najlepszej wiedzy w momencie tworzenia listy. Dopuszczalne są więc modyfikacje wartości projektów, a realizacja poszczególnych zadań będzie uzależniona od możliwości finansowych podmiotów i instytucji odpowiedzialnych za ich wdrażanie. Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do podstawowych projektów rewitalizacyjnych zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 40: Indykatywne ramy finansowe

Nazwa projektu	Szacunkowy koszt	Potencjalne źródła finansowania
Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych z podobszarów rewitalizacji	150 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań Fundusz Pracy POWER
Organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży	250 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań Środki organizacji pozarządowych
Aktywizacja fizyczna i społeczna seniorów	250 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań Środki organizacji pozarządowych Rządowy Program na rzecz Aktywizacji Osób Starszych
Kształtowanie postaw proekologicznych	100 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań Program Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Podniesienie jakości infrastruktury drogowej -centrum przesiadkowe	980 000,00 zł	Urząd Gminy Rymań POIiŚ

Remont i modernizacja stadionu w Rymaniu oraz odnowa i zagospodarowanie otaczającego go terenu	3 950 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań POliŚ PROW
Kompleksowe zagospodarowanie terenu między szkołą podstawową a ośrodkiem zdrowia	2 925 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań PROW
Zagospodarowanie terenu przy ul. Polnej	2 275 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań PROW
Popularyzacja wykorzystania OZE	900 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań Program Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Odnowa przestrzeni między ulicami Krótką, Wiejską i Koszalińską	4 650 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań POliŚ PROW
Zagospodarowanie terenów wokół stawu na miejsce integracji	1 750 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań PROW
Organizacja działań integracyjnych	50 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań Środki organizacji pozarządowych
Przekształcenie budynku szkoły na mieszkania komunalne	1 300 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań
Rozbudowa bazy infrastrukturalnej na cele społeczne	1 300 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań PROW
Prowadzenie działań aktywizujących i integracyjnych na podobszarze rewitalizacji w Starninie	100 000,00 zł	RPO WZ Urząd Gminy Rymań

Źródło: Urząd Gminy Rymań, 2017

Przedstawione w tabeli powyżej indykatywne ramy finansowe zakładają, że całkowity koszt działań podejmowanych w ramach rewitalizacji będzie wynosił ok. 24 050 000 zł. Maksymalna wartość dofinansowania jaką można pozyskać z funduszy europejskich stanowi ok. 78% wartości tej sumy. Trzeba jednak brać pod uwagę, że maksymalne dofinansowanie projektów zdarza się bardzo rzadko, dlatego suma środków finansowych jaką Gmina Rymań będzie musiała pozyskać w ramach uzupełnienia z pewnością będzie wyższa niż 5 291 000 zł. W takim wypadku stanie się konieczne pozyskanie środków z innych źródeł publicznych lub prywatnych.

Urząd Gminy Rymań zapewni swój wkład własny w realizacji każdego projektu rewitalizacyjnego, będzie jednak pozyskiwał środki finansowe z innych źródeł, m.in.:

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020 (POIiŚ) - mimo, iż w Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko nie przewidziano bezpośredniego wsparcia na rzecz rewitalizacji (tj. nie wydzielono odrębnych działań dedykowanych projektom rewitalizacyjnym), to zaplanowano przyjęcie rozwiązań promujących projekty powiązane z Lokalnymi Programami Rewitalizacji, np. działanie 1.3. Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach (projekty obejmujące głęboką kompleksową modernizację energetyczną budynków użyteczności publicznej),
- Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych (ASOS) - różnego rodzaju działania społeczne ukierunkowane na zaspokajanie szeroko rozumianych potrzeb osób w podeszłym wieku, mogą zostać dofinansowane za pośrednictwem Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020. Podstawowym celem tego programu jest poprawa poziomu i jakości życia osób starszych (osób w wieku powyżej 60 lat) dla godnego starzenia się poprzez aktywność społeczną,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020 (RPO WZ) - główne wsparcie realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w LPR zapewni Działanie 9.3 – Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich oraz pozostałe działania Programu,

w szczególności realizowane w ramach priorytetów inwestycyjnych bezpośrednio związanych z rewitalizacją,

- Programy Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej - fundusz stanowi istotne źródło dofinansowywania projektów środowiskowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego (RPO) i Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW). Pomoc finansowa ze środków Funduszu odbywa się w formie: oprocentowanych pożyczek, dotacji, przekazania środków dla państwowych jednostek budżetowych, nagród za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, niezwiązaną z wykonywaniem obowiązków pracowników administracji rządowej i samorządowej,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2014 - 2020 – ma na celu poprawę konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich. W ramach działań rewitalizacyjnych pozyskiwane fundusze będą przeznaczane na realizację szóstego priorytetu unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020 - zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich,
- Środki organizacji pozarządowych – oczekuje się, że będą to niewielkie środki finansowe pozyskiwane w formie mikrograntów na małe projekty, spełniające konkretne oczekiwania, budujące społeczny kapitał zmian i tożsamość lokalną.

9. MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH

KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Zaproponowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne, zarówno te podstawowe, jak i uzupełniające, zaplanowane zostały w taki sposób, aby nie dopuścić do przenoszenia zidentyfikowanych problemów na inne obszary bądź też do występowania niepożądanych efektów społecznych np. takich jak wykluczenie. Ponadto prowadzone będą działania ukierunkowane na integrację społeczną oraz poprawienie jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych. Kształt obszarów

rewitalizacji oraz charakter projektów mają na celu wywieranie pozytywnego wpływu nie tylko na obszar rewitalizowany, ale także na pozostałą część obszaru zdegradowanego oraz resztę gminy.

Projekty rewitalizacyjne realizowane będą na obszarze rewitalizacji w miejscowościach Drozdowo, Starnin oraz Rymań. Działania te mają wspólny cel: podniesienie jakości życia mieszkańców oraz ich zaangażowania w życie społeczności lokalnej poprzez działania społeczne wsparte działaniami inwestycyjnymi.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMAWA

Proponowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne zaprojektowane zostały w taki sposób, aby dopełniały się wzajemnie pod względem tematycznym, dzięki czemu program rewitalizacji będzie oddziaływał na podobszary rewitalizacji we wszystkich aspektach. Zaplanowane działania mają przede wszystkim spełniać wyznaczone kierunki działań, które pozwolą osiągnąć cele strategiczne, a tym samym umożliwić rozwój społeczno – gospodarczy Gminy Rymań.

Realizowane w ramach Programu Rewitalizacji projekty będą oddziaływały na wszystkie sfery rozwoju społeczno – gospodarczego podobszarów rewitalizacji w Gminie Rymań.

- Na sferę społeczną będą wpływać projekty: „Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych z podobszarów rewitalizacji” (ograniczenie zjawiska bezrobocia), „Organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży (ograniczenie problemów wychowawczo – opiekuńczych, uzależnienia, przestępczości wśród młodocianych, aktywizacja społeczna młodego pokolenia), „Aktywizacja fizyczna i społeczna seniorów” (ograniczenie problemów wynikających ze starości, integracja społeczności lokalnej), „Organizacja działań integracyjnych” (ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego, integracja społeczności lokalnej), „Prowadzenie działań aktywizujących i integracyjnych na podobszarze rewitalizacji w Starninie (ograniczenie wykluczenia społecznego, integracja mieszkańców, zmniejszenie konfliktów między młodym a starym pokoleniem);

- Na sferę gospodarczą będzie wpływał projekt: „Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych z podobszarów rewitalizacji” (ograniczenie zjawiska bezrobocia, wsparcie sektora MŚP, zwiększenie przedsiębiorczości mieszkańców);
- Na sferę przestrzenno – funkcjonalną będą wpływać projekty: „Remont i modernizacja stadionu w Rymaniu oraz odnowa i zagospodarowanie otaczającego go terenu”, „Kompleksowe zagospodarowanie terenu między szkołą podstawową a ośrodkiem zdrowia”, „Zagospodarowanie terenu przy ul. Polnej”, „Odnowa przestrzeni między ulicami Krótką, Wiejską i Koszalińską”, „Podniesienie jakości infrastruktury drogowej”, „Zagospodarowanie terenów wokół stawu na miejsce integracji”, „Rozbudowa bazy infrastrukturalnej na cele społeczne” (zmniejszenie degradacji przestrzeni podobszarów rewitalizacji oraz podniesienie jej jakości poprzez przeprowadzenie remontów, modernizacji oraz zagospodarowania przestrzeni);
- Na sferę techniczną wpływ będzie mieć projekt „Odnowa przestrzeni między ulicami Krótką, Wiejską i Koszalińską” poprzez termomodernizację budynku Stacji Obsługi oraz projekt „Przekształcenie budynku szkoły na mieszkania komunalne” poprzez zwiększenie zasobów mieszkań komunalnych Gminy;
- Na sferę środowiskową wpływ będą mieć projekty „Kształtowanie postaw proekologicznych” oraz „Popularyzacja wykorzystania OZE” (prowadzenie działań edukacyjnych i informacyjnych, zwiększenie wykorzystania OZE).

Poniżej przedstawiono w formie graficznej, które projekty realizują poszczególne cele i kierunki programu rewitalizacji.

Tabela 41: Powiązania między celami i kierunkami programu rewitalizacji a zaplanowanymi projektami

Nazwa projektu	Cel strategiczny: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu		Cel strategiczny: Podniesienie jakości przestrzeni publicznej			
	Kierunek: Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych	Kierunek: Integracja społeczności lokalnych oraz podniesienie jakości ich życia	Kierunek: Stworzenie atrakcyjnych miejsc spędzania czasu wolnego	Kierunek: Odnowa zdegradowanych obiektów poprzez remonty i modernizacje	Kierunek: Zwiększenie bezpieczeństwa drogowego poprzez inwestycje w infrastrukturę drogową	Kierunek: Podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska
Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych z podobszarów rewitalizacji						
Organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży						
Aktywizacja fizyczna i społeczna seniorów						
Kształtowanie postaw proekologicznych						
Remont i modernizacja						

stadionu w Rymaniu oraz odnowa i zagospodarowanie otaczającego go terenu						
Kompleksowe zagospodarowanie terenu między szkołą podstawową a ośrodkiem zdrowia						
Zagospodarowanie terenu przy ul. Polnej						
Odnowa przestrzeni między ulicami Krótką, Wiejską i Koszalińską						
Podniesienie jakości infrastruktury drogowej – centrum przesiadkowe						
Popularyzacja wykorzystania OZE						
Zagospodarowanie terenów wokół stawu na						

miejsce integracji						
Organizacja działań integracyjnych						
Przekształcenie budynku szkoły na mieszkania komunalne						
Rozbudowa bazy infrastrukturalnej na cele społeczne						
Prowadzenie działań aktywizujących i integracyjnych na podobszarze rewitalizacji w Starninie						

Źródło: opracowanie własne

W programie rewitalizacji Gminy Rymań występują również projekty zintegrowane, tj. łączące działania o charakterze społecznym (tzw. projekty „miękkie”) oraz inwestycyjnym (tzw. projekty „twarde”). Są to:

- „Organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży” jest zintegrowany z projektem „Aktywizacja fizyczna i społeczna seniorów” poprzez prowadzenie wspólnych zajęć dla młodego i starego pokolenia oraz z projektami inwestycyjnymi: „Zagospodarowanie terenów wokół stawu na miejsce integracji”, „Remont i modernizacja stadionu w Rymaniu oraz odnowa i zagospodarowanie otaczającego go terenu” – w ramach projektów inwestycyjnych powstanie baza infrastrukturalna, na której następnie będą się odbywać działania społeczne;
- „Aktywizacja fizyczna i społeczna seniorów” jest zintegrowany z projektem „Organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży” poprzez prowadzenie wspólnych zajęć dla starego i młodego pokolenia oraz z projektami inwestycyjnymi: „Zagospodarowanie terenów wokół stawu na miejsce integracji”, Remont i modernizacja stadionu w Rymaniu oraz odnowa i zagospodarowanie otaczającego go terenu”, „Rozbudowa bazy infrastrukturalnej na cele społeczne” - w ramach projektów inwestycyjnych powstanie baza infrastrukturalna, na której następnie będą się odbywać działania społeczne;
- „Popularyzacja wykorzystania OZE” jest zintegrowany z projektami „Kompleksowe zagospodarowanie terenu między szkołą podstawową a ośrodkiem zdrowia” oraz „Zagospodarowanie przestrzeni między ulicami Krótką, Wiejską i Koszalińską” – w trakcie przeprowadzania prac budowlanych w ramach dwóch ostatnich projektów na powstałych i remontowanych obiektach zamontowane zostaną ogniwa fotowoltaiczne w ramach projektu uzupełniającego;
- „Zagospodarowanie terenów wokół stawu na miejsce integracji” jest zintegrowany z projektami „Organizacja zajęć integracyjnych”, „Organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży” oraz „Aktywizacja fizyczna i społeczna seniorów” – komplementarność projektów polega na zapewnieniu bazy infrastrukturalnej w ramach projektu inwestycyjnego, na której następnie będą prowadzone działania społeczne w ramach projektów „miękkich”;

- „Rozbudowa bazy infrastrukturalnej na cele społeczne” jest zintegrowany z projektami „Prowadzenie działań aktywizujących i integracyjnych na podobszarze rewitalizacji w Starninie” oraz „Aktywizacja fizyczna i społeczna seniorów” - komplementarność projektów polega na zapewnieniu bazy infrastrukturalnej w ramach projektu inwestycyjnego, na której następnie będą prowadzone działania społeczne w ramach projektów „miękkich”.

Macierz powiązań między projektami przedstawia się następująco:

Tabela 42: Macierz powiązań między projektami rewitalizacyjnymi

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1															
2															
3															
4															
5															
6															
7															
8															
9															
10															
11															
12															
13															
14															

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO – INSTYTUCJONALNA

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna zapewniona jest dzięki odpowiednim zaprojektowaniu systemu zarządzania programem rewitalizacji. Wymaga zapewnienia efektywnego współdziałania różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. Komplementarność ta zapewniona zostanie przez system zarządzania programem, oparty na strukturach Zespołu ds. Rewitalizacji, którego trzon stanowią będą pracownicy Urzędu Gminy Rymań.

System ten zapewni ponadto partycypację interesariuszy procesu rewitalizacji, która została szczegółowo opisana w rozdziałach 11: „System wdrażania programu rewitalizacji” oraz 12: „System monitoringu i oceny skuteczności działań”.

Procedura tworzenia i realizacji założeń programu rewitalizacji jest taka sama jak w przypadku innych dokumentów gminnych. Model zarządzania strategicznego Gminy Rymań jest zgodny z podstawowymi zasadami planowania strategicznego, który w literaturze jest przedstawiany jako cykl: analiza (diagnoza) → planowanie → wdrażanie → ocena → korekta i aktualizacja planów. Zgodnie z powyższym dla każdego dokumentu opracowanego dla gminy, w tym niniejszego programu rewitalizacji, sporządzono diagnozę stanu gminy, która pozwala na określenie problemów występujących na terytorium jednostki oraz stanowi punkt wyjścia do tworzenia założeń programowych. Na etapie planowania prowadzona jest współpraca różnych podmiotów: pracowników Urzędu Gminy, instytucji publicznych i prywatnych, mieszkańców i innych. Podczas warsztatów, konsultacji specjalnie powołany zespół ds. opracowania dokumentu strategicznego (dalej nazywany Zespołem) przedstawia dotychczasowe ustalenia, proponowane działania oraz prowadzi dyskusje. Zebrane uwagi są następnie uwzględniane w projekcie dokumentu.

Po opracowaniu i uchwaleniu programu strategicznego następuje procedura jego wdrażania, realizacji, monitorowania i ewaluacji, która spoczywa gestii Wójta Gminy Rymań wspieranego przez powołany wcześniej zespół.

Dzięki wiedzy pracowników Urzędu Gminy na temat wprowadzanych w Gminie programów i uchwał oraz sposobów i zakresu ich realizacji, możliwe będzie takie dobieranie projektów, aby spełniały one wszystkie wymagania prawne oraz uzupełniały się pod względem tematycznym, przestrzennym i czasowym.

KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

Gmina Rymań dzięki otrzymanemu wsparciu finansowemu z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 mogła zrealizować przedsięwzięcia takie jak:

1. „Wykonanie placu zabaw dla dzieci w Skrzydłowie”
2. „Zakup i montaż systemu fotowoltaicznego w sali wiejskiej w Kinowie”
3. „Remont podłogi w sali wiejskiej w Gorawinie”
4. „Remont podłogi w sali wiejskiej w Rzesznikowie”
5. „Zakup wyposażenia na halę widowiskowo - sportową w Rymaniu”
6. „Uruchomieniem infokiosku internetowego wraz z remontem istniejącej nawierzchni i zagospodarowaniem placu postojowego w miejscowości Rymań”.

Komplementarność z powyższych z projektami rewitalizacyjnymi zostanie zapewniona poprzez zachowanie ciągłości tematycznej. Z wymienionymi powyżej działaniami będą komplementarne następujące projekty rewitalizacyjne:

1. „Remont i modernizacja stadionu w Rymaniu oraz odnowa i zagospodarowanie otaczającego go terenu” poprzez remont i modernizację obiektu użyteczności publicznej (stadion) oraz budowę placu zabaw dla dzieci;
2. „Podniesienie jakości infrastruktury drogowej” poprzez remont nawierzchni dróg oraz budowę parkingu z pętlą autobusową;
3. „Popularyzacja wykorzystania OZE” – kontynuacja zachęcania mieszkańców do montowania instalacji OZE poprzez zakup i montaż systemów fotowoltaicznych.

KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Komplementarność źródeł finansowanie zostanie zapewniona poprzez połączenie wsparcia finansowego z Unii Europejskiej (z EFRR, EFS) oraz źródeł publicznych i prywatnych.

W ramach Europejskiego Funduszu Społecznego gmina może otrzymać pomoc ukierunkowaną na:

1. Wsparcie dla liderów i animatorów lokalnych,

2. Organizowanie grup samopomocowych, grup wsparcia i grup edukacyjnych,
3. Wzmacnianie kompetencji społecznych i zawodowych,
4. Wsparcie inicjatyw partnerskich oraz tworzenie nowych i wzmacnianie funkcjonujących partnerstw lokalnych.

W ramach wsparcia uzupełniającego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na działania takie jak:

1. Zagospodarowanie przestrzeni miejskich, w tym przebudowa i remont obiektów wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, przyczyniające się do likwidacji istotnych problemów gospodarczych lub społecznych na obszarze rewitalizowanym,
2. Remont zdegradowanych budynków wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia przyczyniające się do likwidacji istotnych problemów gospodarczych lub społecznych na obszarze rewitalizowanym.

Wśród źródeł publicznych można wyróżnić:

1. Budżet Gminy,
2. Programy rządowe,
3. Fundusze celowe,
4. Programy i fundusze wojewódzkie,
5. Fundusze europejskie zdefiniowane w programach operacyjnych województwa i krajowych.

Do środków prywatnych zaliczają się:

1. Kredyty i pożyczki,
2. Leasing,
3. Emisja obligacji komunalnych,
4. Gwarancje bankowe,
5. Środki własne inwestorów prywatnych.

10. MECHANIZMY WŁĄCZENIA PODMIOTÓW I GRUP W PROCES REWITALIZACJI

Ważnym elementem każdego programu rewitalizacji jest aktywne włączenie zainteresowanych podmiotów: mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych zainteresowanych grup w proces rewitalizacji.

Konsultacje społeczne przeprowadzono na podstawie Uchwały nr VIII/41/15 Rady Gminy Rymań z dnia 29 czerwca 2015 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Rymań.

W celu pogłębienia diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych o opinie i uwagi mieszkańców Gminy Rymań przeprowadzono badanie ankietowe. Było ono skierowane do wszystkich osób pełnoletnich zamieszkujących na terenie Gminy Rymań oraz do przedstawicieli organizacji pozarządowych obejmujących terenem działania Gminę Rymań jak również do innych podmiotów społeczno – gospodarczych, których interes wiązał się z przedmiotem konsultacji społecznych. Kwestionariusze ankiet były dostępne w Urzędzie Gminy Rymań w pokoju nr 8, na stronie internetowej Gminy www.ryman.pl oraz były rozdawane mieszkańcom przez ich sołtysów. Wypełnione kwestionariusze można było złożyć osobiście w Sekretariacie w Urzędzie Gminy lub wysłać pocztą tradycyjną albo elektroniczną na adres k.usarek@ryman.pl.

Badanie ankietowe rozpoczęło się 28 grudnia 2016 r. a zakończyło 13 stycznia 2017 r. W jego wyniku do Urzędu Gminy wpłynęło 19 ankiet. Wszyscy respondenci byli mieszkańcami Gminy Rymań. W badaniu wzięło udział 13 kobiet (68,42%) oraz 6 mężczyzn (31,58%). Największy udział ankietowanych stanowiły osoby w przedziale wiekowym 26 – 45 lat (52,63%), a następnie 46 – 60 lat (42,11%). Jedna osoba znajdowała się w wieku 61 lat i więcej, nikt z ankietowanych nie miał mniej niż 25 lat. 94,74% badanych było osobami pracującymi, a jedna osoba była przedsiębiorcą.

Respondenci zostali poproszeni o wypełnienie 7 stronicowego kwestionariusza podzielonego na kilka części: rozwój przedsiębiorczości i efektywności rolnictwa, infrastruktura drogowa i komunikacja, infrastruktura techniczna, dostęp do usług społecznych oraz zaangażowanie mieszkańców

w sprawy lokalne, atrakcyjność turystyczna Gminy, oferta spędzania czasu wolnego, kultura, edukacja, środowisko i przestrzeń. Badani udzielali odpowiedzi w skali 1 – 5, gdzie 1 – bardzo źle, 2 – źle, 3 – przeciętnie („jest dobrze, ale mogłoby być znacznie lepiej”), 4 – dobrze, 5 – bardzo dobrze. Ankietowani zostali również poproszeni o wskazanie najważniejszych ich zdaniem inwestycji, które powinny być zrealizowane do 2020 r.

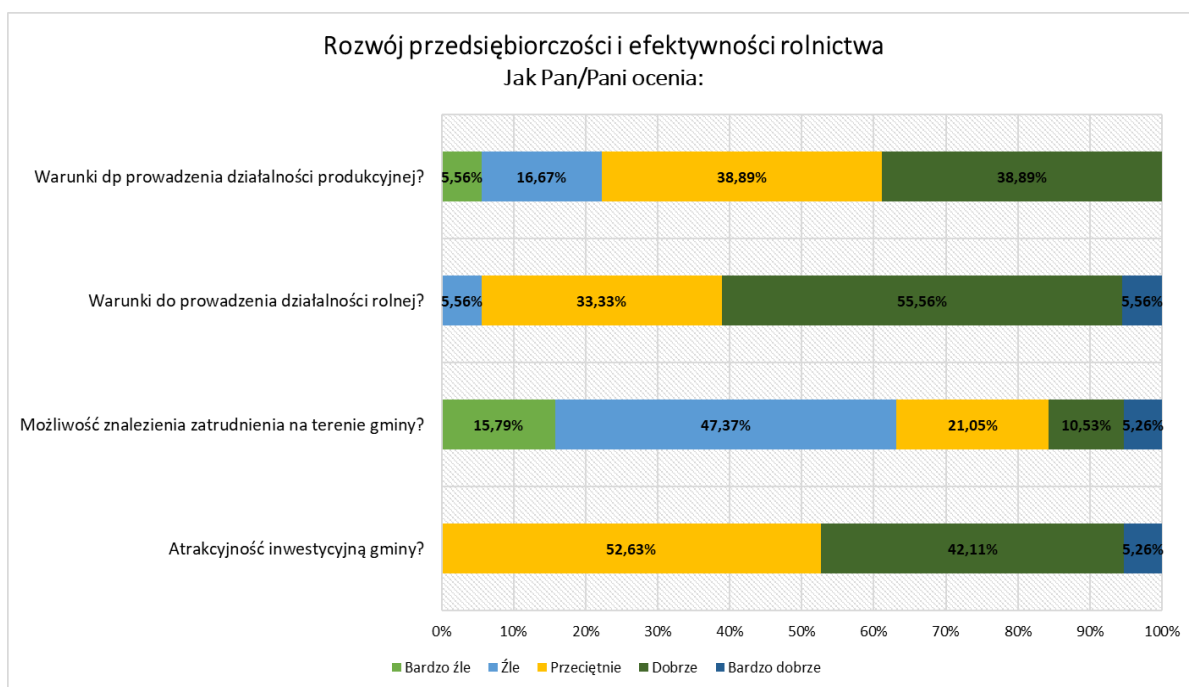
Należy podkreślić, że wyniki badania ankietowego ze względu na bardzo małą liczbę odpowiedzi nie są reprezentatywne i mają tylko charakter indykacyjny (orientacyjny).

W pierwszym pytaniu badani zostali zapytani o atrakcyjność inwestycyjną Gminy Rymań. 52,63% osób określiło ją jako przeciętną, a 42,11% jako dobrą. Tylko jedna osoba określiła atrakcyjność inwestycyjną Gminy jako bardzo dobrą, ale nikt nie ocenił ją jako złą lub bardzo złą. Jeden z respondentów napisał, że jedną z przyczyn niższej atrakcyjności inwestycyjnej Gminy może być duża odległość od miasta.

Nie najlepiej oceniany jest lokalny rynek pracy. Większość respondentów (47,37%) ocenia możliwości znalezienia zatrudnienia na terenie Gminy jako złe, a 15,79% respondentów określa je jako bardzo złe. Nieco ponad 1/5 ankietowanych (21,05%) oceniło możliwości znalezienia zatrudnienia jako przeciętne, a w sumie 3 osoby (15,79%) określiło je jako dobre lub bardzo dobre. Pojawiła się również uwaga, że możliwości uzyskania zatrudnienia na terenie Gminy są niskie z powodu braku wolnych miejsc pracy.

Jako że Gmina Rymań posiada zdecydowanie rolniczy charakter poproszono respondentów o ocenie warunków do prowadzenia działalności rolnej. Najczęściej określano je jako dobre (55,56%) lub przeciętne (33,33%). Jedna osoba uznała warunki do prowadzenia działalności rolnej w Gminie jako bardzo dobre, a jedna osoba jako złe.

Nieco gorzej ankietowani ocenili warunki do prowadzenia działalności produkcyjnej – uznawano je najczęściej jako dobre (38,89%) lub przeciętne (38,89%), ale kilku respondentów określiło je jako złe (16,67%), a jedna osoba jako bardzo złe. Żaden z ankietowanych nie uznał warunków do prowadzenia działalności produkcyjnej jako bardzo dobrych.

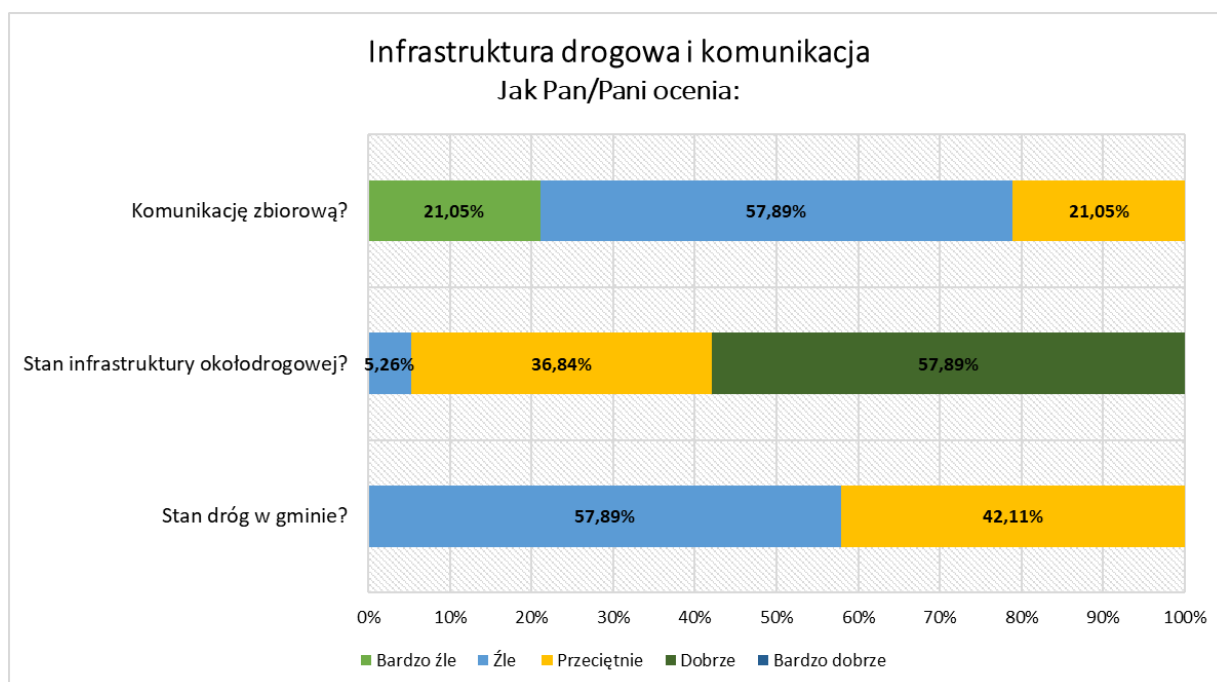

Wykres 2: Udział procentowy odpowiedzi na zestaw pytań dotyczących rozwoju przedsiębiorczości i efektywności rolnictwa w Gminie Rymań

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

Uwagi ze strony samorządu gminnego wymaga również kwestia infrastruktury drogowej. 57,89% respondentów źle ocenia stan dróg w Gminie, a 42,11% ocenia je jako przeciętne. Lepiej oceniana jest infrastruktura okołodrogowa (chodniki, oświetlenie, ścieżki rowerowe) – 57,89% ankietowanych ocenia je dobrze, 36,84% przeciętnie, jedna osoba uznała stan infrastruktury okołodrogowej jako zły.

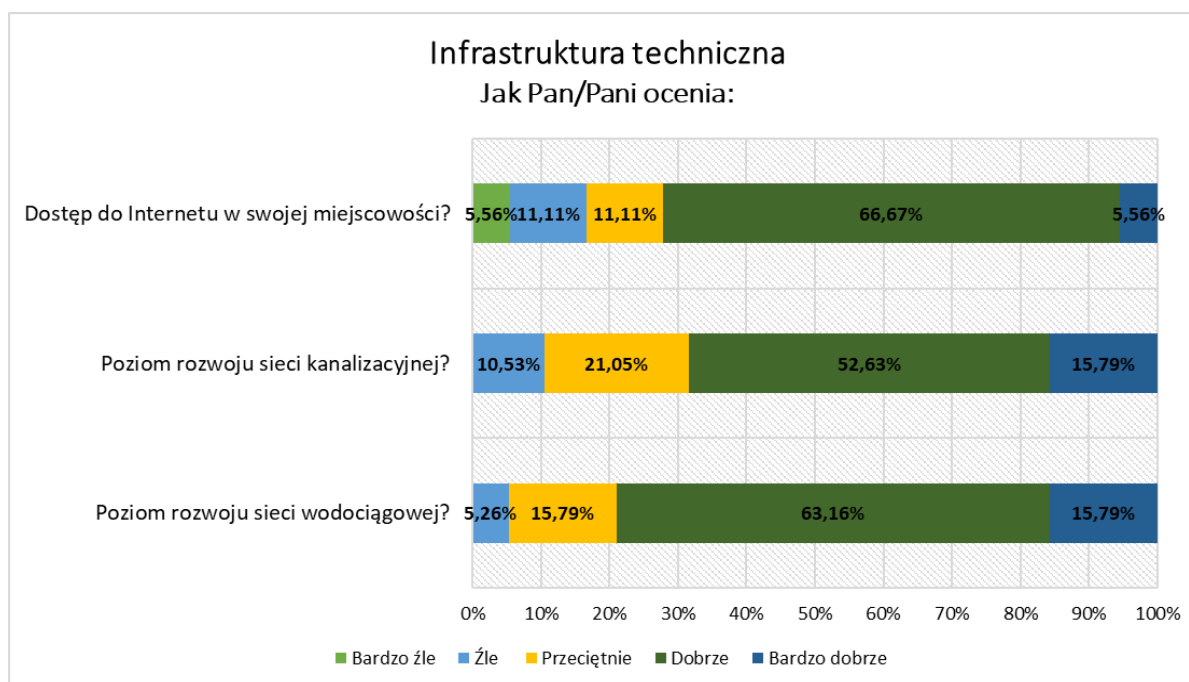
Z kolei bardzo negatywnie respondenci ocenili komunikację zbiorową w Gminie. Najczęściej udzielano odpowiedzi „źle” (57,89%), a następnie „bardzo źle” (21,05%) i „przeciętnie” (21,05%). Jeden z ankietowanych dodał uwagę, że negatywna ocena komunikacji zbiorowej wynika ze zbyt małej liczby połączeń.

Wykres 3: Udział procentowy odpowiedzi na zestaw pytań dotyczących infrastruktury drogowej i komunikacji w Gminie Rymań

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

Osoby biorące udział w badaniu ankietowym stosunkowo pozytywnie oceniają infrastrukturę techniczną. Większość respondentów ocenia poziom rozwoju sieci wodociągowej dobrze (63,16%) oraz bardzo dobrze (15,79%) i przeciętnie (15,79%). Poziom rozwoju sieci kanalizacyjnej był najczęściej oceniany jako dobry (52,63%) lub przeciętny (21,05%) i bardzo dobry (15,79%). W sumie 72,22% badanych dobrze lub bardzo dobrze ocenia odstęp do Internetu w swojej miejscowości. Taka sama liczba osób uznała, że jest on przeciętny (11,11%) lub zły (11,11%), a jedna osoba określiła go jako bardzo zły.

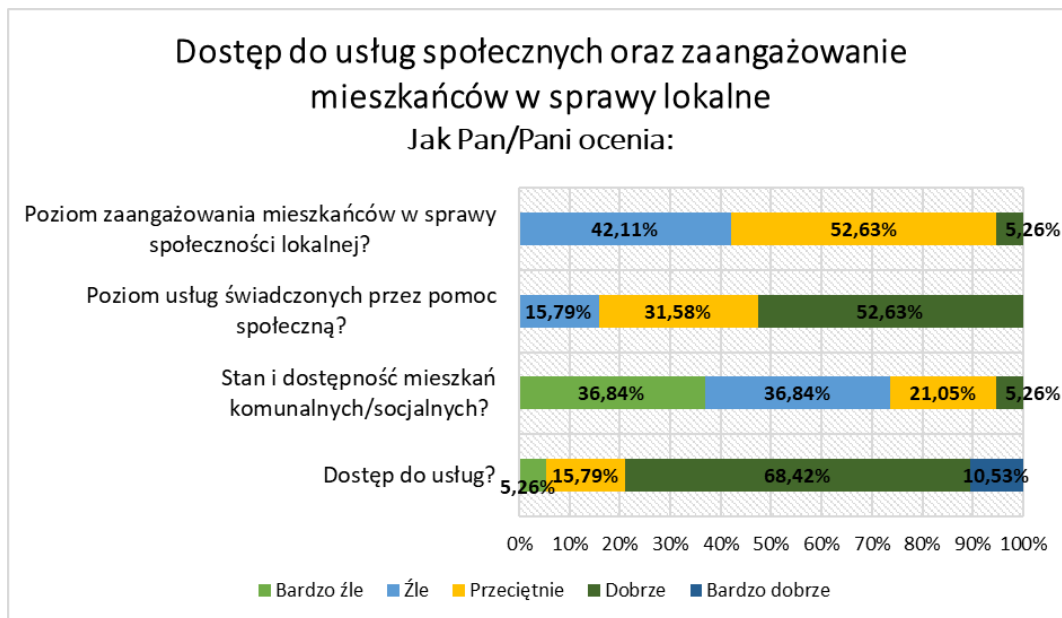
Wykres 4: Udział procentowy odpowiedzi na zestaw pytań dotyczących infrastruktury technicznej w Gminie Rymań

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

Dostęp do usług społecznych na terenie Gminy Rymań był oceniany raczej pozytywnie – 68,42% ankietowanych uznaje, że dostęp do usług jest dobry, 15,79%, że przeciętny, a 10,53% że bardzo dobry. Jedna osoba określiła go jako bardzo zły. Dostępność do usług związanych z ochroną zdrowia była przez 47,37% ankietowanych oceniona jako dobra, a przez 26,32% badanych jako przeciętna. 15,79% osób określiło dostępność do usług ochrony zdrowia jako złą, a 10,53% osób jako bardzo dobrą. Z kolei bardzo negatywnie zostały ocenione stan i dostępność do obiektów wykorzystywanych na potrzeby mieszkań komunalnych i socjalnych – w sumie 73,68% ankietowanych udzieliło odpowiedzi „bardzo źle” lub „źle”, a 21,05% osób zaznaczyło odpowiedź „przeciętnie”. Tylko 1 osoba oceniła stan i dostępność tych obiektów jako bardzo dobry.

Pozostałe kwestie społeczne były przez respondentów różnie oceniane. 52,63% osób poproszonych o określenie poziomu zaangażowania mieszkańców w sprawy społeczności lokalnej oceniło go jako przeciętny, a 42,11% jako zły (niski). Tylko jedna osoba oceniła poziom zaangażowania mieszkańców Gminy w sprawy lokalne jako dobry (wysoki).

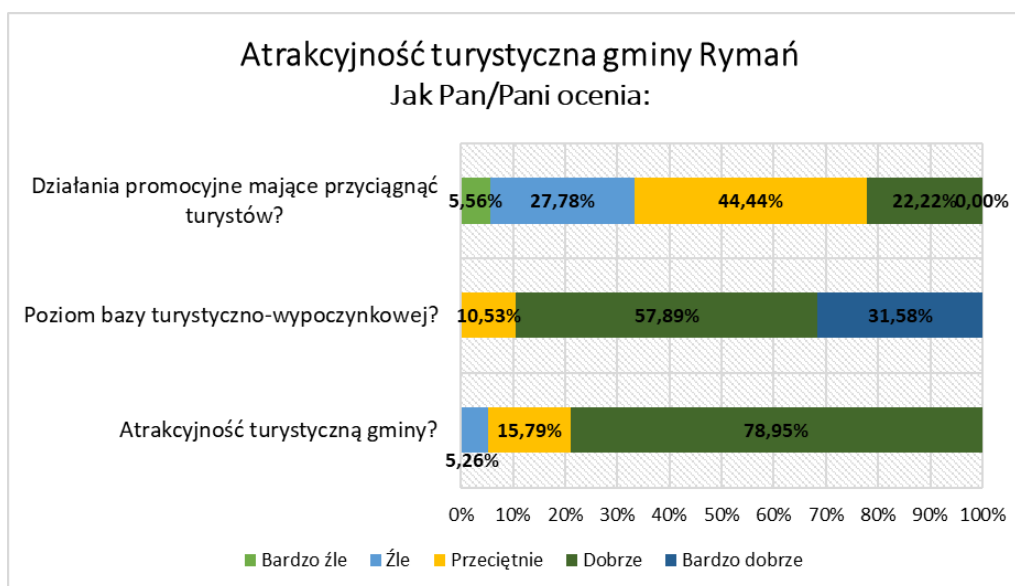
W przypadku świadczonych w Gminie usług z zakresu pomocy społecznej respondenci oceniali, że są one świadczone na dobrym, wysokim poziomie (52,63%) lub przeciętnym (31,58%), natomiast 3 osoby (15,79%) poziom świadczonych usług jako zły (niski).

Wykres 5: Udział procentowy odpowiedzi na pytania dotyczące dostępu do usług społecznych oraz zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne w Gminie Rymań

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

Ze względu na położenie Gminy w bliskiej odległości od morza oraz posiadane zasoby naturalne Gmina Rymań posiada warunki do rozwoju turystyki. Zapytani o atrakcyjność turystyczną Gminy respondenci określili ją w zdecydowanej większości jako dobrą (78,95%), a pojedyncze osoby oceniły atrakcyjność turystyczną Gminy jako przeciętną (15,79% - 3 osoby) i złą (niską) (5,26% - 1 osoba). Również poziom bazy turystyczno – wypoczynkowej był oceniany pozytywnie: 57,89% ankietowanych udzieliło odpowiedzi „dobrze”, a 31,58% osób „bardzo dobrze”. Działania promocyjne jakie podejmują władze gminne w celu przyciągnięcia turystów były w badaniu oceniane jako przeciętne (44,44%), a następnie jako złe (27,78%) i dobre (22,22%).

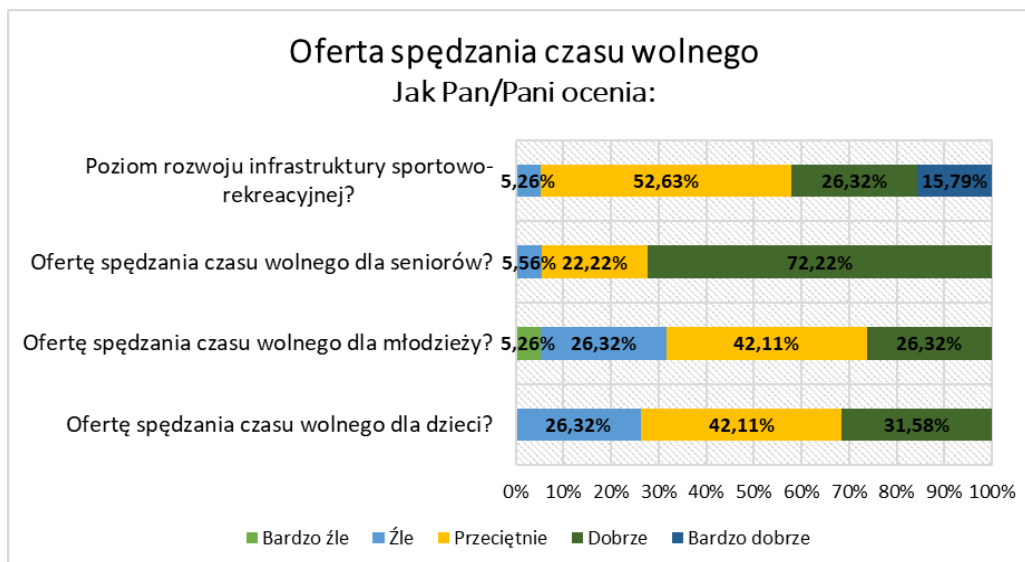
Wykres 6: Udział procentowy odpowiedzi na pytania dotyczące atrakcyjności turystycznej Gminy Rymań

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

Kolejny zestaw pytań dotyczył oferty spędzania czasu wolnego skierowanej do dzieci, młodzieży i dorosłych. 42,11% osób biorących udział w ankiecie określiło ofertę spędzania czasu wolnego dla dzieci jako przeciętną, 31,58% jako dobrą, a 26,32% jako złą. W przypadku oferty spędzania wolnego czasu dla młodzieży najczęściej padały odpowiedzi „przeciętna” (42,11%) oraz „zła” (26,32%) i dobra (26,32%). Jedna osoba oceniła ofertę skierowaną do młodzieży jako bardzo złą. Najlepiej oceniano ofertę skierowaną do seniorów: 72,22% respondentów uważa że jest ona dobra, 22,22% osób, że jest przeciętna, a jedna osoba że jest zła.

Poziom rozwoju infrastruktury sportowo- rekreacyjnej na terenie Gminy Rymań był najczęściej oceniany przez respondentów jako przeciętny (52,63%) lub dobry (26,32%), choć jedna osoba określiła go jako zły.

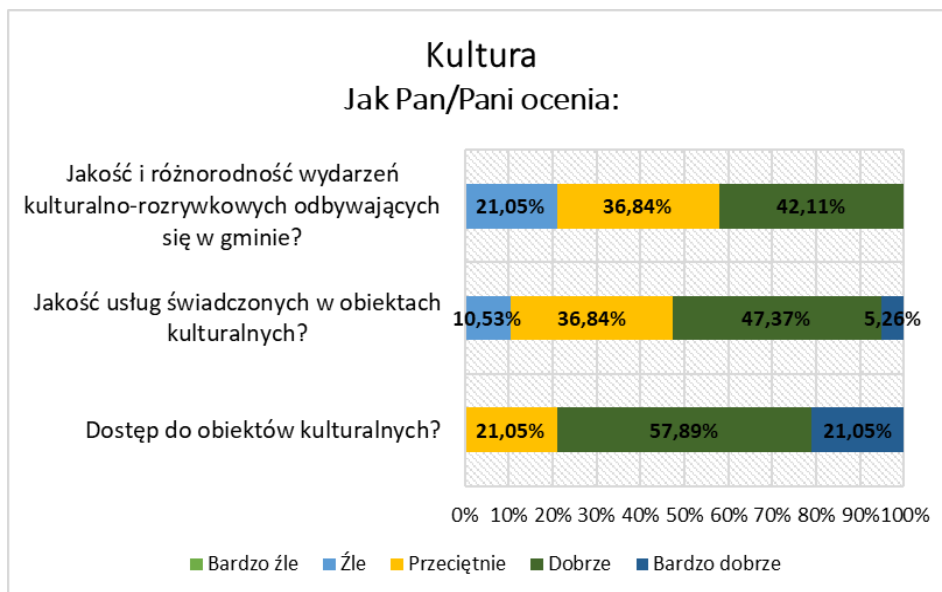

Wykres 7: Udział procentowy odpowiedzi na pytania dotyczące oferty spędzania czasu wolnego na terenie Gminy Rymań

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

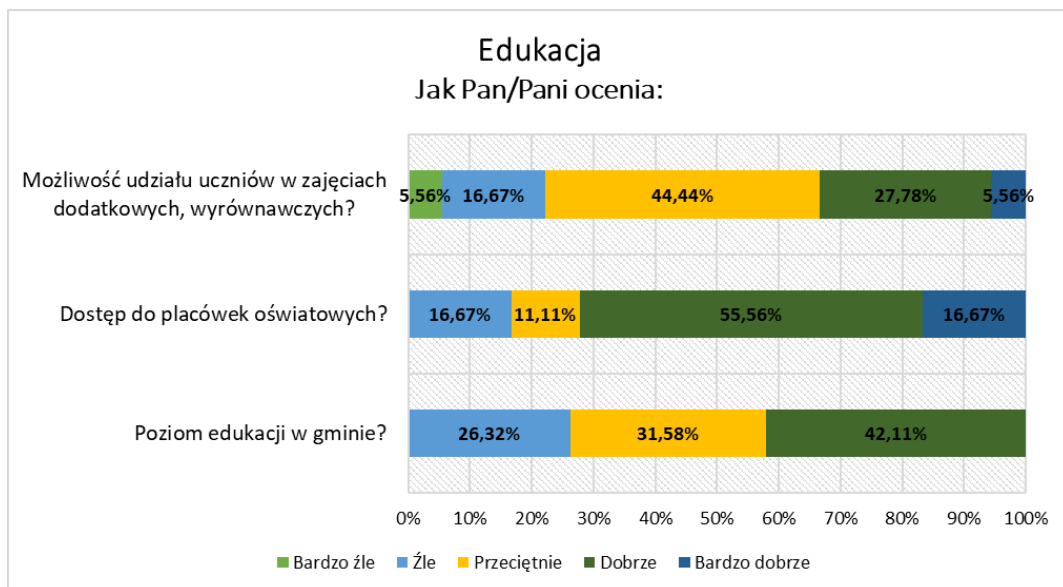
Dostęp do obiektów kulturalnych na terenie Gminy Rymań został przez respondentów oceniony jako dobry (57,89%) oraz przeciętny (21,05%) lub bardzo dobry (21,05%). Stosunkowo dobrze oceniono również jakość usług kulturalnych świadczonych w tych obiektach – 47,37% ankietowanych zaznaczyło odpowiedź „dobrze” a 36,84% „przeciętnie”. 2 osoby (10,53%) określiło jakość świadczonych usług kulturalnych źle, a jedna osoba (5,26%) bardzo dobrze. Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno – rozrywkowych odbywających się na terenie Gminy była oceniana w większości dobrze (42,11%) lub przeciętnie (36,84%), choć 4 osoby (21,05%) udzieliło odpowiedzi, że jest ona zła.

Wykres 8: Udział odpowiedzi dotyczących kultury w Gminie Rymanów

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

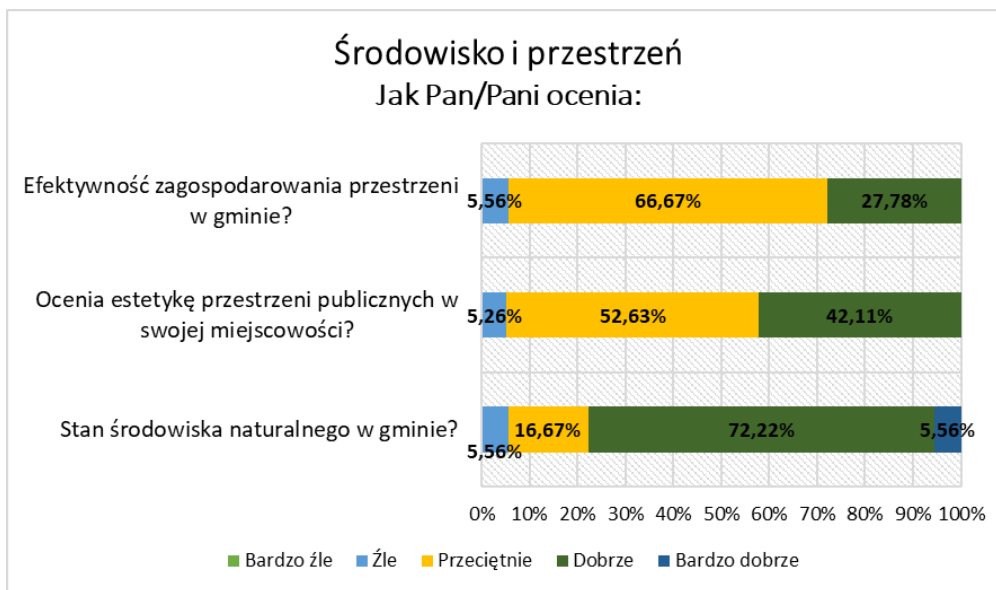
W zestawie pytań dotyczących edukacji na terenie Gminy Rymanów skupiono się na 3 aspektach: dostępności do placówek oświatowych, poziomu edukacji w tych placówkach oraz możliwości udziału uczniów w zajęciach dodatkowych, wyrównawczych. Dostępność do szkół była oceniana dobrze (55,56%) lub bardzo dobrze (16,67%), ale pojawiły się również opinie, że jest ona przeciętna (11,11%) i zła (16,67%). Poziom edukacji w Gminie był najczęściej oceniany jako dobry (wysoki) (42,11%) lub przeciętny (31,58%), ponad ¼ ankietowanych określiła go jako zły (niski) (26,32%). Możliwość skorzystania z zajęć dodatkowych, wyrównawczych przez uczniów jest określana najczęściej jako przeciętna (44,44%) lub dobra (27,78%).

Wykres 9: Udział procentowy odpowiedzi na pytania dotyczące edukacji w Gminie Rymań

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

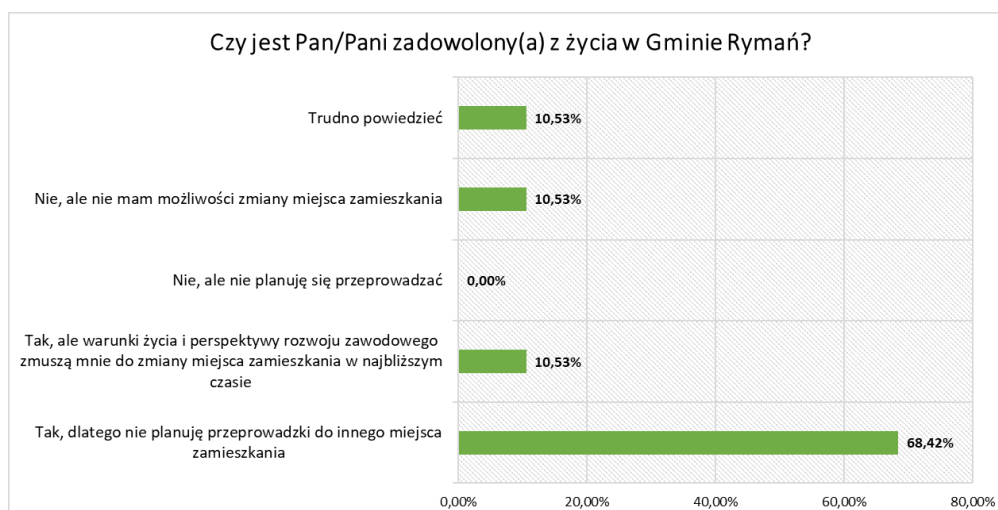
W pytaniach odnoszących się do środowiska i przestrzeni w Gminie Rymań poproszono badanych o udzielenie odpowiedzi jak oceniają estetykę przestrzeni publicznych w swojej miejscowości – większość osób oceniło ją jako przeciętną (52,63%) lub dobrą (42,11%), choć jedna osoba udzieliła odpowiedzi zła. Stan środowiska naturalnego był oceniany najczęściej pozytywnie (72,22% odpowiedzi „dobrze”) lub przeciętnie (16,67%). Efektywność zagospodarowania przestrzeni w Gminie (tj. sposób wykorzystania przestrzeni pod różne funkcje) był określany najczęściej jako przeciętny (66,67%) lub dobry (27,78%).

Wykres 10: Udział procentowy odpowiedzi na pytania dotyczące środowiska i przestrzeni w Gminie Rymanów

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

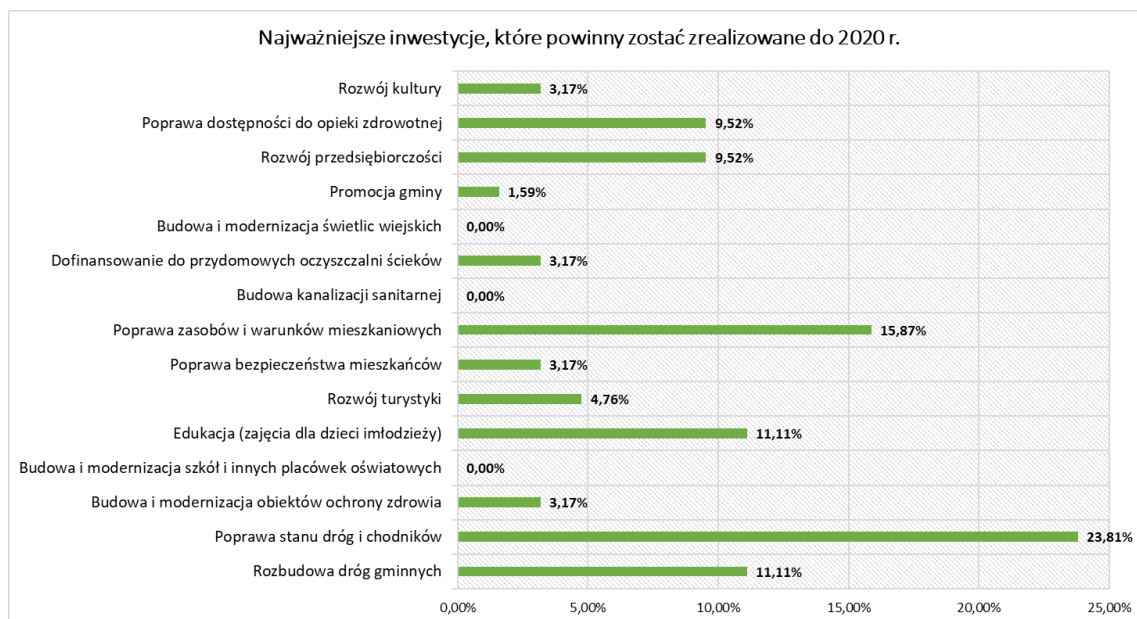
Większość badanych osób jest zadowolonych z życia w Gminie Rymanów i nie planuje przeprowadzki (68,42%). Dwie osoby (10,53%) są zadowolone z życia w Gminie, ale warunki życia i perspektywy rozwoju zawodowego zmuszą je do zmiany miejsca zamieszkania w najbliższym czasie. Kolejne dwie osoby (10,53%) nie są zadowolone z życia w Gminie, ale nie mają możliwości zmiany miejsca zamieszkania. Następne dwie osoby (10,53%) nie były w stanie określić czy są zadowolone z życia w Gminie Rymanów czy nie.

Wykres 11: Udział procentowy odpowiedzi na pytanie o zadowolenie z życia w Gminie Rymanów

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

W ostatnim pytaniu poproszono respondentów o wskazanie, które inwestycje ich zdaniem powinny zostać zrealizowane do 2020 r. Najczęściej wskazywano na poprawę stanu dróg i chodników (23,81%), a następnie poprawę zasobów i warunków mieszkaniowych (15,87%), rozbudowę dróg gminnych (11,11%) oraz poprawę w zakresie edukacji i zajęć dla dzieci i młodzieży (11,11%). Jeden z respondentów zaproponował również stworzenie klubu sportowego dla dzieci i młodzieży.

Wykres 12: Udział procentowy odpowiedzi na pytanie o najważniejsze inwestycje, które powinny być zrealizowane do 2020 r. na terenie Gminy Rymań

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

Wyniki badań ankietowych w większości przypadków są zgodne lub zbliżone do wniosków wyciągniętych z przeprowadzonej diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych. Według wyników ankiety w Gminie Rymań w pierwszej kolejności należy podjąć działania związane z⁵:

- Zwiększeniem liczby miejsc pracy i podniesieniem poziomu zatrudnienia,
- Poprawą stanu dróg,
- Zwiększeniem liczby połączeń komunikacji zbiorowej,
- Zwiększeniem liczby i poprawą stanu istniejących mieszkań komunalnych i socjalnych,

⁵ Aspekty, które uczestnicy badania ankietowego ocenili jako złe lub bardzo złe.

- Zachęceniem mieszkańców do większej aktywności i zaangażowania w sprawy lokalne.

W dalszej kolejności należałoby podjąć działania związane z⁶:

- Zwiększeniem atrakcyjności inwestycyjnej Gminy,
- Rozszerzeniem działań promujących Gminę Rymań pod względem turystycznym,
- Rozszerzeniem oferty spędzania czasu wolnego, szczególnie dla dzieci i młodzieży, w tym zwiększyć liczbę zajęć pozalekcyjnych,
- Podejmowaniem działań mających na celu poprawę zagospodarowania przestrzennego, estetyki przestrzeni publicznych oraz obiektów użyteczności publicznej.

Najbardziej zauważalna różnica pojawiła się w przypadku oceny jakości przestrzeni publicznej – osoby uczestniczące w badaniu ankietowym oceniały jakość zagospodarowania przestrzennego i estetyki przestrzeni jako przeciętną lub dobrą, natomiast na podstawie badania przeprowadzonego na potrzeby diagnozy wynika, że przestrzeń publiczna w Gminie Rymań wykazuje się dużym stopniem degradacji i nie jest atrakcyjna.

Oprócz badania ankietowego na stronie Gminy Rymań (www.ryman.pl) oraz w Urzędzie Gminy w pokoju nr 8 wszyscy zainteresowani mogli zapoznać się z projektem „Programu Rewitalizacji Gminy Rymań na lata 2016 – 2023”. W dniach 28 grudnia 2016 r. do 13 stycznia 2017 r. można było składać uwagi, wnioski i opinie dotyczące ww. projektu Programu w Sekretariacie i pokoju nr 8 w Urzędzie Gminy Rymań oraz pocztą elektroniczną na adres: k.usarek@ryman.pl. Wpłynęła tylko jedna uwaga o treści jak niżej:

„W związku z zaproponowanymi działaniami dotyczącymi modernizacji dróg i ulic wraz z chodnikami proszę pamiętać o ulicy Leśnej do nr 7, gdyż w jej rejonie powstaje osiedle domów jednorodzinnych. Obecny stan "drogi" i tylko jej, gdyż chodnika ani odwodnienia ona nie posiada zostawia co najmniej wiele do życzenia. Przy padającym deszczu zamienia się ona właściwie w rwący potok do którego dodatkowo wlewa się woda z drogi krajowej nr 6 nieodebrana przez studzienki burzowe.”

⁶ Aspekty, które uczestnicy badania ankietowego ocenili jako przeciętne.

Ulica Leśna w Rymaniu nie została objęta działaniami w ramach Programu Rewitalizacji, gdyż jest położona poza granicami podobszaru rewitalizacji.

8 czerwca 2017 roku odbyło się spotkanie z gimnazjalistami, z uwagi na znaczącą część planowanej rewitalizacji Gminy dedykowanej tej grupie wiekowej. W konsultacjach brali wszyscy uczniowie gimnazjum, tj. ok. 180 osób w wieku 13 – 16 lat oraz ich nauczyciele. Firma Awil z Poznania za pomocą prezentacji audiowizualnej przedstawiła czym jest program rewitalizacji i jakie są jego założenia oraz jakie rozwiązania zostały wypracowane, aby poprawić warunki funkcjonowania Gminy, jako społeczności lokalnej. Wraz z uczniami przeanalizowano również zasięg przestrzenny podobszaru rewitalizacji w Rymaniu – zaprezentowano wyznaczony obszar na tle całej miejscowości oraz opowiedziano na jakiej podstawie został on wyznaczony. Młodzież uznała, iż zasięg podobszaru został wyznaczony poprawnie, gdyż sami dostrzegają większe natężenie problemów w centrum miejscowości niż na jej obrzeżach. Główne uwagi młodzieży na temat zaprezentowanego podobszaru rewitalizacji dotyczyły degradacji przestrzeni i obiektów się w niej znajdujących, zwrócono także uwagę na to, że na wyznaczonym terenie (oraz w pozostałych miejscowościach, z których uczniowie pochodzą) nie ma możliwości spędzania czasu wolnego w ciekawy sposób oraz nie ma miejsca przeznaczonego specjalnie dla młodzieży. Ze strony uczniów padła propozycja uzupełnienia przewidywanych działań o mini skatepark, która to propozycja została uwzględniona w Programie – o uwzględnieniu projektu Gmina poinformowała dyrektora szkoły, który przez wychowawców klas przekazał tę informację uczniom.

W trakcie procesu konsultacyjnego ze strony uczniów padły propozycje wywołania konkursu na wizję Gminy (w formie konkursu plastycznego), jednak nie doszło do jego organizacji z przyczyn organizacyjnych. Przy przystąpieniu do aktualizacji Programu zakłada się jednak przeprowadzenie otwartego konkursu dla dzieci i młodzieży na wizję Gminy Rymań.

9 czerwca 2017 odbyły się spotkania w Starninie i Drozdowie, o których społeczność lokalna została poinformowana przez sołtysów.

W konsultacjach w Starninie brały udział tylko dwie osoby – sołtys oraz przedstawiciel Stowarzyszenia Pamięć i Tożsamość, ze względu na odbywającą się w tym samym czasie uroczystość pożegnania jednej z najważniejszych osobistości

miejsowości. Uczestnicy konsultacji oprowadzili eksperta zewnętrznego po miejscowości, wskazując na istniejące braki techniczne i przestrzenno – funkcjonalne. Zwrócono uwagę na potrzebę wykonania melioracji na krótkim odcinku przepływającego potoku oraz uporządkowanie zabytkowego cmentarza. Jako potencjał miejscowości zaakcentowano prężną działalność OSP, choć jednostka wymaga doposażenia. Zwrócono również uwagę na potrzebę doposażenia placu zabaw, założenie monitoringu oraz oświetlenie boiska przy użyciu rozwiązań fotowoltaicznych. W trakcie spotkania padła również propozycja wykorzystania budynku szkoły na świetlicę i nową siedzibę OSP.

W celu wyznaczenia zasięgu podobszaru rewitalizacji poproszono sołtysa i przedstawiciela Stowarzyszenia Pamięć i Tożsamość o wskazanie na mapie terenów o największym według ich wiedzy natężeniu negatywnych zjawisk społecznych. Według liderów lokalnych problemy społeczne, takie jak ubóstwo czy starzenie się społeczności lokalnej występują na terenie całej miejscowości, jednak najbardziej widoczne są w centrum miejscowości. Informację tę skonsultowano z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej – co potwierdziło fakt, że największa liczba rodzin i osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej zamieszkuje centrum Starnina. Jest to spowodowane m.in. emigracją młodego pokolenia. Pozostali mieszkańcy to osoby starsze pobierające najczęściej niskie emerytury (większość mieszkańców utrzymywała się i nadal utrzymuje z rolnictwa), a więc żyjące na dość niskim poziomie. Kolejnym problemem występującym na wyznaczonym podobszarze jest brak miejsc integracji społecznej – choć w miejscowości znajduje się świetlica wiejska, to jest ona w bardzo złym stanie technicznym, brakuje odpowiedniej infrastruktury pod działalność lokalnej jednostki OSP oraz spotkania mieszkańców. W Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Rymań zaplanowano więc budowę świetlicy wiejskiej wraz z remizą OSP, w których przez cały rok będą mogły odbywać się działania społeczno – kulturalne oraz integracyjne dla wszystkich grup społecznych. Władze Gminy odrzuciły pomysł adaptacji budynku szkoły na salę wiejską i remizę, gdyż będzie ona nadal wykorzystywana na cele edukacyjne dzieci i młodzieży, a dodatkowe funkcje tylko zakłóciłyby jej prawidłową działalność. Wyznaczono osobną działkę, na której powstaną remiza OSP wraz z salą wiejską oraz towarzysząca jej infrastruktura: boisko sportowe i siłownia zewnętrzna. Odrzucono pomysł wykonania melioracji

potoku ze względu na jego nierewitalizacyjny charakter oraz uporządkowania dawnego cmentarza – jest to projekt, którego przeprowadzenie nie będzie pociągało za sobą ograniczenia problemów społecznych. Informację o projektach, które będą prowadzone na terenie Starnina oraz odrzuconych pomysłach i ich powodach poinformowano telefonicznie sołtysa miejscowości oraz Stowarzyszenie Pamięć i Tożsamość. Pozostali członkowie społeczności lokalnej Starnina zostali poinformowani o planowanych działaniach rewitalizacyjnych przez sołtysa na zebraniu wiejskim.

W spotkaniu konsultacyjnym w Drozdowie brało udział 10 osób, które były mieszkańcami tej miejscowości. W trakcie spotkania oprócz przekazania informacji merytorycznych (czym jest rewitalizacji, założenia programu) skupiono się na wyznaczeniu najbardziej zdegradowanego obszaru w miejscowości. Ze względu na przekraczanie limitów maksymalnego udziału ludności podobszarów rewitalizacji w stosunku do ogół ludności Gminy konieczne było wyznaczenie mniejszego obszaru rewitalizacji. Uczestnikom konsultacji zaprezentowano mapę miejscowości i poproszono o wskazanie, na których ich zdaniem terenach powinny być prowadzone działania. Mieszkańcy Drozdowa prawie jednogłośnie wskazali na obszary popegeerowskie oraz okolice stawu. Zgłoszono również, że społeczności lokalnej najbardziej brakuje miejsca spędzania wolnego czasu, na które najlepiej nadają się okolice stawu. Są to dwie działki położone prawie w centralnej części miejscowości, na których znajduje się już plac zabaw. Mieszkańcy wielokrotnie zgłaszali już propozycję zagospodarowania tego terenu, przygotowano nawet trzy koncepcje, jednak ze względu na brak środków finansowych nie było możliwości ich realizacji. W Lokalnym Programie Rewitalizacji uwzględniono pomysł zagospodarowania okolic stawu pod funkcje wypoczynkowo – integracyjne oraz objęcia procesem rewitalizacji terenów popegeerowskich.

Włączenie społeczne mieszkańców Gminy będzie się odbywało również na kolejnych etapach realizowania programu rewitalizacji, tj. wdrażaniu, monitoringu i ocenie działań. Zostanie powołany Zespół Roboczy ds. Rewitalizacji (szerzej w rozdz. 9. System wdrażania Programu Rewitalizacji), którego jednym z zadań będzie prowadzenie działań promujących proces rewitalizacji w Gminie Rymań oraz informowanie wszystkich grup interesariuszy o planowanych i realizowanych działaniach. W przypadku pojawienia się nowych projektów czy zmian, odbywać się

będą konsultacje społeczne, na których zainteresowane podmioty będą mogły się wypowiedzieć. Mieszkańcy oraz pozostali interesariusze rozwoju Gminy będą mieć prawo do uzyskiwania informacji z wykonania poszczególnych przedsięwzięć i celów Programu Rewitalizacji. Informacje na temat stanu realizacji Programu będą udostępniane poprzez stronę internetową Gminy Rymań, a także podczas spotkań z różnymi grupami społecznymi, w tym mieszkańcami, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, itp.

Udział interesariuszy planowany jest także w przyszłym procesie wdrażania i monitorowania realizacji postanowień programu rewitalizacji poprzez wnoszenie ich stanowisk co do zadowolenia społecznego z przeprowadzanych procesów oraz przyjmowania ich uwag już w trakcie prowadzonych działań.

11. SYSTEM WDRAŻANIA PROGRAMU REWITALIZACJI

System wdrażania LPR powiązany jest ze strukturą organizacyjną Urzędu Gminy Rymań oraz innych jednostek organizacyjnych. Za program w imieniu Gminy Rymań będzie odpowiadał Wójt Gminy Rymań przy współpracy z podległymi instytucjami oraz z uwzględnieniem różnych grup interesariuszy, który powoła Zespół Roboczy ds. Rewitalizacji (nazywany dalej Zespołem). W strukturach organizacyjnych Zespołu wchodzi pracownicy Urzędu Gminy Rymań i jednostek podległych Urzędowi oraz przedstawiciele lokalnych stowarzyszeń – w sumie 10 osób. Zakres realizowanych przez te osoby zadań w ramach programu i projektów odpowiada ich kompetencjom i kwalifikacjom oraz zakresowi czynności, jakie realizują podczas powierzonych im zadań zawodowych. Taki podział w trakcie realizacji programu umożliwi terminową realizację i rozliczenie projektów, a także utrzymanie ich efektów. Wszystkie osoby wchodzące w skład Zespołu posiadają wieloletnie doświadczenie w pracy w Urzędzie Gminy Rymań, podległych im instytucji oraz w pracy na rzecz lokalnych stowarzyszeń, a dzięki przydzieleniu im w ramach realizacji programu i poszczególnych projektów podobnego zakresu wykonywanych czynności będą posiadać szeroką wiedzę na temat powierzonych im zadań. Umożliwi to skuteczną realizację projektów oraz ich efektywność.

W skład Zespołu będą wchodzić osoby, o podanych niżej kompetencjach i zadaniach, które będą realizować w czasie wdrażania programu rewitalizacji:

1. Pełnomocnik (1 osoba). Do kompetencji Pełnomocnika należą m.in. kierowanie pracą zespołu, opracowywanie, wdrażanie i monitoring projektów i programów. Zadaniem Pełnomocnika będzie koordynowanie całego procesu rewitalizacji i pracy członków Zespołu

2. Członkowie:

- Skarbnik Gminy, Referat Finansów (1 osoba). Do kompetencji Skarbnika Gminy Rymań należy m.in. opracowywanie projektów budżetu Gminy, kontrasygnata czynności prawnych, opiniowanie decyzji wywołujących skutki finansowe dla budżetu, zapewnienie pod względem finansowym prawidłowości umów zawieranych przez Urząd. W trakcie wdrażania programu rewitalizacji zadaniem Skarbnika będzie kontrola finansowania całego programu i poszczególnych projektów.
- Inspektor ds. promocji i rozwoju gminy (1 osoba). Do kompetencji tej osoby należy m.in. przygotowywanie wniosków grantowych i pozyskiwanie środków pomocowych na realizację projektów, podejmowanie działań na rzecz przedsiębiorczości lokalnej, utrzymanie kontaktów międzygminnych i z organizacjami pozarządowymi, promocja Gminy na zewnątrz, prowadzenie Gminnego Punktu Informacji Europejskiej. Podczas wdrażania programu rewitalizacji Inspektor będzie się zajmował promocją programu, koordynacją wewnętrzną prac zespołu nad wdrażaniem, monitorowaniem i aktualizowaniem programu;
- Pracownik GOPS – (1 osoba) posiada kompetencje z zakresu m.in. rozpoznania i diagnozowania potrzeb osób i rodzin wymagających wsparcia, pobudzania społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, sporządzania planów pomocy, realizowania rządowych programów ostonowych, kontroli sposobu wykorzystania przyznanej pomocy, opracowywania projektów i realizacja projektów i programów ukierunkowanych na podniesienie jakości życia mieszkańców. Przy wdrażaniu programu rewitalizacji pracownik GOPS będzie odpowiedzialny za szeroko rozumiane uspołecznianie programu, współpracę ze społecznością lokalną podobszarów rewitalizacji, współpracą z instytucjami społecznymi spoza Gminy;
- Dyrektor Szkoły Podstawowej – (1 osoba). Do kompetencji Dyrektora Szkoły Podstawowej należy m.in. kierowania działalnością szkoły, organizacja

administracyjnej, finansowej i gospodarczej obsługi szkoły, stwarzanie warunków do działania w szkole i podległych jej filiach wolontariuszy, stowarzyszeń, organizacji, których celem jest działalność wychowawcza i/lub rozszerzenie form działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkoły. W trakcie realizacji założeń programu rewitalizacji Dyrektor Szkoły Podstawowej będzie prowadził działania związane z uspołecznianiem procesu rewitalizacji wśród dzieci, młodzieży i ich rodzin oraz prowadzeniem lub współprowadzeniem projektów skierowanych do dzieci i młodzieży;

- Pracownik Klubu Seniora „Pod Aniołami” (1 osoba). Do kompetencji tej osoby należy realizacja przyjętego planu zajęć Klubu Seniora, prowadzenie dokumentacji, w tym sprawozdań z działalności. Zadaniem pracownika Klubu Seniora będzie uspołecznianie procesu rewitalizacji wśród osób starszych i ich rodzin oraz prowadzenie i współprowadzenie projektów skierowanych do seniorów;
- Przedstawiciel Stowarzyszenia Pamięć i Tożsamość (1 osoba). Do kompetencji Przedstawiciela Stowarzyszenia należy opracowywanie i prowadzenie działań wśród mieszkańców Gminy mających na celu zachowanie i popularyzację historii i tradycji lokalnych oraz nawiązywanie kontaktów z innymi organizacjami społecznymi z terenu Gminy i spoza niego. Do zakresu zadań Przedstawiciela Stowarzyszenia w trakcie wdrażania programu rewitalizacji należeć będzie: pozyskiwanie do współpracy organizacji pozarządowych (gminnych i spoza gminy), wsparcie przy realizacji projektów mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców podobszarów rewitalizacji;
- Sołtysi (3 osoby). Do kompetencji sołtysów należy m.in. zapewnienie udziału mieszkańców w rozpatrywaniu spraw związanych z miejscem zamieszkania, współdziałanie z Radą Gminy, jej komisjami i Wójtem, organizowanie samopomocy mieszkańców na rzecz sołectwa, zarządzanie i korzystanie z mienia komunalnego. Podczas wdrażania programu rewitalizacji sołtysi jednostek, na których znajdują się podobszary rewitalizacji będą mieli za zadanie: wdrażanie konkretnych zadań na podobszarach rewitalizacji, propagowanie programu rewitalizacji wśród mieszkańców danego podobszaru

rewitalizacji, przekazywanie informacji między Zespołem ds. Rewitalizacji a społecznością lokalną.

Oprócz powyższych głównymi zadaniami Zespołu będą:

1. Zbieranie materiałów dotyczących opracowania aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji i przekazywanie ich Pełnomocnikowi ds. Rewitalizacji;
2. Opracowanie aktualizacji diagnozy obszaru gminy, obejmującej analizę czynników i zjawisk kryzysowych, także lokalnych potencjałów, w celu rozpoznania potrzeb rewitalizacyjnych;
3. Przeprowadzenie diagnozy problemów społecznych, gospodarczych, delimitacja przestrzenna obszaru/obszarów przeznaczonych do rewitalizacji;
4. Wypracowanie celów procesu rewitalizacji odniesieniu do uzgodnionych obszarów rewitalizacji; określenie kierunków mających na celu eliminację negatywnych zjawisk występujących na wyznaczonych obszarach oraz wizji stanu obszarów po przeprowadzeniu rewitalizacji;
5. Wprowadzenie systemu wdrażania i systemu monitorowania Programu;
6. Budowa lokalnych partnerstw w celu zapewnienia komplementarności pomiędzy poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi;
7. Opiniowanie listy najważniejszych przedsięwzięć realizacyjnych planowanych do umieszczenia w Programie;
8. Określenie harmonogramu realizacji Programu oraz planu finansowego;
9. Organizacja konsultacji społecznych służących opracowaniu Programu.

W zakresie propozycji nowych przedsięwzięć zgłaszanych do LPR stosowana będzie następująca ścieżka postępowania:

1. Podmioty zainteresowane realizacją projektów na terenie LPR zgłaszają swoje propozycje do Wójta Gminy,
2. Komórka organizacyjna Urzędu Gminy po weryfikacji wniosku oraz przeprowadzeniu konsultacji z właściwymi wydziałami Urzędu oraz przeprowadzeniu konsultacji społecznych z mieszkańcami, organizacjami, przedsiębiorstwami i innymi zainteresowanymi podmiotami wydaje decyzję odnośnie włączenia lub odmowy włączenia zgłaszanego projektu,

3. Wójt gminy po zapoznaniu się z opinią komórki organizacyjnej UG dokonuje akceptacji,
4. Złożenie przez Wójta Gminy wniosku o zaopiniowanie projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego,
5. Podjęcie uchwały przez Radę Gminy Rymań o przyjęciu do realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji,
6. Zaopiniowanie programu przez UMWZP oraz uzyskanie pozytywnej opinii i wpisanie dokumentu na wykaz programów rewitalizacji gmin województwa zachodniopomorskiego,
7. Opracowanie dokumentacji niezbędnej do realizacji poszczególnych przedsięwzięć
8. Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych współfinansujących poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacyjne
9. Realizacja przedsięwzięć i projektów ujętych w planie rewitalizacji
10. Ewaluacja realizacji lokalnego planu rewitalizacji zgodnie z przyjętymi celami pod względem efektywności
11. Prowadzenie działań z zakresu public relations uwzględniających bieżące informowanie mieszkańców oraz innych zainteresowanych podmiotów o realizacji planu rewitalizacji.

Wprowadzanie kolejnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie przyczyniało się do stopniowej eliminacji zjawisk kryzysowych, w wyniku czego zmieniają się potrzeby społeczności lokalnej. Dzięki prowadzeniu regularnego monitoringu i oceny skuteczności działań (rozdz. 12: System monitoringu i oceny skuteczności działań) możliwe będzie wprowadzanie modyfikacji do zapisów Lokalnego Programu Rewitalizacji. Ścieżka postępowania będzie następująca:

1. Analiza efektów dotychczas przeprowadzonych działań w oparciu o mierniki wykorzystane do zidentyfikowania zjawisk kryzysowych,
2. Rozpoznanie istniejących potrzeb rewitalizacyjnych w oparciu o przeprowadzone badania wskaźnikowe oraz konsultacje społeczne,
3. Określenie kierunku działań rewitalizacyjnych oraz proponowanych przedsięwzięć,

4. Przeprowadzenie konsultacji społecznych proponowanych zmian w Lokalnym Programie Rewitalizacji wraz z zebraniem uwag i propozycji projektów od wszystkich interesariuszy procesu rewitalizacji,
5. Złożenie przez Wójta wniosku do Rady Gminy o zmiany w LPR z opisem zmian i uzasadnieniem,
6. Podjęcie uchwały Rady Gminy o przystąpieniu do sporządzenia aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji,
7. Dokonanie aktualizacji dokumentu,
8. Przeprowadzenie konsultacji społecznych zaktualizowanego projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji,
9. Złożenie przez Wójta Gminy wniosku o zaopiniowanie zaktualizowanego projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego,
10. Podjęcie uchwały przez Radę Gminy Rymań o przyjęciu do realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji,
11. Zaopiniowanie programu przez UMWZP oraz uzyskanie pozytywnej opinii i wpisanie dokumentu na wykaz programów rewitalizacji gmin województwa zachodniopomorskiego,
12. Opracowanie dokumentacji niezbędnej do realizacji poszczególnych przedsięwzięć,
13. Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych współfinansujących szczególnie przedsięwzięcia rewitalizacyjne,
14. Realizacja przedsięwzięć i projektów ujętych w planie rewitalizacji,
15. Ewaluacja realizacji lokalnego planu rewitalizacji zgodnie z przyjętymi celami pod względem efektywności.

Wszystkie projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizowane, jako zadania własne Gminy będą wdrożone zgodnie z uchwaloną przez Radę Gminy Rymań Wieloletnią Prognozą Finansową oraz budżetami rocznymi, zapewniając efektywną realizację zaplanowanych działań. W zakresie zarządzania środkami finansowymi niezbędnymi do wdrożenia projektów rewitalizacyjnych włączony zostanie Skarbnik Gminy oraz Referat Finansów Urzędu Gminy Rymań.

Założono, że Lokalny Program Rewitalizacji będzie dokumentem długookresowym, obejmującym okres wdrażania zaplanowanych działań, dzięki czemu wskazane projekty rewitalizacyjne są możliwe do zrealizowania w wyznaczonym przez Program horyzoncie czasowym. Zakłada się, że do 1 lutego 2018 r. LPR zostanie umieszczony na liście zatwierdzonych programów UM WZ. Od lutego do końca grudnia 2018 zaplanowano przygotowywanie stosownych dokumentacji technicznych i konkursowych, składanie projektów rewitalizacyjnych zawartych w LPR w ramach ogłaszanych konkursów przez Instytucje wdrażające WZ oraz inne instytucje. W latach 2018 – 2023 wdrażane będą poszczególne projekty i zadania rewitalizacyjne. W międzyczasie co najmniej co dwa lata będzie odbywać się ewaluacja wdrażania Programu Rewitalizacji, tj. na koniec 2019, 2021 i 2023 roku. W roku 2024 nastąpi podsumowanie procesu wdrażania założeń Programu Rewitalizacji za okres lat 2017 – 2023.

12. SYSTEM MONITORINGU I OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ

Kluczowym elementem wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji jest system monitorowania i oceny skuteczności działań. Proces periodycznego zbierania i analizowania danych zarówno ilościowych jak i jakościowych dotyczących wdrażanych projektów umożliwia skuteczną i efektywną ich realizację oraz pozwala na szybką reakcję w przypadku pojawienia się jakichkolwiek komplikacji. Służy również wczesnemu ostrzeganiu i informowaniu o ewentualnych nieprawidłowościach oraz weryfikuje skuteczność działań ujętych w dokumencie. Systematyczny monitoring umożliwia korygowanie działań determinując tym samym optymalne wykorzystanie środków finansowych oraz wzrost efektywności podejmowanych działań w ramach polityk publicznych.

Monitoring realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji prowadzony będzie przez Zespół ds. Rewitalizacji, w odniesieniu do wskaźników pozwalających na ocenę rzeczowego i finansowego stopnia zrealizowania projektów wskazanych w dokumencie oraz identyfikację odstępstw i nieprawidłowości. Celem monitoringu jest powtarzalność procesu pozyskiwania danych, która umożliwia porównanie wyników z różnych okresów analiz. Pełnomocnik, jako osoba odpowiedzialna za

zarządzanie i koordynowanie procesem rewitalizacji w Gminie, w zakresie monitoringu realizacji Programu Rewitalizacji będzie miał następujące zadania:

- gromadzenie i analizowanie informacji w zakresie opracowanego zestawu wskaźników stopnia realizacji projektów i celów,
- sporządzanie na koniec każdego roku kalendarzowego raportu/sprawozdania z postępu w realizacji dokumentu i przedstawianie go do zaopiniowania przez Wójta Gminy, a następnie po pozytywnym zaopiniowaniu do zatwierdzenia przez Radę Gminy Rymań,
- udostępnianie lokalnej społeczności wyników sprawozdawczości poprzez ich publikowanie na stronie internetowej Gminy oraz przekazywanie informacji wszystkim zainteresowanym podmiotom podczas konsultacji społecznych.

Ponadto, proces monitorowania polegać będzie na sporządzaniu raportów okresowych (co najmniej dwuletnich), które będą przygotowywane również przez Zespół Roboczy na bazie raportów przedkładanych przez beneficjentów końcowych po zakończeniu realizacji poszczególnych zadań oraz wskaźników monitorujących efektywność Programu. Raporty okresowe stanowiąc będą podstawę raportów ewaluacyjnych weryfikujących efektywność realizacji po zakończeniu procesu wdrażania założeń programowych na lata 2016 - 2023.

Ocena wdrażania Programu Rewitalizacji ma na celu potwierdzenie spełniania wymagań określonych w „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”. Ocena wszystkich projektów i zadań rewitalizacyjnych będzie brała pod uwagę kryteria ewaluacyjne:

1. Skuteczność - kryterium, które pozwala ocenić, w jakim stopniu zostały osiągnięte cele dokumentu opracowane na etapie planowania,
2. Efektywność - kryterium, które pozwala ocenić stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów, czyli określić poziom „ekonomiczności” zrealizowanych projektów,
3. Użyteczność - kryterium, które pozwala ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie Programu odpowiada zdiagnozowanym potrzebom grupy docelowej,

4. Trafność - kryterium, które pozwala ocenić, do jakiego stopnia cele określone w programie odpowiadają potrzebom wskazanym w odniesieniu do obszaru rewitalizowanego,
5. Trwałość - kryterium, które pozwala ocenić, w jakim stopniu pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem Programu będą nadal widoczne po zakończeniu jego realizacji.

Ewaluacja Lokalnego Programu Rewitalizacji pozwala oszacować oddziaływanie programu, jak i pomocy publicznej, w tym pomocy strukturalnej Unii Europejskiej w odniesieniu do założonych celów Programu. Wyniki oceny powinny zostać wykorzystane w celu jak najlepszego dopasowania realizowanych przedsięwzięć do rzeczywistych potrzeb oraz najbardziej efektywnego wydatkowania środków, będą również wskazywały czy istnieje potrzeba aktualizacji Programu. Konieczność aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji może wynikać z czasu obowiązywania dokumentu, ze zmian wymogów prawnych, pojawienia się nowych projektów. Na determinację nowych odbiorców oraz zakres nowych projektów wpływ będą miały zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, potrzeby mieszkańców obszarów rewitalizacji, możliwości budżetu gminy oraz dostępność środków zewnętrznych. Wszelkie informacje dotyczące stanu realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz ewentualne zamierzenia aktualizacji dokumentu będą publicznie udostępniane. W przypadku aktualizacji LPR, zostanie ona poprzedzona konsultacjami społecznymi w zakresie identyfikacji nowych problemów i potrzeb rewitalizacyjnych.

Efektywne przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych w Gminie Rymań będzie polegało na monitorowaniu wydatków oraz efektów rzeczowych przedsięwzięć. Monitorowanie powinno obejmować następujące etapy: zbieranie, raportowanie i interpretowanie danych, opisując postęp i efekty realizowanego dokumentu. Monitoring rzeczowy będzie polegał na pozyskiwaniu informacji o postępach w realizacji zaplanowanych działań, przedstawi efekty realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, a także zapewni zgodność z założeniami Programu. Monitoring finansowy umożliwi kontrolę nad finansowymi aspektami inwestycji, będzie podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków. Ponadto monitoring finansowy będzie oferował pomoc interesariuszom rewitalizacji w uzyskaniu informacji dotyczących możliwych do pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji.

Monitoring koordynowany będzie przez Zespół Roboczy ds. Rewitalizacji. Ponadto w proces monitorowania programu zostaną zaangażowani interesariusze z obszaru poddanego rewitalizacji. Komponentami integralnymi systemu monitorowania będą oceny mieszkańców jak również Zespołu Roboczego, m. in. w zakresie wizerunku obszaru rewitalizacji, partycypacji społecznej, komplementarności oraz integralności projektów.

Ważnym elementem raportu monitoringowego będzie zestawienie mierników realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji, które pozwolą na określenie efektów rzeczowych realizacji projektów. Ujęte mierniki należy dostosować do możliwości oraz potrzeb, które można rozszerzyć o dodatkowe, bardziej szczegółowe (np. z GOPS, PUP, Policji - poniższe wskaźniki są zgodne z wykorzystanymi w delimitacji obszarów zdegradowanych).

Wskaźniki monitorowania osiągnięcia celów Lokalnego Programu Rewitalizacji będą następujące:

Tabela 43: Wskaźniki osiągnięcia celów wyznaczonych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Rymań

Cele strategiczne	Kierunki działań	Wskaźniki	Wartość bazowa (2016)		Wartość docelowa (2023)		Źródło danych	
			Gmina	Obszar rewitalizacji*	Gmina	Obszar rewitalizacji*		
Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych	Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	5,23	3,67	4,32	2,37	Urząd Gminy Rymań/PUP Kołobrzeg	
		Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	2,06	2,52	2	1,44	Urząd Gminy Rymań/PUP Kołobrzeg	
		Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 mieszkańców	5,71	4,12	6,02	4,22	Urząd Gminy Rymań/REG ON	
		Liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą na 100 mieszkańców	4,24	4,31	4,87	4,41	Urząd Gminy Rymań/CEID G	
	Integracja społeczności lokalnych oraz podniesienie jakości ich życia	Liczba przestępstw na 100 mieszkańców	0,46	0,49	0,36	0,11	Komenda Powiatowa Policji/Posterunek Policji	
		Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece na 100 mieszkańców	0,15	0,41	0,1	0,11	Komenda Powiatowa Policji/Posterunek Policji	
		Liczba inicjatyw społecznych podejmowanych przez mieszkańców w ciągu roku	12 szt.	2 szt.	16 szt.	6szt.	Urząd Gminy Rymań/sołty si	
		Liczba osób działających w wolontariacie	0 os.	0 os.	15 os.	15 os.	Urząd Gminy Rymań	
	Podniesienie jakości przestrzeni publicznej	Stworzenie atrakcyjnych miejsc spędzania czasu wolnego	Liczba obiektów infrastruktury społecznej na 100 mieszkańców	0,46	0,72	0,48	0,74	Urząd Gminy Rymań
			Liczba terenów publicznych na 100 mieszkańców	0,36	0,38	0,4	0,41	Urząd Gminy Rymań
Odnowa zdegradowanych obiektów poprzez		Udział zmodernizowanych/wyremontowanych obiektów infrastruktury społecznej w ogólnej obiektów infrastruktury społecznej	0%	0%	10,53%	20%	Urząd Gminy Rymań	

remonty i modernizacje							
Zwiększenie bezpieczeństwa drogowego poprzez inwestycje w infrastrukturę drogową	Długość wyremontowanych dróg i chodników w ciągu roku	0,2 km	0 km	3,55 km	3,35 km		Urząd Gminy Rymań
Podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska	Liczba budynków mieszkalnych pokrytych wyrobami azbestowymi na 100 budynków mieszkalnych	18,21	22,18	17,52	21,49		Urząd Gminy Rymań

Źródło: opracowanie własne

*Wartość podanych wskaźników to średnia arytmetyczna wartości tych wskaźników dla wszystkich podobszarów rewitalizacji za wyjątkiem wskaźników: „Liczba inicjatyw społecznych podejmowanych przez mieszkańców w ciągu roku” oraz „Długość wyremontowanych dróg i chodników w ciągu roku”

13. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z art. 46 pkt 1, 2 i 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowiska (Dz. U. z 20016r., poz. 353 ze zm.) projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji jest jednym z dokumentów, dla których należy przeprowadzić strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko.

W związku z powyższym Wójt Gminy Rymań wystąpił do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie oraz Inspektora Sanitarnego w dniu 18 września 2017 r. o wydanie decyzji o odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania. W piśmie zwrotnym z RDOŚ z dnia 25 września 2017 r., mając na względzie charakter i zakres planowanych działań stwierdzono istnienie możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Zachodniopomorski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Szczecinie w piśmie zwrotnym z dnia 29 września 2017 r. wyraził opinię, że dla Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Rymań na lata 2016 – 2023 nie jest konieczne przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W związku z koniecznością wprowadzenia zmian w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Rymań do powyższych instytucji skierowano pismo uzupełniające. Obie instytucje podtrzymały wcześniejszą decyzję o możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

14. SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW

Rysunek 1: Podział Gminy na jednostki urbanistyczne (sołectwa)	19
Rysunek 2: Zmiana liczby ludności w 2016 r. w stosunku do 2012 r. w poszczególnych jednostkach urbanistycznych	25
Rysunek 3: Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców danej jednostki urbanistycznej	27
Rysunek 4: Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców danej jednostki urbanistycznej	29
Rysunek 5: Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców danej jednostki urbanistycznej w wieku produkcyjnym	31
Rysunek 6: Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym na 100 osób bezrobotnych w danej jednostce urbanistycznej	33
Rysunek 7: Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców danej jednostki urbanistycznej	35
Rysunek 8: Liczba popełnionych przestępstw na 100 mieszkańców danej jednostki urbanistycznej	37
Rysunek 9: Liczba popełnionych przestępstw przeciwko rodzinie i opiece na 100 mieszkańców danej jednostki urbanistycznej	39
Rysunek 10: Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców danej jednostki urbanistycznej	45
Rysunek 11: Liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą na 100 mieszkańców danej jednostki urbanistycznej	47
Rysunek 12: Liczba obiektów infrastruktury społecznej przypadająca na 100 mieszkańców danej jednostki urbanistycznej	54
Rysunek 13: Liczba terenów publicznych przypadająca na 100 mieszkańców danej jednostki urbanistycznej	56
Rysunek 14: Liczba mieszkań wybudowanych przed 1970 rokiem w przeliczeniu na 100 mieszkań w danej jednostce urbanistycznej	61

Rysunek 15: Średnia powierzchnia użytkowa lokalu na jedną osobę w danej jednostce urbanistycznej.....	63
Rysunek 16: Liczba budynków mieszkalnych poddanych termomodernizacji w przeliczeniu na 100 budynków mieszkalnych w danej jednostce urbanistycznej	66
Rysunek 17: Liczba mieszkań popegeerowskich w przeliczeniu na 100 mieszkań w danej jednostce urbanistycznej	70
Rysunek 18: Liczba budynków mieszkalnych pokrytych wyrobami azbestowymi w przeliczeniu na 100 budynków mieszkalnych w danej jednostce urbanistycznej	79
Rysunek 19: Obszar zdegradowany w Gminie Rymań	94
Rysunek 20: Miejscowości położone na obszarze zdegradowanym, poddane delimitacji	96
Rysunek 21: Podobszary rewitalizacji w przestrzeni Gminy Rymań.....	107
Rysunek 22: Lokalizacja projektów na podobszarze rewitalizacji Rymań 1	165
Rysunek 23: Lokalizacja projektów na podobszarze rewitalizacji Drozdowo	176
Rysunek 24: Lokalizacja projektów na podobszarze rewitalizacji Starnin.....	184
Tabela 1: Cele ogólne i szczegółowe Programu Rozwoju Gminy Rymań oraz powiązania z projektami rewitalizacyjnymi	10
Tabela 2: Podstawowe informacje dotyczące liczby ludności i powierzchni jednostek urbanistycznych	20
Tabela 3: Zestaw wskaźników wykorzystanych do analizy sytuacji społeczno – gospodarczej na terenie Gminy Rymań.....	21
Tabela 4: Liczba mieszkańców oraz dynamika zmian w poszczególnych jednostkach urbanistycznych w latach 2012 - 2016	24
Tabela 5: Udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców danej jednostki urbanistycznej w 2016 r.....	26
Tabela 6: Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w poszczególnych sołectwach w 2016 r.	28
Tabela 7: Struktura osób bezrobotnych w Gminie Rymań w latach 2012 – 2016	30

Tabela 8: Liczba osób długotrwale bezrobotnych przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w poszczególnych sołectwach w 2016 r.....	30
Tabela 9: Poziom wykształcenia osób bezrobotnych w Gminie Rymań w latach 2012 – 2016.....	32
Tabela 10: Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w przeliczeniu na 100 osób bezrobotnych w danej jednostce urbanistycznej w 2016 r.	32
Tabela 11: Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców danej jednostki w Gminie Rymań w 2016 r.	34
Tabela 12: Ogólna liczba popełnionych przestępstw na terenie Gminy Rymań w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2016 r.....	36
Tabela 13: Liczba popełnionych przestępstw przeciwko rodzinie i opiece w przeliczeniu na 100 mieszkańców jednostki w 2016 r.....	38
Tabela 14: Liczba oddziałów/miejsc w placówkach oświatowych na terenie Gminy Rymań oraz liczba dzieci do nich uczęszczająca w latach 2014 - 2016	41
Tabela 15: Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców jednostki	44
Tabela 16: Liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą na 100 mieszkańców jednostki.....	46
Tabela 17: Struktura użytkowania gruntów w gminie Rymań.....	48
Tabela 18: Liczba obiektów infrastruktury społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców jednostki urbanistycznej	53
Tabela 19: Liczba terenów publicznych na 100 mieszkańców w poszczególnych jednostkach urbanistycznych.....	55
Tabela 20: Wyposażenie w infrastrukturę techniczną w 2015 roku	59
Tabela 21: Mieszkania zamieszkane według okresu budowy.....	60
Tabela 22: Liczba mieszkań wybudowanych przed 1970 rokiem na 100 mieszkań w danej jednostce urbanistycznej	60
Tabela 23: Średnia powierzchnia użytkowa lokalu na jedną osobę w poszczególnych jednostkach urbanistycznych.....	62

Tabela 24: Udział mieszkań wyposażonych w instalacje sanitarne w stosunku do ogółu mieszkań. Porównanie wartości dla Gminy Rymań i powiatu kołobrzeskiego .	64
Tabela 25: Liczba budynków mieszkalnych poddanych termomodernizacji na 100 budynków mieszkalnych w danej jednostce urbanistycznej.....	65
Tabela 26: Liczba mieszkań popegeerowskich na 100 mieszkań w danej jednostce	69
Tabela 27: Liczba budynków mieszkalnych pokrytych wyrobami azbestowymi na 100 budynków mieszkalnych.....	78
Tabela 28: Problemy wywołujące stany kryzysowe w gminie Rymań	82
Tabela 29: Wskaźniki zastosowane w Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Rymań	85
Tabela 30: Podsumowanie delimitacji obszaru zdegradowanego.....	93
Tabela 31: Liczba mieszkańców i powierzchnia obszaru zdegradowanego oraz udział mieszkańców i powierzchni obszaru zdegradowanego w stosunku do ogólnej liczby ludności i powierzchni Gminy Rymań.....	93
Tabela 32: Podstawowe informacje dotyczące miejscowości położonych na obszarze zdegradowanym.....	95
Tabela 33: Wskaźniki służące wyznaczeniu podobszarów rewitalizacji.....	97
Tabela 34: Podsumowanie delimitacji miejscowości położonych na podobszarze rewitalizacji	104
Tabela 35: Liczba ludności i powierzchnia miejscowości, na których można wyznaczyć podobszary rewitalizacji oraz ich udział w ogólnej liczbie ludności i powierzchni Gminy Rymań	104
Tabela 36: Wartości wskaźników sfery społecznej dla podobszaru rewitalizacji w Drozdowie	108
Tabela 37: Wartości wskaźników ze sfery społecznej dla podobszaru rewitalizacji w Starninie	111
Tabela 38: Wartości wskaźników ze sfery społecznej dla podobszaru rewitalizacji w Rymaniu 1	114
Tabela 39: Cele strategiczne i kierunki działań programu rewitalizacji.....	117

Tabela 40: Indykatywne ramy finansowe.....	185
Tabela 41: Powiązania między celami i kierunkami programu rewitalizacji a zaplanowanymi projektami.....	191
Tabela 42: Macierz powiązań między projektami rewitalizacyjnymi	196
Tabela 43: Wskaźniki osiągnięcia celów wyznaczonych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Rymań	227
Wykres 1: Liczba ludności Gminy Rymań w latach 2012 – 2016	23
Wykres 2: Udział procentowy odpowiedzi na zestaw pytań dotyczących rozwoju przedsiębiorczości i efektywności rolnictwa w Gminie Rymań.....	203
Wykres 3: Udział procentowy odpowiedzi na zestaw pytań dotyczących infrastruktury drogowej i komunikacji w Gminie Rymań	204
Wykres 4: Udział procentowy odpowiedzi na zestaw pytań dotyczących infrastruktury technicznej w Gminie Rymań	205
Wykres 5: Udział procentowy odpowiedzi na pytania dotyczące dostępu do usług społecznych oraz zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne w Gminie Rymań	206
Wykres 6: Udział procentowy odpowiedzi na pytania dotyczące atrakcyjności turystycznej Gminy Rymań	207
Wykres 7: Udział procentowy odpowiedzi na pytania dotyczące oferty spędzania czasu wolnego na terenie Gminy Rymań	208
Wykres 8: Udział odpowiedzi dotyczących kultury w Gminie Rymań	209
Wykres 9: Udział procentowy odpowiedzi na pytania dotyczące edukacji w Gminie Rymań	210
Wykres 10: Udział procentowy odpowiedzi na pytania dotyczące środowiska i przestrzeni w Gminie Rymań.....	211
Wykres 11: Udział procentowy odpowiedzi na pytanie o zadowolenie z życia w Gminie Rymań	211

Wykres 12: Udział procentowy odpowiedzi na pytanie o najważniejsze inwestycje, które powinny być zrealizowane do 2020 r. na terenie Gminy Rymań..... 212

15. ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK 1: POWODY UDZIELENIA POMOCY I WSPARCIA W GMINIE RYMAŃ W LATACH 2012 – 2016. RÓŻNICA W LICZBIE UDZIELONYCH ŚWIADCZEŃ W 2016 R. W STOSUNKU DO ROKU 2015 I 2012.

POWODY UDZIELENIA POMOCY I WSPARCIA	2012	2013	2014	2015	2016	Różnica w stosunku do 2015r.	Różnica w stosunku do 2012r.
Ubóstwo							
Liczba rodzin	14	20	8	11	10	-1	-4
Liczba osób w rodzinach	63	67	22	33	24	-9	-39
Bezrobocie							
Liczba rodzin	118	118	100	83	59	-24	-59
Liczba osób w rodzinach	300	459	398	319	177	-142	-123
Niepełnosprawność							
Liczba rodzin	50	49	50	49	47	-2	-3
Liczba osób w rodzinach	157	140	130	129	97	-32	-60
Długotrwała lub ciężka choroba							
Liczba rodzin	57	60	52	57	49	-8	-8
Liczba osób w rodzinach	143	142	107	117	67	-50	-76
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych							
Liczba rodzin	22	24	16	18	15	-3	-7
Liczba osób w rodzinach	100	112	84	87	68	-19	-32
Alkoholizm							
Liczba rodzin	7	6	6	6	3	-3	-4
Liczba osób w rodzinach	19	15	13	17	3	-14	-16
Narkomania							
Liczba rodzin	0	0	2	1	0	-1	0
Liczba osób w rodzinach	0	0	2	1	0	-1	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa							
Liczba rodzin	14	20	16	16	12	-4	-2
Liczba osób w rodzinach	-	-	-	-	-	-	-
Bezdomność							
Liczba rodzin	4	5	5	2	2	0	-2
Liczba osób w rodzinach	10	13	18	7	2	-5	-8
Trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego							
Liczba rodzin	1	4	0	0	4	4	3
Liczba osób w rodzinach	1	4	0	0	6	6	5
Zdarzenia losowe							
Liczba rodzin	1	1	1	3	2	-1	1
Liczba osób w rodzinach	2	2	2	10	6	-4	4
Przemoc w rodzinie							
Liczba rodzin	-	-	1	0	0	0	-
Liczba osób w rodzinach	-	-	4	0	0	0	-

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2016 i 2013 dla Gminy Rymań, GOPS Rymań